

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ**

**DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ YENİ İNAN GAZETESİ
(1954-1960)**

Murat KILIÇ

**Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Yüksek Lisans Programı**

**T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ**

**DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ YENİ İNAN GAZETESİ
(1954-1960)**

Murat KILIÇ

**Danışman
Prof. Dr. Tülay ALİM BARAN**

**Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Yüksek Lisans Programı**

İSTANBUL, 2021

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

08/01/2021

MURAT KILIÇ

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i-ii
KISALTMALAR	iii
TABLolar	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YENİ İNAN GAZETESİ (1954-1960).....	4
1.1. Demokrat Parti Dönemi Basın	4
1.2. Tekirdağ'da Yerel Basın	7
1.3. Yeni İnan Gazetesinin Biçim ve İçerik Yönünden İncelenmesi	8

İKİNCİ BÖLÜM

2. YENİ İNAN GAZETESİNDE YER ALAN YURTIÇİ SİYASİ HABERLER	12
2.1. GENEL SEÇİMLER.....	12
2.1.1. 1954 Genel Seçimleri.....	12
2.1.2. 1957 Genel Seçimleri.....	19
2.2. YEREL SEÇİMLER	26
2.2.1. 1955 Yerel Seçimleri.....	26
2.3. 6-7 EYLÜL 1955 OLAYLARI.....	29
2.4. BAŞBAKAN ADNAN MENDERES'İN UÇAK KAZASI (1959)	33
2.5. 27 MAYIS ASKERİ DARBESİ.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YENİ İNAN GAZETESİNDE YER ALAN YURTDİŞİ SİYASİ HABERLERİ.....	55
3.1. BALKAN PAKTI (1953).....	55
3.2. BAĞDAT PAKTI (CENTO) (1955)	56
3.3. KIBRIS MESELESİ (1954-1960).....	63
3.4. BATI TRAKYA'DAN TÜRKİYE'YE GELEN GÖÇMENLER (1954-1957)	99

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YENİ İNAN GAZETESİNE GÖRE TEKİRDAĞ'DA EKONOMİ, EĞİTİM VE SAĞLIK.....	104
4.1. EKONOMİ.....	105
4.2. EĞİTİM.....	118
4.3. SAĞLIK.....	126
SONUÇ	130
EKLER	137
KAYNAKÇA.....	152
ÖZ GEÇMİŞ	156

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CMP	: Cumhuriyetçi Millet Partisi
DP	: Demokrat Parti
EOKA	: Ethniki Organosis Kypriou Agoniston (Kıbrıslıların Millî Mücadele Örgütü)
MBK	: Milli Birlik Komitesi
MP	: Millet Partisi
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCF	: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
TKP	: Türkiye Köylü Partisi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YSK	: Yüksek Seçim Kurulu

TABLÖLAR

Tablo.1: Yeni İnan gazetesine göre 1958 yılında Tekirdağ köylerindeki okul ve öğretim durumu.

Tablo.2: TBMM Zabıt Ceridelerine göre 1957-1958 eğitim öğretim yılında ilçelerde görevli öğretmen ve okula giden ortaokul öğrenci sayısı.

Tablo.3: Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi'ne göre 1950-1960 yılları arasında Tekirdağ'da yeniden yapılan merkez ve köy okulları.

ÖNSÖZ

İkinci Dünya Savaşı, Türkiye'nin 1945 yılından sonraki iç siyasi hayatının ortaya çıkmasında belirleyici unsur olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Birleşmiş Milletler Anayasası ile otoriter rejimlere son verilmiş, bu anayasa ile Türkiye'de de tek partili siyasi hayattan, çok partili hayata geçiş için adımlar atılmaya başlanmıştır. Çalışmamızın, “*Yeni İnan Gazetesi (1954- 1960)*” başlığını taşıyan birinci bölümü, Demokrat Parti Dönemi basın hayatını genel hatlarıyla ele almakta, aynı şekilde Tekirdağ basın hayatından söz edip, Yeni İnan gazetesini biçim ve içerik bakımından incelemektedir.

DP döneminde basının merkezini İstanbul olarak görebiliriz, bu dönemde parti organı kimliği taşımayan başlıca gazeteler; Cumhuriyet, Milliyet, Hürriyet, Akşam, Tasvir, Yeni Sabah, Yeni İstanbul, Gece Postası zaman zaman Vatan olur. CHP'nin yayın organı Ulus, DP'nin yayın organı Zafer ve Millet Partisi'nin yayın organı da Kudret'tir. Dünya, Vakit ve Tercüman CHP'ye bağlı iken Son Posta ve Her Gün DP'ye bağlı idiler. 1960'a kadar çıkan büyük gazeteler, İstanbul'da Hürriyet, Cumhuriyet, Vatan, Tan, Yeni Sabah; orta baskı sayılı gazeteler ise, Her Gün, Akşam, Son Posta Tasvir, Dünya'dır.

13 Haziran 1952 tarihinde 5953 sayılı “Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun” ile gazetecilere, sendika kurma, sosyal sigortadan yararlanma, işverenin gazeteci ile yazılı anlaşma yapma zorunluluğu, haftalık tatil, yıllık ücretli izin gibi maddeler yer alır.

Yeni İnan gazetesi, ilk olarak 1925 yılında “Vilayet Gazetesi” ismiyle çıkar, 1951 yılında gazetede özelleştirmeye gidilerek “İnan” adını alır, 1952 yılının Ağustos ayında ise yayın hayatına son verir. Ekim 1951 yılında ilk sayısı çıkan İnan gazetesi, pazartesi ve perşembe günleri haftada iki kez, dört sayfa olarak okuyucuları ile buluşur. İnan gazetesinin sahibi İbrahim Özyeğit, sorumlu müdürü Fahir Taner olup, Vilayet matbaasında basılır. Ağustos 1952 tarihinde “Yeni İnan” ismiyle çıkmaya devam eden gazetenin 1953 yılının sonuna kadar sahibi saatçi Celal Eren, sorumlu müdürü ise Fahir Taner iken bu tarihten itibaren sahibi ve sorumlusu Fahir Taner olur. 1954 Ekim tarihine kadar haftada iki gün basılırken daha sonra pazar günleri hariç her gün yayımlanır. Çalışmamızın, “*Yeni İnan Gazetesinde Yer Alan Yurtiçi Siyasi Haberler*” başlıklı ikinci bölümü, “*Genel Seçimler (1954-1957)*”, “*Yerel Seçimler (1955)*”, “*6-7 Eylül Olayları*”, “*Başbakan Adnan Menderes'in Uçak Kazası (1959)*” ve “*27 Mayıs Askeri Darbesi*” adlı

alt bölümleriyle 1954-1960 yılları arasındaki yurt içi siyasi olayları incelemiş ve siyasi olaylar çalışmamızın ikinci bölümünün meydana gelmesinde doğrudan etkili olmuştur. Çalışmamızın üçüncü bölümünde, “*Balkan Paktı (1953)*,” “*Bağdat Paktı (Cento) (1955)*”, “*Kıbrıs Meselesi (1954-1960)*”, “*Batı Trakya’dan Türkiye Gelen Göçmenler (1954-1957)*” başlıklı siyasi olaylara yer verilmiştir. Çalışmamızın son bölümü ise 1954-1960 yılları arasında Tekirdağ’ın ekonomi, eğitim ve sağlık alanlarındaki gelişmeleri irdelenmiştir.

Bu çalışmanın hayata geçirilmesinde bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, araştırmanın her aşamasında yardımcı olan danışman hocam Prof. Dr. Tülay ALİM BARAN’ a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmalarımda desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen ve çalışmanın sonuçlanması için cesaretlendiren kıymetli, Yağmur YAZICI’ ya, karşılaştığım zorluklarda yardımını geçen çok değerli arkadaşım Aykut AVCI’ ya ve hayatım boyunca beni destekleyen aileme çok teşekkür ederim.

ÖZET

Bu çalışma, Tekirdağ'da yayın yapan Yeni İnan gazetesinin, 1954-1960 yılları arasındaki Demokrat Parti dönemini incelemektedir. Birinci bölümde, Demokrat Parti dönemi basın hayatı, Tekirdağ yerel basını ve Yeni İnan gazetesi hakkında bilgiler verilmektedir. İkinci bölümde, Yeni İnan gazetesinde yer alan yurt içi siyasi haberler incelenmektedir. Üçüncü bölümde ise Yeni İnan gazetesinde yer alan yurt dışı siyasi haberler üzerinde durulmaktadır. Son bölümde, Tekirdağ'ın nüfus, ekonomi, eğitim ve sağlık alanındaki gelişmelerine yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Demokrat Parti, Yeni İnan Gazetesi, Tekirdağ, Yerel Basın.

ABSTRACT

This study examines, The Democratic Party period between 1954-1960 of Yeni İnan newspaper published in Tekirdağ. In the first part, information about the press life of the Democrat Party period, Tekirdağ local press and Yeni İnan newspaper were given. In the second part, domestic political news in Yeni İnan newspaper was analyzed. In the third part, foreign political news in Yeni İnan newspaper was emphasized. In the last section, the developments of Tekirdağ in the fields of population, economy, education and health are given.

Keywords: Democrat Party, Yeni İnan Newspaper, Tekirdağ, Local Press.

GİRİŞ

Birinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkan devletler tarafından imzalatılan ağır şartlı antlaşmalar adaletsizlik yaratır ve ilerleyen yıllarda çok daha büyük felaketlere sebebiyet verir. Birinci Dünya Savaşı'ndan yalnızca yirmi sene sonra ortaya çıkan ve insanlık tarihinde görülen en yıkıcı ve zarar verici olaylardan biri olan İkinci Dünya Savaşı bittiğinde, birinci savaş ile mukayese edilemeyecek bir yıkıcı etki bırakır.¹

İkinci Dünya Savaşı süresince Mihver ve Müttefik blok ülkeleri Türkiye gibi tarafsız kalan ülkeleri kendi bloklarına çekebilme gayreti içerisinde olurlar. Türkiye, 1945 senesinde savaştan yenilgi ile ayrılan Almanya ve Japonya ile münasebetlerine son verir ve ortaya çıkmaya başlayan iki taraflı dünya düzeninde Amerika Birleşik Devletleri safında olmaya gayret gösterir. 1946 yılında Rus lider Stalin'in Boğazlar mevzusundaki talepleri gerilime sebebiyet verir, bu durum Türkiye'nin Batı Bloğu temsilcisi ABD ile yakınlaşmasına yol açar.²

Savaşa girmemek için çeşitli politikalar izleyen Türkiye, savaş sonunda kurulacak olan Birleşmiş Milletler'e kurucu üye olabilmek için, 1944 yılında mağlup olan Mihver ülkelerle münasebetlerine son verir ve 23 Şubat 1945 tarihinde Almanya'ya savaş ilan ederek, bir gün sonra 24 Şubat 1945 tarihinde BM Beyannamesine imza atar.³

İkinci Dünya Savaşı sonrasında İtalya, Almanya, Fransa gibi daha önce dünya siyasetini yönlendiren devletlerin güçlerini kaybetmeleri, İngiltere'nin ise iyice yıpranmış olması sebebiyle, dünya sahnesine SSCB ve ABD iki yeni kuvvet olarak ortaya çıkar. Böylece komünist ülkelerin, Doğu ve demokrasi ülkelerinin katıldığı Batı bloğu denen gruplaşma oluşur ve Doğu'nun liderliğini SSCB, Batı'nın liderliğini ise ABD üstlenir.⁴

Dünyada ve Avrupa'da ortaya çıkan son durum, Türkiye'nin 1945 yılından sonraki iç siyasi hayatının ortaya çıkmasında belirleyici unsur olur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında

¹ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)*, İstanbul, Alkım Yayınevi, 2007, s.419.

² Ahmet Salih İkiz, "Demokrat Parti Dönemi Türk Dış Politikası", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Y. 4, S. 37, Aralık 2016, s.462.

³ Armaoğlu, *a.g.e*, s. 414-421.

⁴ Cüneyt Güven, *Sebepler ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 2007, s.1-2.

Birleşmiş Milletler Anayasası ile otoriter rejimlere son verilir, bu anayasa ile Türkiye’de de tek partili siyasi hayattan çok partili hayata geçiş için adımlar atılmaya başlanır.⁵

Türkiye’deki partilerin ortaya çıkışına bakılırsa, 23 Nisan 1920 tarihinde açılan Birinci TBMM, yasama görevini hızlı bir şekilde yerine getirir, 1921 Anayasa’sının kabul edilmesiyle beraber mecliste yavaş yavaş görüş ayrılıkları çıkmaya başlar ve gruplar ortaya çıkar. Bu gruplar, Mustafa Kemal Paşa’nın olduğu Birinci Grup ve Mustafa Kemal Paşa’ya muhalif olanların yer aldığı İkinci Grup’tan oluşur. İki grup arasında yaşanan sert tartışmaların sürmesi dolayısıyla Mustafa Kemal Paşa duruma el koyarak, 8 Nisan 1923 tarihinde “Dokuz Umde”yi yayımlar ve ilerleyen süreçte 9 Eylül 1923’te Halk Partisini kurar.⁶

Mustafa Kemal Paşa’nın da desteğiyle 17 Kasım 1924 tarihinde, Kazım Karabekir, Rauf Orbay, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele ve Adnan Adıvar gibi isimler Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası etrafında birleşirler. TCF’nin kuruluşundan yaklaşık üç ay sonra 1925 yılının Şubat ayında Doğu Anadolu bölgesinde etnik ve dini bir ayaklanma olan Şeyh Sait İsyanı patlak verir, Takrir-i Sükûn Kanunu yürürlüğe girer ve TCF, 1 Haziran 1925 yılında kapatılır. 12 Ağustos 1930 tarihinde Atatürk’ün de ricasıyla Ali Fethi Okyar tarafından Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulur, fakat SCF’nin inkılap ve cumhuriyet karşıtlarının odak noktası hâline gelmesiyle 17 Kasım 1930 tarihinde Fethi Okyar tarafından kapatılır. Bu iki çok partili hayata geçiş denemesinin ardından 1923 tarihinde 1950 seçimlerine kadar Cumhuriyet Halk Partisi ülkeyi yönetir.⁷

Cumhuriyet Halk Partisi 1945 bütçe görüşmelerinde keskin eleştirilerde bulunan Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan, bilhassa ekonomi politikaları nedeniyle partiyi eleştirirler ve bütçe için ret oyu verirler. Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu’nda da benzer durum görülür. Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü’nün başını çektiği bu grup, “Dörtlü Takrir” olarak anılan bir önerge verirler. Verilen bu önerge, diğer milletvekilleri tarafından kabul görmez. Önergenin reddinden sonra Adnan Menderes ve Fuat Köprülü, Vatan Gazetesi’nde hükûmeti sert olarak eleştiren yazılar yazmaları dolayısıyla, Koraltan ise arkadaşlarını

⁵ Enis Şahin ve Bilal Tunç, “Demokrat Parti’nin Kuruluş Süreci ve DP – CHP Siyasi Mücadelesi (1945 – 1947)”, *Sosyal ve Küresel Araştırmalar Dergisi*, C. 1, S. 2, 2015, s. 33.

⁶ Emin Kırman, *Çok Partili Döneme Geçiş Süreci ve Türk Siyasal Kültüründe Muhalefet Olgusunun Gelişimi (1946-1950)*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2006, s. 123.

⁷ Şahin ve Tunç, *a.g.e.*, s. 35.

savunduğu bir yazısından sonra partiden ihraç edilirler. Geriye Celal Bayar kalır, o da yaşananlardan bir süre sonra, milletvekilliğinden ve çok geçmeden de partiden istifa eder. Demokrat Parti'yi kuracak olan bu isimler CHP'den ayrılmış olur. 7 Ocak 1946 tarihinde Celal Bayar başkanlığında Demokrat Parti kurulur.⁸

1950 seçimleri, 20. yüzyıl Türk siyasi yaşamı için bir dönüm noktası olur. Bu seçimle iktidar el değıştirir. Seçimlerde Demokrat Parti 4.241.393 oy alırken, Cumhuriyet Halk Partisi 3.176.561 oy alır. Oyların %52,7'lik kısmını alan DP 415 milletvekili kazanırken CHP %39,4 oy oranıyla 69 milletvekili çıkarabilir. Bu seçimle beraber Demokrat Parti'nin on yıl sürecek olan iktidarı başlamış bulunur.⁹

Çalışmamızın amacı yerel bir gazete olan Yeni İnan gazetesinin Tekirdağ'daki yayın hayatını incelemek, Demokrat Parti faaliyetlerini gazete gözüyle ele alarak anlamaya çalışmak, Tekirdağ halkının siyasi, ekonomik, sağlık ve eğitim hayatındaki gelişmelerini analiz ederek ortaya koymaya çalışmaktır. 1954 yılını başlangıç tarihi olarak seçmemizdeki neden; gazetenin 1953 yılında yayın hayatına başlaması, 1954 genel seçimleri ile Demokrat Partinin güven tazelemesi ve Demokrat Parti yanlısı yerel bir gazetenin 7 yıllık iktidar sürecini halka nasıl yansıttığını ifade etmektir.

⁸ Zehra Taşdöven, *Demokrat Parti Dönemi Eğitim Anlayışı (1950-1960)*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2013, s.32.

⁹ Tanel Demirel, *Türkiye'nin Uzun On Yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011, s.164.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YENİ İNAN GAZETESİ (1954-1960)

1.1. Demokrat Parti Dönemi'nde Basın

Cumhuriyetin ilk yıllarında basın tarihi açısından önemli olaylardan biri olan Latin harflerine geçiştir. Başlarda gazete ve dergiler uyum içerisinde gazete sütunlarında bazı kısımları yeni harflere yer vererek basmaya başlar. Ayrıca bu harflerin öğrenilmesi için köşeler düzenlenerek halka öğretmek amaçlanır, 1 Aralık 1928 tarihinde tüm gazeteler bu harflerle yayımlanır hâle gelir, bu süre zarfında eski gazetelerin birçoğu okur kaybetse de hükûmet üç yıl süreyle gazete ve dergilere destekte bulunur.¹⁰

Atatürk'ün 1920 yılının ilk günlerinde Hâkimiyet-i Milliye adıyla Ankara'da kurduğu gazete, 28 Kasım 1934'te Ulus adını alır. Falih Rıfkı Atay'ın yönetiminde olan gazetenin kadrosunda Necip Ali Küçüka, Zeki Mesud, Burhan Belge, Cemal Kutay, Nurullah Ataç bulunur.¹¹

8 Mayıs 1924 yılında yayın hayatına başlayan Cumhuriyet Gazetesi, Cumhuriyet rejiminin en başarılı savunucusu olur. Gazetenin sahibi Atatürk'ün en yakın arkadaşlarından olan Yunus Nadi'dir. Dönemin önemli isimleri, Fuat Köprülü, Cenap Şahabettin, Cevat Fehmi Başkut, Feridun Osman Menteşeoğlu gibi yazarlar kadrosunda yer alır. 1930'lu yıllarda Doğan Nadi ve Nadir Nadi de gazete kadrosunda yer alır.¹²

1935 yılında İş Bankası tarafından Tan gazetesi kurulur. Ali Naci Karacan'ın yönettiği gazete bir süre sonra Halil Lütfi Dördüncü, Zekeriya Sertel ve Ahmet Emin Yalman tarafından satın alınır. Gazete ortaklarının anlaşamamasından dolayı Ahmet Emin Yalman gazeteden ayrılır. Süreç içerisinde gazetenin başyazarlığını Zekeriya Sertel üstlenir.¹³

Bununla birlikte Akşam gazetesi, Son Posta, Vakit gazeteleri de dönemin önemli gazetelerindendir. Özellikle Vakit gazetesi Atatürk'ün 22-26 Ocak 1937 tarihlerinde beş gün başyazarlık yaptığı¹⁴, Türk-Fransız ilişkilerini ele alıp Hatay sorunu üzerine "Asım Us" adıyla yazılar yazmasından dolayı önem taşımaktadır.

¹⁰ Murat Çelik, "Latin Alfabesine Geçiş Sürecinin Gazete Reklamlarına Olan Etkisi", *Global Media Journal TR Edition*, c.6(11), 2015 s.190.

¹¹ Hıfzı Topuz, *İkinci Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul, Remzi Kitapevi, 2003, s.164.

¹² Topuz, *a.g.e.* s.165.

¹³ Topuz, *a.g.e.* s.165.

¹⁴ Seda Bayındır Uluskan, *Atatürk'ün Sosyal ve Kültürel Politikaları*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2010, s.153.

Bu dönemin yayın hayatında dergiler de önemli yer kaplamaktadır. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, İsmail Hüsrev Tökin, Şevket Süreyya Aydemir, Dr. Vedat Nedim Tör tarafından 1932 yılında yayımlanan dergi, Atatürk'ün siyasal eylemine ideolojik anlam yükleyerek dünya görüşü biçiminde düzenlemeyi kendine amaç edinir. Atatürk tarafından, Kadro dergisinin yayın sahibi olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu yurt dışına diplomat olarak atanır, bununla birlikte dergi 1935 yılında yayın hayatına son verir.¹⁵ Yaşar Nabi Nayır ile Nahit Sırrı Örik'in birlikte yayımladıkları Varlık, Halkevleri Genel Merkezi'nin yayın organı olan Ülkü, İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun yayımladığı Yeni Adam bu dönemin diğer önemli fikir dergileridir.

Ayrıca dönemin ünlü mizah dergisi Akbaba, Yusuf Ziya Ortaç ile Orhan Seyfi Orhon tarafından yayımlanır. Yedigün dergisi ise Sedat Simavi'nin Halk Mecmuası olarak çıkardığı Türkiye'nin en çok baskı sayısı sahibi dergilerinden olur.

Demokrat Parti döneminin ilk yıllarında toplumda saygınlık kazanmak maksadıyla sermaye sahibi insanlar gazete satın almaya başlarlar, gazete sahiplerinin değişmesiyle başyazarın önemli olduğu gazete düzeninden, haber ve fotoğrafın öncelik olduğu anlayışa geçilir. Gazetelerde siyasi haberler çoğunlukta yer almaya başlar, DP-CHP çekişmesi haberlerin genelini meydana getirir. Ayrıca DP'nin iç siyasetine bağlantılı olarak Ramazan ayında ekler çıkarılır, Kuran-ı Kerim dağıtımı gibi İslâmî değerler ön plana çıkarılmak amaçlanır.¹⁶

DP döneminin de basın merkezi İstanbul olur. Bu döneminde parti organı kimliği taşımayan başlıca gazeteler: Cumhuriyet, Milliyet, Hürriyet, Akşam, Tasvir, Yeni Sabah, Yeni İstanbul, Gece Postası, zaman zaman Vatan olur. CHP'nin yayın organı Ulus, DP'nin yayın organı Zafer ve Millet Partisi'nin (MP) yayın organı da Kudret'tir. Dünya, Vakit ve Tercüman CHP'ye bağlı iken Son Posta ve Her Gün DP'ye bağlı idiler. 1960'a kadar çıkan büyük gazeteler, İstanbul'da Hürriyet, Cumhuriyet, Vatan, Tan, Yeni Sabah; orta baskılı gazeteler ise, Her Gün, Akşam, Son Posta Tasvir, Dünya'dır.¹⁷

13 Haziran 1952 yılında 5953 sayılı “Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun” ile gazetecilere, sendika kurma,

¹⁵ Eyüp Akman, Yakup Kadri Karaosmanoğlu Üzerine Bazı Düşünceler ve Unutulan Bir Makalesi”, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.3, S.2, 2013, s.53.

¹⁶ Ayşe Elif Emre Kaya, “Demokrat Parti Döneminde Basın - İktidar İlişkileri”, *İletişim Fakültesi Dergisi*, C.1, S.39, 2011, s.96.

¹⁷ Emre Kaya, *a.g.e.* s. 97.

sosyal sigortadan yararlanma, işverenin gazeteci ile yazılı anlaşma yapma zorunluluğu, haftalık tatil, yıllık ücretli izin gibi maddeler yer alır.¹⁸

9 Mart 1954 yılında çıkartılan kanun ile “devletin siyasi ve mali itibarını sarsan yayın” suçunu işleyen kişilere ağır cezalar getirilmesi sağlanır. Basın yolu ile itibarı zedeleyecek veya servete zarar verecek bir suçun ortaya çıkması hâlinde 6 aydan 3 yıla kadar hapis cezası ve bin lira ila 10 bin lira arasında değişen para cezaları verilebilecekti. Ayrıca gazetecilere ispat hakkı da verilmiyordu.¹⁹

6-7 Eylül Olaylarının ardından sıkıyönetim ilân edilir, bu olayların çıkmasında gazetelerin de payı olduğu, basının halkı galeyana getirdiği belirtilir ve sıkıyönetim komutanı Nurettin Aknoz tarafından basına uygulanacak yasaklar duyurulur. Yasaklar arasında halkı heyecanlandıracak haberler, hükûmeti eleştirmek, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) devletleri ile ilgili haberler, 6-7 Eylül Olayları ile ilgili haber ve fotoğraf paylaşımı, Kıbrıs’taki olaylar hakkında haber yapmak yasaklanır.²⁰ Ulus gazetesi, 19 Eylül 1955’te yayımladığı ‘Çetin Bir İmtihan’ isimli makale ile örfi idare komutanlığının yasaklarına uymadığı gerekçesiyle süresiz olarak, bu makaleyi kendi sayfalarına taşıyan Hürriyet ve Tercüman gazeteleri de 15 gün süre ile kapatılır.²¹

Demokrat Parti 1956 yılında Basın Kanunu’nda ve “Yayın Yoluyla ve Radyoyla İşlenen Suçlar Kanunu’nda” bazı değişiklikler yapar, gazete sahibi, başyazar, yazı işleri müdürleri, makale yazarları ve siyasi muhabirler için yüksekokul mezunu, diğer gazeteciler için en az lise mezunu olma şartı getirilir. Ayrıca gazete sahibi ve sorumlu müdür olmak yeni şartlara bağlanırken, altı aylık mahkûmiyet mesleğin icrasına engel kabul edilir. Muhabirler için de aynı şartlar aranır, sorumlu müdürlere, imzasız olarak yayınlanan her yazıyı sorulduğu takdirde 24 saat içinde savcıya bildirmek zorunluluğu getirilir.²²

1957 yılının Temmuz ayında hükûmetin basına yönelik baskılarını protesto etmek amacıyla İstanbul Gazeteciler Sendikası bir bildiri yayımlar, bildiride Türkiye’yi küçük düşürücü amaçlar taşıdığı öne sürülerek Gazeteciler Sendikası kapatılır.²³ Indiana Polis Star gazetesinin yazarı Eugene Pulliam, 1958 yılının ortalarında Türkiye’ye gelir ve Adnan

¹⁸ Hıfzı Topuz, *100 Soruda Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, 1997, 181.

¹⁹ Hamza Çakır, Deniz Elif Yavalar, “Demokrat Parti İktidarı ve Basın”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.6, S.3, 2017, s.263.

²⁰ Alpaslan Öngel, *Demokrat Parti Dönemi Basın ve İktidar İlişkileri (1950-1960)*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s. 68.

²¹ Topuz, *a.g.e.*, s. 196.

²² Çakır, Yavalar, *a.g.e.* s.266.

²³ Topuz, *a.g.e.*, s.198.

Menderes ile görüşmek ister. Başbakanın müsait olmaması sebebiyle görüşmeleri 2 defa ertelenir, bu yüzden ülkesine kırıncı bir şekilde döner. Ülkesine döndüğünde izlenimlerini ve Türkiye'deki gidişatın tehlikelerini "On İkiye Çeyrek Var" isimli yazısında paylaşır. Dünya, Vatan, Ulus ve Kervan bu yazının Türkçeye çevrilmiş hâlini yayımlar; Kim ve Altıok dergileri de bu sütunları alıp yayımlayınca Başbakan yazıyı basan gazeteler hakkında kovuşturma yapılması için savcılara izin verir, davalar açılır, Dünya gazetesi dışındaki diğer gazeteler yargılanır.²⁴

DP, CHP'yi silahlı ve tertipli ayaklanmalar hazırlamakla suçlar ve bir kısım basın kuruluşunun da bunu yalan ve çarpıtılmış haberlerle desteklediğini iddia eder ve bu gibi iddialar ile 27 Nisan 1960 tarihinde Tahkikat Komisyonu kurulur. Komisyonunda her türlü yayının yasaklanması hâlinde yasağa uymayan basının dağıtımının önlenmesi ve yayın yasaklarına uymayan yayınların kapatılacağı ifade edilir. Bu komisyonun kurulması ile TBMM'deki görüşme tutanaklarına basında yer verilmesi de yasaklanır. Böyle bir havada 27 Mayıs'a doğru gidilir.²⁵

1.2. Tekirdağ'da Yerel Basın

Tekirdağ ilinde ilk matbaa 1900 senesinin başında kurulmuş olsa da, yerel basın faaliyetleri ilk olarak Cumhuriyetin ilanı ile başlar. 1924 yılında Tekirdağ İl Özel İdaresi tarafından "Vilayet Matbaası" meydana getirilir. Bu matbaada basılan ilk eser, Tekirdağ Ortaokulu Tabiat Bilgisi Öğretmeni Mustafa Reşit tarafından kaleme alınan "Gazi'nin Gazası ve Cumhuriyet Manâsı" dır. Tekirdağ şehrinde yayınlanan ilk gazete ise 1925 yılında Osman Taşkınbaş tarafından basılan "Köylü Dili" gazetesidir. Bu gazete şapograf baskı tekniği (bir yazıyı başka bir yapıta bakarak elle yazma) ile çoğaltılır.²⁶

16 Aralık 1926 yılında yayın hayatına başlayan Resmi Tekirdağ gazetesi bir haber gazetesi değil, resmi ilan, özel ilan ve reklamların yayınlandığı bir gazete özelliğindedir. Resmi Tekirdağ gazetesinin ismi daha sonra Tekirdağ ismini alır.²⁷ Matbaa harfleri ile basılan ilk gazete ise "Tekirdağ Gazetesi"dir. Gazetenin imtiyaz sahibi Mehmet Şakir Taner, sorumlu müdürü eski milletvekili Hüseyin Rahmi Ertin olup, perşembe günleri dört sayfa olarak basılır.²⁸

²⁴ Çakır, Yavalar, a.g.e. s. 268.

²⁵ Topuz, a.g.e. s. 205.

²⁶ <https://www.trakyanet.com/rumeli/haberler/duyurular/7-trakya.html/?start=7>. (Erişim tarihi 20.12.2020)

²⁷ Hasan Adnan Önelçin, *Tekirdağ ve Çevresi Basın Tarihi Hakkında Kısa Notlar*, Tekirdağ Halk Evleri Yayınları, 1966, s.6.

²⁸ <https://www.trakyanet.com/rumeli/haberler/duyurular/7-trakya.html/?start=7>. (Erişim Tarihi:12.12.2020)

1947 senesinde eğlence gecesi münasebetiyle “Ceride-i Sünnet” isminde tek sayılık bir mizah gazetesi,²⁹ ayrıca 1957 yılında yılbaşı için yine tek sayılık “Balo” isimli gazete yayınlanır.³⁰ 1952 yılında “Tekirdağ’ın Sesi” gazetesi basılır, bu gazete de 15 günde bir okuyucuları ile buluşur. 1953 yılının Ağustos ayında Hulisi Günay sahipliğinde “Trakya Gazetesi”, yine 1953 yılında İstanbul Ak Gün matbaasında İbrahim Özyiğit’in sahipliğini ve başyazarlığını yaptığı “Demokrat Tekirdağ” gazetesi yayın hayatına başlar. Demokrat Tekirdağ gazetesi kendisini “Günlük Siyasi, İctimai, İktisadi Demokrat Tekirdağ Gazetesi” olarak tanımlar. 1955 yılında iki gazete daha basılmaya başlanır, ilki nisan ayında “Haftalık, Siyasi, İktisadi, İctimai” özellikleriyle “Tekirdağ Hür Demokrat” gazetesi, bir diğeri ise “Haftalık, Bağımsız, Siyasi” özellikleriyle “Kurtuluş” gazetesidir. 1956 yılında “Demokrat Tekirdağ gazetesi”, 1957 yılında Ahmet Yazırlı’nın sahibi olduğu “Köyün Gazetesi”, 1960 yılında da Fehmi Ünal tarafından “Demokratik Trakya” gazeteleri çıkarılır.³¹

1.3. Yeni İnan Gazetesinin Biçim ve İçerik Yönünden İncelenmesi

Yeni İnan gazetesi, ilk olarak 1925 yılında “Vilayet Gazetesi” ismiyle devletin yaptığı yenilikleri ve hizmetleri yayınlamayı amaçlar, 1951 yılında gazetede özelleştirmeye gidilerek ismi önce “İnan” adını alır, 1952 yılının Ağustos ayında ise yayın hayatına son verir.³² Ekim 1951 yılında ilk sayısı çıkan İnan gazetesi, pazartesi ve perşembe günleri haftada iki kez, dört sayfa olarak okuyucuları ile buluşur. İnan gazetesinin sahibi İbrahim Özyeğit, sorumlu müdürü Fahir Taner olup, Vilayet matbaasında basılır. Ağustos 1952 tarihinde “Yeni İnan” ismiyle çıkmaya devam eden gazetenin 1953 yılının sonuna kadar sahibi saatçi Celal Eren, sorumlu müdürü ise Fahir Taner iken bu tarihten itibaren ise sahibi ve sorumlusu Fahir Taner³³ olur. 1954 Ekim tarihine kadar haftada iki gün basılırken, daha sonra pazar günleri hariç her gün yayınlanır.³⁴

²⁹ Önelçin, *age.* s.13.

³⁰ Önelçin, *age.* s.14.

³¹ Önelçin, *age.* s. 8-11.

³² Merve Korkmaz, “Tekirdağ’ın Aydınlik Yüzü 93. Yaşında”, Tekirdağ *Yeni İnan Gazetesi*, 2 Ekim 2017. (<https://59.com.tr/haber-tekdirdagin-aydinlik-yuzu-93-yasinda>). (Erişim Tarihi:12.12.2020)

³³ Fahir Taner 6 Kasım 1923 Tekirdağ doğumludur. İlk ve ortaokulu Tekirdağ’da lise öğrenimini İstanbul Haydarpaşa lisesinde tamamlamıştır. 1944 yılında İstanbul İktisat Fakültesi’ne yazılsa da eğitimini tamamlamamıştır. Bu yıllarda “Vakit, Haber ve Son dakika” gazetelerinde adliye muhabiri olarak çalışmaya başlar. 1951 Yılında daha önce “İnan” adıyla bir yıl çalıştığı gazeteyi devir alarak “Yeni İnan” adıyla gazetecilik hayatına 1980 yılına kadar devam etmiştir. Ayrıca Fahir Taner TRT ve Hürriyet Gazetesinde de görev yapmıştır. Yurdanur Karakulak, *Yeni İnan Gazetesinde Tekirdağ (1953-1954)*, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli, 2017, s. 87.

³⁴ Hasan Adnan Önelçin, *Trakya Basını*, Tekirdağ Halkevi, 1972, s. 70.

Çalışmada Tekirdağ'da yayınlanan yerel gazete Yeni İnan'ın 1 Ocak 1954 tarihli 193. sayısından, 31 Aralık 1960 tarihli 2254. sayısı arasındaki tüm sayıları incelenmektedir.

Yeni İnan gazetesi, pazar günleri hariç her gün yayınlanan yerel bir gazetedir ve iki sayfadan oluşur. İlk sayfasında gündemi ilgilendiren siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel vb. haberler yer alırken ikinci sayfasında genellikle reklamlar ve ilanlar yer alır.

Gazetenin üst kısmının orta bölümünde gazetenin ismi baş harfleri büyük şekilde, aynı büyüklükteki puntolarla siyah renkle “Yeni İnan” şeklinde yazılır. 1954 yılında gazetenin isminin sol tarafında siyah çerçeve içerisinde gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürlüğünün ismi; “Sahip ve Yazı İşleri Müdürü Fahir Taner”, hemen altında da gazetenin telefon numarası “Telefon: 4” şeklinde yazılır. Sağ tarafta ise yine siyah çerçeve içerisinde gazetenin basıldığı basımevinin adresi “Basıldığı yer Yeni İnan Basımevi Mimar Sinan caddesi No: 34 Tekirdağ” ve gazetenin fiyatı “Tanesi 5 Kr” şeklinde yer alır.

Bu bilgilerin hemen alt satırında enlemesine iki uzun siyah çizgi içerisinde soldan sağa doğru gazetenin yılı, sayısı, “Günlük Siyasi İktisadi Gazete” ibaresi ve gazetenin tarihi yazılır. 7 Şubat 1955 tarihiyle beraber “Günlük Siyasi İktisadi Akşam Gazetesi” ibaresi eklenir, 12 Mart 1956 tarihinde “Tekirdağ'da Çıkar Günlük Siyasi İktisadi Akşam Gazetesi” hâlini alır.

1 Şubat 1955 tarihli sayısıyla birlikte enine siyah iki çizgiyle ayrılan yerde gazetenin yılı, sayısı ve gazete tarihi sağ kısma taşınır. Sağ tarafta bulunan gazete adresi tamamen kaldırılarak bu kısma gazetenin tarihi, günü, sayısı ve yılı yerleştirilir. Bu değişim ile gazetenin adresi, adet fiyatı, senelik, altı aylık, üç aylık fiyatı, ilan fiyatları gazetenin ikinci sayfasında siyah çerçeve içerisinde yer almaya başlar.

27 Temmuz 1955 tarihinde Yazı İşleri Müdürlüğüne Mehmet Taner getirilir, sol köşeye yazı işleri müdürü olarak eklenir. 28 Haziran 1956 tarihinde sol köşeye gazetenin basıldığı yer Taner Matbaası eklenir, aynı tarihte de Fahir Taner tekrar yazı işleri müdürü olur.

10 Ocak 1957'de gazetenin ilk sayfasının üst orta bölümünde bulunan gazete isminin hemen altına enine uzanan siyah çerçeve içine “Günlük Siyasi, İktisadi, İktisadi, Akşam Gazetesi” ibaresi getirilir ve son hâlini alır. Sol taraf olduğu gibi aynı kalırken, sağ tarafa gazetenin tarihi yerleştirilir, bunların hemen altına siyah enine çizgiler içerisinde soldan sağa doğru gazetenin yılı, adresi, gazete fiyatı ve sayısı yazılır. Ayrıca sol tarafında

siyah çerçeve içerisinde gazetenin sahibi ve yazı işlerinin ismi: “Sahip ve Yazı İşleri Müdürü Fahir Taner”, kısmı “Sahibi ve Mesul Müdürü Fahir Taner” olarak değiştirilir.

Gazetenin fiyatı 7 sene boyunca hiç değişmez, tanesi 5 kuruştan satılır, senelik ücreti 15 lira, altı aylık ücreti 8.00 lira, üç aylık ücreti ise 5.00 lira olarak belirlenir.

28 Eylül 1960 tarihinden itibaren “Günlük Siyasi, İktisadi, İçtimai, Akşam Gazetesi” ibaresinin hemen altına küçük puntolarla “Gazetemiz basın ahlak yasasına uymayı taahhüt etmiştir” yazısı eklenir.

Gazetede önemli haberler genellikle büyük harflerle, siyah renkle yazılır. Gazete sütunları haberlerin önemi ve gündemin yoğunluğuna göre değişiklik göstermiş, bazen 3 sütun iken bazen de 5 sütuna kadar çıkmıştır. Verilen haberlerin karışmaması ve ayırt edilebilmesi amacıyla haberler enden veya boydan siyah çizgilerle ayrılır. Gazete haberleri düz yazıdan ibaret olup, fotoğraf konusunda oldukça zayıftır. Mustafa Kemal Atatürk’ün ölüm yıl dönümlerinde, Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın, Başbakan Adnan Menderes’in, seçim zamanları DP milletvekillerinin, ölüm yıl dönümlerinde de Mimar Sinan fotoğrafları kullanılır.

İçerik yönünden ele alındığında ise 2 sayfadan oluşan Yeni İnan gazetesinin ilk sayfasında gündemi ilgilendiren yerel, ulusal ve uluslararası haberler yer alır. Yeni İnan gazetesinin kurucusu Fahir Taner’dir. Yeni İnan gazetesi hem tüm yurdu ilgilendiren hem de Tekirdağ ili, ilçeleri ve köyleri ilgilendiren siyasi, ekonomik, kültürel, sportif ve toplumsal haberlere yer verir. Yerel bir gazete olmasına karşın ulusal ve uluslararası haberler ulusal ve uluslararası kaynaklar kullanılarak okuyuculara ulaştırılır. Ulusal haberlerde genellikle Anadolu Ajansı kaynak olarak gösterilir, ayrıca Türk Haber Ajansı, BYHA, ANKA, radyo ve telefon aracılığı ile alınan haberler de gazete sayfalarında yer alır. Çevre il ve ilçelerden haberler hususi muhabirler tarafından aktarılır. Dış haberler ise genellikle AP, USIS, NAFEN, BBC kaynaklı olur, Türkiye’nin dış politikası, diğer milletler ile ilgili siyasi haberler işlenir.

Gazetede, siyasi konular ağırlıkta olmak üzere, ekonomi, eğitim, sağlık, ziraat, tarım ve hayvancılığa ait haberler büyük önemle işlenmekte; okuyucular ve halk bilgilendirilmek istenmektedir. Siyasi köşe yazılarının sayısı oldukça azdır, bu köşe yazıları genellikle isimsiz olarak yayınlanır. Siyasi köşe yazılarının yanı sıra yerel meseleleri konu alan tarım, hayvancılık, eğitim, sağlık gibi önemli konular hakkında da özellikle gazete sahibi Fahir Taner’in köşe yazıları da gazetede yer alır. Gazetede Mehmet

Taner'in, İbrahim Olcayto'nun, Dr. Hikmet Ertez'in, Fahir Taner'in, S. İkizoğlu'nun, Fethi Mahramlı'nın, Doğan Kemallı'nın, Adnan Önelçin'in gündem, sosyal, ekonomik, siyaset, sağlık, tarım, Tekirdağ'ın sorunları ile ilgili makaleleri, Necdet Atılğan'ın aşk, gündem, özel günler ile ilgili şiirleri yer alır. Köşe yazılarının bazılarında M.T., Sapan, İkiz, İkizoğlu, A.Ö. gibi mahlaslar kullanılmıştır. Güncel olayların yanı sıra, hayvancılığın geliştirilmesi, salgın hastalıklar konusunda bilinç kazandırma, toprağın veriminin artırılması, balıkçılığın nasıl olması gerektiği, yerel ve ulusal futbol maç sonuçları gibi konulara yer verilerek, Tekirdağ halkının haberdar edilmesi önemsenir.

Gazetenin ikinci sayfasında ise haberler yer almaz, resmi kurum ilanları (Tekirdağ Asliye Hukuk, Tekirdağ Valiliği, Hayrabolu Asliye Hukuk Hâkimliği), Kızılay reklamları, özel ilanlar, ev, dükkân, arazi satışları, ihaleler, Tekirdağ Ticaret Borsası günlük fiyat cetvelleri, itfaiye, emniyet müdürü, savcılık, hastane, ambulans numaraları, doktor, avukat, matbaa, sinema, banka reklamları, kayıp (kimlik, diploma vb.) ve ölüm haberleri, çekiliş sonuçları, bulmacalar vb. yer alır.

Yeni İnan gazetesi genellikle siyasi içerikli haberleri konu edinirken, açık bir şekilde Demokrat Parti yanlısı bir gazete olup DP'nin yaptığı olumlu faaliyetler geniş bir şekilde işlenir, başta CHP olmak üzere diğer muhalif partilere çok az yer ayrılır veya sıklıkla olumsuz haberler yayınlanır. Özellikle yerel ve genel seçimlerde gazete âdeta DP'nin yayın organı hüviyetini alır. Gazetenin DP yanlısı tutumu 27 Mayıs askeri darbesinden itibaren hızlı bir şekilde değişir, bu tarihten itibaren DP'nin yaptığı tüm faaliyetler sert bir şekilde eleştirilir, DP'nin halkı aldattığı savunulur, 27 Mayıs'ın ülkeyi uçurumun kenarından aldığı ifade edilir. Yeni İnan gazetesinin dönemin şartlarına göre hareket ettiği söylenebilir ve bu hareketin, dönemin dayattığı bazı hususlarda daha rahat yayın hayatına devam etmek isteğiyle bağdaştırılabilir. Bunun bir diğer kanıtı da 27 Mayıs sonrası tutumları okuyucuya göstermektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YENİ İNAN GAZETESİNDE YER ALAN YURTIÇİ SİYASİ HABERLER

2.1. GENEL SEÇİMLER

2.1.1. 1954 Genel Seçimleri

1950 seçimlerinin ardından bir sonraki genel seçimler 2 Mayıs 1954 Pazar günü yapılır. Seçimlere Demokrat Parti, Cumhuriyet Halk Partisi, Cumhuriyetçi Millet Partisi ve Türkiye Köylü Partisi katılır; DP ve CHP 64 şehrin hepsinde, CMP 40 şehirde, TKP ise 19 ilde seçime girer.³⁵

10.262.063 seçmenden 9.095.617 kişinin seçime katıldığı, seçime katılım oranının %88,63 olduğu Adalet Bakanlığı tarafından açıklanır. DP'nin 5.313.659 oy alarak 503 milletvekili çıkarttığı, %58,42 oy oranına sahip olduğu, CHP'nin 3.193.471 oy aldığı, 31 milletvekili çıkarttığı, oy oranının %35,11 olduğu belirtilir. CMP'nin 480.249 oy alarak 5 milletvekili çıkarttığı, TKP'nin ise 50.935 oyda kaldığı, ayrıca bağımsız adayların 56.393 oy aldığı ve iki bağımsız milletvekili seçildiği ifade edilir.³⁶

1954 genel seçimleri ile ilgili gazetede yer alan ilk haber 28 Ocak 1954 tarihli dir. Haberde, Başbakan Adnan Menderes'in İstanbul'da yaptığı konuşmasına yer verilip genel seçimlerin 2 Mayıs 1954 tarihinde yapılacağını açıkladığı belirtilir. Aynı zamanda, seçimlerde alınacak önlemler aşağıdaki şekilde duyurulur:

“1 – Radyoda Adli murakabe tesis edilecek.

2- 161 inci madde tadil edilecek.

3 – Seçim Tutanakları yüksek seçim kurulunda incelenecek.

4 – Seçim kütükleri siyasi partilerin tetkikine sunulacak.”³⁷

Seçimlerin 2 Mayıs'ta yapılacağını ilan edilmesi üzerine Adalet Bakanı Osman Şevki Çiçekdağ başkanlığında bir toplantı gerçekleştiği, toplantıda seçim kanununda yapılacak değişiklikler, seçim defteri ve tutanaklarının yenilenmesi gibi konuların görüşüldüğü ifade edilir.³⁸

³⁵ Ensar Yılmaz, “1954 Seçimlerinin Önemi, Öne Çıkan Özellikleri ve Siyasi Sonuçları, *E-Journal of New World Sciences Academy*, S.5, 2010, s. 546.

³⁶ Fatma Alev Atayakul, *Türkiye'de Demokrat Parti Döneminde Genel Seçimler (1950-1954-1957)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s. 310.

³⁷ “Başvekil İstanbul'da Bir Nutuk Verdi”, *Yeni İnan*, 28 Ocak 1954, S.211, s. 1.

³⁸ “Seçim Hazırlığı”, *Yeni İnan*, 30 Ocak 1954, S.212, s. 1.

1950 yılında yapılan seçimlerde 20.936.524 olan nüfusun dört yıl içerisinde artması dolayısıyla yeni yapılacak olan seçimlerde milletvekili sayısının 534'ü bulacağı iddia edilir. Nüfuslarına göre İstanbul'dan 30, Ankara'dan 21, İzmir ile Konya'dan 19, Balıkesir ile Bursa'dan 14, Erzurum'dan da 12 milletvekilinin seçileceği belirtilir.³⁹

DP genel başkanlığından yapılan açıklamaya göre, milletvekili aday olmak isteyen kişilerin 14 Mart 1954 saat 20.00'ye kadar aday olduğu ilin idare heyeti başkanlığına başvurmaları gerektiği bildirilir.⁴⁰

Gazetede yer alan M.T rumuzlu Mehmet Taner'in köşe yazısında CHP'nin diğer partiler ile anlaşarak bazı illerde DP karşısına ortak adaylar çıkartacağı iddia edilir, Tekirdağ'da böyle ortak aday çıkartılmasına Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin yanaşmayacağı belirtilir. Kapatılan Millet Partisi'nin devamı niteliğinde olan CMP'nin 1952 yerel seçimlerine karma bir liste ile girdiği fakat seçimlerden sonra bu durumdan pişmanlık duyduğuna dikkat çekilir ve aynı durumun yaşanmaması konusunda CMP uyarılır.⁴¹

Bir sonraki sayıdaki köşe yazısında CHP ileri gelenlerinden bir kişinin, DP'nin milletin sevgisini kaybettiği ve 1954 seçimlerini CHP'nin kazanacağını iddia eden sözlerine, *"her halde yıldız falına bakmış olacak. 946 sihirbazları bugün işi falcılığa döktüler"* sözleri ile eleştirilir.⁴²

CHP Genel Kurulu tarafından il teşkilatlarına bir genelge gönderildiği, genelgede milletvekilliği adaylığı için başvuru yapan herkesten 500 lira, adaylığı kazananlardan da 1000 veya 1500 lira alınacağı açıklanır. Bu kararın Tekirdağ'da CHP adaylığı düşünenleri üzdüğü, bu şehirde DP'nin kazanacağını neredeyse kesin olduğu ifade edilir. Aday olmayı düşünenlerin CHP'den aday olmak yerine bağımsız olarak seçime girmeleri gerektiği, bu sayede de paralarının ceplerinde kalacağı tavsiye edilir.⁴³

Şarköy'de gerçekleşen DP kaza idare heyeti toplantısına DP milletvekilliği aday adaylarından Orhan Ertin, Fethi Mahramlı, Necmi Arman, Hasan Gürkan ve Enver Malkoç'un da katıldığı belirtilir. Yapılan konuşmalardan Fethi Mahramlı'nın CHP'yi eleştiren sözlerine gazetede yer verilir.

³⁹ "Yeni Seçimde Milletvekili Sayısı Artacak", *Yeni İnan*, 8 Şubat 1954, S. 219, s. 1.

⁴⁰ "Milletvekili Namzedi Olacaklar", *Yeni İnan*, 20 Şubat 1954, S. 228, s. 1.

⁴¹ Mehmet Taner, "Son Pişmanlık", *Yeni İnan*, 2 Mart 1954, S. 235, s. 1.

⁴² Mehmet Taner, "Meslek Değiştirsinler", *Yeni İnan*, 4 Mart 1954, S. 236, s. 1.

⁴³ Mehmet Taner, "Yazık Masrafa", *Yeni İnan*, 5 Mart 1954, S. 237, s. 1.

“... Her iki partinin de güzide evlatlar olduğuna kaniim. Ancak muhalefet partisindeki bağız politika cambazlarının kendilerini ortaya atmadan senelerce bu memlekete hizmet etmiş arkadaşlarımızın, tezvir ve iftiralarla seçim kabiliyetlerini azaltmak istemektedirler. Bu dava Ahmedin, Mehmedin davası değildir. Mebus olmak veya mebus seçmek bir insan için en kutsi bir haktır. Bu oğurda canlarını feda edenlerin hiç olmazsa ruhlarını taciz etmemek için kardeş gibi mücadele edelim.”⁴⁴

CMP hatiplerinin, CHP ile DP’nin halkı aldatmak için danışıklı dövüş içerisinde olduğu sözleri gazetede sert bir şekilde eleştirilir, asıl danışıklı dövüşü kendilerinin yaptığı savunulur. Son zamanlarda kendi parti tüzük ve programlarını hiçe sayarak birtakım pazarlıklara giriştikleri ve menfaat uğruna her şeyi yapabileceklerini halka gösterdikleri ifade edilir, halkın oynanan bu oyunun farkında olduğu ve gereken cevabı sandıkta vereceği iddia edilir.⁴⁵

9 Mart tarihinde gazetede yer alan haberde, yıllarca DP’ye hizmet etmiş, şehirde sevilen, seçim kabiliyeti yüksek kişilerin aday olacağı belirtilir, adayların arasında Fethi Mahramlı, Orhan Ertin, Hasan Gürkan, Necmi Arman ve Enver Malkoç gibi DP’de çeşitli görevlerde bulunmuş kişilerin olduğu açıklanır. Ayrıca bu isimlerin fotoğrafları ve yaptıkları görevler gazetenin birinci sayfasında yer alır.

Fethi Mahramlı’nın dört sene İl İdare Kurulunda görev aldığı ve Tekirdağ’da üç sene il başkanlığı yaptığı, Orhan Ertin’in il ve ilçe başkanlığı, il idare kurulu üyeliği, Vilayet Daimi komisyon üyesi ve Genel meclis üyesi olduğu, Hasan Gürkan’ın Malkara’da DP kuran kişilerden ve belediye başkanı olduğu, Enver Malkoç’un Saray DP kurucularından ve Saray belediye başkanlığı yaptığı, son olarak Necmi Arman’ın Çorlu belediye başkanı olduğu ve bu isimlerin halk arasında çok sevildiği ifade edilir. Adı geçen isimlerin adaylığa seçilmeleri durumunda DP’nin Tekirdağ’da kesin olarak kazanacağı belirtilir.⁴⁶

Gazetenin yaptığı kamuoyu yoklamasında, halkın “azimli ve gayretli hamlelerle kısa zamanda memleketimizde büyük işler başaran ve bizleri refaha doğru götüren Demokrat Partiye reyimizi vermek vicdani bir vazifemizdir” dediği iddia edilir. Tarafsız olan vatandaşların hatta bazı CHP’lilerin bile seçimleri DP’nin kazanacağına kesin gözle

⁴⁴ “Demokrat Parti Şarköy Siyasi Toplantısı”, *Yeni İnan*, 6 Mart 1954, S. 238, s. 1.

⁴⁵ Mehmet Taner, “Muvazaa”, *Yeni İnan*, 6 Mart 1954, S. 238, s. 1.

⁴⁶ “Vilayetimizde Demokrat Parti Çok Kuvvetli”, *Yeni İnan*, 9 Mart 1954, S. 240, s. 1.

baktıkları belirtilerek, gazetede başyazar olan Fethi Mahramlı ve arkadaşlarının DP listesinde olması durumunda CHP'lilerin de bu isimlere oy vereceği ifade edilir.⁴⁷

Gazetede ayrıca aday adayları olan isimlerle yapılan röportajlar yer alır. Bu röportajların ilki Necmi Arman ile yapılmıştır. Necmi Arman'ın iki sene DP İlçe başkanı ve dört sene de Çorlu belediye başkanı olarak şehre büyük hizmetlerde bulunduğu belirtilir.⁴⁸

Yapılan röportajda, 1950 yılında Çorlu Belediye Başkanı seçildiğinde belediye bütçesini dört senede 180 bin liradan 350 bin liraya yükselttiği, Çorlu'da bulunan caddeleri ve göçmen mahallelerine kaldırım döşendiği ve elektrik verildiği, ayrıca ana caddelere kanalizasyon tesisatının devam ettiği açıklanır. Necmi Arman'ın alacağı her vazifede elinden gelenin en iyisini yapacağı ve vatandaşların kendisine oy vereceklerinden emin olduğu vurgulanır.⁴⁹

Röportaj yapılan bir diğer aday adayları Hasan Gürkan'dır. Dört senedir Malkara Belediye Başkanı olarak bulunduğu, Malkara halkı tarafından çok sevildiği, 1945 yılında Malkara'da DP'yi kuran kişilerden olduğu belirtilir.⁵⁰

15 Mart tarihinde, DP milletvekili aday adaylarından olan Fethi Mahramlı'nın DP'den ihraç edileceği haberlerinin ortaya atıldığı belirtilir, bu iddialar gazete tarafından yalanlanır. Bu haberlerin kasıtlı olarak çıkarıldığı, yıllar boyunca partiye hizmet etmiş bir ismin ihraç haberinin gerçeği yansıtmadığı bildirilir.⁵¹ Gazetenin bir sonraki sayısında, bazı partilerin yaptığı propagandaların işe yaramadığı, gece-gündüz Tekirdağlıların hizmetinde bulunan, hayatını DP'ye adanmış Fethi Mahramlı'nın tekrar aday olacağı açıklanır. DP Vilayet Haysiyet Heyeti tarafından ihracına karar verilmişse de DP'nin görevlendirdiği Tekirdağ müfettişi ve Kırklareli Milletvekili Mahmut Erbil'in bu kararı hükümsüz bulduğu dile getirilir.⁵²

Gazetede yer alan “*Fethi Mahramlı Demokrat Parti'den Neden İhraç Edilmek İsteniyor*” başlıklı isimsiz köşe yazısında bu haberlerin çıkma sebepleri maddeler halinde sıralanır.

⁴⁷ “Seçimleri Demokrat Parti'nin Kazanacağı Garanti”, *Yeni İnan*, 11 Mart 1954, S. 242, s. 1.

⁴⁸ “Namzetlerle Röportaj”, *Yeni İnan*, 11 Mart 1954, S. 242, s. 1.

⁴⁹ “Namzetlerle Röportaj”, *Yeni İnan*, 13 Mart 1954, S. 243, s. 1.

⁵⁰ “Namzetlerle Röportaj”, *Yeni İnan*, 15 Mart 1954, S. 244, s. 1.

⁵¹ “Fethi Mahramlı'nın Partiden İhracı Mevzubahis Değildir”, *Yeni İnan*, 15 Mart 1954, S. 244, s. 1.

⁵² “İşte Hakikat Tecelli Etti”, *Yeni İnan*, 16 Mart 1954, S. 245, s. 1.

“1 – Fethi Mahramlı 1950-1954 seneleri içinde Tekirdağ vilayetinde yapılan bütün seçimlerin kazanılmasında önderlik etmiştir. Arkadaşları ile beraber yapmış olduğu mücadelede muhalefet diskalifiye edilmiştir.

2 – Fethi Mahramlı Demokrat Partiden ihraç edilseydi C.H.P. bayram yapacaktı.

3 – Fethi Mahramlı Demokrat Parti’den ihraç edilirse mebus olmak sevdasına kapılanların şansı artacaktır.

4 – Fethi Mahramlı Demokrat Parti’nin en kuvvetli namzetidir.”⁵³

DP Vilayet Haysiyet Heyeti tarafından beş üyenin aleyhte, iki üyenin ise lehte karar vermesiyle Fethi Mahramlı hakkında ihraç kararı alındığı hatırlatılır, fakat bu kararın parti tüzüğüne aykırı olduğu, ihracın gerçekleştirilmesi için Merkez Haysiyet Divanı’nın karar vermesi gerektiği ifade edilir. Bu yüzden Mahramlı’nın partiden ihracının söz konusu olmadığı, siyasi hamlelerle halkın aklını bulandırmaya çalışanların 2 Mayıs’taki seçimlerde cevabı alacakları belirtilir.⁵⁴

Fethi Mahramlı hakkında verilen ihraç kararının Genel İdare Kurulu tarafından hükümsüz sayıldığı belirtilerek, alınan karar gazetede yayınlanır.

1 – 4358 numaralı stop. 17.3.954 günlü telyazınız karşılığıdır. 24 Şubat 1954 gününden bu tarafa partiden ihraç ve işten el çektirme kararlarının hükümsüz addedilmesi kurulumuz kararları iktizasındadır. Binaenaleyh Fethi Mahramlı hakkında çıkarma kararı hükümsüzdür.

Gereği için İl İdare kuruluna ve parti müfettişine ve bilgi için Fethi Mahramlı’ya yazılmıştır.

Başkan Adına

Fuat Köprülü

2 – Genel İdare Kurulumuzun telyazıları sureti yukarıya çıkarılmıştır. Gereğinin yapılmasını rica ederim.

D.P. Vilayet İdare heyeti Reisi

Cavit Turgay⁵⁵

DP’den milletvekilliğine aday adayı başvurusu yapan isimlerin sıkı bir çalışma içerisine girdikleri, hepsinin kaza ve nahiyeleri gezerek ilçe idare kurulları ile ocak

⁵³ “Fethi Mahramlı Demokrat Parti’den Neden İhraç Edilmek İsteniyor”, *Yeni İnan*, 16 Mart 1954, S. 245, s. 1.

⁵⁴ “Bugün İçin Fethi Mahramlı’nın Demokrat Parti’den İhracı Mevzubahis Değildir”, *Yeni İnan*, 17 Mart 1954, S. 246, s.1.

⁵⁵ “Fethi Mahramlı Demokrat Partiden Çıkarılmamıştır”, *Yeni İnan*, 22 Mart 1954, S. 248, s. 1.

başkanları ile görüştükleri dile getirilir, Fethi Mahramlı, Orhan Ertin, Enver Malkoç, Necmi Arman ve Hasan Gürkan'ın seçilmesine kesin gözüyle bakıldığı bildirilir.⁵⁶

Gazetenin aynı sayısında DP milletvekilliği için adaylık başvurusunda bulunan Fehmi Ünal ve Rıdvan Taşkın'ın adı geçen isimler karşısında kazanma ihtimallerinin az olduğu gerekçesiyle adaylıklardan çekildikleri duyurulur.⁵⁷

DP'ye milletvekilliği adaylığı başvurusu yapan kişilerin belirlenme tarihinin 28 Mart 1954 tarihi olduğu, partiye adaylık için 23 kişinin başvurduğu, içlerinden 5 kişinin milletvekili adaylığına seçileceği belirtilir, başvuranlar arasında Fethi Mahramlı, Orhan Ertin, Enver Malkoç, Necmi Arman ve Hasan Gürkan ön planda olduğu ifade edilir.⁵⁸ Gazetenin ikinci sayfasında adı geçen isimlerin fotoğrafları ile bu isimlerin yaptıkları faaliyetler sıralanır.⁵⁹

Gazetenin 29 Mart tarihli sayısında DP'den milletvekili adaylığına seçilen kişiler açıklanır. Yapılan seçim sonucunda Fethi Mahramlı, İsmail Hakkı Akyüz, Zeki Erataman, Necmi Arman ve Hasan Gürkan'ın milletvekili adaylığına seçildikleri duyurulur.⁶⁰ 14 Nisan tarihli sayıda ise milletvekili adaylarının kesin olarak belirlendiği, seçilen isimlerin Fethi Mahramlı, İsmail Hakkı Akyüz, Zeki Erataman, Necmi Arman ve Ferit Alpiskender olduğu açıklanır.⁶¹

Radyolar aracılığı ile yapılacak propaganda konuşmalarının 22 Nisan'dan itibaren başlayacağı ve 28 Nisan tarihine kadar devam edeceği bildirilir. Konuşma yapacak partilerin DP, CHP, CMP ve TKP olacağı açıklanır.⁶²

13 Nisan tarihinde gazetede, 2 Mayıs'ta yapılacak seçimlerde mahalle ve köylerin oy kullanacakları yerlerin ve sandıkların gösterildiği cetveller üç sayfa boyunca yayınlanır.⁶³

DP Vilayet Propaganda Heyetine, gazetenin sahibi Fahir Taner, gazete muhabiri Doğan Kemalli, terzi Nuri Türker, oto tamir atölye sahibi Nuri Seven ve bakkal sahibi Mehmet Dağlı'nın seçildiği duyurulur.⁶⁴

⁵⁶ "Namzetler Faaliyette", *Yeni İnan*, 24 Mart 1954, S. 249, s. 1.

⁵⁷ "İki Namzet Yoklamalara İştirak Etmeden Vezgeçti", *Yeni İnan*, 24 Mart 1954, S. 249, s. 1.

⁵⁸ "D.P. Namzet Yoklamaları Yarın Yapılıyor", *Yeni İnan*, 27 Mart 1954, S. 251, s. 1.

⁵⁹ "Tekirdağ'a on faydalı olacağına inandığımız ve yoklamalarda kazanacaklarına kani bulunduğumuz namzetleri tanıtıyoruz", *Yeni İnan*, 27 Mart 1954, S. 251, s. 2.

⁶⁰ "Demokrat Parti Aday Yoklamaları Yapıldı", *Yeni İnan*, 29 Mart 1954, S. 252, s. 1.

⁶¹ "Vilayetimiz Demokrat Parti Mebus Namzetleri", *Yeni İnan*, 14 Nisan 1954, S. 257, s. 1.

⁶² "Radyolarda Propaganda konuşmaları 22 Nisanda Başlıyor", *Yeni İnan*, 8 Nisan 1954, S. 253, s. 1.

⁶³ "1954 Yılında 2-5-945 Günü Yapılacak Milletvekilleri seçiminde sandıkların bulunduğu yerler ile bu sandıklara reylerini kullanacak mahalle ve köyleri gösterir cetveldir", *Yeni İnan*, 13 Nisan 1954, S. 256, s. 1-3.

Seçimler yaklařtıķķa DP'nin kısa süre içerisinde yaptığı icraatlar övülür, CHP'nin 27 senede yapamadıklarını DP'nin yaptığı ne sürülür. Tarımsal anlamda köylünün yüzünün güldüğü, su girmeyen köy kalmadığı, her köyde en az beş traktörün olduğu savunulur.

*“CHP’li hatipler her gittikleri yerde birçok tezvirlere Demokrat Parti’ye hucum etmektedirler. Fakat millet bunlara inanmamaktadır. Bugün susan millet 2 Mayıs’ta bu tezvirlere topyekn cevap verecektir.”*⁶⁵

CHP genel sekreteri Kasım Gülek’in, Başbakan Adnan Menderes’i karşılıklı münazaraya davet ettiği, bu davetin uluslararası güreş şampiyonuna karşı yorgunluktan halsiz düşmüş birinin daveti olduğu, Gülek’in bu talebine sadece glneceği ifade edilir.⁶⁶

Gazetede, DP hatiplerinin yaptığı konuşmanın metni yer alır, metinde DP'nin faaliyetleri övülür, CHP eleştirilir. DP'nin ülkeye hiçbir şey getirmemiş olmasa halka özgürce oy verme ve istediğini seçme hakkını verdiği, CHP'nin Atatürkçü sadece menfaat uğruna sevdiği belirtilir.⁶⁷

Gazetenin 27 Nisan tarihli sayısında Tekirdağ İl Seçim Kurulu Başkanlığı tarafından ilan edilen Tekirdağ ilinden milletvekili aday isimlerine ve partilerine yer verilir. CHP, DP ve CMP 6’şar aday, Bağımsız olarak da 5 adayın olacağı belirtilir ve bu isimler gazetede yer alır.⁶⁸

3 Mayıs tarihinde gazeteden seçim sonuçları açıklanır. Seçimlerin tüm ülkede DP'nin zaferiyle sonuçlandığı, CHP'nin 30 milletvekili ıkartabildiği, Tekirdağ’da DP'nin CHP’den 30 bin fazla oy aldığı duyurulur. Seçimlerin Tekirdağ’da olaysız ve sakin geçtiği, DP'nin 61418 oy, CHP'nin ise 33724 oy aldığı belirtilir. İsmail Hakkı Akyüz, Zeki Erataman, Fethi Mahramlı, Samim Ycedere, Necmi Arman ve Ferit Alpiskender’in milletvekili seçildikleri ilan edilir.⁶⁹

Gazetede aynı zamanda Anadolu Ajansı kaynak gösterilerek Newyork Times gazetesinin yaptığı seçim değerlendirmesine yer verilir. Seçim sonuçlarının Amerika’da

⁶⁴ “Demokrat Parti Vilayet Propaganda Heyeti Seçildi”, *Yeni İnan*, 14 Nisan 1954, S. 257, s. 1.

⁶⁵ “Köylü Demokrat Parti İcraatına Hayran”, *Yeni İnan*, 21 Nisan 1954, S. 260, s. 1.

⁶⁶ “Sahte Pehlivan”, *Yeni İnan*, 26 Nisan 1954, S. 261, s. 1.

⁶⁷ “Demokrat Parti Hatipler Diyor ki”, *Yeni İnan*, 26 Nisan 1954, S. 261, s. 1.

⁶⁸ “Tekirdağ İl Seçim Kurulu Başkanlığından”, *Yeni İnan*, 27 Nisan 1954, S. 262, s. 2.

⁶⁹ “Seçimler Bütün yurttaki Demokrat Parti’nin Zaferiyle Neticelendi”, *Yeni İnan*, 3 Mayıs 1954, S. 264, s. 1.

mutlulukla karşılandığı, DP'nin zaferinin tebrik edildiği ve seçimin yüksek katılımı olmasının övüldüğü bildirilir.⁷⁰

TBMM'nin onuncu devre ilk toplantısının 14 Mayıs'ta toplanacağı, yeni seçilen milletvekillerinin yemin edecekleri ve cumhurbaşkanı ile meclis başkanının seçileceği belirtilir. DP grubunun Cumhurbaşkanlığına Celal Bayar'ı, TBMM başkanlığına ise Refik Koraltan'ı aday gösterdiği ifade edilir.⁷¹

Seçimlerde görevli bazı memurların, tarafsızlıklarını bozarak seçmenleri yönlendirdikleri, baskı uyguladıkları ve partizanlık yaptıkları iddia edilir ve DP tarafından soruşturma açılacağı vurgulanır.⁷² 24 Mayıs tarihinde, DP grubunda ittifakla kabul edilen Menderes hükûmetinin programının TBMM'ye sunulacağı, programda tarafsızlığını bozan memurlar hakkında işlem başlatılacağı(memurların isimleri belirtilmemiştir), buğday fiyatlarının artmayacağı, sayım vergisinin kaldırılacağı gibi konuların olduğu bildirilir.⁷³

Yeni İnan gazetesi, 1954 genel seçimlerinde DP yanlısı bir tutum izler. Sayfalarında DP'nin yaptığı olumlu faaliyetlere yer verilir, DP'nin adaylarının tanıtılmasına geniş yer ayrılır ve DP propagandası artış gösterir. Türkiye ve Tekirdağ'da halkın DP'den memnun olduğu, seçimlerde diğer partilerin şansının olmadığı seçim çalışmaları boyunca dile getirilir, seçim sonuçları DP için kesin bir zafer olarak lanse edilir.

2.1.2. 1957 Genel Seçimleri

Türkiye'nin sınırlarının komşu ülkelerde gelişen olaylar sonucunda güvensiz hale gelmesi, Kıbrıs meselesinin gün geçtikçe buhrana girmesi, muhalefet partilerinin DP iktidarına karşı olan sert söylemleri sebebiyle 1957 seçimlerinin öncesinde DP, muhalefet partilerinin iş birliği yapmasını engellemek amacıyla⁷⁴ 7053 sayılı kanunla birlikte Milletvekilleri Seçim Kanununun 35 ve 109 maddelerini değiştirir.⁷⁵

⁷⁰ “New York Times Türk Seçimlerini Övüyor”, *Yeni İnan*, 6 Mayıs 1954, S. 266, s. 1.

⁷¹ “B.M. Meclisi Bugün Toplanıyor”, *Yeni İnan*, 14 Mayıs 1954, S. 270, s. 1.

⁷² “Demokrat Parti Meclis Gurubu Pazar Günü Toplanıyor”, *Yeni İnan*, 22 Mayıs 1954, S. 273, s. 1.

⁷³ “Menderes Hükümetinin Programı Bugün Meclise Sunuluyor”, *Yeni İnan*, 24 Mayıs 1954, S. 274, s. 1.

⁷⁴ Yakup Kaya, “1957 Genel Seçimlerinin Türk Siyasal Yaşamına Yansımaları”, *Tarih Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 20, 2018, s. 592.

⁷⁵ Milletvekilleri Seçimi Kanununun 35 ve 109 uncu maddelerinin tadiline ve bu kanuna muvakkat bir madde ilâvesine dair Kanun, *Resmî Gazete*, Kanun No: 7053 Kabul tarihi: 11.9.195.

11 Eylül 1957 tarihinde TBMM’de Türkiye Cumhuriyeti 25. Maddesi uygulanarak seçimin yenilenmesine karar verilir. Bu kanun maddesi ile 1958 yılının Eylül ayında yapılması gereken genel seçimlerin 27 Ekim 1957 günü yapılacağı ilan edilir.⁷⁶

27 Ekim 1957 tarihinde yapılan seçimlerin sonucu muhalefetin yolsuzluk iddiaları üzerine 2 gün gecikmeli olarak 30 Ekim tarihinde açıklanır. Seçim sonuçlarına göre DP yüzde 47,7 oy alarak 424 milletvekili, CHP yüzde 40,82 oy alarak 178 milletvekili, CMP yüzde 7.19 oy alarak 4 milletvekili, yeni kurulmuş olan Hürriyet Partisi yüzde 3,85 oy alarak 4 milletvekili, 2 bağımsız aday da milletvekili çıkarırlar.⁷⁷

DP seçimlerde 4.497.811 oy alarak 610 milletvekilliğinin 424’ünü, 3.825.267 oy alarak sadece 672.544 eksik oy alan CHP ise 178 milletvekili çıkarabilir. Tüm muhalefet partilerinin toplam oyu 4.753.138 olmasına rağmen, muhalefetin toplam milletvekili sayısı sadece 186 olur.⁷⁸

1957 seçimleri ile ilgili ilk haber, henüz tarihi belli olmayan genel seçimlerde milletvekili sayısının 620 olacağı ile ilgilidir. Son yapılan nüfus sayımında Türkiye’nin nüfusunun 2.848.070 kişi arttığı, ekim ayında toplam nüfusun 25.975.000 kişi olacağı belirtilerek, milletvekili sayısının düşürülmesinin gündeme gelebileceği ifade edilir.⁷⁹

Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın yapılacak seçimlerle ilgili tarih isteyen gazetecilere henüz herhangi bir tarih belirlenmediğini söylediği belirtilir.

*“Seçimler ne zaman yapılacaktır? Bunu size şu dakika katiyetle ifade etmek benim için olduğu gibi hiç kimse için de mümkün değildir. Seçimleri öne almak veya zamanında yapmak gibi şu dakikada verilmiş kararımız yoktur.”*⁸⁰

DP’nin seçim çalışmalarına 8 Ekim tarihinde başlayacağı ve çalışmaların 17 gün süreceği ifade edilir. Adaylık için DP’ye yapılan müracaatların 5000’i geçtiği, Deniz Kuvvetleri Komutanı Sadık Altıncan ve Orgeneral Nazmi Ataç’ın ordudan istifa ettikleri ve DP’den aday olacakları belirtilir.⁸¹

⁷⁶ Orhan Aldıkaçtı, “27 Ekim 1957 Milletvekili Seçimi”, *İHFM*, C. XXIV, S. 1-4, s. 13.

⁷⁷ Kaya, a.g.e. s. 594.

⁷⁸ Adem Özküçük, *Türk Basınında 1950-1957 Dönemi Seçim Propagandaları*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2012, s.241.

⁷⁹ “Yeni Seçimde Mebus Sayısı 620’yi Bulacak”, *Yeni İnan*, 3 Haziran 1957, S. 1175, s. 1.

⁸⁰ “Bayar ‘Seçim İçin Henüz Kati Kararımız Yok’ Dedi”, *Yeni İnan*, 13 Haziran 1957, S. 1184, s. 1.

⁸¹ “Demokrat Parti Seçim Kampanyasına 8 Ekimde Başlıyor”, *Yeni İnan*, 14 Eylül 1957, S. 1259, s. 1.

Tekirdağ'da İl ve İlçe Seçim Kurulu'nda görev alacak parti temsilcilerinin isimlerinin parti başkanlıkları tarafından gönderildiği, kura usulüne göre görev verileceği bildirilir.⁸² Kura ile ilgili aşağıdaki ilan gazetede yer alır.

“İlan

Tekirdağ İl Seçim Kurulu

Başkanlığından

5545 sayılı Millet Vekilleri Seçimi Kanunu'nun 64'üncü maddesine tevfikan İl genel meclisi ile Belediye meclisinden İl Seçim Kurulu'na alacak üyeler ile yedekler için 18.9.1957 tarihine tesadüf eden Çarşamba günü saat 15 de Tekirdağ Ağır Ceza Mahkemesi salonunda aleni kura çekileceği ilan olunur.

İl Seçim Kurulu Başkanı

Ağır Ceza Reisi

Hakkı Sunata”⁸³

Tekirdağ'da seçim kütüklerinin 19 Eylül sabahı muhtarlıkta asılacağı ve 4 gün boyunca asılı kalacağı, kütüklerde ismi bulunmayan vatandaşların 23-24 Eylül tarihlerinde itiraz edebilecekleri açıklanır.⁸⁴

Genelkurmay Başkanı İsmail Hakkı Tunaboylu, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Fevzi Uçaner, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Aknoz, Hava Tümgeneralî Enver Akoğlu'nun DP'den milletvekili adayı olabilmek için ordudan istifa ettikleri duyurulur.⁸⁵

İl ve İlçe Seçim Kurullarının oluşturulduğu, İl Seçim Kurulunun Kemal Tüten, Hidayet Koçak, Salih Türker, Mehmet Karaevli, Ahmet Yazırlı, Muzaffer Testereci, Reha Akçakoca, Behzat Çevirgen ve Ali Ertürk, İlçe Seçim Kurulunun ise Basri Kalyoncu, Cavit Turgay, İhsan Tarhan, İbrahim Uzel, Adnan Soyuer ve Nuri Kabağağaç gibi isimlerinden oluştuğu ilan edilir.⁸⁶

CHP, CMP ve Hür Parti'nin seçime birlikte girebilmek üzere bir toplantı yaptıkları, fakat yapılan toplantıların ardından iş birliğine varılamadığı ve her partinin kendi başına seçime gireceği ifade edilerek İsmet İnönü'nün aşağıdaki açıklamalarına yer verilir.

⁸² “Şehrimizde Seçim Faaliyetleri”, *Yeni İnan*, 16 Eylül 1957, S. 1260, s. 1.

⁸³ “İlan”, *Yeni İnan*, 16 Eylül 1957, S. 1260, s. 1.

⁸⁴ “Seçmen Kütükleri Yoklaması Başladı”, *Yeni İnan*, 17 Eylül 1957, S. 1261, s. 1.

⁸⁵ “Milletvekilliği İçin Ordudan İstifa Edenler”, *Yeni İnan*, 17 Eylül 1957, S. 1261, s. 1.

⁸⁶ “İl ve İlçe Seçim Kurulları Teşekkül Etti”, *Yeni İnan*, 20 Eylül 1957, S. 1264, s. 1.

*“Son çıkan kanunlar muvacehesinde seçimde ameli olarak iş birliği imkânını temin edemiyoruz. Seçime girmemek suretini ihtiyar edemiyoruz. Bu sebeple iş birliği zihniyeti ve anlaşması programda ve ilan ettiğimiz beyannamede tespit ettiğimiz esaslarla beraber kalacaktır.”*⁸⁷

DP Tekirdağ Milletvekili Zeki Erataman Tekirdağ’a gelerek yapılacak seçimler ile ilgili açıklamalarda bulunduğu açıklamada(çıkartılması gerek) *“Tekirdağ kalesinin siyasi ufuklarında dalgalanan Demokrat Bayrağını daha kuvvetli ellere tevdi edeceğiz. Zafer birlikte çalışanların ve millet hizmetinde partisine iman edenlerindir”* açıklamasını yapar.⁸⁸

Gazetenin yaptığı değerlendirmeye göre 1954 seçimlerinde olduğu gibi 1957 genel seçimlerinin DP tarafından kazanılacağına kesin gözüyle bakıldığını, Tekirdağ’da milletvekili adaylığı için 13 kişinin başvurduğu bunlardan 5 kişinin seçileceği ifade edilir. 13 kişinin isimleri gazetede yayınlanır: Dr. Zeki Erataman, Fethi Mahramlı, Ali Çakır, Hasan Gürkan, Şakir Yorulmaz, Dr. İlyaz Demir, Hamdi Alagün, Ahmet Paker, İsmail Özdoğuran, Selami Üren, Ferit Alpiskender, Hüseyin Özder, Ethem Baygöl.⁸⁹

Seçmenlere yeni seçim kartları verileceği, vatandaşların oy kullanırken bu kartları ibraz etmeleri gerektiği, listelerde isimlerin bu şekilde daha kolay bulunduğu aktarılır.⁹⁰

25 Eylül tarihinde gazetede DP adaylarının 29 Ekim Pazar günü belli olacağı belirtilerek, Zeki Erataman, Fethi Mahramlı, Hasan Gürkan, Ali Çakır ve Şakir Yorulmaz’ın fotoğrafları ile o güne kadar DP adına yaptıkları çalışmalara yer verilir.⁹¹

DP milletvekili aday adaylarından Şakir Yorulmaz’ın seçimler hakkında yaptığı yorumlar gazetede yer alır.

*“Bütün mevcudiyetimle ilimizin güzelleşmesine, kalkınmasına, Tekirdağlı hemşerilerimin ihtiyaç ve arzularının teminine çalışmak için adaylığımı koymuş bulunuyorum. Aziz hemşerilerimin beni itimatlarıyla mükâfatlandırılacaklarına ve hizmetlerine kabul edeceklerine emin bulunmaktayım.”*⁹²

Yine DP milletvekili aday adaylarından Fethi Mahramlı, seçimle ilgili gazeteye bir beyanat verir.

⁸⁷ “Muhalef Partilerin İş Birliği Suya Düştü”, *Yeni İnan*, 20 Eylül 1957, S. 1264, s. 1.

⁸⁸ “Sayın Mebusumuz Doktor Zeki Erataman’ın Tekirdağlılara Mesajı”, *Yeni İnan*, 21 Eylül 1957, S. 1265, s. 1.

⁸⁹ “Vilayetimizde Seçim Faaliyetleri Hızlandı”, *Yeni İnan*, 24 Eylül 1957, S. 1267, s. 1.

⁹⁰ “Seçimler İçin Seçmen Kartı Verilecek”, *Yeni İnan*, 24 Eylül 1957, S. 1267, s. 1.

⁹¹ “Demokrat Parti Namzetleri Pazar Günü Seçilecek”, *Yeni İnan*, 25 Eylül 1957, S. 1268, s. 1.

⁹² “Şakir Yorulmaz’ın Gazetemize Beyanatı”, *Yeni İnan*, 25 Eylül 1957, S. 1268, s. 1.

“Bütün gayem ve çalışmalarımın hedefi, çoluğunun, çocuğunun nafakasını temin etmek için şu mukaddes toprağının içerisinde yuvarlanan ve büyüklerinden güler yüz ve tatlı dilden başka bir şey beklemeyen köylü hemşerilerimin bugünkü refah ve saadetlerine bir damla daha ilave etmekten ibarettir. Şayet yoklamalarda, Demokrat Partinin vefakâr ilçe idare kurulları üyelerinin, bucak ve ocak başkanlarının reylerine mahzar olamazsam bir ay sonra mebusluğum nihayet bulacaktır. İster Demokrat Parti’nin adayı olayım, ister olmayayım, kıymetli Demokrat Partili arkadaşlarımla bu milletin refah ve saadeti için mücadele ve hizmet edeceğimi cümle âlem bilmelidir.”⁹³

DP Tekirdağ milletvekili kesin adaylarının belirlendiği, adaylığa seçilen isimlerin Zeki Erataman, Hasan Gürkan, İsmail Özdoğuran, Ahmet Paker ve Ali Çakır olduğu duyurulur.⁹⁴ Bu isimlere ek olarak 6. adayın Genel İdare Kurulu tarafından seçilen Orgeneral Nurettin Aknoz olduğu ifade edilir.⁹⁵

DP Tekirdağ milletvekili adayı Zeki Erataman’ın seçim çalışmaları kapsamında Tekirdağ’ın çeşitli yerlerini gezdiği, burada köylüler ile görüştüğü belirtilerek, köylülere *“hayatınızdan memnun musunuz? Bir şeye ihtiyacınız var mı?”* şeklinde soru sorduğu, köylülerden birinin aşağıdaki cevabı verdiği iddia edilir.

“Hayır, hayır hiçbir şey istemeye yüzümüz yok. Yolumuz, suyumuz, okulumuz hepsi tamam beyim hatta evdeki yediğimiz un küspe değil has undur. Cebimizdeki sigara ekseriyetimizin Bafra ve Yenice yapılanları görüyor, inkâr edersek gözlerimiz kör olur.”⁹⁶

9 Ekim tarihinde gazetenin ikinci sayfasında DP, CHP, CMP ve bağımsız adayların isimleri yayınlanır. DP’den, 1 – Aknoz Nurettin, 2 – Çakır Ali, 3 – Erataman Zeki, 4- Gürkan Hasan, 5 – Özdoğuran İsmail, 6 - Paker Ahmet; CHP’den 1 - Dıramali Raşit 2 – Güray Tacettin 3 – Kıyak Sadi 4 – Mocan Şevket 5 – Mutluk Cevdet 6 – Öztürk Orhan; CMP’den 1 - Babakol Adnan 2 – Kaftancı Orhan 3 – Kurman Ragıp 4 – Malcan Enver 5 – Ülgen Hüseyin 6 – Yavuzer Kazım; bağımsız adayın ise 1 - Tibet Hasan olduğu açıklanır.⁹⁷

⁹³ “Demokrat Parti Aday Yoklamaları Arifesinde Hummalı Bir Faaliyet Göze Çarpıyor”, *Yeni İnan*, 30 Eylül 1957, S. 1272, s. 1.

⁹⁴ “Demokrat Parti Aday Yoklamaları Bu Sabah Yapıldı”, *Yeni İnan*, 2 Ekim 1957, S. 1274, s. 1.

⁹⁵ “Demokrat Parti Adayları Dün İlan Edildi”, *Yeni İnan*, 8 Ekim 1957, S. 1279, s. 1.

⁹⁶ “Tekirdağ Mebusu Dr. Zeki Erataman Seçmenlerine Hesap Verdi”, *Yeni İnan*, 8 Ekim 1957, S. 1279, s. 1.

⁹⁷ “İlan”, *Yeni İnan*, 9 Ekim 1957, S. 1280, s. 1.

Partiler arasında köy ve kasabalarda devam eden seçim mücadelesinin seçim tarihi yaklaştıkça şehir merkezine yöneldiği, Tekirdağ'a önce CHP genel başkanı İsmet İnönü'nün, ardından da DP genel başkanı Adnan Menderes'in geleceği belirtilir.⁹⁸

Seçim günü, seçim sonuçlarının köy sandıklarından merkeze hızlı bir şekilde ulaştırılması için görevli memurların seçildiği, bizzat Vali tarafından görevleri hakkında bilgi verildiği ancak bu memurların köylere bir gün önceden gidecekleri için oy kullanamayacakları vurgulanır.⁹⁹

Gazetenin 24 Ekim tarihli sayısında seçim propagandalarının sona erdiği ve seçim yasaklarının başladığı belirtilerek, gazete, halka açık yerlerde, radyolarda seçim propagandalarının yasak olduğu, 27 Ekim Pazar günü akşam 17'ye kadar yasakların devam edeceği, yasaklara uymayanların 500 lira para cezası ve 6 aya kadar da hapis cezası alabileceği aktarılır.¹⁰⁰

Gazetede, 27 Ekim günü sandığa gidecek vatandaşlar için birtakım uyarılar yayınlanır. Uyarıların ilki, oy kullanacak kişilerin seçmen kartı üzerinde yazan sandıklarda oy kullanması gerektiği yönündedir, seçmen kartı olmayan vatandaşların kimlikleri ile oy kullanabilecekleri hatırlatılır. Hem seçmen kartı hem de kimliği olmayan kişilerin sandık görevlilerin şahitliği ile oy kullanabilecekleri, oy kullanacak kişinin listede ismini bularak isminin(çıkartılması gerek) karşısına imza atacağı veya parmak basacağı, mühürlü zarfı alarak kapalı kabine gireceği burada oy atacağı partinin pusulasını zarfın içerisine koyacağı ve sandığa atacağı tarif edilir. Emniyet mensupları ve silahlı olan erlerin oy kullanamayacağı, polis ve asker haricinde kimsenin silah taşıyamayacağı, içki satışının yasak olacağı ve eğlence yerlerinin de kapalı olacağı ifade edilir.¹⁰¹

28 Ekim tarihinde gazetede seçim sonuçları açıklanır, DP'nin üçte iki çoğunlukla yeniden iktidar olduğu belirtilir. Tekirdağ'da da DP adaylarının 9990 oy farkıyla seçimi kazandıkları bildirilir. CHP 200, CMP 4 ve Hürriyet Partisi 4 milletvekili çıkarttığı, Hürriyet Partisi'nin Burdur, CMP'nin de Kırşehir'de kazandığı vurgulanır.¹⁰²

Tekirdağ valiliğinin resmi olarak açıkladığı seçim sonuçları gazetede yayınlanır.

“27.10.957 tarihinde yapılan Millet Vekilleri Seçiminde İlimizden Meb'us seçilen Demokrat Parti adaylarına ait tutanak aşağıdadır.

⁹⁸ “Şehrimizde Siyasi Hava Kızışıyor”, *Yeni İnan*, 18 Ekim 1957, S. 1288, s. 1.

⁹⁹ “Vazifeli Memurlar Reylerini Kullanamayacaklar mı?” *Yeni İnan*, 18 Ekim 1957, S. 1288, s. 1.

¹⁰⁰ “Her Türlü Propaganda Yasak”, *Yeni İnan*, 24 Ekim 1957, S. 1293, s. 1.

¹⁰¹ “Vatandaşlar pazarı büyük sükûnetle bekliyor”, *Yeni İnan*, 25 Ekim 1957, S. 1294, s. 1.

¹⁰² “Demokrat Parti İktidarda”, *Yeni İnan*, 28 Ekim 1957, S. 1296, s. 1.

Millet Vekillerinin seçimi Kanununun 117'inci maddesi mucibince ilan olunur.

Tekirdağ Valisi

Dr. Nafi Tamer

<u>Soyadı</u>	<u>Adı</u>	<u>Aldığı Oy Sayısı</u>
Aknoz	Nurettin	52442
Çakır	Ali	52369
Erataman	Zeki	52020
Gürkan	Hasan	52377
Özdoyuran	İsmail	52500
Paker	Ahmet	52497” ¹⁰³

Niğde’de oyların tekrar sayıldığı, yapılan sayımdan sonra CHP’nin 6 milletvekili, DP’nin ise 1 milletvekili çıkarttığı belirtilir. Bu sayımla birlikte CHP’nin milletvekili sayısının 178’e yükseldiği ifade edilir.¹⁰⁴

11. Dönem TBMM’nin 1 Kasım tarihinde açılacağı, seçilen milletvekillerinin yemin etmelerinin ardından Cumhurbaşkanı, TBMM başkanı seçimlerinin yapılacağı, DP Grup toplantısında cumhurbaşkanlığı için Celal Bayar’ın, TBMM başkanlığı için Refik Koraltan’ın aday gösterildiği bildirilir.¹⁰⁵ TBMM’de yapılan seçimlerde, 404 oy alan Refik Koraltan’ın TBMM başkanı, 413 oy alan Celal Bayar’ın ise Cumhurbaşkanı seçildiği duyurulur.¹⁰⁶

¹⁰³“Tekirdağ Valiliğinden”, *Yeni İnan*, 29 Ekim 1957, S. 1297, s. 1.

¹⁰⁴“Halk Partisi Niğde’den 2 Milletvekili Daha Çıkardı”, *Yeni İnan*, 30 Ekim 1957, S. 1298, s. 1.

¹⁰⁵“Büyük Millet Meclisi Bugün Açılıyor”, *Yeni İnan*, 1 Kasım 1957, S. 1300, s. 1.

¹⁰⁶“Büyük Millet Meclisi Açıldı”, *Yeni İnan*, 2 Kasım 1957, S. 1301, s. 1.

2.2. YEREL SEÇİMLER

2.2.1. 1955 Yerel Seçimleri

1954 yılında yapılması gereken yerel seçimler, 19 Kasım 1954 tarih ve 6437 sayılı Kanun ile 1955 yılının Haziran ayına ertelenir. Kanun görüşmeleri sırasında CHP, kanuna şiddetle muhalefet eder ve 13 Kasım 1955 yılında yapılan seçimlere CHP ve CMP katılmaz. 3.873.987 seçmenden 1.461.219 kişi seçime katılır, %37,72 ile seçime katılım oranı düşük kalır. Toplam 11.768 belediye meclis üyeliğinin 8.784'ünü Demokrat Parti kazanırken, Köylü Partisi (KP) 262, Bağımsız adaylar ise 2.705 meclis üyeliği kazanır.¹⁰⁷

Gazetede, belediye seçimlerinin 5 Eylül 1954 Pazar günü yapılacağı duyurulur,¹⁰⁸ 17 Eylül 1957 tarihinde ise seçimlerin 7 Kasım tarihine ertelendiği bildirilir.¹⁰⁹ 6 Ekim tarihli haberde ise seçim hazırlıklarının devam ettiği, partilerin asil ve yedek adayları belirleyerek ilçe seçim kuruluna seçimden 20 gün önce vermesi gerektiği ve propaganda faaliyetlerinin seçime üç gün kalana kadar devam edeceği ifade edilir.¹¹⁰

Belediye seçimlerinin 26 Haziran 1955 tarihinde yapılacağı ve bu seçimlerin yeni seçim kanununa göre yapılacak ilk seçim olacağı duyurulur. Seçmen kütüklerinin hazırlanmasına başlandığı, hazırlanan kütüklerin muhtarlar vasıtasıyla bir hafta askıda kalacağı, isimleri listede olmayanların itiraz hakkının bulunduğu bildirilir. Aday olmak isteyen kişilerin seçim tarihinden 6 ay önce görevlerinden istifa etmeleri gerektiği ve partililerin bu seçimlerde radyoda seçim propagandası yapamayacaklarına dikkat çekilir.¹¹¹

Belediye seçimlerinin ertelenmesi konusunun DP Genel Meclisi'nde görüşüldüğü ve seçimlerin ertelenme kararının onaylandığı belirtilir. Fuat Köprülü'nün konuyla ilgili açıklama yaptığı, açıklamada yaz aylarında tarım, göç ve seyahatlerin çok sık olduğu, bu sebeple yapılacak seçimde katılımın az olacağı endişesi ile seçimlerin ertelendiği bildirilir. Tekirdağ Milletvekili Zeki Erataman'ın erteleme kararına karşı çıkan konuşması gazetede yer alır.

“Seçime girmek hususundaki çekingenliğimizin sebeplerini bir türlü anlayamıyorum. Dört seneden beri vazifede belediye meclisleri, artık amme hizmetlerini göremez olmuşlardır. Mütemadiyen tehir kararları alıyoruz. Bu böyle devam ederse

¹⁰⁷ Ensar Yılmaz, “Demokrat Parti ve Yerel Seçimler”, *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, C. 11/YAZ, S. 43, Eylül 2019, s. 328.

¹⁰⁸ “İl ve Belediye Meclisi Seçimleri”, *Yeni İnan*, 6 Mayıs 1954, S. 266, s. 1.

¹⁰⁹ “Belediye, Muhtar İl Genel Seçimleri 7 Kasımda Yapılıyor”, *Yeni İnan*, 17 Eylül 1954, S. 359, s. 1.

¹¹⁰ “İl ve Belediye Seçimleri 7 Kasımda”, *Yeni İnan*, 6 Ekim 1954, S. 373, s. 1.

¹¹¹ “Belediye Seçimleri 26 Haziranda Yapılacak”, *Yeni İnan*, 26 Nisan 1955, S. 536, s. 1.

vatandaşlar bize itimad edemez hale gelecektir. Sayın Köprülü seçimler haziran ayında yapıldığı takdirde iştirak nispetinin az olacağını söylediler. Göç, ziraat faaliyeti iştiraki azaltırmış, niçin çekiniyoruz? Seçimlerde iştirak nisbetinin düşük olmasının tesiri, muhalefet partisi için de aynı olması lazımdır.

Kongrelerde görüyoruz ki partimiz dimdik ayaktadır. Bu bakımdan muhalefetle görüşmek, anlaşmak değil, onlara kuvvetimizi bir kere daha göstermek gerekir ve bu dersi vermek için de seçimleri tehir etmeyelim, yapalım.”

Daha sonra kürsüye Başbakan Adnan Menderes’in çıktığı ve seçimin ertelenmesi kararı hakkında konuşma yaptığı ifade edilir.

“Yalnız bu mevzu üzerinde konuşurken bazı arkadaşlarımızın seçimlerin geri bırakılması demokratik değildir şeklindeki sözlerine işaret etmek isterim.

İngiltere’de demokrasi yok mu? İşte, seçimleri öne aldılar. Orada seçim gününü dahi Başvekil tayin eder. Biz vicdanlarımızın sesini buraya getirdik. Muhaliplerimiz, mütemadiyen sinir bozmak istiyorlar ve ortaya şu veya bu şekilde fena havalar üflüyorlar.”¹¹²

DP Genel meclisinde kabul edilen erteleme kararının TBMM’ye getirildiği, bazı tartışmaların ardından seçim tarihinin kesin olarak 7 Kasım 1955 Pazar günü yapılmasının kararlaştırıldığı açıklanır. Oy verecek seçmen yaşının yine 18 olarak kabul edildiği de belirtilir.¹¹³

Belediye seçimleri için DP’den ve bağımsız olarak başvuran kişilerin isimleri gazetenin ikinci sayfasında bulunan ilanlar kısmında açıklanır.¹¹⁴

25 Ekim tarihinde gazetede yer alan haberde, Merkez İlçe Seçim Kurulu tarafından 18 Kasım tarihinde yapılacak belediye seçimlerinde aday olmak için başvuran kişilerin isimlerinin yayımlandığı bildirilir. DP ilçe başkanlığının 23 asil ve 23 yedekten oluşan 46 kişilik listeyi teslim ettiği, aday gösterilen isimlerden Dr. İzzet Aydın’ın adaylıktan çekildiği aktarılır.¹¹⁵

Yapılacak seçimler için Tekirdağ’ın kaza ve nahiyelerinde yoğun çalışmaların sürdüğü, Şarköy, Malkara, Çorlu, Saray kazaları ile Çerkezköy, Muratlı ve Mürefte

¹¹² “Başvekilimiz Bu Münasebetle Mühim Bir Konuşma Yaptı”, *Yeni İnan*, 11 Mayıs 1955, S. 549, s. 1.

¹¹³ “Belediye Seçimleri 13 Kasım Pazar Günü Yapılıyor”, *Yeni İnan*, 11 Mayıs 1955, S. 549, s. 1.

¹¹⁴ “İlan”, *Yeni İnan*, 24 Ekim 1955, 26 Ekim 1955, S. 685-687, s. 1.

¹¹⁵ “26 Kişi Müstakil Adaylık İçin Müracaat Etti”, *Yeni İnan*, 25 Ekim 1955, S. 686, s. 1.

nahiyelerinde DP adayları ile bağımsız adaylar arasında kıyasıya bir mücadele olacağı ifade edilir.¹¹⁶

1 Kasım tarihinde gazetede sandık numaraları ile sandıkların bulunduğu mahallelerin listesi tam sayfa olarak yayınlanır.¹¹⁷

Daha önce adaylık başvuruları reddedilen 12 bağımsız adayın, yaptıkları itirazların Yüksek Seçim Kurulu tarafından incelendiği ve itirazlarının kabul edildiği bildirilir, bu kişilerin isimleri gazetede yayınlanır: Şefik Gürsoy, Orhan Ertin, Mustafa Bolkan, Celal Eren, Mehmet Arıkan, Mehmet Dağlı, İsmail Kaptanoğlu, Mehmet Serez, Fevzi İşbaşıran, Vasif Tekişik, Celal Ormancıoğlu, Aron Kohen.¹¹⁸

Adaylıkların geri verilmesiyle gazetede, bağımsız adayların isimleri tekrar yayınlanır.¹¹⁹

14 Kasım tarihinde seçim sonuçları gazetede “Şehrimizde Belediye seçimini D.P. Namzetleri kazandı” başlıklı haberle ile duyurulur. Haberin devamında, belediye meclis üyeliklerini DP adayları, Malkara, Saray kazaları ile Muratlı ve Çerkezköy nahiyyelerinde seçimleri bağımsız adayların kazandıkları belirtilir.¹²⁰

Yeni belediye meclis üyelerinin yaptıkları toplantı sonucunda Tekirdağ Belediye Başkanlığına Rüstem Şerifoğlu’nun seçildiği açıklanır.¹²¹

Muratlı’da yapılan seçimlerin sonucunda bağımsız adayların büyük bir farkla seçimi kazandıkları fakat DP’nin İl Seçim Kuruluna elle yazılı kâğıtların çoğaltılma ihtimali olduğu sebebiyle itiraz ettiği, İl Seçim Kurulunun da bu itirazı kabul ettiği ve belediye meclisinin DP’li adaylara geçtiği belirtilir. Bu karar üzerine bağımsız adayların YSK’ye itiraz ettiği, YSK’nin alınan kararı bağımsızlar lehine bozduğu duyurulur.¹²² Aynı başvuruyu yapan Malkara, Saray ve Çerkezköy’de de YSK’nin kararı bozduğu ve bu yerlerin tekrar bağımsız adaylara geçtiği bildirilir.¹²³

¹¹⁶ “Vilayetimizde Seçim İşleri Hararetli Geçiyor”, *Yeni İnan*, 26 Ekim 1955, S. 687, s. 1.

¹¹⁷ “13 Kasım 1955 tarihinde yapılacak Belediye Meclis seçiminde sandıkların bulundukları mahal ile numaralarını gösterir liste”, *Yeni İnan*, 1 Kasım 1955, S. 691, s. 1.

¹¹⁸ “Evvelce namzetlikleri Reddedilen 12 Müstakilin Adaylıkları Kabul Edildi”, *Yeni İnan*, 3 Kasım 1955, S. 693, s. 1.

¹¹⁹ “Tekirdağ Merkez Kaza İntihap Heyeti Reisliğinden”, *Yeni İnan*, 4 Kasım 1955, S. 694, s. 1.

¹²⁰ “Şehrimizde Belediye Seçimini Demokrat Parti Namzetleri Kazandı”, *Yeni İnan*, 14 Kasım 1955, S. 702, s. 1.

¹²¹ “Rüstem Şerifoğlu Belediye Reisi Seçildi”, *Yeni İnan*, 17 Kasım 1955, S. 705, s. 1.

¹²² “İl seçim kurulunun Muratlı müstakilleri hakkındaki kararı Yüksek seçim kurulunca iptal edildi”, *Yeni İnan*, 1 Aralık 1955, S. 717, s. 1.

¹²³ “Yüksek Seçim Kurulunun Mühim Kararları”, *Yeni İnan*, 2 Aralık 1955, S. 718, s. 1.

2.3. 6-7 EYLÜL 1955 OLAYLARI

Türkiye ve Yunanistan ilişkilerinin iyi gittiği seneler olarak düşünülebilecek 1950-1955 yılları arasında azınlıklar çok büyük güçlükler yaşamazlar. Ekonomi alanında zorlayıcı baskıların yanında din, eğitim ve kültür ve sosyal alanlarında Yunan Hükûmeti'nin de olumlu denebilecek adımları olmuş, her iki ülkede yaşayan azınlıklarla ilgili esas sorunlar Kıbrıs konusunun etkilerinin fazlasıyla ortaya çıktığı 1955 ve sonrası dönemde artar. Türkiye'de 1955 yılında yaşanan 6-7 Eylül olaylarının ve İstanbul'daki Rum azınlığının uğradığı saldırılar azınlık konusunun başka bir boyuta taşınmasına sebep olur, Yunanistan konuya ağır tepki gösterir ve Yunan azınlığın durumları konusunda Türk Hükûmeti'ne ağır eleştiri ve suçlamalarda bulunur.¹²⁴

1955 yılı Mart ayında Kıbrıs'ta yaşanan olaylar sert bir boyut kazanınca İngiltere, kendine ağır gelen bu sorumluluğu paylaşmak için Türk ve Yunan hükûmetlerini Londra'ya çağırır. 27 Ağustos 1955'te İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın dâhil olduğu Londra Konferansı'nda, Yunanistan tarafı ENOSİS planını savunurken, Türkiye, İngiltere tarafınca 1871-1878 sürecinde ilhak edilen Kıbrıs'ın Türkiye'ye geri bırakılması gerektiği tezi savunulur.¹²⁵

Kıbrıs meselesinin İngiltere'de konuşulmaya devam ettiği süreçte, İstanbul ve İzmir'de başlayan ve İstanbul'da ikamet eden Rum azınlığı hedef aldığı anlaşılan gösterilerin haberi Londra'ya ulaşır. Bu gelişme görüşmelerin direkt olarak kesilmesine sebep olur.¹²⁶

6 Eylül 1955 tarihinde Başbakan Adnan Menderes'e, Selanik'te bulunan Atatürk'ün doğduğu eve bomba atıldığı haberi iletilir, Menderes saat 13'te radyodan aşağıdaki konuşmayı yapar:

*“Selanik'te Aziz Atatürk'ün doğduğu ev ile Türk Konsoloslugu binasında bahçede saat gece yarısını dört geçe bir bomba patlamış ve bu infilak neticesinde Aziz Atatürk'ün doğduğu evin pencereleriyle Konsoloshanenin camları hasara uğramıştır. İnfilak esnasında insanca zayıat olmamıştı.”*¹²⁷

¹²⁴ İbrahim Mert Öztürk, “Soğuk Savaş Döneminde Batı Trakya Türk Azınlığı (1945-1960)”, *Tarih Okulu Dergisi*, Yıl.7 S.19, 2014 s.484

¹²⁵ Taner Zorbay, “6/7 Eylül Olayları TBMM Kamuoyu Tartışmaları Çerçevesinde Yeni Bir Bakış”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S. 99, Bahar 2019, s.258.

¹²⁶ Zorbay, *a.g.e.* s.259

¹²⁷ Resul Babaoğlu, “Türkiye Rum Cemaati ve 6/7 Eylül 1955 Olayları”, *International Journal of History*, C. 4, S.4, 2012, s. 20.

İstanbul'da bulunan Kıbrıs Türk Cemiyeti önderliğinde Taksim Meydanı'nda öğrenci dernekleri ile protesto için toplanır, bu protesto hareketi günün ilerleyen saatlerinde Rum vatandaşlara ait dükkânların yağlanması dönüşür. Saat 22'de askeri birliklerin olaylara müdahale etmesi ile kontrol altına alınır ve saat 12'de de sıkıyönetim ilan edilir.¹²⁸

6 Eylül 1955 tarihinde gazetede, Selanik'te Mustafa Kemal Atatürk'ün doğduğu eve saatli bir bombanın atıldığı duyurulur. Patlamada can kaybının yaşanmadığı, konsoloslüğün ve Atatürk'ün evinin camlarının kırıldığı ifade edilir. Yunan hükûmetinin olaya el koyduğu ve 5 kişinin tutuklandığı aktarılır.¹²⁹

Gazete, 6-7 Eylül olaylarına büyük yer ayırır, geniş bir şekilde sayfalarına taşır. 6 Eylül tarihinde yer alan haberde, Atatürk'ün evinin bombalandığı şayiaları üzerine İstanbul ve İzmir'de gösterilerin yapıldığı, bir Rum vatandaşı eczacının Türk bayrağı asılmasına karşı geldiği, bu sebeple olayların çıktığı, dükkânların tahrip ve kişilerin darp edildiği belirtilir. Olayların büyümesi üzerine İstanbul'da askeri birliklerin müdahale ettiği, İzmir'de ise Yunan Konsoloslüğünün ateşe verildiği, tüm bu olaylar sonucunda İstanbul ve İzmir'de sıkıyönetim ilan edildiği duyurulur.¹³⁰

Ertesi gün gazetede konuyla ilgili haberler yer almaya devam eder, İstanbul, İzmir ve Ankara'da çıkan olaylara hükûmetin derhal el attığı, bu üç şehirde sıkıyönetim ilan edildiği ve sıkıyönetim kumandanlığına Üçüncü Ordu müfettişi Nurettin Aknoz'un atandığı vurgulanır. Cumhurbaşkanlığından aşağıdaki açıklamanın yayınlandığı belirtilir:

“İstanbul, İzmir ve Ankara Vilayetlerinde örfi idare ilan edilmiş olduğundan Teşkilatı Esasiye Kanununun 86'ncı maddesine tevfi kan Türkiye Büyük Millet Meclisini 12.9.1955 Pazartesi günü saat 15 te içtimaa davet ediyorum. Bu tarihte muhterem mebusların içtimada hazır bulunmalarını rica ederim.”

8 Eylül tarihinde, sıkıyönetim komutanlığının aldığı karar gereği, akşam 23'ten sabah 5'e kadar sokağa çıkma yasağı ilan edildiği, ayrıca kapalı ve açık yerlerde toplantıların yasaklandığı bildirilmiştir. İstanbul'da olayların en çok yaşandığı İstiklal Caddesi'ni Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes'in gezdiği ve olayda zarar görenler ile görüştükleri aktarılır.¹³¹

¹²⁸ Şerif Demir, “Adnan Menderes ve 6/7 Eylül Olayları”, *İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, S. 12, 2007, s. 43-44.

¹²⁹ “Küstahlığın Bu Kadarı da Fazla”, *Yeni İnan*, 6 Eylül 1955, S. 644, s. 1.

¹³⁰ “İstanbul ve İzmir'de Örfi İdare İlan Edildi”, *Yeni İnan*, 7 Eylül 1955, S. 645, s. 1.

¹³¹ “Son Hadiseler Dolayısıyla”, *Yeni İnan*, 8 Eylül 1955, S. 646, s. 1.

Ayrıca 6-7 Eylül olayları sırasında zarar gören dar gelirli vatandaşlara yardım etmek için hükûmet tarafından bir komitenin kurulmasına karar verildiği bildirilir.¹³² Kurulan yardım komisyonuna Başbakanlığın 50.000 lira, Adnan Menderes'in de şahsi olarak 5000 lira bağışladığı belirtilir.¹³³

Sıkıyönetim gereği gece 23'ten sonra ilan edilen sokağa çıkma yasağının uygulandığı, gece sokağa çıkması gerekip, Emniyet Müdürlüğü'ne başvuranlara 1000 kadar belge verildiği, ayrıca Bakan, doktor, gazeteci, eczacılara serbest dolaşma izninin verildiği aktarılır.¹³⁴

6-7 Eylül olaylarının yurt dışında da yankı uyandırdığı, olayların Amerika'da yayınlanan gazetelerde "tehlikeli, lüzumsuz, mantıksız ve korku verici" olarak yorumlandığı belirtilerek, aşağıdaki satırlar yer alır.

*"Salı günü meçhul eller Selanik'teki Türk konsolosluk binasına bir bomba koydu. Bu bombadan sonra İstanbul ve İzmir'deki hadiseler patlak verdi. Bu hadiseler iki memleket arasındaki tarihi düşmanlığın bütün dostluk gayretlerine rağmen hala bütün şiddeti ile devam ettiğini gösteriyor."*¹³⁵

10 Eylül tarihinde yer alan haberde, olaylar hakkında hükûmet tarafından yapılan aşağıdaki açıklama yapılır.

"6 Eylül 1955 gecesi cereyan eden çok müessif hadiseler üzerine her türlü inzibatî tedbirler alınmış, örfî idare ilân edilmiş, bu hadiselerin hakiki mahiyetini meydana çıkarmak, suçluları ve medhaldar olanları tecziye etmek, emniyet ve asayişî taktir ve tahkim etmek vazifesiyle Örfî İdare Kumandanlığı vaziyete el koymuş bulunuyor. Bundan böyle en küçük bir hadisenin tekrürüne meydan verilmemek üzere en kat'î tedbirler alınmaktadır.

Hadiselerin mağduru olan vatandaşlarımızın duydukları teessüre tamamiyle ve en samimi surette iştirâk etmekle beraber hükûmetin maddi zararların telafisi için elden gelen her fedakârlığı ihtiyar etmekte tereddüt göstermiyeceği bir kere daha teyid olunur.

Binaenaleyh bilhassa hadisenin mağduru olan vatandaşların yeni bir gayret ve hamle ile derhal işlerine başlamalarını tavsiye ve teşvik eden hükûmet, zararların telafisi

¹³² "Zarar Görenlere Yardım", *Yeni İnan*, 9 Eylül 1955, S. 647, s. 1.

¹³³ "Zarar Görenler İçin", *Yeni İnan*, 12 Eylül 1955, S. 649, s. 1.

¹³⁴ "Gençlik Teşekkülleri Son Hadiseleri Tasvip Etmiyor", *Yeni İnan*, 9 Eylül 1955, S. 647, s. 1.

¹³⁵ "Son Hadisenin Hariçteki Akisleri", *Yeni İnan*, 9 Eylül 1955, S. 647, s. 1.

yanında ayrıca işlerinde muvaffak olmaları için de kendilerine her şekilde yardıma hazır bulunduğunu ifade etmeği bir vazife saymaktadır.”¹³⁶

TBMM’nin 12 Eylül tarihinde, acil olarak toplanacağı, İstanbul, İzmir ve Ankara’da ilan edilen sıkıyönetim konusunun görüşüleceği bildirilir.¹³⁷ Yapılan 4 saatlik toplantının ardından sıkıyönetimin 6 ay uzatıldığı ilan edilir.¹³⁸

16 Eylül tarihinde, CHP’nin İzmir’deki yayın organı olan Sabah Postası gazetesinin İzmir sıkıyönetim mahkemesi tarafından kapatıldığı duyurulur. Gazetenin kapatılma nedeninin sıkıyönetim kurallarına uymamak, sıkıyönetim komutanlığının talimatlarına aykırı hareket etmek olduğu belirtilir. Ayrıca gazete sahibi Orhan Rahmi Gökçe’nin de gözaltına alındığı vurgulanır.¹³⁹ 21 Eylül tarihinde Orhan Rahmi’nin beraat ettiği ve Sabah Postası’nın da yayın hayatına devam edeceği aktarılmıştır.¹⁴⁰

6-7 Eylül olaylarında zarar gören vatandaşlara yardım için Tekirdağ’da bir yardım komitesinin kurulduğu belirtilir. Vali Necdet Yılmaz’ın başkanlığında, belediye, DP, CHP, CMP başkanlarının da katılımıyla bir toplantı düzenlendiği, yardım komisyonun kurulduğu ve başkanlığına da Necdet Yılmaz’ın getirildiği bildirilir.¹⁴¹

20 Eylül tarihinde, sıkıyönetim komutanlığınca yayınlanan bildiride, Ulus gazetesinin süresiz, Tercüman, Hürriyet ve Hergün gazetelerinin ise 15’er gün kapatıldıkları açıklanır.

“Örfi idare komutanlığından tebliğ edilmiştir.

1) Ulus gazetesi 19 Eylül 1955 tarihli nüshasında ‘Çetin Bir İmtihan’ başlıklı yayınladığı makale ile örfi idare komutanlığı riayetsizlik etmiştir. Bu sebeple Ulus gazetesinin tab’ı ve neşrini müddetsiz olarak menettim.

2) 19 Eylül 1955 tarihli Hürriyet ve Tercüman gazeteleri, 19 Eylül tarihli Ulus gazetesinin neşrettiği ‘çetin bir imtihan’ başlıklı bir makaleyi iktibas suretiyle neşrettiklerinden örfi idare komutanlığı yasağına riayetsizlik etmişlerdir. Bu sebeple Hürriyet ve Tercüman gazetelerini 15 gün süreyle tab’ı ve neşrinden menettim.

¹³⁶ “Son Hadiseler Dolayısıyla Hükümet Bir Tebliğ Neşretti”, *Yeni İnan*, 10 Eylül 1955, S. 648, s. 1.

¹³⁷ “Büyük Millet Meclisi Bugün Toplanıyor”, *Yeni İnan*, 12 Eylül 1955, S. 649, s. 1.

¹³⁸ “Büyük Millet Meclisi Dün Toplandı”, *Yeni İnan*, 13 Eylül 1955, S. 650, s. 1.

¹³⁹ “Sabah Postası Gazetesi Dün Kapatıldı”, *Yeni İnan*, 16 Eylül 1955, S. 653, s. 1.

¹⁴⁰ “Sabah Postası Başmuharriri Beraat Etti”, *Yeni İnan*, 21 Eylül 1955, S. 657, s. 1.

¹⁴¹ “Şehrimizde 6 Eylül Hadiselerine Yardım Komitesi Kuruldu”, *Yeni İnan*, 17 Eylül 1955, S. 655, s. 1.

3) 19 Eylül 1955 tarihli Hergün gazetesi de Amerika'nın bir tavsiyesi başlıklı yazısıyla örfi idare komutanlığı yasağına riayetsizlik gösterdiğinden 15 gün süreyle tab ve neşrinden menettim”¹⁴²

6/7 Eylül Olayları gerçekte azınlıklar meselesinin dış politika ile Türkiye siyasi tarihine etki etmiş halidir. Etnik ve dini kökenli sebeplerin ortaya çıkardığı bir sorun olarak gündeme gelmiştir. DP hükümetinin bu olaylarla ilgisi, başlarda korkutma şeklinde meydana gelmişse de hükümetin kontrolü dışındaki olaylar sonucunda olaylar çok farklı yerlere sevk olmuştur.

2.4. BAŞBAKAN ADNAN MENDERES'İN UÇAK KAZASI (1959)

Kıbrıs görüşmelerine dâhil olmak için, Adnan Menderes ve heyeti, 17 Şubat 1959 Salı günü İngiltere'nin başkenti Londra'ya gitmek üzere yola çıkar, İtalya'nın Roma şehrinde yakıt ikmalinden sonra 13.02'de tekrar uçuşa geçer. İngiliz yapımı 1958 Viscount 794 tipi dört motorlu “TC-SEV” isimli Türk Hava Yollarına ait uçağın, ilk önce Londra'nın Heathrow Havalimanına inişi planlanır, ancak saat 15.50'de Heathrow kontrol kulesi, yoğun sis sebebiyle Londra'nın bir diğer havalimanı olan Gatwick'e Havalimanına uçağı yönlendirir. Menderes'i taşıyan uçak Gatwick Havaalanına yaklaşık 12 km kala Sussex bölgesindeki Newdigate köyü yakınlarında ormanlık bir alana (Jordan's Wood, Rusper) akşam saat 5'te büyük bir gürültüyle düşer. Ağaçlara çarpıp hızını kesen uçağın iki kanadı kopar, uçakta bulunan 24 kişiden 14'ü hayatını kaybeder, 10'u ise bu kazadan sağ olarak kurtulur. Uçağın arka bölümünde, 4 koltuktan birinde oturan Başbakan Adnan Menderes hayatta kalanlar arasındadır. Sonraki süreçte kurtulanlarının çoğunun uçağın sağlam şekilde bulunan kuyruk bölümünde oturdukları ortaya çıkar. Kaza sonrası 8 mürettebattan 5'i, 16 yolcudan ise 9'u hayatını kaybeder.¹⁴³

Yeni İnan gazetesi kaza konusuna büyük önem verir, kaza sonrasında yaşanan gelişmeleri okuyucularına aktarır. Kıbrıs meselesini görüşmek için Başbakan Adnan Menderes'i ve Türk heyetini Londra'ya götüren uçağın Londra'nın 25 mil güneyine düştüğü, Menderes'in mucize eseri sağ olarak kurtulduğu duyurulur. Kazada 9 yolcu, 5 personel toplam 14 kişinin hayatını kaybettiği, 10 kişinin de yaralandığı belirtilir. Türk Hava Yollarına ait dört motorlu SEV uçağının Yeşilköy'den İngiltere'ye gitmek için havalandığı, yoğun sis bastırması sonucu radardan kaybolduğu, Oakland yakınında

¹⁴² “Hürriyet, Tercüman, Ulus ve Hergün Kapatıldı”, *Yeni İnan*, 20 Eylül 1955, S. 656, s. 1.

¹⁴³ Süleyman İnan, “İngiliz Belgelerinde Adnan Menderes'in Uçak Kazası”, *Belgi Dergisi*, C.2, S.19, Kış 2020/I, s.1885.

düştüğü, düşüş esnasında iki kanadının koptuğu ve uçağın gövdesinin parçalara ayrıldığı ifade edilir. Kazanın ardından Adnan Menderes'in Londra'nın en büyük hastanesi olan Sağlık Kliniğine kaldırıldığı, doktorlar tarafından aşağıdaki açıklamanın yapıldığı aktarılır.

“Bay Menderes’te hiçbir ciddi arıza, yara bere yoktur. Sadece istirahat ve sükûnete muhtaçtır. O kadar.”

Basın-Yayın ve Turizm Bakanı Server Somuncuoğlu ve eski Bayındırlık Bakanı Eskişehir Milletvekili Kemal Zeytinoğlu’nun kazada hayatını kaybettiği belirtilir, ayrıca kazada kurtulanların ve ölenlerin isimleri gazetede yayınlanır.¹⁴⁴

Gazetenin ertesi günkü sayısından kazanın bilançosunun netleştiği, 15 kişinin hayatını kaybettiği, 10 kişinin de yaralandığı açıklanır. Menderes’in tedavisine devam edildiği, vücudunda herhangi bir kırığa rastlanmadığı, istirahate ihtiyaç duyduğu, tedavisinin Dr. Z. Leitner, Dr. R. Corbetin ve Dr. J. Bull tarafından yapıldığı ifade edilir. Kaza dolayısıyla TBMM’de saygı duruşunda bulunulduğu, taziye konuşmalarının yapıldığı, meclis başkanı Refik Koraltan’ın da aşağıdaki konuşmayı yaptığı belirtilir.

“Milletlerin hayatında ve tarihinde sevinçli, elemli hâdiseler vardır. Bir millet, sevinçte olduğu gibi, Allah muhafaza etsin, elemli hâdiseler vukuunda da o elemli duyguları paylaşmasını biliyorsa o milletin hayatı emniyettedir, kuvvetlidir; çünkü o milletin müşterek hisleri tekvücut olarak hareket halindedir.

Şimdi bu muhterem toplulukta; hakikaten hepimizin yüreğini yakan bir hâdisе dolayısıyla, görüyorsunuz ne temiz, ne ulvi bir tablo yaratılmış bulunuyor. Büyük Meclisin hayatında böyle tablolar vardır, işte bu şerefli tarihî tablolardan birisi de bugün en güzel bir şekilde bütün dünya karşısında tezahür etmiş ve Türk Milletinin birlik ve beraberliğinin en yüksek ifadesini teşkil etmekte bulunmuştur. Ben, bu temiz, necip duyguları izhar eden arkadaşlarımın konuşmalarını, naçiz bir arkadaşınız sıfatiyle hürmetle ve şükranla karşılıyorum. Elbette bu elîm hâdisenin kurbanları için kalblerimizde açılan yara derindir. Şu anda onların ailelerinin hissettiği ıstırapları da aynen duyuyoruz. Fakat muhterem arkadaşlarımızın belirttiği gibi bu elemli anda tek tesellimiz, Sayın Başbakanımızın bu korkunç kazadan selâmetle kurtulmuş olmasıdır.

Şimdi, burada belirtilen bu necip duygular tahmin ederim ki, Riyasete verilmiş olan takrirlerle de ifade edilmiş bulunacaktır. Meclisin bu müşterek ve necip duygusunu bildirmek üzere Riyaset Makamı vazifelendirildiği takdirde bu güzel ve necip hizmet yerine

¹⁴⁴“Başbakanımızı Götüren Uçak Düştü”, *Yeni İnan*, 18 Şubat 1959, S. 1692, s. 1.

getirilecek ve bu müessif hâdise dolayısıyla bir defa daha Türk milletinin sevinçte ve kederde beraber olduğunun bariz bir misalini teşkil edecektir. Memleket hizmeti uğrunda şehit düşen arkadaşlarımızın ruhlarını taziz ederken, Başbakanımızın ve sağ olan arkadaşlarımızın bir an evvel selâmetle yurda dönmelerini temenni ederim.”¹⁴⁵

Tekirdağ halkının kaza haberini radyodan öğrendiği, haberi duyar duymaz büyük bir şok ve üzüntü içerisinde girdikleri, vatandaşların, derneklerin Adnan Menderes’e geçmiş olsun telgrafları çektikleri, şehirde büyük üzüntünün devam ettiği vurgulanır.¹⁴⁶

Adnan Menderes’in 48 saatlik istirahatinin ardından odasında ayağa kalktığı, hastaneden çıkmasının birkaç günü bulabileceği, Başbakanın ayağa kalkar kalmaz Türk milleti için bir konuşma hazırladığı belirtilir.

“Uğradığımız çok feci uçak kazasında değerli ve sevgili arkadaşlarımızı kaybetmiş olmanın elemi içindeyim. Cenabıhak kendilerini rahmetine gark eylesin. Şu anda hatıralarını yaşlı gözlerle anarak, taziz etmekteyim. Bu elim kayıplar karşısında her zaman olduğu gibi Cenabıhakk’ın milletimizi ve devletimizi ebediyen payidar etmesi duasını yine tekrarlarım. Bana gelince, kazanın dehşeti karşısında benim geçirdiğim hiç kalır. Diğer arkadaşlarımla beraber aziz vatanımıza, muhterem ve sevgili vatandaşlarımıza pek kısa bir zamanda sağlık ve selametle kavuşmak inşallah nasip olur.”¹⁴⁷

21 Şubat’ta gazetede yer alan haberde, Başbakan Adnan Menderes’in sağlık durumunun tamamen düzeldiği ve gelecek hafta içerisinde Türkiye’ye dönebileceği bildirilir. Türk Hava Yolları ikinci başkanı Osman Nebioğlu’nun kaza ile ilgili aşağıdaki açıklamayı yaptığı aktarılır.

“Hadise Türkiye’de bir milli facia tesiri yarattı. Sisli havanın nelere sebep olabileceğini biliyoruz. Fakat bu işi en ince teferruatına kadar tahkik etmek kararındayız. Kazada ölen baş pilotumuzun bir yolcu uçağı ile bundan evvel Londra’ya gelmediği doğrudur. Ancak o pilotumuz İngiltere’de çok uzun zaman tecrübe görmüştü.”¹⁴⁸

25 Şubat’ta, Adnan Menderes’in sağlığına tamamen kavuştuğu, doktorların izni ile Regent Park’ta otomobil gezisine çıktığı, ardından tekrar tedavi gördüğü London Kliniği’ne geldiği ifade edilir.¹⁴⁹ Adnan Menderes’in 26 Şubat akşamı Türkiye’ye geleceği

¹⁴⁵“Başbakanın Sıhhi Durumu Çok İyi”, *Yeni İnan*, 19 Şubat 1959, S.1693, s. 1.

¹⁴⁶“Kazanın Şehrimizde Yarattığı Büyük Üzüntü”, *Yeni İnan*, 19 Şubat 1959, S.1693, s. 1.

¹⁴⁷“Sayın Adnan Menderes Radyoda Konuştu”, *Yeni İnan*, 20 Şubat 1959, S.1694, s. 1.

¹⁴⁸“Menderes Önümüzdeki Hafta Başında Dönüyor”, *Yeni İnan*, 21 Şubat 1959, S.1695, s. 1.

¹⁴⁹“Başvekil Menderes Dün Londra-da İlk Defa Hastaneden Çıkıp Parkta Bir Gezinti Yaptı”, *Yeni İnan*, 24 Şubat 1959, S.1697, s. 1.

ancak görevine hemen başlamasının tavsiye edilmediği için bir süre daha istirahat etmesi gerektiği vurgulanır. Menderes'in Surrey eyaletinde bulunan, kazayı görüp yardım eden Bailey ailesinin evini ziyarete gittiği, aileyi gelecek yaz Türkiye'ye davet ettiği belirtilir.¹⁵⁰

Başbakanın aşağıdaki güzergâh üzerinde halkı selamlayacağı bildirilir:

*"Hava alanından Londra asfaltı yolile Topkapıya gelinecek, buradan Edirnekapi yolu ile Eyüp'e geçilecek ve Başbakan Eyüp Sultanı ziyaret ederek kurban kestirecektir. Eyüp'ten sonra tekrar Edirnekapi, Topkapı yol ile millet caddesine gelinecek ve ondan sonra Aksaray, Ordu Caddesi, Beyazıt, Ankara Caddesi, Sirkeci, Galata Köprüsü, Karaköy, Tophane, Dolmabahçe yolları takip edilecek ve Park Otele gelinecektir."*¹⁵¹

27 Şubat tarihinde verilen haberde, Adnan Menderes'in 18.05'te İngiliz Denizaşırı Hava Yolları'na ait uçakla Yeşilköy'e indiği, burada binlerce kişilik halk topluluğu tarafından karşılandığı bildirilir. Halkın otomobil, kamyon, otobüslerle geldiği, herkesin elinde bayraklar ve *"Allah seni millette bağışladı"* yazılı dövizler ile bekledikleri, kurbanlar kesildiği dile getirilir. Menderes'in uçaktan iner inmez halkın üzerine doğru koştuğu, kısa süreli bir izdiham yaşandığı, polislin halkı uzaklaştırdığı, izdiham sebebiyle karşılama töreninin yapılamadığı aktarılır.¹⁵²

17 Şubat 1959 yılında Londra yakınlarında kazaya uğrayan Türk Hava Yollarına ait SEV uçağının kaza sebebini araştırmakla görevli Türk ve İngiliz komisyonun çalışmalarını tamamladığı ve aşağıdaki raporu yayınladığı açıklanır. Raporda: uçağın uçuşa uygunluk sertifikasının olduğu ve bakımlarının zamanında yapıldığı, aynı zamanda mürettebatın da belgelerinin eksiksiz olduğu, uçağın motorlarında herhangi bir arızanın olmadığı, hava şartlarının kötü olması sebebiyle kazanın gerçekleşmiş olduğu beyan edilir.¹⁵³

2.5. 27 MAYIS ASKERİ DARBESİ

27 Mayıs 1960 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri, 14 Mayıs 1950 yılında yapılan genel seçimlerin ardından iktidara gelen Demokrat Parti hükûmetini devirerek yönetime el koyar. Buna sebep olarak ise ülkenin içinde bulunduğu durumun gittikçe kötü bir hal aldığı ve bir kardeş kavgasının başlamasını engellemek olduğunu ileri sürmüştür. Yönetime el koyan Türk Silahlı Kuvvetleri, darbeye takiben başta Cumhurbaşkanı, Başbakan, Büyük Millet Meclisi Başkanı, Bakanlar olmak üzere DP Milletvekillerini, tüm DP sorumlularını

¹⁵⁰"Sayın Başvekilimiz Adnan Menderes Yarın Akşam Yurda Dönecek", *Yeni İnan*, 25 Şubat 1959, S.1698, s. 1.

¹⁵¹"Adnan Menderes Bu Akşam Yurda Dönüyor", *Yeni İnan*, 26 Şubat 1959, S.1699, s. 1.

¹⁵²"Başbakanımız Dün Yurda Döndüler", *Yeni İnan*, 27 Şubat 1959, S.1700, s. 1.

¹⁵³"Londra Uçak Kazası İle İlgili Rapor", *Yeni İnan*, 28 Ocak 1960, S. 1973, s. 1.

ve aralarında askerler ve polislerin de bulunduğu birçok bürokratı tutuklayarak bunların Yassıada'da kurulan mahkemelerde yargılamışlardır.¹⁵⁴

Demokrat Parti'nin son dönemlerinde üniversitelerin iç işlerine yönelik müdahale girişimleri sonucunda üniversite yönetimleriyle, gazetelere de sansür uygulamaları nedeniyle basınla ilişkiler gerginleşmeye başlar. "Büyük Taarruz" adının verildiği yurt içi propaganda turlarına başlayan İsmet İnönü'nün Uşak ilinde atılan bir taş nedeniyle yaralanması, ardından İstanbul Topkapı'da linç girişiminden zor kurtulması ve son olarak Kayseri'ye gitmek isterken yolunun kesilerek Yeşilhisar'a alınmama girişimlerinin¹⁵⁵ ardından CHP ile olan ilişkilerde bağlar kopma noktasına gelir. Demokrat Parti yönetimi, ortamı yumuşatmak yerine, partiye karşı yükselen bu ortak muhalefeti durdurmak amacıyla Tahkikat Komisyonu oluşturarak sert bir tavır ortaya koyar.¹⁵⁶ Meclisteki komisyonun bu oluşumu ve yetki kanununun onay süreci tartışmalarında, CHP lideri İsmet İnönü'nün meclisten 12 celse uzaklaştırma cezası alması, üzerine, siyasi ortamın daha da kötü hal almasına sebep olur, hızla askeri darbeye doğru itilen bu süreç içerisinde, hükûmete karşı sivil üs görevini üniversiteler üstlenir.¹⁵⁷

Yeni İnan gazetesi askeri müdahalenin yapıldığı gün sayı çıkarmaz, ertesi gün 28 Mayıs tarihinde darbeyi "*Kahraman Ordumuz İdareyi Ele Aldı*" başlığıyla duyurur. Haberin devamında, 27 Mayıs gecesi saat 03.00'te Türk Silahlı Kuvvetlerinin tüm ülkede idareyi ele aldığı, bu hareketin hiçbir topluluğa karşı olmadığı, en kısa sürede ordunun gözetiminde seçimlere gidileceği belirtilir. Orgeneral Cemal Gürsel'in Milli Birlik Komitesi başkanı ve Türk Silahlı Kuvvetler başkumandanı olduğu, ayrıca şehirlerdeki garnizon kumandanlarının askeri valilikleri idare edeceği açıklanır. Tekirdağ garnizon komutanı Tümgeneral İrfan Alptekin'in askeri vali olduğu, askeri belediye başkanlığına da Albay Hasan Yalım'ın tayin edildiği bildirilir. Tekirdağ halkının tüm bu gelişmeleri büyük bir soğukkanlılık ve sevinç içerisinde karşıladığı vurgulanır.¹⁵⁸

Aynı gün gazetede, MBK başkanı Cemal Gürsel'in Türk milletine hitaben yaptığı radyo konuşması yer alır.

¹⁵⁴ Ali Dikici, "27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi ve Türk Polisi" *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 89, S. 84, Temmuz 2014, s.13.

¹⁵⁵ Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam (1950-1964) Cilt III*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1975, s.407.

¹⁵⁶ Şerif Demir, *Türk Siyasi Tarihinde Adnan Menderes*, Paraf Yayınları, İstanbul, 2010, s.390.

¹⁵⁷ Sefa Salih Aydemir, "27 Mayıs 1960 Askeri Darbesine Giden Süreçte Üniversite'nin Etkisi", *International Journal of Eurasian Education and Culture*, S.1, 2016, s.12-13.

¹⁵⁸ "Kahraman Ordumuz İdareyi Ele Aldı", *Yeni İnan*, 28 Mayıs 1960, S. 2073, s. 1.

“Bir aydan beri memlekette cereyan eden ve milleti süratle korkunç buhranlara sürükleyen hadiseleri biliyorsunuz. Bu gidişin memleketi kanlı bir kardeş kavgasına da götürmekte olduğunu her akli başında vatandaşın takdir ettiğine kaniyim. Dünya ahvali her gün biraz daha kötüye doğru giderken, hususi politika ihtirası yüzünden vatanımızın maddeten ve manen perişanlığa sürüklenmesi vicdan sahibi bütün vatandaşları dilhun etmektedir.

Bu hal nereye kadar gidecek? Bu feci akibete hissiz ve alakasız, seyirci mi kalmak lazım? İşte vatandaşlarım, bu ahvali ıstırap içinde aylardan beri düşündüm. Ve bu zevata çıkar yolları gösterdim. Fakat onlar kapıldıkları politika ihtirasının şuurlarına verdiği bozukluk dolayısıyla dinlemediler ve işi zorla yürütmek sevdasına düştüler. Çıkarılan kanunlar, takip edilen hareketler Türk Milleti'ni zincire vurmak kastında olduklarını gösteriyordu. Bu asırda böyle bir idarenin, böyle bir hareketin olabileceğini zannetmek Türk Milleti'ni hissiz bir sürü olarak kabul etmek demektir. Hayır, vatandaşlar, Türk Milleti hissiz bir sürü değil, belki birçoğu okuma yazma bilmez, fakat atavik bir intikalle daha çok okumuş yazmış milletlerden daha çok fikri selime, akliselime, vicdan ve vakara sahiptir. İşte bu düşünceler ve mülahazalarla bu feci gidişe son vermeye karar verdim. Ve devletin idaresine el koydum. Derhal bütün vatandaşlara şunu ifade etmek isterim ki, asla bir diktatör olmak hevesinde değilim. Bütün emelim bu memlekette temiz, dürüst bir demokratik nizam kurmak ve devletin idaresini, milletin iradesine terk etmektir.

Bana inanınız ve güveniniz. Bütün milletin benimle beraber olduğuna inanıyorum. Bazı menfaatperestler, midesini ve vicdanını paraya bağlamış olanlar bu hareketimize karşı teşebbüslerde bulunmaya yeltenebilirler. Fakat onlara asla müsamaha edilmeyeceğini vatandaşlarıma temin ederim. Kötü ruhlu olanlardan bile memleketin bu nazik anında, az olsun vicdanlarını harekete geçirerek çalışmalarımıza yardım etmeseler bile, engel olmamalarını isteriz. Tekrar bana güvenmenizi, inanmanızı isterim ve sizleri sonsuz muhabbet ve saygıyla selamlıyorum.”¹⁵⁹

¹⁵⁹ “Milli Birlik Komitesi Başkanı Sayın Orgeneral Cemal Gürsel’in Milletimize Hitabesi”, *Yeni İnan*, 28 Mayıs 1960, S. 2073, s. 1.

MBK'nin 19 numaralı tebliğine göre, meclisin feshedildiği ve siyasi faaliyetlerin askıya alındığı açıklanır¹⁶⁰, ayrıca İsmet İnönü'nün öldüğü şeklinde halk arasında dolaşan söylentilerin asılsız olduğu, İnönü'nün sağlığının yerinde olduğu ifade edilir.¹⁶¹

30 Mayıs'ta, TSK'nin idareyi ele almasından sonra Tekirdağ'da başlayan bayram havasının devam ettiği, ev ile dükkânlara asılan bayrakların hâlâ dalgalandığı, bayrak törenine gitmekte olan askeri bando ve tören birliğine halkın büyük ilgi gösterdiği, “Varolsun Kahraman Türk Ordusu” ve “Türk Askeri çok yaşa” şeklinde sloganlar atıldığı belirtilir. 30 Mayıs'tan itibaren şehirde hayatın normale döndüğü, dükkânların, bankaların ve devlet dairelerinin açıldığı aktarılır.¹⁶²

ABD ve Batı Dünyası'nın Türkiye'de yaşanan gelişmeleri güven verici bulduğu, bu düşüncenin nedeninin iç savaş tehlikesinin bulunmaması ve Cemal Gürsel'in NATO ile CENTO antlaşmalarına bağlılığını açıklaması dolayısıyla olduğu ifade edilir.¹⁶³

Tekirdağ askeri valisi Tümgeneral İrfan Alptekin'in gazete sahibi Fahir Tamer'e verdiği röportaj gazetede yayınlanır. Alptekin, askeri müdahaleyi Tekirdağ halkının anlayışla karşıladığı, özgürlükleri engelleyici kuralların koyulmadığı, tüm partililerin eşit haklara sahip olduğu, ülke içerisinde dolaşmanın özgür olduğunu belirtir.¹⁶⁴

Türkiye'nin dost ve komşu ülkelere bir nota göndererek, Orgeneral Cemal Gürsel'in devlet ve hükûmet başkanı olarak yeni hükûmeti kurduğu, bu devletler ile ilişkilerin eskisi gibi olacağını resmen bildirdiği açıklar. Nota gönderilen ülkelerin Türkiye'de ihtilali destekledikleri ve yeni kurulan hükûmeti tanıdıkları bu devletler arasında ABD, İngiltere, Fransa, İtalya, Yunanistan, Federal Almanya, İran, İsrail, Norveç gibi ülkelerin olduğu bildirilir.¹⁶⁵ Sovyetler Birliği, Pakistan, Irak, Belçika, Lüksemburg, Hollanda, Milliyetçi Çin, Kore, İsviçre, Lübnan, İspanya, Avusturya, Tunus ve Japonya ile beraber toplam 19 devletin yeni hükûmeti tanıdığı ilan olunur.¹⁶⁶

30 Mayıs Pazartesi günü Başbakanlıkta MBK Başkanı ve Başbakan Cemal Gürsel başkanlığında yeni kabinenin ilk toplantısını yaptığı ve yeni kararların alındığı bildirilir.

¹⁶⁰ “Meclis Feshedildi”, *Yeni İnan*, 28 Mayıs 1960, S. 2073, s. 1.

¹⁶¹ “İnönü Sağ ve Sıhhatte”, *Yeni İnan*, 28 Mayıs 1960, S. 2073, s. 1.

¹⁶² “Şehrimizde Bayram Sevinci Devam Ediyor”, *Yeni İnan*, 30 Mayıs 1960, S. 2074, s. 1.

¹⁶³ “Batı Dünyası, Türkiye’de Durum Güven Verici Diyor”, *Yeni İnan*, 30 Mayıs 1960, S. 2074, s. 1.

¹⁶⁴ “Askeri Valimiz Sayın Tümgeneral İrfan Alptekin’in Gazetemize Beyanatı”, *Yeni İnan*, 31 Mayıs 1960, S. 2075, s. 1.

¹⁶⁵ “Bütün Dünya Yeni Hükümetimizi Tanımak İçin Sabırsızlanıyor”, *Yeni İnan*, 31 Mayıs 1960, S. 2075, s. 1.

¹⁶⁶ “Hükümeti 19 Devlet Tanıdı”, *Yeni İnan*, 1 Haziran 1960, S. 2076, s. 1.

- “a) Muhterem vatandaşlarımızın demokratik nizamlar çerçevesi dâhilinde maddi ve manevî istirahatata kavuşturulmaları için gerekli tedbirlerin suratla alınmasına, partili veya partisiz herkesin eşit hak ve muamelelere tabi tutulmasına;*
- b) Herhangi üzücü bir hadiseye sebep olacak kardeş münakaşa ve mücadelesine mâni olmak maksadiyle parti faaliyetlerine şimdilik katiyetle müsaade edilmemesine;*
- c) İspat hakkını lâğveden veya zımnî kayıt altına koyan kanunlar gibi esas hak ve hürriyetleri tehdit eden kanun ve hükümlerin lağvına ve bu konuda Adliye Vekâletinin kısa zamanda gerekli hazırlıkları yapmasına;*
- d) iktisadî ve malî durumun süratle Islâhî ve vatandaş geçim şartlarının süratle kolaylaştırılması için gerekli tedbirlerin alınmasına;*
- e) Devletin evvelce yabancı devletlere karşı girişmiş bulunduğu siyasi, askerî, iktisadi ve malî bütün taahhütlerin muteber sayılarak buna göre gerekli işlemlerin yapılmasına;*
- f) Müttefik ve dost memleketler başta olmak üzere komşu memleketler ve bütün dünya milletleriyle dostça münasebetlerde bulunulmasına ve barışa hizmetin dış politikanın temel prensibi olarak kabul edilmesine; karar verilmiş ve Vekiller vazifelerine başlamışlardır.”¹⁶⁷*

Tekirdağ gençlerinin, ülkede idareyi ele alan silahlı kuvvetler lehine bir miting yapacağı, mitingde kan dökülmeden başa geçilmesinin ardından duyulan sevinçleri, minnet ve şükranların dile getirileceğine dikkat çekilir.¹⁶⁸ Türk ordusuna destek için Tekirdağ’da “Hürriyet Mitingi”nin gerçekleştiği, mitingde Çorlu, Hayrabolu, Malkara gibi ilçelerden birçok kişinin bulunduğu, katılanların ellerinde Türk bayrakları ve Atatürk portrelerinin olduğu vurgulanır. Gençlerin marşlar söylediği, “ya ya ya, şa şa şa, Kahraman Ordumuz çok yaşa” seslerinin tüm şehri inlettiği, İstiklal Marşı’nın okunması ile törenin başladığı, Tümgeneral İrfan Alptekin’in kısa ama etkili bir konuşma yaptığı ifade edilir.¹⁶⁹

Tekirdağ Askeri Belediye Başkanı Albay Hasan Yalım’ın gazeteye yaptığı açıklamada, kimsenin ekmeği ile oynanmayacağı ve herkese eşit davranılacağını belirttiği,

¹⁶⁷ “Kabine İlk Toplantısında Antidemokratik Bütün Kanunların Lağvına Karar Verdi”, *Yeni İnan*, 31 Mayıs 1960, S. 2075, s. 1.

¹⁶⁸ “Gençler Yarın Bir Miting Yapacaklar”, *Yeni İnan*, 31 Mayıs 1960, S. 2075, s. 1.

¹⁶⁹ “Büyük Hürriyet Mitingi”, *Yeni İnan*, 1 Haziran 1960, S. 2076, s. 1.

vatandaşların ihtiyaçlarının hızlı bir şekilde giderileceği, en başta ise su ihtiyacının geldiği vurgulanır.¹⁷⁰

2 Haziran'da Cemal Gürsel'in gençlere yönelik olarak yaptığı radyo konuşmasının metnine gazetedede yer verilir.

“Aziz Türk Gençliği, sizleri temsilen bir heyet bana Ankara'da bulunan binlerce gencin asil ve necip kanlarıyla boyayıp süsledikleri bir büyük bayrak hediye ettiler. Ben bunun yalnız Ankara gençliğinden değil bütün Türk gençliğinin kanını, ruhunu ve imanını taşıyan mukaddes bir emanet olarak kabul ediyorum. Bu mukaddes emanet bana, benimle hak için, adalet için, hürriyet için kendilerini her an fedaya hazır yüz binlerce gencin bulunduğunu hatırlatmakta ve benim için kudret, hız ve enerji kaynağı olmaktadır. Kıymetli gençler, bu asil jestinizi sonsuz bir hürmet hissiyle ve şükranla karşılıyoruz. Haklara ve hürriyetlere yapılan tecavüzler karşısında bir aydan beri yaptığınız cesur ve asil mücadelenizi yakından hayranlıkla ve muhabbetle takip ediyorum. Sizler bu hareketinizle yalnız zalimleri korkutmadınız aynı zamanda milletin ve hepimizin ümitlerine de ışık tuttunuz.

Muhterem ve aziz çocuklar, şunu katıyetle bilmeliyiz ki, hürriyetlerimiz elimizden gittiği gün, insanlık hayatımızı da ahlakımızı da faziletlerimizi de ve hatta milli varlığımızı da kaybetmemiz mukadderdir. Hürriyetsiz kemal ve tekâmül olamaz. Hak ve hürriyeti bilmemek, duymamak ancak bahtsız, aşağı mahlûkların talebidir. Milletimizi bu dereceye düşürmek isteyenler, her zaman mutlak surette hüsrana uğrayacaklardır.

Çok aziz çocuklarım, şunu da iyi bilelim ki, en büyük derdimiz ve ızdırabımız cehaletimizdir. Garp âlemi, fezanın sonsuz derinliklerine doğru sefere hazırlanırken bizler hangi noktadayız? Bunu hepimiz iyi biliyoruz. Asırların ihmalinin neticesi olan bu hali en kısa zamanda değiştirmek için ilme sarılmak ve onu en yüksek kemaliyle iktisap etmek lazımdır. Bu en mühim en mukaddes vazifemizdir. Büyük Atatürk 'Hayatta en hakiki mürşit ilimdir' buyurmuşlardı. Mutlak bir hakikat olan bu vecizeyi bütün gençlerin ve hepimizin bir an olsun aklımızdan çıkarmamız lazımdır. Hürriyetin olduğu kadar, ilimsiz kalan muhit de bir mezar olmak karanlığından kurtulamaz ve üzerinde titrediğimiz, uğrunda can

¹⁷⁰ “Beledi Hizmetler Büyük Bir Titizlikle Yürütülüyor”, *Yeni İnan*, 2 Haziran 1960, S. 2077, s. 1.

verdiğimiz hak ve hürriyet mefhumları da tam şümulü ile ancak ilim yoluyla iktisap edilebilir.

Aziz çocuklarımız, çalışınız, çok çalışınız medeni âlemde aramızdaki mesafeyi süratle kapatmak için durmadan çalışınız. Bu inançlı, ateşli çalışma sizleri daima huzur içinde bulunduracak ve aynı zamanda sizi memlekete hizmet yolunda temiz, imanlı ve mefkûreci yapacaktır. Büyük bir güvenç hissiyle hepinizi hürmet ve muhabbetle selamlar, sözümü Atatürk'ün şu sözleri ile bitiririm: “Ne mutlu Türk'üm diyene”.”¹⁷¹

Askeri valiliğin 12 numaralı emri ile Tekirdağ'da mahalle muhtar ve ihtiyar heyetlerinin ortadan kaldırıldığı, bunların yerlerine Gündoğdu ve Hürriyet Mahallesi muhtarlığına Şakir Taner, Ortacami ve Eskicami mahalle muhtarlığına Mehmet Coşkun, Ertuğrul Mahallesi muhtarlığına İsmail Topçu, Yavuz Mahallesi muhtarlığına Bekir Üzmezoğlu, Aydoğdu ve Zafer mahalle muhtarlığına ise Mehmet Ardıç'ın getirildikleri, bu isimlerin getirilmesinin sebebinin tarafsız ve halk tarafından sevilen kişiler olduğu ifade edilir.¹⁷²

Her türlü yasaya aykırı davranışı ve suistimallerin tespiti ve sorumluları hakkında soruşturma ile kovuşturma yapmak üzere bir komisyonun kurulduğu, komisyonda şu isimlerin yer aldığı açıklanır: Ordinaryüs Profesör Tahir Taner başkanlığında, Adalet Bakanı Abdullah Pulat Gözübüyük, Devlet Bakanı Amil Artus, Basın-Yayın ve Turizm Bakanı Zühtü Tarhan, Yargıtay Birinci Ceza Dairesi Başkanı Salim Başol, Ordinaryüs Profesör Kâmil Rona, Askerî Adlî Hâkim Refet Tüzün.¹⁷³

Tekirdağ'da halkın Kurban Bayramı ile birlikte askeri ihtilali de kutladıkları, orduya duyulan sevginin artarak devam ettiği, Tekirdağ Yüksek Tahsil Cemiyeti tarafından Cemal Gürsel'e çekilen telgraf ve Cemal Gürsel'in cevap telgrafi gazetede yer alır.

“Milli Birlik Komitesi Başkanlığına

Ankara

Çok acı bir 19 Mayıs'tan sonra bizlere hediye eylediğiniz bu bayrama minnettarız.

Büyük Ata'nın daima izinde ve sizlerin emrindeyiz.

Tekirdağ

Yüksek Tahsil Cemiyeti

¹⁷¹ “Başvekil'in Gençliğe Hitabı”, *Yeni İnan*, 2 Haziran 1960, S. 2077, s. 1.

¹⁷² “Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Lağvedildi”, *Yeni İnan*, 3 Haziran 1960, S. 2078, s. 1.

¹⁷³ “Suistimallerin Tesbiti İçin Dün Bir Komisyon Teşekkül Etti”, *Yeni İnan*, 3 Haziran 1960, S. 2078, s. 1.

Yüksek Tahsil Cemiyeti Başkanlığına

Tekirdağ

Telgrafınızda izhar olunan samimi alaka ve güzel duygulara teşekkür eder muhabbetle gözlerinizden öperim.

Devlet ve Milli Birlik Komite Başkanı

*Orgeneral Cemal Gürsel*¹⁷⁴

MBK üye sayısının 43'e çıkarıldığı ve seçimler yapılınca kadar kurucu meclis görevinde bulunacağı bildirilir. Seçimler yapılınca, meclis ve hükûmet kuruluncaya kadar Milli Birlik hükûmetini denetleyecek, sınırlayacak geçici bir anayasanın oluşturulduğu açıklanır.¹⁷⁵ Geçici anayasanın tam metni gazetede 14-15-16-17 Haziran tarihlerinde yayınlanır.

Tekirdağ'da askeri valilik tarafından tüm DP milletvekili, idari amir, memur gibi kimselere yönelik yapılacak şikâyet ve ihbarlara bakacak bir büro kurulduğu, imzasız ihbar mektuplarının ise kabul edilmeyeceği belirtilir.

“1) Mebusluk, Parti ve memuriyet nüfuzlarını, vazifelerini ve selahiyetlerini kötüye kullanarak Devlet ve memleket menfaatleri ve şahısların hak ve hürriyetleri aleyhine suç işleyen, hasız menfaat sağlayan meb'uslar, iktidar partisi ileri gelenleri, idari amir ve memurları ile vurguncular hakkında ihbar, müracaat ve şikâyetle bulunacak vatandaşların vilayette tesis edilen müracaat bürosuna başvurmaları

2) Adressiz ve imzasız mektup ile vuku bulacak müracaat ve ihbarların kabul edilmeyeceği; yalan ve yersiz müracaat ve ihbarda bulunarak resmi makamları iğfal ve meşgul edecek ve vatandaşlara yersiz olarak iftirada bulunacaklar hakkında kanuni takibat yapılacağı muhterem vatandaşlara ilan olunur.

İrfan Alptekin

Tümgeneral

*Tekirdağ Askeri Valisi*¹⁷⁶

27 Mayıs'tan 10 Haziran tarihine kadar Tekirdağ'da on üç kişinin tutuklandıkları ve bu kişilerin savcılığa sevk edilecekleri belirtilerek, isimleri gazetede yayınlanır.

¹⁷⁴ “İki Bayram Bir Arada”, *Yeni İnan*, 9 Haziran 1960, S. 2080, s. 1.

¹⁷⁵ “Milli Birlik Komitesi Bir Kurucu Meclis Şeklinde Çalışacak”, *Yeni İnan*, 9 Haziran 1960, S. 2080, s. 1.

¹⁷⁶ “Vilayette Bir Müracaat Bürosu Tesis Edildi”, *Yeni İnan*, 10 Haziran 1960, S. 2081, s. 1.

*“İsa Türker (terzi), Süleyman Eraydın (bakkal), İsmail Akkaç (Yeniköy muhtarı), Hüseyin Balcı (Araplı köyü muhtarı), Dr. İlyas Demir (Saray D.P. İlçe başkanı), Enver Malkoç (Saray belediye reisi), Servet Girişken, Mehmet Girişkan, Halit Perçin, Mustafa Kayrak, Kemal Atakan, Hüseyin Tiryaki, Ahmet Çarpan.”*¹⁷⁷

27 Mayıs darbesinin ardından gazetede “*Sunucu*” rumuzu ile köşe yazıları kaleme alınır, bu yazılarda darbe önceki dönemin aksine DP ve milletvekilleri sert sözlerle eleştirilir. “*Hangi Demokrasi*” başlıklı yazıda: 27 Mayıs sabahının mukaddes kurtuluş günü olduğu, radyoların başında “*Yarabbi sen ordumuzu bu kurtuluş ve inkılap hareketinde de muzaffer eyle*” şeklinde dua edildiğini belirtilir. DP’nin tüm halkı demokrasi getirme vaatleri ile kandırdıkları, Atatürk’ün ruhunu gönüllerden silmeye çalıştıkları, üniversitelere, bilim adamlarına saldırdıkları, çıkarılan kanunların baskı aracı olduğu, tüm bunlara cevabını şanlı Türk ordusunun verdiği vurgulanır.¹⁷⁸

Bir diğer köşe yazısında Türk milletinin milli vazifelerinden birinin darbeyi meydana getiren hataları, kötülükleri unutmamak ve bir daha tekrarlamamak olduğu ifade edilerek, particiliğin bir zümrenin saltanatının kuruluşu, memuru ezme, soğutma, korkutma, hakkın çiğnenmesine göz yumma olmadığı belirtilir.

*“Sakit ve sabık idarenin zalimlerine bu asil millet en büyük manevi cezayı verdi. Aldanarak baştacı ettiği bu kara vicdanlı insafsızları “harimi ismetinde” boğdu. Suçlular, mideciler, katiller, milli menfaatlerimize darbe indirmek isteyenler pek yakında adil Türk Hâkiminin hükümlerinden yakalarını kurtaramayacaktır.”*¹⁷⁹

Gazetede, eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve DP hükümeti hakkında Celal Bayar’ın köşkünde birtakım gizli belgeler ele geçirildiği ifade edilir ve bu belgelerde aşağıdaki iddialar yer alır.

“1600-2000 kişi memlekette mühim bir yekûn tutmaz.

1 – Okul kapatılarak imha edilecek veya

2 – Okul kampa götürülecek, kampta gece gizli olarak bombalanarak imha edilecek.

3 – Kamp yolunda trenler berhava edilecek.

4 – Mümayiş maksadı ile Yenişehir’e getirilecek, yolda makinalı tüfek atışına tutulacak veya

¹⁷⁷ “Vilayetimizde 13 kişi Nezaret Altına Alındı”, *Yeni İnan*, 10 Haziran 1960, S. 2081, s. 1.

¹⁷⁸ “Hangi Demokrasi”, *Yeni İnan*, 10 Haziran 1960, S. 2081, s. 1.

¹⁷⁹ “Milli Vazifelerimiz”, *Yeni İnan*, 11 Haziran 1960, S. 2082, s. 1.

5 – Herkes evlerine izinli olarak gönderilecek, evlerinden tevkif edilerek birbirlerinden haberleri olmadan meçhul yerlerde kurşuna dizilecek.

Not: P.T.T. Umum Müdürlüğünün kayıtlarında bulunanın ve aslının aynıdır.

Sabık Demokrat Hükümet tarafından 28/V/1960 tarihinde yapılacak hareketler,

1 – Trenle yedek subay ve Harp okulunun kampa götürülmesi sırasında trenin sabotajı,

2–Birinci madde muvaffak olunmadığı takdirde her iki okulun bombalanması.

3 – Manavra yapmak gayesi ile manavra yapılacak yerin uçaklar tarafından güya yanlışlıkla bombalanması

4 – Yedek subay okulu talebelerinin evlerine izinli gönderilerek teker teker yakalattırılıp birbirinden habersiz meçhul istikametlere sevki ve yolda imhası.

5 – Yedek Subay ve Harp Okulu öğrencilerine sıhhiye, Kızılay’da sessizce yürüyüş yaptırılarak etrafa evvelce yerleştirilmiş otomatik tüfeklerle tarattırılması

6 – İnönü ve arkadaşlarının imhasına yardım için çağrılacak Amerikan tümeninin Harp okuluna yerleştirilmesi.”¹⁸⁰

Gazetede yer alan köşe yazılarında DP hükûmeti sert bir şekilde eleştirilmeye devam edilir, bazı vatandaşların ihtilal hareketinin anlam ve kapsamına şüphe ile yaklaştıkları, bu söylentilerin Milli Kurtuluş hükûmeti tarafından yapılan açık ve samimi açıklamalarla silineceği iddia edilir. Meydanlarda yol yapıyoruz diyenlerin aslında yolsuzluk yaptıkları, radyonun yıllardır tek taraflı çalıştığı, eleştirilerin ve basının susturulduğu, hiçbir dönemde hiçbir ülkede demokrasinin böyle öldürücü kanunlar ile sınırlandırılmadığı aktarılır.

“Bunlara bir de Harbiye’yi, gençliği yok etme gibi tarihte ender rastlanan vahşet ve fecaati, devlet kasasını tam takır bırakacak soygunculuğu, plansız keyfi sarfiyatların milletin omuzlarına yükledikleri borçları ekleyerek şüpheye fısıldaşmalara yer kalır mı? Öğrenmek gerek!”¹⁸¹

¹⁸⁰ “Meş’um ve Korkunç Tasavvurlar”, *Yeni İnan*, 15 Haziran 1960, S. 2085, s. 1.

¹⁸¹ “İğrenmek Gerek!”, *Yeni İnan*, 16 Haziran 1960, S. 2086, s. 1.

MBK ve hükûmetinin ülkeyi her türlü “pislikten” temizlediği, özgürlük, adalet içerisinde insanların yaşayacakları kutsal bir vatan hazırladıkları ileri sürülerek, halk olarak zulmü lanetleyerek birleşilmesi gerektiği ifade edilir.¹⁸²

Tekirdağ öğretmenler birliğinin bütün üye öğretmenleri ile yaptığı toplantıda, öğretmenlerin gruplar halinde tüm köyleri gezerek askeri ihtilalin anlam ve önemini köylü halka anlatma kararı alındığı, kadın-erkek tüm öğretmenlerin bu uygulamaya katılacağı vurgulanmıştır.¹⁸³

Bazı baraj ve hidroelektrik santrallerinin yapımında yolsuzluk yapıldığı iddiası ile ilgili açılan soruşturmanın tamamlandığı, soruşturma sonucunda DP hükûmetinin programsız politikası sebebiyle son beş yıl içerisinde 1 milyar 341 milyon 977 bin lira fazla ödeme yapıldığı bildirilir. Sarıyar barajının maliyetinin 207 milyon lira olarak hesaplanırken bu maliyetin 272 milyona çıktığı, Seyhan barajının 96 milyon liradan 427 milyon, Kemer barajının 90 milyon liradan 316 milyon liraya çıktığı, Hirfanlı barajına 316, Ayrancı barajına ise 8 milyon lira ekstra fark ödendiği ifade edilir. Ayrıca Tunçbilek elektrik santraline 9 milyon 408 bin, Hazar elektrik santraline 19 milyon 390 bin, Ceyhan elektrik santraline 12 milyon 400 bin lira fazla ödenirken, Kepez santralinin de 14 milyon liradan uzaklaşarak 40 milyon liraya mal edildiği belirtilir.¹⁸⁴

Devlet Bakanı Şefik İnan'ın radyoda yaptığı açıklamada devlet borçları hakkında konuştuğu, 1960-1965 yılları arasında her yıl düzenli olarak 1 milyar lira dış borçlara ödeneceği, bu borçların pamuk ve tütün yoluyla ödeneceği, bu borçların ancak 2008 yılına kadar borç ödemeye devam edileceği ifade edilir, 1950 yılından 1959 yılının sonuna kadar hazineye yer alan altının rehin bırakılarak alınan borcun faizi olan 24 milyon 33 bin dolar ödendiği bildirilir.¹⁸⁵

MBK başkanı Cemal Gürsel'in yayınladığı genelgede hükûmetin tarafsız olduğu, bunu ihlal edecek hareketlerde bulunanlara hoşgöründe bulunulmayacağı, 27 Mayıs inkılap hareketinin bir zümrenin malı olmayıp tamamen milletin irade ve arzusunun bir sonucu olarak meydana geldiği, kurulmuş olan hükûmetin mutlaka tarafsız ve milletin hükûmeti olduğu vurgulanır.¹⁸⁶

¹⁸² “Evet! Çok Dikkatli Olalım”, *Yeni İnan*, 18 Haziran 1960, S. 2088, s. 1.

¹⁸³ “Öğretmenler Köyleri Gezecekler”, *Yeni İnan*, 20 Haziran 1960, S. 2089, s. 1.

¹⁸⁴ “Programsızlık, 1 Milyar 341 Milyonluk Zarara Mal oldu”, *Yeni İnan*, 20 Haziran 1960, S. 2089, s. 1.

¹⁸⁵ “Borçları Ancak 48 Sene İçinde Ödeyebileceğiz”, *Yeni İnan*, 21 Haziran 1960, S. 2090, s. 1.

¹⁸⁶ “Hükümetimiz Tarafsızdır”, *Yeni İnan*, 24 Haziran 1960, S. 2093, s. 1.

Hükûmet işlerinin planlı bir şekilde ve bilimsel olarak yürütülmesi için “Araştırma ve İnceleme Kurullarının” kurulacağı, bu kurullarda Türkiye’nin tanınmış bilim insanları ile çeşitli alanlarda tecrübeli isimlerin görevlendirileceği ifade edilir. Bu kurulların, bakanlıkların çalışma alanı içerisine giren konular üzerinde incelemeler yaparak raporlar hazırlayacağı, MBK’ye yardımcı olacakları bildirilir.¹⁸⁷

Ülkenin bazı yerlerinde bir kısım partililerin DP mensubu kişilere hoş olmayan şekilde davrandıkları, bu davranışların tecavüze kadar gittiği, Cemal Gürsel’in bu davranışları manasız ve çirkin bulduğu belirtilir, DP’li vatandaşların da herkes kadar masum ve vatansever olduklarına dikkat çekilir. İhtilalin herhangi bir partiye değil, bütün ülkenin hak ve huzuru için yapıldığı ifade edilir.

*“Ve bu hareket Demokrat Parti’ye karşı da değildir. Hepimizi ve Demokrat Partilileri de alarak memlekete fenalık eden, onu sömüren, mahdud bir zümreyi bertaraf etmek ve Demokrat Partili vatandaşların da yolunu aydınlatmak için yapılmıştır.”*¹⁸⁸

1 Temmuz tarihinde verilen haberde, 27 Mayıs ihtilalinin korunmasına dair geçici kanunun çıkarıldığı gazetede yer almış ve kanunun dört maddesi de yayınlanır.

“Madde 1. — Mahallin asayişini veya devletin nizam, emniyet ve selâmetini ihlâl ve tehdit edenler ile edebileceklerine dair haklarında yeter delil ve emare bulunanlar, mahallin valisinin tasvibi ile ve 30 günü geçmemek kaydıyla zabıtaca nezaret altına alınabilirler. Bu şekilde nezaret altına alınanlar hakkındaki soruşturmalar 30 gün içinde tekemmül ettirilip kanuni gereği takdir ve ifa edilmek üzere tahkikat evrakı ile birlikte yetkili kaza mercilerine teslim olunurlar.

Madde 2. — Bu kanun en geç genel seçimler için yapılacak propogandanın başlangıç tarihinden bir hafta evvel yürürlükten kalkar.

Geçici Madde — 14.6.1960 gününden itibaren nezaret veya muhafaza altına alınmış bulunanlar hakkındaki nezaret ve tedbir kararları muteberdir. İşbu geçici kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren yukarıda adı geçenler hakkında da bu kanun uygulanır.

Madde 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

*Madde4.— Bu kanunun hükümlerini icraya Bakanlar Kurulu memurdur.”*¹⁸⁹

¹⁸⁷ “Bütün İşler Bir Plan ve Programa Bağlanacak”, *Yeni İnan*, 25 Haziran 1960, S. 2094, s. 1.

¹⁸⁸ “Gürsel’in Partiler İle İlgili Demeci”, *Yeni İnan*, 28 Haziran 1960, S. 2096, s. 1.

¹⁸⁹ “İnkılabın Korunması İçin Geçici Kanun Çıktı”, *Yeni İnan*, 1 Temmuz 1960, S. 2099, s. 1.

Gazetede DP'nin iktidarda olduğu on yıllık süreci sert bir şekilde eleştiren “*On Yıllık İcraatın (!) Hikâyesi*” başlıklı bir yazı dizisi kaleme alınır. Sunucu rumuzlu yazarın imzasını taşıyan yazı dizisinde; milletin hırsızları, ahlaksızları mahkemelerde ortaya çıkartacakları fakat ispat hakkının iptal edildiği, Atatürk gençliğinin, temiz muhalefet üyelerinin, vatandaşların milleti uyandırmak için toplanıp “Türk istikbalini ve Türk Cumhuriyetini kurtarmak” için toplanıp ülkeyi karış karış gezdikleri, bunu önlemek için iktidarın toplanma ve yürüyüş kanunu çıkarttıkları, mecliste konuşan milletvekillerini susturmak için iç tüzüğü değiştirdikleri belirtilir. Ayrıca köylü halkın desteğini almak için, rejim elden giderken, devlet itibar kaybederken, hayat şartlarının güçleştiği zamanlarda radyoda sürekli “refah, saadet, hürriyet” den bahsedildiği vurgulanır.¹⁹⁰

1957 seçimlerinde, oy kullanma işlemleri sürerken radyolarda seçimin DP lehine gittiği haberleri verildiği, bu durumun hükûmet üyelerinin kanunları çiğneyerek TBMM'nin yasama yetkisini kökünden yıktığı ifade edilir. Eski iktidar ileri gelenlerinin beyanatları sebebiyle halk arasında kardeşlik ve dostluğun yerini kin ve nefretin aldığı, yolların, kahvelerin ve camilerin dahi ayrıldığına dikkat çekilir.¹⁹¹

Kıbrıslı Türkleri zulümden kurtarmak, özgürce yaşama hakkı kazandırabilmek amacıyla Türkiye’de bir cemiyetin kurulduğu, bu cemiyetin iktidarı rahatsız ettiği ve kapatıldığı, Kıbrıslı Rumların sindirme siyasetine destek veren Yunan hükûmetine ittifaklara sadakat adı altında ses çıkarılmadığı, Türk gençliğinin mitingler yapmasına engel oldukları belirtilir. Hükûmetin daha sonra “*ya taksim ya da hepsi*” siyasetini uygulayarak, mücadeleyi ve toplumu alevlendirdiği, “*Kıbrıs Fatihi*” denilen Adnan Menderes’in konferans sonunda “*ne hepsini ne de taksimi*” getirebildiği, tüm vatandaşların hayal kırıklığına uğradığı ifade edilir.¹⁹²

Yazı dizisinin beşinci kısmında DP'nin yaptığı olumsuz faaliyetler maddeler halinde yazılır.

“1 – Yatırımlar plansız programsız, siyasi emellere istinat edilerek yapıldı. Kar değil, daima zarar hâkim oldu.

2 – Ödeme takati düşünülmeden muazzam istimlak faaliyetlerine girişildi. Gelir ve gider muvazenesi bozuldu.

¹⁹⁰ Sunucu, “On yıllık İcraatın (!) Hikâyesi”, *Yeni İnan*, 4 Temmuz 1960, S. 2101, s. 1.

¹⁹¹ Sunucu, “On yıllık İcraatın (!) Hikâyesi”, *Yeni İnan*, 5 Temmuz 1960, S. 2102, s. 1.

¹⁹² Sunucu, “On yıllık icraatın (!) Hikâyesi”, *Yeni İnan*, 6 Temmuz 1960, S. 2103, s. 1.

3 – Hoşnutsuzluklar başlayınca, tenkitler yükseltince tahammülsüzlük gözle görünür hal aldı.

4 – Zorla alkış, zorla “doğru” dedirtme siyasetine başladı. Hele memurlar denklerini daima hazır tutuyorlardı.

5 – Sayıları azsa da vatandaşlar arasında kötü örnek oluşturacak tipte yiyici bir grup ortaya çıktı.

6 – Gazetecilere hakaretler yağdırıldı. Tertiplerle döğdürüldüler. Hapishaneler gazetecilerle dolup taşı.

7 – “Suiistimaller var ispat edeceğim” diyenlere bir kanunla derhal cevap verildi: “İspat hakkı yasak!”

8 – Hayat pahalılığı arttıkça geçim zorluğu baş göstermiş, bozuk ve keyfi sarfiyatlar neticesinde Türk parasının itibarı düşürülmüş, vatandaş sıkıntıya duçar bırakılmıştı.

9 – Ticaret ahlakı bozulmuş karaborsa almış yürümüş, vatandaşlar ara sıra saçılan nifak tohumu beslenmiş karşılıklı sevgi saygı güven yerini kin garez ve nefrete terk etmiştir.

10 – Radyo tek taraflı çalıştırılmış, vatandaşı birbirine düşüren zihniyet yıllarca resmen radyoların ana programları olarak ele alınmıştı.”¹⁹³

Atatürk inkılaplarının unutulduğu, halkın cahil kesiminin dini istismar edenler tarafından kandırıldığı, tüm sözlerinin başında “Allah” kelamı ettikleri fakat Ramazan günleri şampanyalı partiler verdikleri iddia edilir.¹⁹⁴

CHP’nin muhalefetine ve basın hayatına engel olmak amacıyla 15 kişilik Tahkikat Komisyonu’nun kurulduğu, bu komisyonun yasama, yürütme ve yargı kuvvetlerini elinde bulundurduğu belirtilir. Üniversite gençliğinin özgürlüklerin kısıtlanmasını protesto için toplandıkları, hükûmetin öğrencilerin üzerine saldırdığı, coplandıkları, kurşunlandıkları vurgulanır.¹⁹⁵ Öğrenci olayları sebebiyle Ankara ve İstanbul’da sıkıyönetim ilan edildiği, askeri siyasete karıştırdığı, gazetelerde “iç huzursuzluklar sebebiyle lüzum görürse Türk Hükûmeti Amerikan ordusundan yardım talep edebilir” yazılarının görüldüğü ifade edilir. Üniversitelerin kapatıldığı, akademisyenlere “Kara Cübbeliler” denildiği, ülkeyi

¹⁹³ Sunucu, “On yıllık icraatın (!) Hikâyesi”, *Yeni İnan*, 8 Temmuz 1960, S. 2105, s. 1.

¹⁹⁴ Sunucu, “On yıllık icraatın (!) Hikâyesi”, *Yeni İnan*, 9 Temmuz 1960, S. 2106, s. 1.

¹⁹⁵ Sunucu, “On yıllık icraatın (!) Hikâyesi”, *Yeni İnan*, 13 Temmuz 1960, S. 2109, s. 1.

satacakları ve diktatörlük getirecekleri, bir kuvvet çıkmaz ise kardeş kardeşe, baba oğlu ile karşı karşıya geleceği iddia edilir.¹⁹⁶

27 Mayıs sabahı Türk Silahlı Kuvvetlerinin ülkede idareyi ele aldıkları haberini duyan vatandaşların anlayışla ve aydınlanmış şekilde karşıladıkları, yürekten birer “oh” çektikleri, bu ihtilalin kansız şekilde başarılması için Allah’a dua ettikleri belirtilir.¹⁹⁷ Bu yazı ile yazı dizisi son bulur.

20 Temmuz’da, tutuklanan DP mensuplarının davalarının tutuklu bulundukları Yassıada’da görüleceği MBK tarafından açıklandığı ve yargılamaların en kısa sürede başlayacağı duyurulur.¹⁹⁸

1 Eylül tarihli gazete sayısında DP’nin kapatıldığı şu satırlarla duyurulur: “*Bugün aldığımız bir habere göre Demokrat Parti, Ankara 5. nci Sulh Ceza Hâkimliği kararı ile kapatılmıştır.*”¹⁹⁹ Ertesi gün verilen düzeltme haberinde DP’nin kapatılmadığı, anayasaya, kanunlara ve tüzüğe aykırı faaliyetlerin dolayı faaliyetlerinin menedildiği, partinin tüm gayrimenkullerine, bankalarda bulunan mevduatlarına, her türlü evrak ve defterlerine el konulduğu açıklanır, bu haber üzerine DP Tekirdağ İl Merkezine görevlilerin gelerek mevcut eşyaları tespit ettikleri belirtilir.²⁰⁰

27 Eylül tarihinde gazetede, Yassıada’da tutuklu bulunan eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın banyoda kendisine ait olan bel kayışını boğazına bağlayarak intihara teşebbüs ettiği, nöbetçi bir teğmenin müdahalesi sonucu kurtarıldığı duyurulur. Kendisini tedavi etmek isteyen doktorlara kurtarılmak istemediğini söylediği, sağlık durumunun iyi olduğu açıklanır.²⁰¹

30 Eylül tarihinde DP’nin 9 dakikalık bir yargılama sonucunda kapatıldığı duyurulur, partinin siyasi hayatının 15 yıl, 4 ay, 15 gün, 1 saat 35 dakika sürdüğü belirtilir. Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen davada, mahkeme başkanı Raif Elmadağlı, davacı Mustafa Geygel, avukatı Cemal Özbey, davalı Adnan Menderes’in avukatı ise Avukat Kemal Yılmaz’ın olduğu, Menderes’in de partinin kapanmasını istediği aktarılır. Mahkeme başkanı Raif Elmadağlı’nın aşağıdaki sözleri ile partinin kapatıldığı ifade edilir.

¹⁹⁶ Sunucu, “On yıllık icraatın (!) Hikâyesi”, *Yeni İnan*, 14 Temmuz 1960, S. 2110, s. 1.

¹⁹⁷ Sunucu, “On yıllık icraatın (!) Hikâyesi”, *Yeni İnan*, 15 Temmuz 1960, S. 2111, s. 1.

¹⁹⁸ “Sabıkların Duruşması Yassı Adada Yapılacak”, *Yeni İnan*, 20 Temmuz 1960, S. 2115, s. 1.

¹⁹⁹ “Demokrat Parti Mahkeme Kararı İle Kapatıldı”, *Yeni İnan*, 1 Eylül 1960, S. 2151, s. 1.

²⁰⁰ “Demokrat Parti Faaliyetten Menedildi”, *Yeni İnan*, 2 Eylül 1960, S. 2152, s. 1.

²⁰¹ “Celal Bayar İntihara Teşebbüs Etti”, *Yeni İnan*, 27 Eylül 1960, S. 2173, s. 1.

*“Gereği düşünöldü. Tahkikine mucip sebep görölmediğinden duruşmaya son verildi. Karar gerekçesi sonra yazılmak üzere Demokrat Parti’nin kapatılmasına karar verildi.”*²⁰²

“Düşük” DP milletvekillerinin duruşmalarının 14 Eylül tarihinde başlayacağı, 10 sene boyunca milleti hiçe saydıkları, keyfi hareketler ile ülkeyi felakete sürükledikleri ve Yüksek Adalet Divanı’nda hesap verecekleri vurgulanır. Yassıada’da yapılacak duruşmaları gazete sahibi Fahir Taner’in de takip edeceği ve okuyuculara aktaracağı belirtilir.²⁰³

Yassıada’da yapılacak duruşmaların sabah saat 9.30’da başlayacağı, ilk celsede “sakıt” cumhurbaşkanı, başbakan, bakanlar kurulu üyeleri, meclis başkanı ve vekilleri ve diğer milletvekillerin Anayasayı çiğnemek suçlarına ait davanın göröleceğı ifade edilir. Öğleden sonraki duruşmada ise Celal Bayar ve Ziraat Bakanı Nedim Ökmen’in Afgan Kralının hediyesi olan köpeğı 20 bin dolara hayvanat bahçesine satma davasının göröleceğı, ayrıca suçsuz görölen kişilerin tahliyesinin de yapılacağı bildirilir. Gazete sahibi Fahir Taner’in Tekirdağlıları ilgilendiren, Tekirdağ eski DP milletvekillerinin durumlarını haber vereceğı vurgulanır.²⁰⁴

Duruşmaların ikinci gününde eski Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile eski Ziraat Bakanı Nedim Ökmen hakkında açılan Köpek Davası’nın göröldüğü, şahitlerin dinlendiğı, iddia makamının mütalaasını verdiğı, sanıkların savunma yapabilmek için süre istedikleri ve bir sonraki duruşmanın 20 Ekim 1960 Perşembe günü yapılacağı açıklanır. Sanıkların Türk Ceza Kanunu’nun 206. ve 227. maddelerine göre cezalandırılmasının talep edildiğı belirtilir.²⁰⁵

Yassıada’da 6-7 Eylül Olayları davasından aşğıdaki isimlerin yargılanacakları, sanıklar hakkında 1 ila 20 yıla kadar ceza istendiğı bildirilir.

“1 – Celal Bayar (sabık Reiscumhur)

2 – Adnan Menderes (sabık Başbakan)

3 – Fatin Rüştü Zorlu (sabık Dışışleri Bakanı)

4 – Fuat Köprölü (devrin sabık Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı)

5 – Fahrettin Kerim Gökay (O devrin sabık İstanbul Valisi)

²⁰² “Demokrat Parti, Mahkeme Kararı İle Dün Kapatıldı”, *Yeni İnan*, 30 Eylül 1960, S. 2176, s. 1.

²⁰³ “Düşüklerin Mahkemeleri Önümüzdeki Cuma Günü Başlıyor”, *Yeni İnan*, 10 Ekim 1960, S. 2184, s. 1.

²⁰⁴ “Yassıada da Tarihi Duruşmalar Başlıyor”, *Yeni İnan*, 13 Ekim 1960, S. 2187, s. 1.

²⁰⁵ “Tarihi Yassıada Duruşmaları Devam Ediyor”, *Yeni İnan*, 15 Ekim 1960, S. 2189, s. 1.

- 6 – *Kemal Hadımlı (sabık İzmir Valisi)*
7 – *Alaeddin Eriş (O devrin İstanbul Emniyet Müdürü)*
8 – *Mehmet Ali Balin (Sabık Selanik Konsolosu)*
9 – *Mehmet Ali Tekinal (sabık Selanik Konsolos Yardımcısı)*
10 – *Hasan Uçar (Selanik Konsoloshuğu kavası)*
11 – *Oktay Engin (Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba koyduğu iddia edilen talebe)*”²⁰⁶

Kurucu Meclis'in statüsünü hazırlayan profesörler kurulunun çalışmalarına devam ettiği, Kurucu Meclisi'nin normal parlamento yetkileri ve yasama yetkisinin bulunacağı, başbakan ve bakanların bir kısmının Meclis üyelerinden seçileceği, Mecliste orduyu 10 MBK üyesinin temsil edeceği açıklanır.²⁰⁷ Kurucu Meclis'in üyelerinin seçimle belirleneceği, yarıdan fazlasının siyasi partilerden seçileceği, oluşturulan bu meclis ile beraber MBK üyelerinin anayasa tasarısını inceleyecekleri, anayasanın kabul edilmesinin ardından Kurucu Meclis'in görevinin sona ereceği bildirilir.²⁰⁸

Bakanlar Kurulunun Devlet ve Hükûmet Başkanı Orgeneral Cemal Gürsel başkanlığında toplandığı, Kurucu Meclis Anayasası'nın incelendiği, bu incelemelerin kısa zaman içerisinde tamamlanacağı, daha sonra MBK'ye gönderileceği ve burada son şeklini alarak aralık ayı başında kanunlaşacağı ifade edilir.²⁰⁹ Bakanlar Kurulunun anayasayı incelemeye devam ettiği, 21. maddeden 63. maddeye kadar ilerledikleri, tüm anayasanın 66 maddeden oluştuğu belirtilir. Anayasanın Bakanlar Kurulundan geçerek hükûmet tasarısı halinde 26 Kasım Cumartesi günü MBK'ye sevk edileceği, orada 3 günlük incelemenin ardından kabul edileceği açıklanır.²¹⁰

MBK içerisinde seçilen 7 kişiden oluşan komisyon tarafından anayasa tasarısının incelenmesine başlandı belirtilir ve bu yedi kişinin isimleri gazete yayınlanır.

*“Kurmay Albay Sezai Okan, Kurmay Albay Osman Köksal, Kurmay Yarbay Kadri Kaplan, Kurmay Binbaşı Mehmet Özgüneş, Kurmay Binbaşı Suphi Gürsoytrak ve Kurmay Yüzbaşı Kamil Karavelioğlu.”*²¹¹

²⁰⁶ “9-7 Eylül Sanıklarının Duruşmasına Bir Gün Kaldı”, *Yeni İnan*, 17 Ekim 1960, S. 2190, s. 1.

²⁰⁷ “Kurucu Meclisin Yasama Yetkisi Bütün Olacak”, *Yeni İnan*, 17 Kasım 1960, S. 2216, s. 1.

²⁰⁸ “Kurucu Meclis Üyelerinin Seçim Şekli Belli Oldu”, *Yeni İnan*, 19 Kasım 1960, S. 2218, s. 1.

²⁰⁹ “Kurucu Meclis Yasası Bakanlar Kurulunda”, *Yeni İnan*, 24 Kasım 1960, S. 2222, s. 1.

²¹⁰ “Kurucu Meclis yasası Cumartesi günü Milli Komiteye veriliyor”, *Yeni İnan*, 25 Kasım 1960, S. 2223, s. 1.

²¹¹ “Milli Komite Komisyonu Kurucu Meclis Yasasını tetkike başladı”, *Yeni İnan*, 1 Aralık 1960, S. 2228, s. 1.

Kurucu Meclis Anayasasının Yedili komisyon görüşmelerinin bitmek üzere olduğu, en geç 14 Eylül Çarşamba günü MBK başkanlığına verileceği, anayasanın komite görüşmelerinin pazar akşamına kadar devam edeceği, pazartesi günü Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe gireceği duyurulur.²¹² MBK’nin kurucu meclis anayasasını kabul ettiği bildirilir.

“1 – Milli Birlik Komitesi, bugün öğleden sonra yaptığı oturumda, yedi üyeden müteşekkil komisyonun hazırladığı Kurucu Meclis kanunu tasarısının tümünü ittifakla kabul etmiş ve maddeler üzerindeki müzakerelere başlamıştır.

2 – Komite Umumi Heyeti Kurucu Meclis kanununun en kısa zamanda yürürlüğe girebilmesini sağlamak amacı ile yarından itibaren sabah ve akşam toplantıları ile müzakerelerine aralıksız olarak devam edecektir.”²¹³

MBK’nin kabulünden sonra Kurucu Meclis Yasası’nın, ayrıca Kurucu Meclis teşkili hakkındaki kanun ile Kurucu Meclis üyelerinin seçim tarzını belirleyen Seçim Kanunu’nun Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe gireceği açıklanır. Kurucu Meclis’e seçim yolu ile girecek kuruluşların temsilcilerinin 228 kişiden, ayrıca bilim, sanat, eğitim, askerlik, siyaset gibi alanlardan devlet başkanı tarafından seçilecek 10 kişi ile MBK tarafından da seçilen 18 kişiden oluşacağı belirtilir. Aynı zamanda Bakanlar Kurulundan 16 kişi, MBK’dan da 23 kişinin Kurucu Meclis’e katılacağı bildirilir.²¹⁴

Kurucu Meclis Tekirdağ İl Temsilcisi seçiminin yapıldığı, seçime ilçelerden gelen 107 delegenin katıldığı, gizli oylama sonucunda CHP genel sekreter yardımcısı Orhan Öztrak’ın Tekirdağ İl Temsilciğine seçildiği duyurulur. Çorlu’dan Tacettin Güray’ın da yedek üye seçildiği açıklanır. Öztrak’a başarı dileklerinde bulunulur.²¹⁵

27 Mayıs Askeri Darbesi Tekirdağ ilinde genel anlamda coşku ile karşılanır. Bu coşku havasında darbe aleyhine herhangi bir girişimde bulunulmamış hatta bunu destekler biçimde mitingler düzenlenmiştir. Bu dönem içerisinde birçok yetkili Yeni İnan gazetesine haber yaparak insanların aklında yönetimin el değiştirmesinin ne sebeplere dayalı olarak yapıldığı anlatılarak halka anlatılmak amaçlanmıştır. Ayrıca darbe gününe kadar DP yanlısı bir gazete olan Yeni İnan gazetesinin, darbenin ardından DP’nin 10 yıllık iktidarı

²¹² “Kurucu Meclis Yasası Pazartesi Günü Resmi Gazetede İlan Edilecek”, *Yeni İnan*, 7 Aralık 1960, S. 2233, s. 1.

²¹³ “M.B. Komitesi Kurucu Meclis Yasası Tasarısının Tümünü Kabul Etti”, *Yeni İnan*, 8 Aralık 1960, S. 2234, s. 1.

²¹⁴ “Kurucu Meclis Yasası Yürürlüğe Giriyor”, *Yeni İnan*, 16 Aralık 1960, S. 2241, s. 1.

²¹⁵ “Orhan Öztrak İl Temsilcisi Seçildi”, *Yeni İnan*, 30 Aralık 1960, S. 2253, s. 1.

boyunca yaptığı faaliyetleri şiddetli bir şekilde eleştirmesi ve darbeyi sevinçle karşılaması ilgi çekici bir diğer anekdot olur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YENİ İNAN GAZETESİNDE YER ALAN YURTDIŞI SİYASİ HABERLERİ

3.1. BALKAN PAKTI (1953)

4 Nisan 1949 yılında Sovyet tehlikesinin yayılmasını dizginlemek amacıyla 12 devletin katılımıyla NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) kurulur. Bununla birlikte Sovyet yayılmasının durdurulması amaçlanır ve önemli bir adım atılır. Türkiye de bu yeni kurulan birlik içerisinde yer almak ister ve kendi milli güvenliğini teminat altına alabileceğini düşünür.²¹⁶

Yugoslavya 1948 yılında Moskova'nın iznine tabii olmadan daha farklı bir iktisadi gelişme tasarısına yönelir, bu sebeple de Yugoslavya ve Moskova arasında sıkıntılar yaşanır. Sonraki süreçte Yugoslavya Kominform'dan ayrılır. Bu sürecin ardından Yugoslavya yeni tasarılar oluşturmaya başlar, Rusya'nın ve Doğu Avrupa Sosyalist ülkelerinin aksine yeni ve daha farklı uygulamalar geliştirir.²¹⁷

Türkiye İkinci Dünya Savaşı'nda tarafsız bir politika izler. Fakat savaşta yardıma ihtiyacı olan ülkelere yardım etmekten çekinmez. Savaş yıllarında en büyük yardım ise komşumuz Yunanistan'a yapılır. Yunanistan'a yapılan bu yardımların sonucunda ilişkiler daha iyi hal alır.²¹⁸

28 Şubat 1953 tarihinde Balkan Pakti, resmi adı "Türkiye Cumhuriyeti, Yunan Krallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti Arasında Dostluk ve İş birliği Antlaşması" (Ankara Antlaşması) imzalanır.²¹⁹

Balkan Pakti ile ilgili gazetede yer alan ilk haber 1 Mart tarihlidir. Yunanistan Dışişleri Bakanı Stefanopulos ile Yugoslavya Dışişleri Bakanı Koça Poporeviç'in birkaç gündür Ankara'da bulundukları ve Dışişleri Bakanlığında Fuat Köprülü ile bir toplantı gerçekleştirdikleri ifade edilir. Yapılan toplantı sonucunda bu üç devlet arasında siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkileri arttıracak Balkan Pakti'nin imzalandığı duyurulur.

²¹⁶ Serdar Sakin, Mustafa Salep, *Balkanlar'da Güvenlik Arzusu: Türkiye-Yunanistan-Yugoslavya İlişkileri ve Balkan Pakti*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2012, s. 64-65.

²¹⁷ Sedef Bulut, *Sovyet Tehdidine Karşı Güvenlik Arayışları: 1. Ve 2. Menderes Hükümetlerinin (1950- 1954) Nato Üyeliği ve Balkan Politikaları*, *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 41, Mayıs, 2008, s. 43.

²¹⁸ Ulvi Keser, "İkinci Dünya Savaşı Sürecinde Yunanistan, Türkiye'de Mülteciler, Askeri ihlaller ve Esirler Sorunu", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı:3,2010.

²¹⁹ Sakin, Salep, *a.g.e.*, s. 68.

Toplantıda İtalya'nın pakta girme konusu ve BM'nin Kıbrıs konusu hakkında verdiği karardan sonra Türk-Yunan diplomatların fikir alış-verişinde bulundukları belirtilir.²²⁰

30 Haziran tarihinde gazete yer alan haberde, The New York Times gazetesinde Balkan Paktı ile alakalı bir makale kaleme alındığı, makalede, Rus liderlerinin Belgrad'ta yaptığı toplantılardan sonra Balkan Paktı'nın zayıfladığına dair çıkan haberlerin doğru olmadığı, aksine pakttaki devletlerin ilişkilerinin ilerlediği ifade edilir.²²¹

Zürih Antlaşması ile Kıbrıs meselesinin hallolmasından sonra Türkiye ile Yunanistan'ın Balkan Paktı'nı yeniden canlandırma girişimlerine başlayacağı dile getirilir.²²²

4 Haziran tarihinde gazetede yer alan haberde, Yugoslavya başbakan yardımcısı Kardelj'in Balkan Paktı'nın askeri hükümlerinin yeniden canlandırılmasının çok zararlı olabileceğine dair beyanat verdiği ifade edilir fakat içeriği hakkında bilgi verilmemiştir.²²³

Balkan Paktı ile ilgili gazetede çok fazla habere yer verilmediği gözlemlenir, bunun sebepleri arasında Kıbrıs meselesi ve 6-7 Eylül olaylarının olduğu şüphesizdir.

3.2. BAĞDAT PAKTI (CENTO) (1955)

1954 yılında Türkiye, Balkan Paktı'nı imzaladıktan sonra Orta Doğu'da aynı bağlamda bir savunma sistemi kurmak için çeşitli adımlar atmaya başlar. Bu fikrin asıl sahibi Sovyetlerin yayılmasına engel olmak isteyen ABD idi. 1954 yılında İngiltere ile Mısır arasında Süveyş anlaşmazlığı bulunmaktaydı, ayrıca Arap ülkeleri ile İsrail arasında da ilişkiler kötü gitmekteydi. Tüm bu olaylar Türkiye ile Irak'ın yakınlaşmasına sebep olut, 1954 yılının Ekim ayında Türkiye ile Irak Orta Doğu'da bir güvenlik teşkilatı kurulmasına yönelik bir bildiri yayınlanır. Bu teşkilata İsrail'in alınmayacağı açıklansa da Arap birliği kurmak isteyen Mısır bu teşkilata şiddetle karşı çıkar ve katılmayı reddeder.²²⁴

Mısır'ın bu tavrının diğer Arap ülkelerinin de Türk-Irak teşkilatına bakış açısını kötü bir şekilde etkilemesi üzerine Başbakan Adnan Menderes 1955 yılının Ocak ayında Suriye ile Lübnan'ı ziyaret edip pakta katılmaya davet etse de, Suriye bu teklifi reddeder Lübnan ise kararsız kalır. 24 Şubat 1955 tarihinde Türkiye ile Irak arasında "Karşılıklı İş Birliği Antlaşması" imzalanır. Paktın imzalanmasıyla beraber Mısır ve Suriye bir karalama kampanyası başlatarak, paktın Batı'ya hizmet ettiğini ve İsrail'e yarayacağını iddia eder.

²²⁰ "Balkan Paktı Görüşmeleri Başladı", *Yeni İnan*, 1 Mart 1955, S. 490, s. 1.

²²¹ "Balkan Paktı'nda Bir Gevşeme Var mıdır?", *Yeni İnan*, 30 Haziran 1955, S. 589, s. 1.

²²² "Balkan Paktı İhya Ediliyor", *Yeni İnan*, 13 Şubat 1959, S. 1688, s. 1.

²²³ "Belgrad, Balkan Paktı'nın Askeri Cephesine Muhalif", *Yeni İnan*, 4 Haziran 1959, S. 1776, s. 1.

²²⁴ Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih 1789-2014*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995, s. 734.

Bu kampanyaya karşı pakta yeni devletlerin katılmasına çaba gösterilir ve 4 Nisan 1955'te İngiltere, 23 Eylül 1955'te Pakistan ve 3 Kasım 1955'de İran, Bağdat Paktı'na katılırlar.²²⁵

ABD ise Pakta resmen üye olmamasına rağmen, devletlere askeri, teknik ve ekonomik konularda destekleyeceğini belirtir, paktın teşkilatlarında etkin bir rol oynar. 14 Temmuz 1958 yılında Irak'ta bir ihtilalin gerçekleşmesi üzerine 23 Ekim tarihinde Paktın merkezi Bağdat'tan geçici olarak Ankara taşınır, 24 Mart 1959 tarihinde ise Irak, resmen pakttan ayrıldığını bildirir. 18 Ağustos 1959 tarihinde ise Bağdat Paktı, "Merkezi Andlaşma Örgütü (CENTO: Central Treaty Organization)" ismini alır.²²⁶

Bağdat Paktı ile ilgili gazetede ilk haber, Başbakan Adnan Menderes'in 23 Şubat tarihinde özel bir uçakla Başbakan Yardımcısı Fatin Rüştü Zorlu, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ile birlikte Bağdat'a gittiklerini belirten haberdır. Seyahatin Irak ile Bağdat Paktı'nın imzalanması amacını taşıdığı ifade edilir.²²⁷

Ertesi gün gazetede yer alan haberde, Türkiye ile Irak arasında yapılan pakta Irak adına veliaht Emir Abdülilah, Türkiye adına ise Adnan Menderes'in imzaladığı, antlaşmanın metninin iki hükümet tarafından 26 Şubat tarihinde açıklanacağı bildirilir.²²⁸

29 Mart'ta, İngiltere Dışişleri Bakanlığı sözcüsünün yaptığı açıklamaya göre 1930 İngiliz-Irak antlaşması feshedilir ve İngiltere'nin Bağdat Paktı'na girdiği duyurulur. Ayrıca Irak'ta bulunan Habbaniye ve Haybay hava üslerinin kullanım konusunun da görüşüleceği belirtilir.²²⁹

Dışişleri Bakanı Eden'in Avam Kamarası'nda aşağıdaki açıklamaları yaptığı bildirilir:

"İngiliz hükümeti 24 Şubat'ta akdedilen Türk-Irak paktına katılmak kararını almıştır. Ayrıca, Türk-Irak paktının birinci maddesine uygun şekilde Irak Hükümeti ile bir antlaşma yaptık. 1930 İngiliz-Irak andlaşmasının yerini alacak olan yeni antlaşma, bugün Bağdat'ta parafe edilmiştir. İngiltere'nin Türk-Irak paktına resmen iştiraki 5 Nisanda tamamlanmış olacaktır. Bu siyasetin avam kamarası tarafından tasvibini istiyoruz."

²²⁵ Armaoğlu, a.g.e., s. 473.

²²⁶ Uçarol, a.g.e., s. 736.

²²⁷ "Başvekil Ani Olarak Uçak İle Bağdat'a Hareket Etti", *Yeni İnan*, 24 Şubat 1955, S. 486, s. 1.

²²⁸ "Türk Irak Paktı Dün Gece Bağdat'ta İmzalandı", *Yeni İnan*, 25 Şubat 1955, S. 487, s. 1.

²²⁹ "İngiltere Türk-Irak Paktına Katılıyor", *Yeni İnan*, 29 Mart 1955, S. 512 s. 1.

Bu antlaşmanın Orta Doğu'da istikrarı sağlayacağı, yeni bir çığır açacağını ve Türkiye'nin bu paktın oluşmasında önemli bir rol oynadığı ifade edilir. Aynı zamanda nisan ayı içerisinde Bağdat Paktı'na Amerika ve Pakistan'ın da gireceği vurgulanır.²³⁰

Bağdat Paktı ile ilgili, Irak'ta yayın yapan Irak Times gazetesinde çıkan bir haber gazetede yayınlanır. Haberde, bu paktın Rusya'nın sömürgeci hareketlerine engel olmak için imzalandığı ifade edilerek, aşağıdaki açıklama yapılır.

“Memleketler şimdi Orta Doğu'nun refahına çalışan bir birliğin; ihtiyaç hâsıl olduğu takdirde kendilerini Komünistlerin yeni ve hakiki emperyalizmine karşı müdafaaaya azimli memleketleri bir araya getirecek bir gruba ortaklardır.

*Çünkü hiç kimsenin tehlikeden şüphe etmemesi lazımdır. Türkiye ile Irak arasındaki paktı takip eden İngiliz Irak anlaşması Rusya'nın müstemlekeci gelişmesine karşı birmaniyayı teşkil etmektedir. Bunan kuvveti bu bölgede harbe karşı en büyük manidir ve hür dünyanın emniyeti için hayati bir yardım sağlamaktadır.”*²³¹

2 Temmuz tarihinde, Pakistan Başbakanı Muhammed Ali'nin ülkesinde konuştuğu radyoda Pakistan'ın Bağdat Paktı'na gireceğini duyurduğu ifade edilir. Orta Doğu'da barışı sağlamak için gelen daveti kabul ettikleri ve böylece paktaki devlet satısının 4'e yükseldiği belirtilir.²³²

Gazetenin 23 Eylül tarihli sayısında Pakistan'ın Bağdat Paktı'na resmi olarak kabul edildiği duyurulur. Paktın 6. maddesi gereğince bakanlar seviyesinde bir “*Daimî Konsey'in*” de kurulacağı, konseyin ilk toplantısının Bağdat'ta toplanacağı ve Adnan Menderes'in de katılacağı vurgulanır.²³³

12 Ekim tarihinde, İran Başbakanı Hüseyin Ala'nın İran meclisinde yaptığı açıklamada İran'ın Bağdat Paktı'na resmen girdiğini duyurduğu bildirilir. Sovyetlerin bu karara karşı çıktığı, 1927 yılında Sovyetler Birliği ile İran arasında yapılan antlaşmada yer alan diğer paktlara katılmayı yasaklayan madde olduğunu belirttikleri ifade edilir. İran'ın ise Bağdat Paktı'nın bir savunma paktı olduğunu, kendi ülkesi için gereken kararı her özgür ülke gibi kendisinin vereceğini Rusya'ya bildirdiği aktarılır.²³⁴ Ayrıca Rusya'nın

²³⁰ “İngiltere Dün Türk-Irak Paktına Girdi”, *Yeni İnan*, 31 Mart 1955, S. 514 s. 1.

²³¹ “Irak Times Türk-Irak Paktının Rusya'ya Karşı Bir Manayı Teşkil Ettiğini Söylüyor”, *Yeni İnan*, 8 Nisan 1955, S. 521, s. 1.

²³² “Pakistan Türk-Irak Paktına Katılacağını Dün İlan Etti”, *Yeni İnan*, 2 Temmuz 1955, S. 591, s. 1.

²³³ “Pakistan, Türk-Irak Paktına Resmen Katıldı”, *Yeni İnan*, 23 Eylül 1955, S. 659, s. 1.

²³⁴ “İran Dörtlül Bağdat Paktına Gireceğini Resmen Açıkladı”, *Yeni İnan*, 12 Ekim 1955, S. 675, s. 1.

İran'ın pakta katılması durumunda Rus-İran ilişkilerini bozacağına dair bir ihtar yolladığı belirtilir.²³⁵

Paktın 6. maddesi gereğince kurulacak olan Daimî Konsey'in ilk toplantısını kasım ayı sonunda yapacağı toplantıya Başbakan Adnan Menderes'in katılacağı bildirilir.²³⁶

22 Kasım'da, Bağdat Paktı Daimî Konsey toplantısının Türkiye, Irak, Pakistan başbakanları ile İngiltere Dışişleri Bakanının katılımıyla başladığı, konseyin başkanlığına Irak Başbakanı Nuri Said Paşa'nın seçildiği aktarılır. Toplantıda Orta Doğu'da barış ve refahın artırılması konularının görüşüldüğü ifade edilir.²³⁷

Fransız bir gazeteden alınan haberde, Ürdün'ün İngiltere Genelkurmay Başkanı Templer'in teklifini kabul ederek Bağdat Paktı'na girmek istediği iddia edilir ve aşağıdaki maddeler yer alır.

“1 – Ürdün Bağdat Paktına iltihak edecek.

2 – Şimdiki İngiltere-Ürdün Muahdesi ilga edilerek yerine İngiltere Irak arasında akdedilen anlaşmaya benzer bir anlaşma ikame olunacaktır.

3 – Bu yeni muahede beş sene müddetle muteber olacaktır.

4 – Bu beş sene zarfında İngiltere Ürdün'e mühim mali yardımlarda bulunarak iktisadi projelerinin tahakkukuna çalışacaktır.

*5 – Büyük Britanya Arap Lejyonunun mevcudunu arttırmayı taahhüt etmektedir. Ayrıca Arap Lejyonunun idamesi için İngiltere tarafından yapılan mali yardımdan başkaca ağır silah ve malzeme sağlanacaktır.”*²³⁸

Ürdün'ün Bağdat Paktı'na girmesini istemeyen 2300 kadar Arap'ın Kudüs'te bulunan Türk Konsoloslughuna girerek Türk bayrağını yaktıkları ve Başkonsolos Hakkı Kentli'yi yaraladıkları bildirilir. Olaylarda 4 Arap'ın öldürüldüğü, 27 Arap'ın ise ağır yaralandığı belirtilir.²³⁹

Ürdün'de Bağdat Paktı karşıtlarının yaptığı gösterilerin devam ettiği, 200 kadar göstericinin Başbakanlık dairesine giderek pakta girilmemesi için taahhüt istediği, ülkenin diğer kesimlerinde 400 kadar göstericiye askeri birliklerin müdahale ettiği, Kudüs'ün Ürdün'e bağlı kesiminde göstericilerin Amerikan Konsoloslughuna girerek Amerikan

²³⁵ “İran Bağdat Paktına Dün Resmen İltihak Etti”, *Yeni İnan*, 13 Ekim 1955, S. 676, s. 1.

²³⁶ “Bağdat Paktı İçtimaina Başvekil Gidecek”, *Yeni İnan*, 8 Kasım 1955, S. 697, s. 1.

²³⁷ “Bağdat Paktı Konseyi Çalışmalarına Başladı”, *Yeni İnan*, 22 Kasım 1955, S. 709, s. 1.

²³⁸ “Ürdün Bağdat Paktına İştirak Ediyor”, *Yeni İnan*, 14 Aralık 1955, S. 728, s. 1.

²³⁹ “Kudüs Türk Başkonsolosluğuna Tecavüz Edildi”, *Yeni İnan*, 20 Aralık 1955, S. 733, s. 1.

bayrağını yırttıkları aktarılır.²⁴⁰ 24 Aralık'ta yer alan haberde Ürdün'de gösterilerin sona erdiği ve 48 saat içerisinde hiçbir olayın yaşanmadığı duyurulur.²⁴¹

Türkiye ile Irak arasında 24 Şubat 1955 yılında imzalanan Bağdat Paktı'nın yıl dönümü vesilesiyle pakta katılan Türkiye, Irak, İngiltere, Pakistan ile İran'ın başbakan ve dışişleri bakanlarının tebrik mesajlarını yayınladıkları ifade edilir. Adnan Menderes'in yaptığı açıklamada Irak ile yapılan antlaşmadan sonra İngiltere'nin pakta katılmasıyla paktın genişlediği ve NATO'yu SEATO (Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı)'nın müdafaa bölgesine bağlamış olduğunu ve ABD'nin de pakta katılması temennisinde bulunduğu vurgulanır.²⁴²

Adnan Menderes'in Bağdat Paktı konsey toplantısına katılmak için 14 Nisan'da Tahran'a gideceği, toplantıya ABD'nin de büyük önem verdiği ve ABD Dışişleri Bakanı müsteşarı Henderson'un katılacağı, toplantıda Orta Doğu'daki gergin havanın konuşulacağı ve olası bir saldırıda ABD'nin müdahale konularının görüşüleceği belirtilir.²⁴³

29 Aralık tarihinde, dört Bağdat Paktı devletinin (Türkiye, İran, Irak, Pakistan) Ankara'da toplanacağı ve toplantıda Orta Doğu konularının görüşüleceği bildirilir.²⁴⁴

5 Haziran 1957 tarihinde, Bağdat Paktı devletlerinin Pakistan'da toplandığı, Orta Doğu'da barışın ve güvenliğin sağlanması için çalışmaların devam etmesi gerektiği ve bu yönde kararların alındığı ifade edilir, Adnan Menderes'e ait aşağıdaki sözler gazetede yer alır.

“Bugün Bağdat Paktı Konseyi toplantısının üçüncü günüdür. Yarın çalışmamız bitmiş olacak ve hepimiz bize Pakistan milleti ve Pakistan hükümeti tarafından gösterilen fevkalade misafirperverlik için şükranlarımızı arzettikten sonra Bağdat Paktının artık sağlam bir şekilde kurulduğu ve vazifesini muvaffakiyetle yaptığı kanaatiyle memleketimize döneceğiz.

Konseyin bu üçüncü içtimasının fevkalade bir ehemmiyet taşıdığını söylemekte mübalağa olmadığına eminim. Filhakika Konsey muhtelif komitelerin çalışmalarını tatbik etmiş, hâlihazır siyasi vaziyetin en mühim meseleleri üzerinde verimli görüş teatisinde

²⁴⁰ “Ürdün'de Nümayişler Devam Ediyor”, *Yeni İnan*, 22 Aralık 1955, S. 735, s. 1.

²⁴¹ “Ürdün Sükûna Kavuştu”, *Yeni İnan*, 24 Aralık 1955, S. 737, s. 1.

²⁴² “Bağdat Paktı'nın Birinci Yıldönümü Kutlandı”, *Yeni İnan*, 25 Şubat 1956, S. 791, s. 1.

²⁴³ “Başvekil Menderes Yarın Tahran'a Gidiyor”, *Yeni İnan*, 13 Nisan 1956, S. 832, s. 1.

²⁴⁴ “Dört Bağdat Paktı Üyesi Yakında Ankara'da Toplanıyor”, *Yeni İnan*, 29 Aralık 1956, S. 1047, s. 1.

bulunmuş ve belki de en önemlisi teşkilatın müstakbel çalışmaları hakkında bir seri şümullü kararlar almıştır."²⁴⁵

16 Aralık'ta NATO toplantısına katılan Adnan Menderes'in burada yaptığı konuşmada, Bağdat Paktı'nın Orta Doğu'da barışı koruyan en önemli unsur olduğu, Bağdat Paktı ile NATO arasındaki bağların sıklaşması gerektiği ve komünizm ile mücadelede sadece askeri tedbirlerin yetmeyeceğini söylediği aktarılır.²⁴⁶

"Bağdat Paktına temas etmemek elbette münasip olmaz. Maalesef bugün Orta Doğu'da alınacak tedbirlere mesnet olabilecek yegâne teşekkül Bağdat Paktından ibaret görünüyor. Bu paktın birtakım sebeplerle uzunca bir zamandan beri bir türlü takviye edilememiş olması kanaatimizce Orta-Doğu'daki kayıplarımızın mühim sebeplerimizden biri olmuştur. Bu Bakımdan Bağdat Paktının yeni iltihaklarla takviyesi çok şayanı arzudur. Aynı zamanda bu pakta politik, diplomatik ve maddi yardımlar yapıldığını ve NATO ile Bağdat Paktı arasında bir nevi münasebet tesisini görmeyi veya NATO teşkilatının Orta-Doğu'da cereyan eden hadiselerle daha yakından ve daha esaslı olarak alakalanmasını da ayrıca arzu etmekteyiz."²⁴⁷

18 Şubat 1958 tarihinde, Irak-Ürdün Federasyonu'nun kurulmasının ardından Irak'ın Bağdat Paktı'ndan ayrılacağı haberlerinin Irak'ın Ankara Büyükelçisi Necip Erravi tarafından yalanlandığı belirtilir.

"Bu hususu hükûmetimden aldığım talimat gereğince, Türkiye Başvekiline resmen teyit etmiş bulunuyorum. Esasen Irak-Ürdün birleşme antlaşmasının 3'üncü maddesine göre her iki devletin evvelce akdetmiş oldukları antlaşmaların tamamen mer'i kalacağı tasrih edilmiştir."²⁴⁸

Mısır ve Suriye'nin birleşmesi ile kurulan Birleşik Arap Cumhuriyeti Başkanı Nasır'ın Bağdat Paktı hakkında emperyalistlerin bir aleti olduğu, bu paktın Arap halklarının savunmasını sağlayan bir pakt olmadığı, olsa idi buna destek vereceklerini söylediği ifade edilir.²⁴⁹

²⁴⁵"Bağdat Paktı Konseyi Ba Gün Sona Eriyor", *Yeni İnan*, 6 Haziran 1957, S. 1178, s. 1.

²⁴⁶"Menderes Dün NATO Toplantısında Suriyedeki Rus Üslerinden Bahsetti", *Yeni İnan*, 17 Aralık 1957, S. 1338, s. 1.

²⁴⁷"Menderes Bağdat Paktının Takviyesini İstedi", *Yeni İnan*, 18 Aralık 1957, S. 1339, s. 1.

²⁴⁸"Irak Bağdat Paktı'ndan Çekilmek Niyetinde Değil", *Yeni İnan*, 18 Şubat 1958, S. 1391, s. 1.

²⁴⁹"Nasır Dün Bağdat Paktı'na Hücum Etti", *Yeni İnan*, 28 Şubat 1958, S. 1400, s. 1.

20 Temmuz 1958 tarihinde, yeni kurulan Irak hükûmetinin Bağdat Paktı'ndan çekildiği açıklanır.²⁵⁰ Irak Başbakanı Abdülkerim Kasım'ın yaptığı açıklamada, yeni Irak hükûmetinin pakta dikkatli bir şekilde incelediği, Irak'ın önceliğinin diğer ülkelerle kurduğu dostluklar olduğu, bu dostlukların pakttan üstün olduğunu belirttiği ifade edilir.²⁵¹

Fatin Rüştü Zorlu'nun Bağdat Paktı'nın isminin değişeceği ve merkezinin Ankara'ya taşınacağı haberlerini yalanladığı, Lübnan'ın katılıp katılmayacağı sorusuna da “isteyen her devletin pakta katılabileceğini” söylediği aktarılır.²⁵²

24 Ekim 1958 tarihinde gazetede yer alan haberde Bağdat Paktı'nın merkezinin geçici olarak Ankara'ya alındığı duyurulur.²⁵³

Irak'ın 1958 yılının Temmuz ayında gerçekleşen ihtilalden beri Bağdat Paktı faaliyetlerinde bulunmadığı belirtilir.²⁵⁴ Yapılan toplantıda Türkiye, İran ve Pakistan'ın herhangi bir olası saldırı durumunda ABD'den garanti istedikleri, ABD'nin ise sadece komünist ülkelerden gelecek saldırılara karşı garanti vereceği iddia edilir.²⁵⁵

24 Mart 1959 tarihinde Irak'ın Bağdat Paktı'ndan resmen ayrıldığı duyurulur, Irak'ın bu durumu pakta üye olan devletlere bildirdiği ifade edilir. Geçen yıl temmuz ayında meydana gelen darbeye Nuri Sait hükûmetinin devrildiği, yeni kurulan hükûmetin bir süredir paktın faaliyetlerine katılmadığı da hatırlatılır.²⁵⁶

20 Ağustos tarihinde gazetede yer alan haberde Bağdat Paktı'nın isminin değiştiği ve “Merkez Anlaşma Teşkilatı” ismini aldığı duyurulur.²⁵⁷

Türkiye, İran ve Pakistan cumhurbaşkanları arasında Lahor'da gayri resmî bir görüşmenin gerçekleştiği, görüşme sonucunda CENTO'nun kuruluşunun 5. yılı dolayısıyla bir bildiri yayınlandığı ifade edilir. Bildiride, iş birliği yapılan İngiltere Kraliçesi Elizabeth ile ABD Başkanı Dwight D. Eisenhower'e dostça dileklerde bulunulur, Orta Doğu'nun istikrarı ve barışı için her türlü iş birliğine hazır olunduğu, bu paktın amacının üye devletlerin barış, toprak bütünlüğü, ekonomik refahın korunması olduğu tekrarlanır.²⁵⁸

Yeni İnan gazetesi, Bağdat Paktı'na büyük önem verip pakt ile ilgili gelişmeleri sayfalarına detaylı bir şekilde taşırlar. Gazetenin bu konuya önem vermesi, Tekirdağ

²⁵⁰“Irak, Bağdat Paktı'ndan Resmen çekildi”, *Yeni İnan*, 21 Temmuz 1958, S. 1515, s. 1.

²⁵¹“Irak Bağdat Paktı'nı Tetkik Ediyor”, *Yeni İnan*, 6 Ağustos 1958, S. 1529, s. 1.

²⁵²“Fatin Rüştü Zorlu Dün Gitti”, *Yeni İnan*, 13 Ağustos 1958, S. 1535, s. 1.

²⁵³“Bağdat Paktı'nın Geçici Merkezi Ankara Oldu”, *Yeni İnan*, 24 Ekim 1958, S. 1596, s. 1.

²⁵⁴“Bağdat Paktı Toplantısı Başlıyor”, *Yeni İnan*, 26 Ocak 1959, S. 1672, s. 1.

²⁵⁵“Bağdat Paktı Toplantısı Dün Bitti”, *Yeni İnan*, 29 Ocak 1959, S. 1675, s. 1.

²⁵⁶“Irak, Dün Bağdat Paktı İle İlgisini Resmen Kesti”, *Yeni İnan*, 25 Mart 1959, S. 1722, s. 1.

²⁵⁷“Bağdat Paktı'nın Yeni Adı”, *Yeni İnan*, 20 Ağustos 1959, S. 1838, s. 1.

²⁵⁸“Üç Devlet Başkanı Bildiri Yayınladı”, *Yeni İnan*, 25 Şubat 1960, S. 1997, s. 1.

halkının Türkiye'nin dış politikası hakkında fikir sahibi olmasını sağlaması açısından önemlidir.

3.3. KIBRIS MESELESİ (1954-1960)

1878 yılında Kıbrıs geçici bir şekilde İngiltere'ye verilir ancak egemenlik hakları Osmanlı Devleti'nde kalır. Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na katılmasıyla İngiltere, Kıbrıs'ı topraklarına kattığını ilan eder, bu durum Lozan Antlaşması'yla resmîyete dökülür ve 1960 yılına kadar Kıbrıs'a İngiltere egemen olur.²⁵⁹

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi, 12 adanın Yunanistan'a bırakılmasıyla Yunanistan, Kıbrıs meselesi ile ilgilenmeye ve adayı kendisine bağlama (ENOSİS) faaliyetlerine başlar. Kıbrıs'ta 120 bin Türk'ün yaşaması dolayısıyla 1954 yılına kadar adadaki gelişmeler Türk basını ve Türk halkı tarafından yakından takip edilir.²⁶⁰

Yunanistan 1954 yılında Kıbrıs konusunu ilk kez BM Genel Kurulu'na götürür, böylece Kıbrıs meselesi uluslararası bir boyut kazanır. Yunanistan yaptığı başvurusunda adaya kendi geleceğini tayin hakkının verilmesini (self – determination) ister, BM Genel Kurulu bu konuyu görüşmeyi reddeder. Yunanistan'ın bu adımı Türkiye'nin harekete geçmesine neden olur ve Türk dış politikası bu yönde şekillenmeye başlar. BM'nin bu kararı almasının ardından Kıbrıs'ta 1 Nisan 1955 tarihinde Rumlar tarafından EOKA (Ethniki Organosis Kypriou Agoniston) ismiyle bir terör örgütü kurulur.²⁶¹

EOKA'nın Kıbrıs'ta Türkler ve İngilizlere karşı şiddet olaylarına başlaması ve İngiltere'nin talebi üzerine İngiltere, Türkiye ve Yunanistan arasında 29 Ağustos 1955'te Londra Konferansı yapılmışsa da Yunanistan'ın tutumu sebebiyle sonuç alınamaz. EOKA tüm hızıyla terör ve şiddet olaylarına devam eder, konuyu uluslararası arenaya taşımak ve Kıbrıslı Türkleri sindirmek, korkutmak amaçlanır.²⁶²

İngiltere 1956 yılında, Kıbrıs'a özerklik verilmesine karar vererek, anayasa çalışmalarına başlar, özerklik önündeki engellerden olan Rum toplumu lideri Başpiskopos Makarios'u sürgüne gönderir. Türkiye ise adanın taksimi görüşünü savunur, adada terör olayları devam eder. 1957 yılında Kıbrıs meselesi Yunanistan tarafından bir kez daha BM'ye taşınır, BM Siyasi Komisyonu Hindistan'ın verdiği öneriyi kabul ederek Kıbrıs meselesinin bu üç taraf arasında yapılacak görüşmeler ile çözülmesini ister. 5 Şubat 1959

²⁵⁹ Uçarol, *a.g.e.*, s. 740.

²⁶⁰ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 404.

²⁶¹ Uçarol, *a.g.e.*, s. 742.

²⁶² Ramazan Tosun, "Kıbrıs Meselesi", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 10, 2001, s. 101.

tarihinde Türkiye ile Yunanistan Zürih'te bir toplantı gerçekleştirir, toplantı sonunda Kıbrıs'ta bağımsız bir devletin kurulması kararlaştırılır.²⁶³

Zürih Antlaşması'nın geçerli olabilmesi için İngiltere'nin de onayından geçmesi gerektiği için bu üç devlet Londra'da bir araya gelerek 19 Şubat 1959 tarihinde Londra Antlaşması'nı imzalarlar.²⁶⁴ Antlaşmaya göre; Kıbrıs Cumhuriyeti'nde anayasal düzenin korunması hakkında güvence verilir, Yunanistan'ın 950 kişilik, Türkiye'nin 650 kişilik asker bulundurmasına karar verilir, enosis ve taksim yasaklanır. 16 Ağustos 1960 tarihinde bu esaslara göre hazırlanan anayasa yürürlüğe girer ve Kıbrıs Cumhuriyeti resmen kurulur.²⁶⁵

Yeni İnan gazetesi Kıbrıs konusunu büyük bir önemle işler ve konuyla ilgili gelişmeleri sıklıkla sayfalarına taşırlar. Kıbrıs konusu, gazetenin 1954-1960 döneminde en fazla yer ayırdığı mesele olur. Konuyla ilgili ilk haber, 13 Mart 1954 tarihli'dir. Kıbrıs Komünist Partisi'nin yıllık toplantısının yapıldığı, toplantıda Sovyet ve Yunan bayraklarının asıldığı, adanın Yunanistan'a ilhakının istendiği ayrıca lideri Başpiskopos Makarios'un yumuşak davrandığı ifade edilir.²⁶⁶

Kıbrıs Türklerini temsil için kurulan 7 kişilik heyetin Türkiye'ye gelerek, Kıbrıs'ın Türkiye'ye bağlılığını sunacağı, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı meselesini ve 100 bin Kıbrıs Türk'ünü ilgilendiren sosyal, kültürel ve ekonomik konuların hükûmet ile görüşüleceği açıklanır.²⁶⁷

Türkiye Milli Talebe Federasyonu Kıbrıs'ı ilhak etmek isteyen Yunanistan'a karşı, Kıbrıs'ın kesinlikle Yunanistan'a bırakılmayacağını belirten aşağıdaki sert bildiri yayınladı.

"76 sene evvel, o zamanki siyasi düşüncelerle, emaneten İngiltere'ye verilen Kıbrıs'ın istiklalini tayin hususunda çatlak seslere bu gayretlerin beyhude olduğunu söylemek isteriz.

Türkiye Milli Talebe Federasyonu, Türk gençliği adına Kıbrıs davasını Türkiye ile İngiltere arasında bir dava olduğuna dair insancını bir defa daha belirtir. Başka milletler bu konuda söz sahibi değildirler, olamazlar. Yunanistan Kıbrıs üzerinde bazı haklar iddia

²⁶³ Uçarol, a.g.e., s. 746,747.

²⁶⁴ Müge Vatansever, "Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, 2010, s. 1500.

²⁶⁵ Armaoğlu, a.g.e., s. 408.

²⁶⁶ "Kıbrıs Komünistlerin Küstahlığı", *Yeni İnan*, 13 Mart 1954, S. 243, s. 1.

²⁶⁷ "Kıbrıs'tan 1 Heyet Geliyor", *Yeni İnan*, 12 Mayıs 1954, S. 269, s. 1.

edercesine hareket etmekte ve hatta işi Birleşmiş Milletlere kadar götürmeğe kalkışmaktadır. Bunu Türk-Yunan dostluğuna yakıştıramıyoruz. Biz bu iki memleket arasında Atatürk'ün eseri olan dostluğu zedelemek niyetinde değiliz; ancak bizim milli, içtimai ve tarihi menfaatlarımıza dokunulmaması şartıyla... Buna tevessül etmek dostluğun ciğerine el atmak olurki, bu da herhalde olgun bir topluluğa yakışır bir hareket değildir. Kıbrıs'ı almak için müracaat yeri Birleşmiş Milletler veya İngiltere olamaz. Bu, tarihi inkâra kalkışmak demektir. Mal sahibinden alınır. İstiyorlarsa gelsinler, bizimle konuşsunlar dostça, mertçe...

Türk Gençliği Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesine asla müsamaha gösteremez. Kıbrıs Yunanistan'a verilemez, çünkü Yunanlılar azınlıkları idaresiyle eritip mahvettiklerini göstermişlerdir. İşte 12 Ada, işte Batı Trakya... Canını kurtarmak için Anayurda kaçan Batı Trakya Türkleri bunun canlı şahididirler. Hâlbuki Türkiye idaresindeki azınlıkları yaşatma ve gelişme politikası güttüğünü daima ispat etmiştir. İşte İstanbul Rumları... Bugün Yunanlıların idaresinde bulunan Türkler Türkiye'ye gelmek için can atarken İstanbul Rumlarının bir tanesinin, buraları terk etmek hayalinden dahi geçmez. O halde İngiltere Kıbrıs adasını terk ettiği takdirde idari kabiliyet bakımından da Kıbrıs Türklerini Yunanistan'ın idaresine vermektense Kıbrıs Rumlarını, İstanbul Rumları gibi insanca yaşayaabilecekleri, Türk idaresine vermelidir. Böylece daha ahlaki, daha insani hareket etmiş olur.

Kıbrıs üzerinde hak iddia edenler, size haykırıyoruz; Şayet Kıbrıs üzerinde bir iddianız varsa gelin, bizimle konuşun, bizden isteyin. Ve şunu da unutmayın ki: Dedelerimizin Kutsal Emaneti, Anavatanımızın Ayrılmaz Parçası Yeşilada'nın Sükûtunu Bozacak Herhangi Bir Hareketi Önlemek Namus Borcumuz, Bayrak Şerefimizdir...

T.M.T. F.

Basın Bürosu²⁶⁸

Türkiye'nin Atina Büyükelçisi Settar İlksel'in Kıbrıs konusunda Türkiye'nin görüşünü içeren bir notayı Yunanistan Dışişleri Bakanı Stefanopol'e verdiği duyurulur. Haberin devamında daha önce Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhaki konusunda kesin ifadeler kullanan Yunan gazetelerinin ağız değiştirdiği, Kıbrıs konusunun tehlikeye girdiği ve hükûmeti şiddetle eleştirdiği belirtilir. Elefteria gazetesinden aşağıdaki ifadelere yer verilir.

²⁶⁸ "Milli Davamız Kıbrıs Meselesi", *Yeni İnan*, 28 Temmuz 1954, S. 326, s. 1.

*“Esasen Kıbrıs’a dair teklifimizin gündemin dibine konulmuş olması aleyhimize cereyanın belirlediğine ve yayıldığına işaretir. Kıbrıs meselesinin, bundan sonra Yunanistan lehinde bir seyir takip etmesi de beklenmemelidir.”*²⁶⁹

İngiltere’de yayınlanan Sunday Dispathe gazetesinden alınan habere göre, Kıbrıs’ta aynı Malta’da olduğu gibi muhtar bir idare kurulacağı iddia edilir. İngiliz Milletler topluluğuna bağlı bir sömürge olarak, Malta anayasasının uygulanacağı belirtilerek, bu konuda çalışmaların başladığı ve bu bilgilerin Müstemlekeler Bakanlığı tarafından doğrulandığı ifade edilir.²⁷⁰

Türkiye’nin BM’de Kıbrıs konusunda siyasi faaliyetlere başladığı duyurulur. Türkiye’nin Washington büyükelçisi tarafından bu faaliyetin yürütüldüğü ve BM delegelerine Türkiye’nin görüşünü belirten beyannamelerin dağıtıldığı ifade edilerek, Yunan delegelerin de bu bildirimlere cevap vermeye hazırlanacağı belirtilir.²⁷¹

BM Genel Kurul Siyasi Komisyonu’nda görüşülen Kıbrıs sorununda aldığı karara göre: Yunanistan’ın oylamaya sunmak istediği, Kıbrıs halkının kendi kendilerini yönetme hakkı kazanmasına dair teklifin reddedildiği ve Kıbrıs sorunu hakkında şimdilik karar almanın uygun olmadığını ilan ettiği duyurulur.²⁷²

16 Kasım tarihinde Selanik’te, İngiltere, Amerika ve Türkiye’yi protesto etmek için şehrin çeşitli yerlerinden gelen Yunan halkının şehir meydanında toplandığı, bu üç ülke aleyhinde sloganların atıldığı ve daha sonra Türk konsolosluğunun önüne gidildiği aktarılır. Atatürk’ün doğduğu evin bahçesinde bulunan konsolosluğa girmek isteyen göstericilere polisin müdahale ettiği açıklanır.²⁷³

BM kararını protesto etmek için Lefkoşa’da bulunan Yunan taraftarları ile Türkler arasında çatışmaların yaşandığı ve yaralıların olduğu bildirilir. 22 polisin ve 14 göstericinin yaralandığı açıklanarak, 58 kişinin de tutuklandığı belirtilir. Kıbrıs’ın tüm şehirlerinde gösterilerin devam ettiği, polisin göstericilere göz yaşartıcı bomba ile müdahale ettiği ifade edilir.²⁷⁴

2 Nisan tarihinde, Kıbrıs şehirleri Lefkoşa, Larnaka ve Limasol’da şiddet olaylarının başladığı, devlet dairelerine zorla girildiği ve radyo istasyonunun hasara

²⁶⁹ “Yunanistana Kıbrıs İle Alakalı Bir Nota Verdik”, *Yeni İnan*, 12 Ekim 1954, S. 378, s. 1.

²⁷⁰ “Kıbrıs’ta Muhtar İdare”, *Yeni İnan*, 12 Kasım 1954, S. 405, s. 1.

²⁷¹ “Birleşmiş Milletlerde Kıbrıs İçin Siyasi Faaliyete Başladık”, *Yeni İnan*, 20 Kasım 1954, S. 412, s. 1.

²⁷² “Siyasi Komisyon Kıbrıs Müzakerelerini Talik Etti”, *Yeni İnan*, 16 Aralık 1954, S. 434, s. 1.

²⁷³ “Yunanistan’da Aleyhimize Yeni Nümayişler Yapıldı”, *Yeni İnan*, 18 Aralık 1954, S. 436, s. 1.

²⁷⁴ “Kıbrıs’ta Komünist Rumlar İle Türkler Arasında Çarpışma Oldu”, *Yeni İnan*, 20 Aralık 1954, S. 437, s. 1.

uğradığı belirtilir. Famagusta²⁷⁵'da İngiliz ordu karargâhına saldırılar yapıldığı, hükûmet binası ve askeri tesislerin polis ile zırhlı birlikler tarafından koruma altına alındığı bildirilir. Kıbrıs'ın diğer şehirlerinde de durumların aynı olduğu, sokaklarda zırhlı araçların gezdiği, Larnaka'da 4 kişinin tutuklandığı, 1931 yılından sonra ilk defa bu kadar büyük şiddet olaylarının olduğu vurgulanır.

Kıbrıs Türk Milli Partisi başkanı Dr. Fazıl Küçük'ün olaylar hakkında endişelerini İngiltere Sömürgeler Bakanı ve Kıbrıs valisine bildirdiği belirtilerek, aşağıdaki açıklaması gazetede yer alır.

*“Kıbrıslı Türkler, bu sabahki tedhişçilik hareketinin faillerini takbih ederler. Kıbrıs hükûmetinin, kanuna sadık vatandaşların hayat ve mallarını bu gibi suikastlere karşı korumak için en şiddetli tedbirler almasını bir defa daha isteriz.”*²⁷⁶

İlk olarak İstanbul'da kurulan “Kıbrıs Türktür” isimli cemiyetin 77. şubesinin Tekirdağ'da açıldığı duyurulur. Cemiyetin başkanlığına İsmail Çakıcı'nın seçildiği, kayıt işlemlerine hemen başlandığı ve halkın büyük ilgi gösterdiği belirtilir. Kıbrıs Türktür cemiyetinin kuruluşundan sonra aşağıdaki bildiriye yayınlanır:

*“Bize Hatay'ın ilk günlerini hatırlatan bu iğrenç tecavüzler karşısında artık Türk milletinin sabrının tükenmiş bulunduğunu bütün cihana duyurmak mevkiindeyiz. Türk Kıbrıs, hiçbir zaman kızıl kundakçılara barınak olmayacaktır. Türk milleti karar verdiği zaman neticenin ne olabileceği ne Yunanistan'ın ne de başkalarının meçhulüdür.”*²⁷⁷

Kıbrıs'ta EOKA teşkilatının şiddet olaylarına devam ettiği, çeşitli bölgelerde 8 bombanın patlatıldığı ve iki İngiliz askerinin yaralandığı belirtilir. Olaylar sırasında 14 Türk vatandaşının da yaralandığı, ada halkının hükûmetten, milli teşekküllerden ve müftülükten yardım beklediği bildirilir. Kıbrıs Türk Milli Birliği Başkanı Dr. Fazıl Küçük'ün BM'ye EOKA hakkında protesto telgrafi çektiği, aynı zamanda Adnan Menderes'e de bir telgraf çekildiği, hükûmetin harekete geçeceği, İngilizlerden yardım istenileceği ve Yunanistan'a bir nota verileceği vurgulanır.²⁷⁸

İngiltere'de yayın yapan ve İşçi Partisi'ne yakın olan gazetelerin Kıbrıs'a idare hakkı tanınmasını istediği, Muhafazakâr Parti'ye yakın olan gazetelerin Kıbrıs'ın İngiltere'nin sömürgesi durumundan çıktığını ve konunun Türkiye ile Yunanistan arasında

²⁷⁵ Gazimağusa Ya Da Mağusa, Kıbrıs Adası'nda Bir Liman Kenti.

²⁷⁶ “Kıbrıs'ta Tedhiş Başladı”, *Yeni İnan*, 2 Nisan 1955, S. 516, s. 1.

²⁷⁷ “Şehrimizde Kıbrıs Türk'tür Cemiyetinin Şubesi Açıldı”, *Yeni İnan*, 24 Haziran 1955, S. 584, s. 1.

²⁷⁸ “Kıbrıs Ana Vatanın Yardımını Bekliyor”, *Yeni İnan*, 24 Haziran 1955, S. 584, s. 1.

çözülmesi gerektiğini savundukları belirtilir. Ekonomist gazetesinin ise Kıbrıs'ta İngiltere-Türkiye-Yunanistan arasında üçlü idare kurulmasını önerdiği ifade edilir.²⁷⁹

İngiltere'nin gündeme getirdiği sınırlı özerklik düşüncesinin Kıbrıslı Türkler arasında panik yarattığı ve Kıbrıslıların bu düşünceye karşı çıktıkları belirtilir. Kıbrıs Türk Milli Birliği Genel Sekreteri Fazıl Küçük'ün Türk Haber Ajansına verdiği beyanat gazeteye aşağıdaki gibi yansır:

“Adada 50-60 bin askeri bulunduğu halde Rum tethişçilere karşı zecri bir tedbir almaktan kaçınan İngilizler, her an Rumlar ile Yunanistan ile anlaşabilirler.

Bu takdirde hem Kıbrıs Türklerini tethişçilerin pençesine teslim etmiş, hem de adanın statükosu gayet kurnazlık değiştirilerek Türkiye'nin herhangi bir müdahalesi bertaraf edilmiş olacaktır.

*Durum her zamandan daha vahimdir. Türk Hükümetinin bir an evvel sesini yükseltmesini heyecanla beklemekteyiz.”*²⁸⁰

Yunan gazetelerinin Türkiye'nin Londra Konferansına çağrılmasından dolayı memnun olmadığı, endişe duyduğu ve Başpiskopos Makarios'un *“Türkiye'nin davet edilmiş olması hayrı alamet değildir”* sözlerini sütunlarına taşıdığına dikkat çekilir.²⁸¹

Radyo gazetesinin hükûmetin Kıbrıs konusundaki görüşlerini belirten bir haber yayınladığı belirtilerek, haberin detayları verilmiştir. Adada yaşanan şiddet olaylarından sonra Türkiye'nin müdahale etmemesinin söz konusu olmayacağı, Kıbrıs Türklerinin can ve mal güvenliğinin sağlanması gerektiği ve BM'nin aldığı karar eleştirilir. *“Birleşmiş Milletler (bu işin görüşülmesi selahiyetimiz dâhilinde değildir) diye bir karar alsaydı şüphesiz çok daha isabetli hareket etmiş olurdu”*, sözlerinin Dışişleri Bakanlığınca kaleme alındığının kesin olduğu belirtilir.²⁸²

Türkiye Büyükelçisi Settar İlksel'in, Yunanistan Savunma Bakanı Cannelopulos'a son günlerde Atina gazetelerinin yayınları hakkında sözlü olarak bir nota verdiği duyurulur. Ayrıca Yunanistan'ın Türkiye'nin konferansa çağrılmasından rahatsız olduğu, önce Türkiye'nin konferansa katıldığı takdirde çekilmek istedikleri sonra ise bu karardan vazgeçip konferansa katılmaya karar verdikleri bildirilir.²⁸³

²⁷⁹ “Kıbrıs'ta Üçlü İdare Teklifi”, *Yeni İnan*, 25 Haziran 1955, S. 585, s. 1.

²⁸⁰ “Kıbrıs Türkleri Mahdut Muhtariyete Karşı”, *Yeni İnan*, 29 Haziran 1955, S. 588, s. 1.

²⁸¹ “Atina, Londra Konferansına Çağrılmamızdan Memnun Değil”, *Yeni İnan*, 2 Temmuz 1955, S. 591, s. 1.

²⁸² “R. Gazetesi Hariciyenin Bu Husustaki Düşüncelerini Açıkladı”, *Yeni İnan*, 4 Temmuz 1955, S. 592, s. 1.

²⁸³ “Yunan Hükümetini Protesto Ettik”, *Yeni İnan*, 5 Temmuz 1955, S. 593, s. 1.

Türkiye Büyükelçisi Settar İlksel'in, Yunanistan Dışışleri Bakanı Stefanopulos'a Kıbrıs ile ilgili protesto notası verdiği, notada; Yunanistan'ın sözünde durmaya davet edildiği, tahrik ve kışkırtmalara son vermesi gerektiği ifade edilir.²⁸⁴

İngiltere Dışışleri Bakanı Mac Millan'ın Avam Kamarasında Kıbrıs ile ilgili bir konuşma yaptığı, konuşmada Kıbrıs'ta yaşanan şiddet olaylarını durdurmak için çaba gösterildiği ve Atina radyosunun Kıbrıs Rumlarını İngiltere'ye karşı kışkırttığı için Yunanistan'a bir nota verildiği belirtilir.

*“Yunan hükümetinin, havadis kisvesi altında, hakikatte tedhişçi propaganda olan neşriyatın yapılmasını önlemek için mümkün olan gayreti sarf etmesini ümit ve temenni ederim.”*²⁸⁵

Yunanistan'ın Kıbrıs konusunu BM'de görüşmek üzere yaptığı başvurunun ABD tarafından “lüzumsuz ve yersiz” bulunduğu belirtilir, Yunanistan'ın bu tutum karşısında şaşkına döndüğü ifade edilir.²⁸⁶

Türkiye, İngiltere ve Yunanistan'ın katılacağı Londra Konferansı'nın tarihinin 29 Ağustos 1955 olarak belirlendiği, Türkiye'den Dışışleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Milli Savunma Bakanı Ethem Menderes'in katılacağı açıklanır.²⁸⁷

Londra Konferansı öncesi, Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki tezinin belirlendiği, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakına ve adaya özerklik verilmesine kesin olarak karşı çıkılacağı ifade edilir. Kıbrıs'ın özerk olması halinde Kıbrıslı Rumların Türklere baskı yapacağından endişe duyulduğu bildirilir.²⁸⁸

EOKA'nın şiddet olayları dolayısıyla iş bulamamaktan ve güven içerisinde yaşayamamaktan korkan 4000 kadar Kıbrıslı Rum'un İngiltere ve Avustralya gibi ülkelere gittiklerine dikkat çekilir.²⁸⁹

Atina gazetelerinde yer alan haberde, İngiltere'nin Kıbrıs'a yerleşmek isteyen Türklere her türlü kolaylığı göstereceği iddia edilir. Çeşitli sebeplerle Kıbrıs'tan Türkiye'ye göç etmiş olan vatandaşlara tercih hakkı verileceği ve isteyen kişilerin aileleriyle beraber Kıbrıs'a gitmelerine izin verileceği belirtilir. Kıbrıs'ta ise Lefkoşa'nın

²⁸⁴ “Yunanistan'a Kıbrıs İçin Nota Verdik”, *Yeni İnan*, 12 Temmuz 1955, S. 599, s. 1.

²⁸⁵ “İngiltere Dış Bakanının Kıbrıs Hakkındaki Demeci”, *Yeni İnan*, 14 Temmuz 1955, S. 601, s. 1.

²⁸⁶ “Amerika'nın Kıbrıs İçin Tavsiyeleri”, *Yeni İnan*, 16 Temmuz 1955, S. 603, s. 1.

²⁸⁷ “Kıbrıs Konferansına Gidecek Olan Türk Ve Yunan Heyetler”, *Yeni İnan*, 4 Ağustos 1955, S. 616, s. 1.

²⁸⁸ “Kıbrıs Adasına Muhtariyet Verilmesini İstemiyoruz”, *Yeni İnan*, 9 Ağustos 1955, S. 620, s. 1.

²⁸⁹ “Kıbrıslı Rumlar Kitle Halinde Adadan Kaçmaya Başladılar”, *Yeni İnan*, 13 Ağustos 1955, S. 624, s. 1.

56 km uzağında bulunan, EOKA'nın yuvalarında olduğu düşünülen Argos köyüne yapılan baskında 8 kişinin tutuklandığı ve 14 av tüfeğinin ele geçirildiği bilgisi verilir.²⁹⁰

Adada bulunan 10 bin Kıbrıs Türküne karşı yapılan saldırılara karşı, can ve mal güvenliğini sağlayabilmek için Türk hükûmetinin harekete geçtiği, İngiltere'ye bir nota verildiği açıklanır. Notada; Kıbrıslı Türklere karşı yapılan şiddetin tehlikeli bir hal almaya başladığı, İngiltere'nin bu saldırıları önlemesi gerektiği, Kıbrıslı Rumlara Türklere nazaran daha imtiyazlı davranılmasının şiddeti arttırdığı ve EOKA'ya karşı artık zorlayıcı tedbirler alınması gerektiği ifade edilir.²⁹¹

Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın 28 Ağustos'ta Kıbrıs'ta Yunanların Türkler aleyhine yapacağı gösteriler hakkında bir yorumda bulunduğu, *"28 Ağustos için size teminat veriyorum. Kıbrıs'ta Yunanlılar, Türklere hiçbir şey yapamayacaklardır"* dediği ve Kıbrıs konusunun artık uluslararası hukuk ile çözülmesi gereken bir konu olduğunu vurguladığı belirtilir.²⁹²

Başbakan Adnan Menderes'in Kıbrıs ve Kıbrıs Türkleri ile Türkiye'nin birinci dereceden ilgilendiğini belirten konuşmasının Yunanistan'da büyük yankı uyandırdığı, bu açıklamanın Papagos hükûmetinin durumunu sarsacağı iddia edilir. Açıklamanın Kıbrıs Türkleri tarafından memnuniyetle karşılandığı da ifade edilir.²⁹³

Türkiye'de Kıbrıs konusunda iktidar ve muhalefetin tek bir ses olmasının, Yunanistan'da korkuya sebep olduğu, konferanstan sonra ise Yunanistan'da siyasi bir buhranın başlayacağı, Papagos hükûmetinin istifa edeceği, muhalefetin ise şimdiden seçim istediği bildirilir.²⁹⁴

Ankara radyosunda, Kıbrıs meselesi için toplanacak konferans için bir konuşma yapıldığı belirtilerek, konuşmadan kesitler gazetede yer alır.

"Aynı ideal altında toplanan hür memleketlerin ihtilaflarından ancak sulh düşmanlarının faydalanacağı, Başvekil Adnan Menderes'in beyanatında belirttiği gibi Yunanlılar bütün dünya için ortaya bir derd atmışlardır. Yunanlıların bu çürük, mesnedsiz ve kuru tezi realiteden tamamen uzaktır."

²⁹⁰ "İngiltere Kıbrıs'a Giderek Yerleşmek İsteyen Türklere Kolaylık Gösterecek", *Yeni İnan*, 18 Ağustos 1955, S. 628, s. 1.

²⁹¹ "İngiltere'ye Dün Kıbrıs Hakkında Nota Verdik", *Yeni İnan*, 24 Ağustos 1955, S. 633, s. 1.

²⁹² "Bayar'ın Demeci", *Yeni İnan*, 25 Ağustos 1955, S. 634, s. 1.

²⁹³ "Türk Hükûmetinin Kararı Atina'da Panik Yarattı", *Yeni İnan*, 26 Ağustos 1955, S. 635, s. 1.

²⁹⁴ "Yunanistan Siyasi Buhran Arifesinde", *Yeni İnan*, 27 Ağustos 1955, S. 636, s. 1.

Yunanistan hür milletler camiasını za'fa uğratmıyacak ve havayı bozmıyacak akliselimle hareket etmesi temenni olunur. Asil sükünetimiz istismar edildi ve zaaf telakki olundu. Kıbrıs adası anadolunun devamından ibarettir. Türkiye Türk olduğu gibi Kıbrıs da Türk'tür ve Türk kalacaktır."²⁹⁵

Kıbrıs meselesini görüşmek için düzenlenen Londra Konferansı'nın başladığı, konferansı davetçi devlet sıfatıyla İngiltere Dışişleri Bakanı Mac Millan'ın açtığı, toplantının üç dost devletin birbirlerine teşekkürleri ile devam ettiği ifade edilir. Toplantının ilk günü alınan kararlar gazetede yer alır.

"1 – İngiliz Hariciye Vekili Mac Millan konferansın daimî vekili olacaktır.

2 – Konferans gizli cereyan edecektir.

3 – Her toplantıdan sonra resmi tebliğ neşredilecek ve bunun mümkün mertebe özlü olmasına gayret edilecektir.

4 – Konferans her gün saat 11'de toplanacaktır. Başka bir karara varıldığı takdirde, bu toplantı saati konferansın sonuna kadar devam edecektir."

Konferansta esas görüşmelerin sonraki toplantıda konuşulacağı aktarılır.²⁹⁶

Konferansın ikinci gününde İngiltere'nin Kıbrıs hakkındaki görüşlerinin açıklandığı ve 50 dakika sürdüğü belirtilir, Yunan heyetinin görüşlerinin yarın, Türk heyetinin görüşlerinin ise perşembe günü olacağı ve konferansın üç bölümden oluşacağı ifade edilir. Mac Millan'ın aşağıdaki konuşmayı yaptığı bildirilir.

*"Kıbrıs sırf İngiltere'ye ait bir iç meseledir. Türkiye ve Yunanistan Lozan Muahdesiyle bunu böylece kabul etmişlerdir. Adadaki tedhiş hareketini İngiltere tesviye ve tenkil edecektir. İngiltere Orta Akdeniz'in mudafasında ağır mesuliyetler altına girmiştir. Bu mesuliyetler devam ettiği müddetçe Kıbrıs'ı terk edemez."*²⁹⁷

Londra Konferansı'nda Türk heyetinin Kıbrıs konusunda görüşünü açıkladığı ve konuşmanın yaklaşık 50 dakika sürdüğü belirtilir. Kıbrıs'ın Yunanistan'a bırakılması ya da bırakılmasını kolaylaştıracak her türlü karara karşı çıkılacağı üzerinde durulur. Ayrıca Türkiye'nin Kıbrıs konusunda hiçbir şekilde taviz vermeyeceği ifade edilir.²⁹⁸

Londra'da bulunan Kıbrıs-Türk Cemiyeti tarafından beş bin kişinin katılımıyla bir gösterinin düzenlendiği, *"Kendi kendini idare, Kıbrıs'ta savaş demektir", "Enosis savaştır"*

²⁹⁵ "Kıbrıs Konferansı Bugün Açılıyor", *Yeni İnan*, 29 Ağustos 1955, S. 637, s. 1.

²⁹⁶ "Kıbrıs Konferansı Dün Başladı", *Yeni İnan*, 30 Ağustos 1955, S. 638, s. 1.

²⁹⁷ "İngiltere Kıbrıs Üzerindeki Haklarından Vazgeçmiyor", *Yeni İnan*, 31 Ağustos 1955, S. 639, s. 1.

²⁹⁸ "Kıbrıs'a Dair Türk Görüşü Açıklandı", *Yeni İnan*, 2 Eylül 1955, S. 641, s. 1.

diye sloganlar atıldığı, gösteride Fazıl Küçük, Mithat Berberoğlu ve Ahmet Zaim'in de bulunduğu belirtilir. Fazıl Küçük aşağıdaki açıklaması gazetede yer alır;

*“Kıbrıs hakkında Yunanistan'ın ileri sürdüğü iddialara karşı savaşaacağız. Türkler, Yunan isteklerini reddetmektedirler. Buna karşı da muhalefet edeceklerdir. En büyük dileğimiz Kıbrıs adasının hiçbir zaman Yunan işgali altına girmemesidir.”*²⁹⁹

Konferans için İngiltere'de bulunan Türk heyetinin, İngiltere Başbakanı Eden ile bir görüşme gerçekleştirdiği, 20 dakika süren görüşmelerde Kıbrıs konusunun konuşulduğu ifade edilir. Görüşmede Fatin Rüştü Zorlu'nun İngiltere'nin Kıbrıs hakkından feragat etmesi durumunda Yunanistan lehine değil, Türkiye lehine çekilmesini talep ettiği, konferansın salı günü tekrar başlayacağı aktarılır.³⁰⁰

7 Eylül tarihinde yer alan haberde, 3'lü konferansın hiçbir anlaşma sağlanmadan dağıldığı duyurulur. Yunanistan'ın Kıbrıs için kendi kendini yönetsin prensibinden vazgeçmediği için konferanstan sonuç alınamadığı iddia edilir.³⁰¹

Kıbrıs'ta bulunan İngiliz birliklerine son zamanlarda yapılan takviyelerin devam ettiği, 900 deniz piyadesinin de katılımıyla 24 saat içinde toplam 2500 askerin geldiği ifade edilir.³⁰²

Kıbrıs'ta EOKA'nın yasa dışı örgüt olarak kabul edildiği ve bir sene kapatılmasına karar verildiği duyurulur. Bir sene sonunda Kıbrıs valisinin kapatılma kararını uzatma yetkisinin olduğu bildirilir.³⁰³

ABD'nin Kıbrıs konusunda Yunanistan'ın BM'ye gitme çağrısına olumsuz yanıt verdiği ve konunun BM'de görüşülmesine engel olacağı ve ret oyu vereceği açıklanır. İngiltere'nin de ret oyu vereceği, BM Gündem Komisyonunda Kıbrıs meselesinin gündem dışı bırakıldığı belirtilir.³⁰⁴

Kıbrıs'ın kuzeydoğusuna geniş kapsamlı arama-tarama-temizleme operasyonlarının başladığı, polis köpekleri, mayın arama cihazları, uçak ve savaş gemilerinin de operasyona katıldığı bilgisi verilir. Operasyon yapılan bölgede, EOKA üyelerinden Michalis Karaolis

²⁹⁹ “Binlerce Türk'ün Londra'da Dün Yaptıkları Miting”, *Yeni İnan*, 5 Eylül 1955, S. 643, s. 1.

³⁰⁰ “Fatin Rüştü Zorlu Dün İngiliz Başvekiliyle Görüştü”, *Yeni İnan*, 6 Eylül 1955, S. 644, s. 1.

³⁰¹ “Londra Konferansı Dün Üçlü Bir Anlaşmaya Varamadan Dağıldı”, *Yeni İnan*, 8 Eylül 1955, S. 646, s. 1.

³⁰² “Kıbrıs'a Yine Yeni Takviye Birlikleri Getiriliyor”, *Yeni İnan*, 12 Eylül 1955, S. 649, s. 1.

³⁰³ “EOKA 1 Sene Kapalı Kalacak”, *Yeni İnan*, 16 Eylül 1955, S. 653, s. 1.

³⁰⁴ “Amerika Kıbrıs İşinde Atina'yı Desteklemiyor”, *Yeni İnan*, 22 Eylül 1955, S. 658, s. 1.

arandığı ve elinde rehin olarak tutulan İngiliz Onbaşı Cordon Hill'in de bulunduğu belirtilir.³⁰⁵

Mağusa'da EOKA'cılar tarafından bir İngiliz askeri aracına bomba atıldığı, bir askerin ağır yaralandığı, Lefka köyünde de 8 EOKA üyesinin kişinin bir İngiliz mangasını pusuya düşürdüğü ve silahlara el koyarak askerleri ağaca bağladıkları ifade edilir.³⁰⁶

Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü'nün Anadolu Ajansı'na verdiği aşağıdaki röportaj gazetede yayınlanır.

“Kıbrıs Valisi Mareşal Sir John Harding'in son haftalar zarfında Kıbrıs'ın durumu hakkında Başpiskopos Makarios ile müzakereler yapmasının ve bilâhare hükümetiyle temaslarda bulunmak üzere Londra'ya gitmesinin matbuatımız tarafından hassasiyetle takip edildiği müşahade olunmaktadır. Bu mevzuda çıkan muhtelif ajans haberlerinin zihinlerde, haklı olarak, bazı şüphe ve endişeler yaratacak mahiyette olduğu da görülmektedir. Bu itibarla, Kıbrıs meselesi gibi Türkiye için birinci derecede ehemmiyetli bir davanın bu günkü vaziyetinin şu sırada tenvir edilmesi lüzumuna kani bulunuyorum.

MUKADDERATIN TAYİN PRENSİBİ VE İNGİLTERE

1 – *Hükümetimiz Kıbrıs meselesinin seyriyle faal şekilde alakalanmakta ve bu mevzuda İngiltere hükümetiyle sıkı temas idame ettirmektedir.*

2 – *Bilindiği gibi, Yunan hükümetiyle Makarios, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakını (Enosis) istemişler ve bunu temin etmek ile de milletlerin kendi mukadderatını kendilerinin tayin etmeleri prensibinin (Self-determination) kısa zamanda Adada tahakkukunu talep etmişlerdir.*

İngiltere hükümeti ise, ezcümle, Londra konferansında ve bilahare Avam Kamarasında ifade ve ilan ettiği veçhile, her ne kadar (Selfdetermination) prensibini kabul ediyorsa da bugünkü şartlar içinde bu prensibin Kıbrıs'ta kabili tatbik olmadığı, tahakkukunun bazılarının İngiltere'nin ihtiyarında dahi bulunmayan birtakım şartların tahasülüne bağlı olduğu kanaatindedir.

MUKADDERATI TAYİN PRENSİBİ HAKKINDA TÜRKİYE 'NİN GÖRÜŞÜ

Hükümetimizin noktai nazarına gelince: Birleşmiş Milletler'in 1954 yılı genel kurul içtimasında ve geçen eylülde Londra konferansında müdellel şekilde ifade edildiği veçhile, hükümetimiz, self determination prensibini milletlerarası bir prensip olarak kabul etmektedir.

³⁰⁵ “Kıbrıs'ta Dün Geniş Çapta Arama-Tarama Yapıldı”, *Yeni İnan*, 5 Ocak 1956, S. 747, s. 1.

³⁰⁶ “Kıbrıs'ta Pusuya Düşen İngilizler”, *Yeni İnan*, 23 Ocak 1956, S. 762, s. 1.

Fakat bu prensibin dünyanın her tarafında ve bilhassa Kıbrıs'ta tatbikine cevaz verilemeyeceği kanaatindedir. Onu bu kanaate sevk eden hukuki, coğrafi ve tarih amiller şimdiye kadar tafsil edilmiş bulunmaktadır.

*Kıbrıs hakkında dünya efkârı umumiyesinin tenviri maksadıyla Türk tezi toplu bir halde İngilizce bir broşürde ayrıca anlatılmıştır. Bu tezimizde, hiçbir değişiklik olmadığı malumdur.*³⁰⁷

İngiltere Sömürge Bakanı Lennox Boyd ile Kıbrıs valisi Harding'in görüşmelere başladığı ve valinin bir süredir Başpiskopos Makarios'a yaptığı görüşme hakkında bilgi vereceği kaydedilmiştir. Boyd'un, Makarios ile bir görüşmede bulunacağı, Makarios'un genel af ve tutuklanmış Rumların serbest bırakılmasını isteyeceği iletilmiştir.³⁰⁸

İngiltere Sömürge Bakanı Lennox Boyd'un ülkesine dönerek Avam Kamarası'nda bir konuşma yaptığı, konuşmasında Lefkoşa'da gerçekleşen görüşmeler hakkında konuştuğu, Kıbrıs konusunda hükümetin hazırladığı görüşü Makarios ve Türk temsilcilerine verdiğini söylediği aktarılmıştır.³⁰⁹

İşçi Partisine yakınlığı ile bilinen Daily Herald gazetesinden alınan habere göre, Kıbrıs'ta isyancıları teşvik ve tahrik eden Başpapaz Makarios'un yakın bir zamanda sürgüne gönderileceği, sürgün yerinin Hint Okyanusunda bulunan Seyşeller adası olacağı iddia edilir.³¹⁰

ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Lincoln White'ın Kıbrıs meselesi ile ilgili sözleri gazetede yer alır.

*“Amerikan hükümeti Kıbrıs'ı ilgilendiren görüşmelerde yer alan taraf değildir. Amerika, her şeyden evvel, hakiki ada halkı temsilcilerinin iştirakile müstakil bir hükümet kurulması yolunda sarfedilen gayretlerin tabii ve kanuni bir neticeye bağlanacağını ümid etmekteydi. İlgili bütün tarafların menfaatlarını gözetken kanunu bir anlaşma çaresinin el'an mevcut olduğuna inanıyoruz.*³¹¹

Başbakan Adnan Menderes'in Avam Kamarasında yapılacak olan Kıbrıs meselesi görüşmeleri ile ilgili bir beyanatta bulunduğunu bildirilir.

“Hükümetimizin kanaatine göre İngiltere hükümeti Başpiskopos ile yapmış olduğu müzakerelerde mümkün olan azimi tavizleri göstermek hususunda hatta çok ileri gitmiştir.

³⁰⁷ “Türkiye, Kıbrıs'a Dair Görüşünü Açıkladı”, *Yeni İnan*, 25 Ocak 1956, S. 764, s. 1.

³⁰⁸ “Kıbrıs İçin Gizli Görüşmeler Son Haftada”, *Yeni İnan*, 28 Şubat 1956, S. 793, s. 1.

³⁰⁹ “İngiltere Gerekirse Kıbrıs'ta Kuvvet Kullanmak Kararında”, *Yeni İnan*, 6 Mart 1956, S. 799, s. 1.

³¹⁰ “İngilizler, Başpapaz Makarios'u Sürgüne Göndermeği Tasarlıyor”, *Yeni İnan*, 8 Mart 1956, S. 801, s. 1.

³¹¹ “Amerika'nın Kıbrıs'a Dair Politikası”, *Yeni İnan*, 13 Mart 1956, S. 805, s. 1.

Başpiskoposun bütün gayesinin, Kıbrıs'ın mukadderatı üzerinde yegâne muhatap ve salahiyet kimse sıfatını iktisab etmek olduğu bu müzakerelerden açıkça meydana çıkmış olduğu anlaşılıyor."³¹²

İngiltere Başbakanı Anthony Eden'in Avam Kamarasında yaptığı konuşmada Kıbrıs meselesinin Türkiye'nin izni olmadan çözölemeyeceğini söylediğı belirtilir.

"Kıbrıs'ın yalnız İngiltere'yle Yunanistan'ı ilgilendiren ve bu şekilde ele alınması gereken bir mesele olduğunu asla düşünmüş değilim ve hala da bu kanaatim değişmemiştir. Kıbrıs'ın, Türkiye'nin müdafaası bakımından stratejik ehemmiyeti çok büyüktür. Kıbrıs'ın statüsünde bir değişiklik yapıldığı takdirde Türkiye'nin bu adayı İngiltere'ye terk etmesiyle ilgili hükümleri havi bulunan Londra andlaşmasının tadilini isteyeceğini bildirmesi hayret uyandırmamıştır."³¹³

16 Mart 1965 tarihinde, Makarios'un adadan sürgün edildiğı, iki papazın da tutuklandığı duyurulur. Makarios'un sürgün edilmesinin ardından, idaresinde bulunan kilisede silah arama faaliyetlerinin yapıldığı ve kilisenin cephaneliğe çevrildiğı ifade edilir.³¹⁴

Makarios'un sürgün edilmesinden sonra Kıbrıs'ta terör olaylarına karışan ve cinayet işledikleri belirtilen 10 ailenin sürgüne gönderildiğı, 20 ticarethanenin de Kıbrıs valisi John Harding tarafından kapatıldığı bildirilir. Çıkan olaylarda 18 İngiliz askerinin öldürüldüğü, Lefkoşa'da eylemlere karışanlar hakkında bilgi verenlere 14.000 dolar verileceğı belirtilir. Limasol ve Larnaka'da 24 saat sokağı çıkma yasağı ilan edildiğı, polislerin ev ev dolaşarak silah ve cephane aradıkları vurgulanır.³¹⁵

Kıbrıs valisi John Harding'in yerli-yabancı gazetecilerle yaptığı söyleşide aşağıdaki konuşmayı yaptığı belirtilir:

"Hür dünyanın emniyeti bakımından Kıbrıs'ı elde tutmamız bir zarurettir. Self determination prensibinin müzakere sırası şimdi değildir. Makarios'un adadan uzaklaştırılmasına gelince, durumun halli için kendisile 5 ay uğraştıktan sonra, anlaşma niyetinde olmadığını anladım ve bunun için adadan uzaklaştırdım."

Makarios'un yerine gelen Kiti Despotu Anhimos'un tehditler savurmaya devam ettiğı, terör hareketlerinin artarak devam edeceğini söylediğı ifade edilir.

³¹² "Başbakanın Kıbrıs Hakkındaki Demeci", *Yeni İnan*, 14 Mart 1956, S. 806, s. 1.

³¹³ "Eden, Kıbrıs İşini Türkiye 'Siz Çözölemez, Dedi", *Yeni İnan*, 15 Mart 1956, S. 807, s. 1.

³¹⁴ "Kıbrıs'ta Papazlar Tevkifi Devam Ediyor", *Yeni İnan*, 16 Mart 1956, S. 808, s. 1.

³¹⁵ "İngiltere Kıbrıs'ta Sert Tedbirler Aldı", *Yeni İnan*, 17 Mart 1956, S. 809, s. 1.

*“İngiltere bizi cebir ve kuvvetle yola getireceğini ve ada rumları arasında anayasa teklifini kendisi ile müzakere etmeği kabul edecek başka kimseleri bulabileceğini zannediyorsa, aidandığını anlamakta gecikmeyecektir. Sürgün Başpapazımızın eserine, yegâne vekille sıfatıyla, ben ve Salamin despotu Yennadhios var kuvvetimizle devam edeceğiz.”*³¹⁶

Lefkoşa Başpiskoposluk binasını basan polislerin piskopos Kristodulu’nun üzerinde silah bulunduğu, yaş haddinden dolayı ağır ceza yerine 100 sterlinlik para cezasına çarptırıldığı belirtilir.³¹⁷

29 Mart tarihinde yer alan haberde, Kıbrıs’ta şiddet ve terör olaylarının artarak devam ettiği, Rus asıllı bir gümrük memurunun ve iki İngiliz polisinin öldürüldüğü duyurulur. Limasol’da 21 kişinin ve iki papazın tutuklandığı, dükkânlarını kapatan 16 tüccarın para cezasına çarptırıldığı bildirilir.³¹⁸

EOKA’nın Kıbrıs’ta sivil uçaklara bomba koyacağı ihbarının alınması üzerine olağanüstü tedbirlerin alınmaya başlandığı, Lefkoşa uluslararası hava sahasının kontrolünün Hava Kuvvetleri Komutanlığına verildiği aktarılır. Havaalanında çalışan 300 personelin görevlerine son verildiği, yerlerine askeri personel alındığı ve uçak yolcularının pasaport kontrollerinin Türk polisleri tarafından yapılacağı açıklanır.³¹⁹

EOKA örgütünün liderlerinden olan Yeoryos Grivas’ın her yerde arandığı, onu yakalatacak bilgi veren kişilere 10 bin sterlinlik ödül verileceği duyurulur. Aynı zamanda ihbar eden kişiye İngiliz himayesi altında Kıbrıs’ın veya başka ülkede vapur, uçak ve tren ücretlerinin valilik tarafından karşılanacağı, kimliğinin gizli tutulacağı da belirtilir.³²⁰

Kıbrıs’ta adam öldürmekten suçlu bulunan Mihail Karaolis ve Andrea Dimitriu adlı iki Rum’un idamına karar verildiği, bu karar sonrası Atina’da gerçekleşen gösterilerde çıkan çatışmada 59 polisin, 133 göstericinin yaralandığı, 7 kişinin de öldüğü ifade edilir. ABD Dışişleri Bakanı’nın İngiltere’ye idamlarının affına dair tavsiye verdiği, İşçi Partisi’nin de idamlara karşı olduğu bildirilir.³²¹

İngiliz gazetesini The Daily Telegraph haberine göre: Sürgünde bulunan Makarios’u kaçırmak için yola çıkan 120 tonluk Haisoukou isimli yelkenli bir geminin

³¹⁶ “Makarios Gitti Bu Sefer Vekili Olan Papas Ötmeğe Başladı”, *Yeni İnan*, 19 Mart 1956, S. 810, s. 1.

³¹⁷ “Kıbrıs’ta Silahlı Papazlar”, *Yeni İnan*, 28 Mart 1956, S. 818, s. 1.

³¹⁸ “Kıbrıs’ta Toplu Tevkifler”, *Yeni İnan*, 29 Mart 1956, S. 819, s. 1.

³¹⁹ “Lefkoşe Hava Alanında Sıkı Tedbirler”, *Yeni İnan*, 11 Nisan 1956, S. 830, s. 1.

³²⁰ “Kıbrıs Eoka Reisi Aranıyor”, *Yeni İnan*, 4 Mayıs 1956, S. 847, s. 1.

³²¹ “Yunanistan’da Kıbrıs İçin Çok Kanlı Nümayişler Yapıldı”, *Yeni İnan*, 10 Mayıs 1956, S. 852, s. 1.

Madagaskar adasının kuzeydoğusunda Comores adası açıklarında kayalıklara çarparak battığı, gemide bulunan 25 kişiden 18'inin öldüğü, geride kalanların İngilizler tarafından sorguya alındığı aktarılır.³²²

Kıbrıs valisi John Harding'in İngiltere hükûmetiyle görüşmelerini bitirdiği, görüşmenin ardından İngiltere'nin Kıbrıs meselesinde izleyeceği siyasetin belli olduğu iddia edilir.

"1 - Tethişçiliğe son verilmedikçe yeni müzakerelere girilmeyecektir;

2 – Yeni müzakerelere tethişçiliğin sonundan üç ay sonra başlanacaktır.

3 – İngiliz hükûmeti başpapaz Makarios ile yeniden müzakereler yapılmasını asla kabul etmiyecektir;

4 - Tethişçiliğe son verildikten ve adada sükûn ve asayiş tamamıyla iade edildikten sonra, muhtariyet mevzuu etrafındaki müzakereler Ada halkının yeni temsilcileriyle yapılacaktır."

The Saturday Evening Post isimli Amerikan gazetesinde "Türkiye'nin de Kıbrıs meselesinde söz hakkı vardır" başlıklı bir makalenin yer aldığı, makalede Kıbrıs'ın Türkiye ve Batının Orta Doğu'da korumak zorunda olduğu kuvvet durumu için siyasi anlamı olduğu vurgulanır.

*"Şunu da hatırlatmak gerekir ki, kendi kendini idare meselesi ile Self Determination arasında fark mevcuttur. Kıbrıslıların azami muhtariyet istemekte hakları vardır. İngiltere de bu arzuyu tatmin için büyük gayret sarfetmiştir. Ancak gerek Türkiye'nin gerek İngiltere'nin milletlerarası gerginliklerin mevcut olduğu şu zamanda Yunan tabiiyetinde hiç bulunmamış olan 400,000 Kıbrıslıların kendilerini 683 mil uzaktaki istikrarsız bir hükûmetin kontrolü altına koymak hakkını reddetmek hususundaki tezleri kuvvetlidir."*³²³

Bazı milyarder Rum armatörlerin Mussolini'yi kaçırarak şöhrete kavuşan S.S. Albayı Skor Zeni'ye Makarios'u kaçırmayı için 500 bin dolar teklif ettiği, albayın bu teklifi reddettiği öne sürülür.³²⁴

20 Haziran 1956 tarihinde gazetede, İngiliz gazeteleri kaynak gösterilerek verilen haberde İngiltere'nin Kıbrıs'a öz yönetim hakkı verdiği duyurulur. Yapılacak yeni anayasada Yunanca konuşan çoğunluğa hükûmeti yönetme hakkı verileceği, Kıbrıs'taki

³²² "Kıbrıslı Papas Makariosu Kaçırmağa Giden Gemi Battı", *Yeni İnan*, 31 Mayıs 1956, S. 868, s. 1.

³²³ "İngiltere Kıbrıs Meselesinde Takip Edeceği Siyaseti Tesbit Etti", *Yeni İnan*, 8 Haziran 1956, S. 875, s. 1.

³²⁴ "Kıbrıs'a Türk Subayların Gönderildiği Doğru Değil", *Yeni İnan*, 9 Haziran 1956, S. 876, s. 1.

Türklerin hakkının da garanti altına alınacağı ifade edilir. Kıbrıs'a hükûmeti seçme hakkının verileceği ancak İngiliz valinin de adada kalarak dış politika ve iç güvenlikle ilgileneceği, ayrıca 10 sene sonra Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için oy kullanmaya izin verileceği aktarılır.³²⁵

Türkiye'nin bu karardan sonra hemen harekete geçerek İngiliz hükûmetinden siyasi ve askeri güvence istediği belirtilir. Avam Kamarasının aldığı kendi kaderini tayin etme hakkının Rumlara bazı haklar tanıdığı, ilerleyen zamanlarda Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı tehlikesini doğurduğu haberde hatırlatılır. Türkiye'nin bu duruma kesin olarak karşı çıktığı, İngiltere'den siyasi ve askeri güvenceler istediği bildirilir.

Ayrıca Daily Mail gazetesinden alınan bir haberde, adanın Yunanistan'a verilmesi durumunda Türkiye'nin adaya bir çıkartma yapacağı üzerinde durulur.

*“Türkiye'nin kararının neticesi şudur ki, eğer İngiltere Kıbrıs'ı herhangi bir devrede Yunanistan'a terk edeceğini belirtir bir siyasi anlaşma yaparsa, Türkiye icap ederse kuvvet kullanarak Adayı muhafaza etmeğe çalışacaktır. Türk kıtaları anavatanından sevkedileceklerdir. Daha şimdiden anavatanın Kıbrıs'a yakın noktasında teçhizatlarıyla beraber kıtaların toplanmakta olduklarına dair raporlar gelmektedir.”*³²⁶

İngiltere Dışişleri Bakanı Selwyn Lloyd'un, gazetelerde yer alan iddialar hakkında yalanlama yaptığı, Türkiye büyükelçisi Suat Hayri Ürgüplü ile yapılan görüşmede gazetelerde yapılan haberlerin tahmine dayandığı, İngiliz hükûmetinin Türkiye'yi haberdar etmeden bir karar almayacağını bildirdiği ifade edilir.³²⁷

Times gazetesinden alınan bir kesitte ABD'nin Kıbrıs meselesine karışmayacağı ve tarafsız kalacağı ifade edilir.

*“Resmen teyid edilmemekle beraber, İngiliz hükûmeti Kıbrıs meselesini halletmek için hazırladığı tasarılar karşı, Türkiye'nin muhalefetini dağıtmak maksadıyla Birleşik Amerika'nın Türkiye nezdinde teşebbüslerde bulunmasını istemişse de Birleşik Amerika bu vazifeden hoşlanmamıştır.”*³²⁸

Yunanistan hükûmet sözcüsünün yaptığı konuşmada, Türkiye'nin Kıbrıs'taki Türklere Sten marka tüfeklere ve otomatik tabancalar yolladığına dair iddialar ortaya attığı, bu iddiaların Türkiye tarafından yalanlandığı aktarılır.³²⁹

³²⁵ “Kıbrıs'a İdari Muhtariyet Verilmesi Kararlaştırıldı”, *Yeni İnan*, 20 Haziran 1956, S. 885, s. 1.

³²⁶ “Türkiye'nin Kıbrıs İçin Kati Teşebbüsü”, *Yeni İnan*, 21 Haziran 1956, S. 886, s. 1.

³²⁷ “İngiltere Türkiye'ye Teminat Verdi”, *Yeni İnan*, 22 Haziran 1956, S. 887, s. 1.

³²⁸ “Amerika Kıbrıs İşine Müdahale Etmiyor”, *Yeni İnan*, 25 Haziran 1956, S. 889, s. 1.

³²⁹ “Atınanın Tahrir Kampanyası”, *Yeni İnan*, 28 Haziran 1956, S. 892, s. 1.

Sovyet Dışışleri Bakanı Dmitri Shepilov'un Yunanistan'a giderek birtakım temaslarda bulunduğu ve yapılan görüşmenin ardından Kıbrıs meselesinde Yunanistan'ı desteklediklerine dair açıklamalarda bulunduğu ifade edilir. Haberin devamında başına 14 bin dolar ödöl koyulan EOKA liderlerinden Haralambos Terkorafis'in yakalandığı da duyurulur.³³⁰

Başbakan Adnan Menderes'in Kıbrıs konusuyla ilgili Amerikan televizyonunda birtakım açıklamalarda bulunduğu, Türkiye'nin bir kenara çekilerek adanın Yunanistan'a verilmesini izlemeyeceğini, tarih boyunca Kıbrıs'ın hiçbir zaman Yunanlara ait olmadığını, adadaki Rumların terör eylemlerine son verdikleri takdirde ortada bir meselenin kalmayacağını söylediğı ifade edilir.

“Kıbrıs Türk sahillerinden sadece 43 km uzaktır. Porto Rico'nun Florida sahillerine olan mesafeden çok daha azdır. Adada 500 bin insan yaşar. Bunların 120 bini Türk'tür. Ayrıca Türkiye'de de 300 bin Kıbrıs asıllı Türk vardır. Zira Kıbrıs 300 yıldan fazla Türk hâkimiyeti altında kalmıştır. Diğer sebeplere ilaveten, ada Türkiye için stratejik bakımdan hayati bir ehemmiyet arzeder.

Türkiye, birbirini takip eden büyük hadiselerden sonra, Lozan muahedelerini imzalamıştır. Türkiye'nin Kıbrıs üzerindeki hâkimiyetini İngiltere'ye devrettiği bu muahede şartlarındandır. Muahedeyi imzalayanlar arasında Yunanistan da vardır.

Kıbrıs meselesi tamamen sun'i bir şekilde yaratılmıştır. Bunun hallini istiyorsak, güç formüller aramağa lüzum yoktur. Yunanlılar haksız isteklerinden vazgeçer ve tethişçiliği durdururlarsa, ortada mesele diye bir şey kalmayacaktır.”³³¹

Adnan Menderes'in yaptığı açıklamaların İngiltere'de büyük yankı uyandırdığı, Kıbrıs'ın ne olursa olsun Yunanistan'a verilmesi teşebbüsü olursa Türkiye'nin kesin bir biçimde buna karşı çıkacağı ve Lozan Antlaşması'nın düzenlenmesinin bile gerekeceği şeklinde yorumlarda bulunulduğuna dikkat çekilir.³³²

Radyo gazetesinde Kıbrıs ile alakalı olarak, *“Artık açık konuşmak zamanı gelmiştir. Türkiye, Kıbrıs'ın Yunanistan tarafından ilhak edilmesini kabul etmiyecektir”* şeklinde yorumlandığı ifade edilir.³³³

³³⁰ “Sovyet Rusya Kıbrıs Davasında Yunanistanı Destekliyor”, *Yeni İnan*, 30 Haziran 1956, S. 894, s. 1.

³³¹ “Menderes, Televizyonda Kıbrıs İçin Konuştu”, *Yeni İnan*, 2 Temmuz 1956, S. 895, s. 1.

³³² “Türkiye Kıbrıs'ın Yunanlılara Verilmesine Mâni Olacak”, *Yeni İnan*, 4 Temmuz 1956, S. 897, s. 1.

³³³ “Türk Radyosunun, Yunanlı İdarecilere Verdiğı Cevap”, *Yeni İnan*, 7 Temmuz 1956, S. 900, s. 1.

Türkiye'nin Kıbrıs konusundaki itirazlarından sonra İngiltere'nin Yunanistan nezdinde yeni müzakerelere girişeceği, müzakerenin detaylarının Başbakan Anthony Eden, Dışişleri Bakanı Selwyn Lloyd ile İngiltere'nin Atina büyükelçisi Charles Peake ile yapılacak görüşme sonrası netleşeceği belirtilir.³³⁴

13 Temmuz 1956 tarihinde gazetede yer alan haberde, DP meclis grubunun Bursa Milletvekili Haluk Şama'nın başkanlığında olağanüstü toplandığı ve Kıbrıs meselesinin görüşüldüğü ve toplantının ardından bir bildirinin yayınlandığı ifade edilir.

“1 – Anavatanın bir parçası olan Kıbrıs, coğrafya bakımından olduğu gibi bütün tarih boyunca da Anadolu'ya ait olmuştur. Ve Türkiye'nin emniyeti bakımından hayati bir ehemmiyet haizdir.

2 – İngiltere hariciye nazırının Londra Konferansı'nda belirtilmiş olduğu gibi İngiltere Kıbrıs'ı 1878 de muayyen şeriat içinde ve muayyen bir vazifenin ifası için almıştır.

Türkiye bu adayı Lozan akitnamesi mucibince İngiltere'ye terk etmiş ise de bu terkin esası 1878'deki şartların el 'an devam etmesi ve İngiltere'nin de kendisine o zaman verilmiş olan vazifeyi ifaya devam etmesi teahhüdünden ileri gelmektedir. İngiltere Hükümetinin bu teahhütlerini ifadan sarfınazar etmesi veya adanın, mevcut durumda yapılacak herhangi bir değişiklikte anavatandan uzaklaşmasını intaç edecek herhangi bir hal vukuunda Türkiye'ye iadesi tabii ve zaruridir.

3 – Sun'i ve maksatlı bir şekilde hiç yoktan ihdas edilmiş bulunan ve adanın Yunanistan'a ilhakını temeni matuf olan devamlı tedhiş hareketleri Yunan matbuatının ve Yunan hükümetlerinin propaganda ve himayesine mazhar olmuş bulunmaktadır. Bu mesele etrafında yaratılan ve halen de devam ettirilmekte bulunan ve ırkdaşlarımızın can ve mal emniyetine mütecaviz olan hareketleri gayri dostane ve hatta hasmane telakki icabeder.

4 – Yunan hükümeti tarafından Kıbrıs'ın zımnında iddialar sarfedilmesi Türkiye ile Yunanistan arasında teessüs etmiş muvazenin bozulmasına çalışmak olur ki, o takdirde Türkiye'nin de ileri sürülecek iddiaları vardır ve bütün Garbi Trakya ile 12 ada meselelerinin yeniden mevzubahis olması icap edecektir.

5 – İngiltere hükümetinin tektaraflı olarak, Londra ahitnamesinin sarahadine rağmen adadaki tethişçi ekalliyetle müzakerelere girişmesi ve adanın bugünkü mevcut

³³⁴ “İngiltere Hükümeti Kıbrıs İşini Yeniden Ele Alacak”, *Yeni İnan*, 9 Temmuz 1956, S. 901, s. 1.

durumun değiştirilmesi suretiyle başka ellere düşmesini intaç edecek hareketlere tevessül etmesi hiçbir suretle tecyiz edilemez.”³³⁵

Kıbrıs Rumlarının, Makarios’un sürgünde olduğu müddetçe, İngiltere’nin yeni anayasa hazırlama teşebbüslerini boykot edeceği bildirilir. Kıbrıslı Rum Öğretmenler Birliği ve Rum teşkilatının yayınladıkları bildiride, Makarios’un adadaki Rumların dini ve siyasi olduğunu, Makarios dışındaki kimsenin yetkili olmadığını belirttikleri ifade edilir.³³⁶

Kıbrıs’ta bulunan Trodos dağlık bölgesinde bulunan 72 köyün yasak bölge ilan edildiği, bu bölgede EOKA liderlerinden George Grivas’ın olduğu ve İngiliz paraşüt birliklerinin geniş çapta arama çalışmasına başladığı aktarılır.³³⁷

Lefkoşa, Larnaka ve Limasol’da terör olaylarının devam ettiği, maskeli 4 EOKA militanının bir Rum kahveciyi öldürdüğü ve çeşitli yerlere konulan bombaların patlatıldığı ifade edilir.³³⁸

18 Ağustos 1956 tarihli haberde, Kıbrıslı Rumların artan baskıları ve mücadeleleri sonucu EOKA’nın ateşkes teklif etmek zorunda kaldığı, bu karardan sonra idam cezasına çarptırılan bir Rum’un cezasının müebbet hapse çevrildiği açıklanır. Terör olaylarının 1955 yılının nisan ayında başladığı ve toplam 155 kişinin hayatını kaybettiği hatırlatılır.³³⁹

Lefkoşa’da bulunan Metaksas Meydanı’ndaki evlere Kıbrıs valisi John Harding’i kınayan afişlerin asıldığı, afişlerin üzerinde “*Harding EOKA’nın altı ayda dağılacağını söylemişti fakat EOKA kuvvetli ve galip gelmeğe devam etmektedir*” yazdığı ve yüzlerce Kıbrıslı Rum’un afişler altında toplanarak destek verdiği belirtilir.³⁴⁰

Avam Kamarasında muhalefet İşçi Parti’sinin Kıbrıs meselesi hakkında Kıbrıs’ta kan dökülmesine son verilmesi, ateşkes yapılması, görüşmelere başlanması ve sürgün bulunan başpapaz Makarios’un serbest bırakılmasını talep ettiği fakat İngiltere Sömürge Bakanı Lennox Boyd’un bu görüşlere karşı çıktığı bildirilir.

“Son hadiseler Kıbrıs’ın yalnız İngiltere için değil, fakat bütün hür dünya için hayati önemini bir kere daha isbat etmiştir. Biz gerçi, “Self determination” prensibini kabul etmiş bulunuyoruz; fakat bugünkü şartlar altında bunun tatbikine imkân olmadığı

³³⁵ “Kıbrıs Anavatanın Parçası İlan Edildi”, *Yeni İnan*, 13 Temmuz 1956, S. 905, s. 1.

³³⁶ “Kıbrıs Rumlarının İngiltere’ye Boykotu”, *Yeni İnan*, 17 Temmuz 1956, S. 908, s. 1.

³³⁷ “Kıbrıs’ta 72 Köy Yasal Bölge İlan Edildi”, *Yeni İnan*, 4 Ağustos 1956, S. 921, s. 1.

³³⁸ “Kıbrıs Şehirlerinde Bombalar Patlıyor”, *Yeni İnan*, 13 Ağustos 1956, S. 928, s. 1.

³³⁹ “Kıbrıs’ta Sükûnet Başladı”, *Yeni İnan*, 18 Ağustos 1956, S. 933, s. 1.

³⁴⁰ “Kıbrıs’ta EOKA Vali Harding’e Meydan Okuyor”, *Yeni İnan*, 4 Eylül 1956, S. 947, s. 1.

gibi pratik bir hal çaresi de değildir. Bununla beraber muhtariyet anayasası hazırlıklarına devam etmekteyiz."³⁴¹

Atina gazetelerinin The New York Times gazetesinden aldığı habere göre; Kıbrıs'ın Türkler ile Rumlar arasında ikiye bölüneceği, Türkiye'ye Kuzey, Rumlara ise Güney kısmının bırakılacağı iddia edilir.³⁴²

NATO Parlamento konferansında Yunan delegelerin Kıbrıs meselesi konusunu açarak adanın Yunanistan'a ait olduğunu iddia eden bir konuşma yaptıkları, bu iddiaya Türk delegesi Firuzan Tekil'in aşağıdaki sözlerle cevap verdiği bildirilir:

*"Türkiye Kıbrıs'ın Yunanistan'a geçmesine asla razı olamaz. Çünkü böyle bir hal tarzı kendisinin ana menfaatlerini ve en meşru haklarını haleldar edecektir. Kıbrıs'ın Türk ahalisini, şimdiye kadar Batı Trakya'daki Türklere gayri kabili tevciz bir muameleyi reva görenlerin eline terk etmeyi bir saniye için dahi derpiş edemeyiz."*³⁴³

Avam Kamarası tarafından oluşturulan Kıbrıs anayasa tasarısının Türkiye tarafından siyasi, stratejik, iktisadi ve kültürel olarak incelendiği ve son karar için çalışmalar yapıldığı duyurulur. Kıbrıs Türk liderleri Faiz Kaymak ve Fazıl Küçük'ün de bu incelemelerde bulunacağı belirtilir.³⁴⁴

Kıbrıs'a verilmesi planlanan özerklik için Türk anayasası çalışmaları sebebiyle Türkiye tarafından görevlendirilen Prof. Nihat Erim başkanlığındaki Türk heyetinin Kıbrıs'ta bombalı saldırıya uğradığı, heyetin saldırıdan yara almadan kurtulduğu aktartılır.³⁴⁵

Kıbrıs Rumlarının EOKA liderlerinin tutuklanmalarını protesto etmek için dükkânlarını kapattıkları, Türkiye ve İngiltere aleyhinde gösteriler yaptıkları ve adanın Yunanistan'a ilhakını istedikleri ifade edilir.³⁴⁶

19 Şubat 1957 tarihinde, BM Genel Kurulunda Kıbrıs meselesinin görüşülmeye başlandığı, ilk konuşmayı Yunanistan Dışişleri Bakanı Averoff'un yaptığı, konuşmasında Türkler ile Rumların arasının açılmasında İngiltere'nin payının olduğu, Self Determinations isteğinin Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlama amacı gütmeyeceği, adada yaşayanların özgürlüğünün düşünüldüğünü belirttiği bildirilir. İngiliz Devlet Bakanı

³⁴¹ "Avam Kamarası İngiltere'nin Kıbrıs Siyasetini Tasvip Etti", *Yeni İnan*, 15 Eylül 1956, S. 957, s. 1.

³⁴² "Yunanlılar Kıbrıs'ın İkiye Taksiminden Bahse Başladı", *Yeni İnan*, 15 Ekim 1956, S. 982, s. 1.

³⁴³ "Yunanlılar Her Konferansta Kıbrıs Davasını Ortaya Atıyor", *Yeni İnan*, 24 Kasım 1956, S. 1017, s. 1.

³⁴⁴ "Kıbrıs Anayasası İçin Beş Cepheden Tetkikler", *Yeni İnan*, 26 Aralık 1956, S. 1044, s. 1.

³⁴⁵ "Kıbrıs'taki Heyetimiz Ölüm Tehlikesi Atlattı", *Yeni İnan*, 23 Ocak 1957, S. 1067, s. 1.

³⁴⁶ "Kıbrıs'ta, Türkiye Ve İngiltere Aleyhinde Dün Nümayişler Oldu", *Yeni İnan*, 26 Ocak 1957, S. 1070, s. 1.

Noble'nin konuşmasında; Kıbrıs'taki terör olaylarının Yunanistan hükûmeti tarafından desteklendiği, Kıbrıs'ın İngiltere toprağı olduğunu, *“Yunanlılar istiklal istiyor. Birleşmiş Milletler Anayasasının hangi maddesine göre isteyebilir”*, şeklinde soru sorduğu ve Yunanistan'ın ENOSİS'ten vazgeçmesi gerektiği belirtilir. Son olarak ise Yunanistan'ın teklifinin reddedileceği iddia edilir.³⁴⁷

BM Genel Kurul toplantısının üçüncü gününde, devlet temsilcilerinin Yunanistan'ın talebinin reddedilmesini ve üç devlet arasında görüşmelerin yapılmasını istedikleri belirtilir. ABD temsilcisinin yaptığı konuşmada *“Kıbrıs meselesinin sessiz ve sakın diplomasi yolu ile”* çözülmesi gerektiğini söylediğine dikkat çekilmiştir.³⁴⁸ Hindistan temsilcisinin ortaya attığı ilgili tarafların görüşmelere devam etmesi yönünde yapılan teklifin oylamanın Türkiye ve Yunanistan'ın çekimser oylarına karşılık 7 oyla kabul edildiği açıklanır.³⁴⁹

NATO'nun Türkiye, İngiltere ve Yunanistan arasında arabulucu olmak için yaptığı teklifinin Ankara'da memnuniyetle karşılandığı, Atina'nın ise her teklifte olduğu gibi bu teklifi de reddettiği, Yunan muhaliflerin Karamanlis'e ateş püskürdüğü ifade edilir.³⁵⁰

Kıbrıs'ta Başpiskopos Makarios'un hakkında EOKA üyelerine yiyecek-içecek sağladığı iddiasıyla tutuklandığı, Rum Ortodoks kilisesine bağlı 40'tan fazla papazın tutuklu bulunduğu hatırlatılır.³⁵¹

Seyşel adasında sürgünde bulunan Makarios'un serbest bırakıldığı, Lefkoşa'da ellerinde Yunan bayrakları bulunan Rumların *“Yaşasın ENOSİS, Yaşasın EOKA”* diye bağırarak gösteriler yaptıkları ve olaylar çıkarttıkları bildirilir.³⁵²

Sürgünden kurtulan Makarios'un Atina'ya gittiği ve burada coşkulu bir şekilde karşılandığı, Başbakan Adnan Menderes'in bu karşılama hakkında yaptığı konuşmasında Yunanistan'ın her konuda Makarios'la ortak olduğu, bu karşılamanın da açık bir delil olduğu, yaşananların mesuliyetinin Yunan hükûmetinin sırtında olduğunu belirttiği ifade edilir.

“Kanaatimizce, bu papazı serbest bırakmakla İngiltere Hükûmeti, hadiselerin de ispat ettiği gibi, isabetsiz bir harekette bulunmuştur. Bu ciheti esefle kaydetmek

³⁴⁷ “Birleşmiş Milletlerde Dün Kıbrıs Davası Görüşüldü”, *Yeni İnan*, 19 Şubat 1957, S. 1090, s. 1.

³⁴⁸ “Birleşmiş Milletler 'De Kıbrıs Meselesi Lehimizde Gelişiyor”, *Yeni İnan*, 21 Şubat 1957, S. 1092, s. 1.

³⁴⁹ “Kıbrıs İçin Hindistan Teklifi Kabul Edildi”, *Yeni İnan*, 23 Şubat 1957, S. 1094, s. 1.

³⁵⁰ “Kıbrıs İçin NATO'nun Arabuluculuk Teklifini Türkiye Müspet Karşıladi”, *Yeni İnan*, 22 Mart 1957, S. 1117, s. 1.

³⁵¹ “Kıbrıs'ta Çetelere Kuryelik Yapan Papas Yakalandı”, *Yeni İnan*, 23 Mart 1957, S. 1118, s. 1.

³⁵² “Taviz Politikası Rumları Şımarttı”, *Yeni İnan*, 3 Nisan 1957, S. 1127, s. 1.

mecburiyetindeyim. Bu yüzden efkârı umumiyemizde İngiltere'nin tedbirlerinin selameti hususunda bazı tereddütler belirmiş bulunuyor.

Son zamanlarda cereyan eden hadiselerin tevhit ettiği tereddüt gölgesinin, kısa bir müddet içinde zail olacağını ve her sahada olduğu gibi, Kıbrıs meselesinin hallinde de Türk milli menfaatleriyle İngiltere'nin durumunun ve sulhperver milletlerin huzur ve tesanütün icaplarına uygun bir yolda İngiltere ile beraber yürüyeceğimize kuvvetle ümit ederim."³⁵³

Kıbrıs Türklerinin lideri Dr. Fazıl Küçük ile İngiltere'nin Ankara büyükelçisi James Bowker arasında bir görüşme gerçekleştiği, görüşmede büyükelçinin İngiltere'nin Kıbrıs meselesindeki konumunun 19 Aralık 1956 yılıyla aynı olduğu, Kıbrıs'a özerklik sağlayacak bir anayasa taslağı hazırlanacağı, anayasasının hukuki olarak sonuç vermemesi halinde adaya kendi kaderini kendi tayin etme hakkının verileceğini söylediği belirtilir.³⁵⁴

Kıbrıs valisi Harding'in bir rapor hazırladığı, raporda Kıbrıs'ın ikiye değil Türkiye, İngiltere ve Yunanistan arasında üçe bölüneceği, Girne, Lefkoşa ve Mağusa'nın Türkiye'ye, Limasol ile çevresinin İngiltere'ye, geri kalan Güneybatı bölümünün ise Yunanistan'a bırakılacağı iddia edilir.³⁵⁵

Makarios'un Kıbrıs'ta yayın yapan bir Rum gazetesine beyanatta bulunduğu, 3'e bölünme fikrine karşı çıktığı, Kıbrıs'a özerklik meselesi ile ilgili İngiltere ile görüşmeye hazır olduğunu söylediği aktarılır.³⁵⁶

Times gazetesinden alınan habere göre, İngiltere'nin anayasa tasarısının suya düştüğü, Türkiye'nin ikiye bölünsün teklifinin ise taraflar tarafından kabul görmemesi üzerine İngiltere'nin yeni bir politika arayışına girdiği, Kıbrıs'ta uluslararası bir rejim kurmaktan başka çare kalmadığı, bu rejimin başında ise NATO veya BM'nin olacağı iddia edilir.³⁵⁷

BM Hazırlık Komitesi'nin yaptığı toplantıda Kıbrıs meselesinin kurula gelmesine yönelik oylamada 4 çekimser oya karşılık 10 oyla kabul edildiği, Kıbrıs meselesinin Yunanistan'ın teklifi üzerine iki ana başlık altında incelendiği belirtilir.

"A – Kıbrıs adası halkı için eşit hak prensibi altında self determinasyonun Birleşmiş Milletler nezareti altında tatbiki.

³⁵³ "Başvekil 'İn Atina'da Yapılan Karşılama Hakkında Demeci", *Yeni İnan*, 19 Nisan 1957, S. 1127, s. 1.

³⁵⁴ "İngiltere'nin Kıbrıs Siyaseti Değişmedi", *Yeni İnan*, 7 Mayıs 1957, S. 1152, s. 1.

³⁵⁵ "Kıbrıs'ın Türk, Rum İngilizler Arasında 3'e Taksimi İsteniyor", *Yeni İnan*, 13 Mayıs 1957, S. 1157, s. 1.

³⁵⁶ "Kıbrıs'ın Taksimi Fikri Makarios'u Ürküttü", *Yeni İnan*, 22 Temmuz 1957, S. 1213, s. 1.

³⁵⁷ "Kıbrıs'a Dair İngiliz Politikası", *Yeni İnan*, 24 Ağustos 1957, S. 1242, s. 1.

B – İngiliz müstemleke idaresi tarafından Kıbrıs'taki halkın haklarının ihlali.”³⁵⁸

BM Genel Kurulunda konuşan Pakistan Dışişleri Bakanı Firuz Han'ın Kıbrıs meselesinde Türkiye'nin desteğini açıkladığı ifade edilir.

“Türkiye'nin muvafakati dışında hiçbir hal tarzı adil ve sürekli olmaz. Türkiye'nin ada ile tarihi bağları ve güvenlik bakımından alakası mevcut olup aynı zamanda Türk aslından gelen büyük bir kitlenin refahı ve istikbali Türkiye'yi son derece yakından ilgilendirmektedir.”³⁵⁹

Genel seçim çalışmaları için Antalya'da bulunan Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Kıbrıs meselesi hakkında CHP'nin 12 ada yabancı devletlere verilirken ses çıkartmadığını, Kıbrıs konusunda DP'nin CHP gibi hareket etmeyeceğini belirttiği vurgulanır.

“Kıbrıs'ta yaşayan 120 bin masum ırkdaşımız var. Elbette onlara ve Kıbrıs meselesini ihmal edemeyiz. Sizlerden aldığımız kuvvetle bu meselenin üzerinde azimle durmaktayız. Neticenin ne olacağını zaman gösterecektir. Herhalde Türk Milletinin memnun edileceğini söyleyebilirim.

On iki ada gibi, Kıbrıs'la da ilgilenmeseydik çoktan elimizden gitmişti”³⁶⁰

Kıbrıs valisi Harding'in 2 yıllık görev süresinin dolduğu ve yakın zamanda emekli olacağı, yerine ise Hugh Foot'un geleceği belirtilerek, Harding'in yaptığı konuşmasında Kıbrıs halkını bekleyen en büyük tehlikenin komünizm olduğunu konusunda uyarıda bulunduğu aktarılır.³⁶¹

Yunanistan'ın, Self Determination prensibini kabul etmediği müddetçe Kıbrıs meselesi hakkında hiçbir görüşmeye yanaşmayacağını belirtilir ve NATO'nun arabuluculuğunu reddettiği duyurulur.³⁶²

Kıbrıs meselesinin BM Genel Kurulunda 10 Kasım 1957 tarihinde görüşülmeye başlanacağı, Türkiye'yi büyükelçi Selim Sarper'in temsil edeceği açıklanır.³⁶³

Lefkoşa'da Rumlar tarafından başlatılan şiddet olaylarında bir Türk polisinin vurulup yaralanmasının Türkleri öfkeliendirdiği, Türklerden oluşan bir grubun Rumlara ait otomobilleri taşıdığı ve dükkânları tahrip ettikleri ifade edilir. Yaşanan olaylardan sonra

³⁵⁸ “Kıbrıs davasının Genel Kurul Gündemine Alınması İstendi”, *Yeni İnan*, 19 Eylül 1957, S. 1263, s. 1.

³⁵⁹ “Pakistan Kıbrıs'la İlgili Türk Tezini Destekliyor”, *Yeni İnan*, 3 Ekim 1957, S. 1275, s. 1.

³⁶⁰ “Kıbrıs Meselesini Hiçbir Suretle İhmal Edemeyiz”, *Yeni İnan*, 14 Ekim 1957, S. 1284, s. 1.

³⁶¹ “Vali Harding'in Kıbrıs Halkına Son Tavsiyesi”, *Yeni İnan*, 5 Kasım 1957, S. 1303, s. 1.

³⁶² “Yunanistan Kıbrıs Meselesi İçin NATO'nun Aracılığını Reddetti” *Yeni İnan*, 9 Kasım 1957, S. 1307, s. 1.

³⁶³ “Kıbrıs Meselesi Bugün Birleşmiş Milletler ‘De Görüşülüyor’”, *Yeni İnan* 9 Aralık 1957, S. 1331, s. 1.

sokağa çıkma yasağının ilan edildiği, yer yer İngiliz güçleri ile Rumlar arasında çatışmaların yaşandığı belirtilir.³⁶⁴

EOKA tarafından Baf şehri çevresindeki Melunda köyü ormanında 3 Türk'ün katledilmesi üzerine Türkiye'nin İngiltere büyükelçisine bir nota verdiği, notada Kıbrıs'ta Türklere yapılan saldırılara karşı İngiltere'nin ne gibi tedbirler aldığına sorgulandığına dikkat çekilir. 700 Türk nüfusu bulunan Konedra köyüne 200 Rum'un saldırdığı ve bomba koymaya çalıştıkları fakat Konedra halkının harekete geçerek bu saldırıyı önledikleri ifade edilir.³⁶⁵

BM Genel Kurul Siyasi Komisyonun sona erdiği, Yunanistan tarafından ortaya atılan Self Determination prensibi ve barışçıl şekilde müzakerelerin başlaması kararının 18 aleyhte, 27 çekimser oya karşılık 30 oy ile kabul edildiği duyurulur.³⁶⁶

Siyasi komisyonda kabul edilen kararın BM tarafından kabul edilebilmesi için Genel Kurul üyelerinin üçte ikisi tarafından kabul edilmesi gerektiği, Yunanistan'ın bu şartı sağlayamadığı, siyasi komisyon kararının Genel Kurul üyeleri tarafından değiştirilme şartının bulunduğu hatırlatılır. Siyasi komisyonun aldığı bu kararın Türkiye'de büyük öfke ve üzüntüyle karşılandığı da habere eklenir.³⁶⁷

15 Aralık tarihinde BM Genel Kurulunun siyasi komisyondan çıkan kararları incelemek üzere toplandığı, siyasi komisyonda kabul edilen Yunanistan teklifinin Genel Kurul'da üçte iki çoğunluğa ulaşamadığı ve teklifin kabul edilmediği, kararın Türkiye ve Kıbrıs Türkleri tarafından büyük sevinçle karşılandığı açıklanır.³⁶⁸

Kıbrıs valisi Hugh Foot tarafından 100 tutuklu Rum'dan 48'inin serbest bırakıldığı, tahliyelerin devam edeceği ve yılbaşına kadar toplam 700 kişinin serbest bırakılacağı belirtilerek bu kararın Türkler arasında büyük endişe yarattığı belirtilir. Fazıl Küçük'ün sahibi olduğu Halkın Sesi gazetesinin de aşağıdaki satırlarla bu karara tepki gösterdiği ifade edilir.

³⁶⁴ “Bir Türk Polislinin Yaralanması Üzerine Kıbrıs'ta Türklerle Rumlar Dün Çarpıştı”, *Yeni İnan*, 11 Aralık 1957, S. 1333, s. 1.

³⁶⁵ “İngiltere'ye Protesto Notası Verdik”, *Yeni İnan*, 12 Aralık 1957, S. 1334, s. 1.

³⁶⁶ “Birleşmiş Milletler, Kıbrıs'a Dair Yunan Karar Suretini Değiştirip Kabul Etti”, *Yeni İnan*, 13 Aralık 1957, S. 1335, s. 1.

³⁶⁷ “Kıbrıs'a Dair Birleşmiş Milletlerde Alınan Karar Yurtta Büyük İnfial Yarattı”, *Yeni İnan*, 14 Aralık 1957, S. 1336, s. 1.

³⁶⁸ “Yunanistan B. Milletler 'De Mağlup Oldu”, *Yeni İnan*, 16 Aralık 1957, S. 1337, s. 1.

*“Kıbrıs Valisinin bu hareketi Ada halkının iyilikten ziyade fenalığa yol açacaktır. Bu hareket EOKA’yı takviye edecek bir hareketten başka bir şey değildir.”*³⁶⁹

Başbakan Adnan Menderes’in Kıbrıs konusuyla ilgili bir beyanatta bulunduğu, beyanatında Türkiye’nin adanın bölünmesi konusundaki görüşlerinin değişmediğini, bu görüşün devam edeceğini vurgular.

*“Kıbrıs meselesinin hali hususundaki taksim teklifimizin de yapabileceğimiz fedakârlığın son haddini teşkil ettiğini ve bu manayı taşıdığını karışımızdakilerin anlamalarını beklemek hakkımızdır. Tedhişçilik; devletlik vasfının ve haysiyetine uygun bir hareket tarzı değildir. Siyasi şantaj usullerinin de hem faydasız hem de bu yola başvuranlara şeref verecek bir siyaset olmadığı artık anlaşılmış olmak lazım gelir.”*³⁷⁰

Başbakan Adnan Menderes’in, yeni yıl kutlamasında bulunan Fazıl Küçük ve Kıbrıs halkına cevap olarak yaptığı aşağıdaki konuşma yayınlanır.

*“Derin üzüntü ve maddi manevi birçok tazyiklere maruz bulunan Kıbrıs’ın aziz ve sevgili Türk cemaatini anavatan muhabbetle ve şefkatle bağrına basmaktadır. Cümlenize yeni yılın saadet, refah ve huzur getirmesini temenni ederken, Cenabı Hakkın bize haklı davalarımızda daima yardımcı olmasını dua ve niyaz eder, Kıbrıs’ın istikbali hakkındaki Türk milletinin kararında en küçük bir tezelzül olmadığını Kıbrıslı aziz kardeşlerimize yeni yıl vesilesiyle tebriklerimle birlikte temin etmekten vicdan huzuru duymaktayım.”*³⁷¹

Sürgünden sonra Yunanistan’a yerleşen Makarios’un Türkiye’nin Atina başkonsolosluğuna başvurarak Türkiye’yi ziyaret etmek için vize talebinde bulunduğu, Dışişleri Bakanlığının ise herhangi bir olayın yaşanmaması için Makarios’a vize vermediği ifade edilir. Makarios’un amacının “İşte ben Türkiye’ye gitmek, Türk hükümetiyle görüşmek istedim. Bana vize vermediler” diyerek Türkiye aleyhine kampanyaya girişmek olduğu belirtilir.³⁷²

Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu’nun Kıbrıs ile alakalı Türkiye’ye herhangi bir emrivakinin yapılamayacağını söylediği vurgulanır.

“İngiltere ile daimî temas halindeyiz. Kıbrıs hakkında herhangi bir plan veya proje teati edilmemiştir. İngiltere’nin bize emrivaki yapacağına inanmıyorum. Herhalde Türkiye’yi şimdiye kadar ziyaret edenler ve Türkiye hakkında bir fikir sahibi olanlar

³⁶⁹ “Kıbrıs’ta Tahliye Endişe Yarattı”, *Yeni İnan*, 23 Aralık 1957, S. 1343, s. 1.

³⁷⁰ “Başvekil Kıbrıs’ta Taksim Son Fedakârlığımızı Dedi” *Yeni İnan*, 25 Aralık 1957, S. 1345, s. 1.

³⁷¹ “Türk Milletinin Kıbrıs’a Dair Kararında Hiçbir Değişme Yok”, *Yeni İnan*, 2 Ocak 1958, S. 1351, s. 1.

³⁷² “Tedhişçi Papazın Cüreti”, *Yeni İnan*, 15 Ocak 1958, S. 1351, s. 1.

bundan sonra Türkiye'nin hiçbir emrivaki karşısında kalmayacağını anlamış olmalıdırlar."³⁷³

Lefkoşa'da bulunan Türk Lisesi'nin duvarına bilinmeyen kişilerce EOKA yazısının yazılması üzerine öğrenciler ve halk arasında gösteriler düzenlendiği, "Kahrolsun EOKA", "Yaşasın Türkiye" ve "Yaşasın Taksim" sloganlarının atıldığı, gösterilere İngiliz polisi ve askerinin sert müdahalede bulunduğu ifade edilir.³⁷⁴

Kıbrıs'ta EOKA'cı Rumlar ile komünist Rumlar arasında çatışmaların çıktığı, yaşanan olaylarda iki taraftan da ağır yaralıların olduğu, daha önce yaşanan olaylarda EOKA'cılarının iki komünisti öldürmeleri üzerine komünist Rumların 48 saatlik grev yaptıkları hatırlatılır.³⁷⁵

"TÜRK MİLLETİ büyük matem içinde" başlıklı haberde, Kıbrıs'ta İngilizler tarafından katledilen Türk vatandaşları için Türkiye'nin adeta ayağa kalktığı, bu öfkenin giderek arttığı, Kıbrıs'ta bir iç savaşın patlaması durumunda birçok kişinin Kıbrıs'a gönüllü olarak katılacağı vurgulanır.³⁷⁶

Kıbrıslı Türk avukatları tarafından "Türk Haklarını Tahkik Komitesi" isimli bir kuruluşun oluşturulduğu, yaşanan olaylarda öldürülen 8 Türk için soruşturma açılması ve sorumluların cezalandırılmasının isteneceği ifade edilir.³⁷⁷

TBMM şehit edilen vatandaşlar için 3 dakikalık saygı duruşuna bulunulduğu, DP Trabzon Milletvekili Sabri Dilek'in aşağıdaki konuşması gazetede yer alır.

*"Lefkoşe, Larnaka, Limasol ve Magosa sokaklarında anavatana bağlılıktan gayri suçları olmayan masum insanlar feci surette öldürülmüştür. 1950 yılından beri Kıbrıs Rumları tarafından tertip edilen nümayişçilere karşı en ağır silah olarak göz yaşartıcı bombalarla mukabele edilmiş ve fakat Türklerin yaptığı vakur ve silahsız bir nümayiş zırhlı otolar ve ölüm saçan mitralyözlerle karşılanmıştır."*³⁷⁸

Kıbrıslı Türkleri şehit eden İngiliz askerlerinin mahkemelerinin başladığı, İngiliz hâkim Ellison'un olaya karışan subayların görevlerini yaptıkları bu yüzden kasıt ve ihmalkârlıktan suçlu olmadığına karar verdiği açıklanır. Gazeteye göre şehit İbrahim Alt'ın sokağa çıkma yasağı bölgenin dışarısında vurulduğu, diğer şehitler Sermet Kanatlı ve

³⁷³ "Zorlu: "Kıbrıs İçin Türkiye'ye Emrivaki Yapılamaz" Dedi", *Yeni İnan*, 16 Ocak 1958, S. 1363, s. 1.

³⁷⁴ "Kıbrıs'ta Türkler Dün Taksim Lehinde Büyük Nümayiş Yaptı", *Yeni İnan*, 22 Ocak 1958, S. 1368, s. 1.

³⁷⁵ "Kıbrıs'ta İkiye Ayrılan Rumlar Arasında İç Harp", *Yeni İnan*, 24 Ocak 1958, S. 1370, s. 1.

³⁷⁶ "Türk Milleti Büyük Matem İçinde", *Yeni İnan*, 30 Ocak 1958, S. 1375, s. 1.

³⁷⁷ "Kıbrıs'ta Suçluların Ceza Görmesi İstendi", *Yeni İnan*, 31 Ocak 1958, S. 1376, s. 1.

³⁷⁸ "Meclis Kıbrıs'taki Katliamı Takbih Etti", *Yeni İnan*, 1 Şubat 1958, S. 1377, s. 1.

Mustafa Ahmet'in ise İbrahim Alt'ı hastaneye götürürken vuruldukları ifade edilir ve hâkimin aldığı karar eleştirilir.³⁷⁹

EOKA ile İngilizler arasında bir süredir devam eden ateşkesin art arda patlayan bombalar ve bir Rum tüccarın öldürülmesiyle sona erdiği, EOKA'nın İngiliz yerel hükûmetine karşı "hürriyet için topyekûn harp" ilan ettiği duyurulur.³⁸⁰

İngiltere Sömürge Bakanı Lennox Boyd'un Avam Kamarasında yılbaşından beri EOKA tarafından 11 sivilin öldürüldüğünü açıkladığı, son haftalarda Kıbrıs'ta durumun bozulduğunu ifade eder.³⁸¹

Avam Kamarası ile görüşmelerde bulunmak için İngiltere'ye giden Kıbrıs valisi Foot'un dört maddelik bir rapor hazırladığı belirtilerek, bu maddeler gazetede yayınlanır:

"1 – Kıbrıs hakkında İngiltere, Türkiye ve Yunanistan arasında uzlaştırmacı bir hal çaresi bulunamamıştır.

2 – Bu yüzden Yunanlılar "ENOSİS'ten, Türklerde "taksim"den vazgeçeceklerdir.

3 – Kıbrıs'a geniş bir muhtariyet veya bir iç idare serbestliği verilecektir.

*4 – Bu iki şart gerçekleştikten sonra, İngiltere 7 veyahut 10 yıllık bir iç idare devresinin sonunda Kıbrıs'ta self-determination prensibini tatbik edecektir. Self-determination neticesinde Ada Rumları Yunanistan'la birleşmek hususunda ısrar ederlerse, o zaman Ada Türklerine de bir nevi taksim çerçevesi içinde daha geniş bir tercih hakkı tanınacaktır."*³⁸²

Türkiye ile İngiltere arasında Kıbrıs meselesi hakkında birtakım görüşmelerin yapıldığı, görüşmede İngiltere tarafından Kıbrıs'ta Türkiye'ye üs verilmesi konusunun gündeme geldiği, ancak Türkiye'nin bu üssü kabul etmesiyle adanın bölünme isteğinden vazgeçmeyeceği ifade edilir.³⁸³ Hükûmetin Kıbrıs konusunda, İngiltere'den yaptığı iki yüzlü siyaseti bırakıp, artık bir an önce adanın ikiye ayrılmasını talep edeceği ve uygulamaya konmasını isteyeceği belirtilir.³⁸⁴

İngiltere'nin Kıbrıs hakkındaki raporunu hazırladığı, raporda siyasi, ekonomik ve askeri bakımdan İngiltere'ye bağlı Kıbrıs'a muhtariyet teklifini, İngiltere büyükelçisi James Bowker'ın sunmak için Dışişleri Bakanlığına geldiği, burada görüştüğü Dışişleri

³⁷⁹ "Kıbrıs'ta Üç İrkdaşımızı Şehit Eden İngilizler Suçsuz Çıktı", *Yeni İnan*, 21 Şubat 1958, S. 1394, s. 1.

³⁸⁰ "Tedhişçiler Dün Kıbrıs'ta Topyekûn Harp İlan Etti", *Yeni İnan*, 2 Nisan 1958, S. 1428, s. 1.

³⁸¹ "Londra İtiraf Ediyor", *Yeni İnan*, 16 Nisan 1958, S. 1440, s. 1.

³⁸² "Foot'un Türk Düşmanlığı İyice Ortaya Çıktı", *Yeni İnan*, 7 Mayıs 1958, S. 1455, s. 1.

³⁸³ "Türkiye Kıbrıs'ta Bir Üsse Karşı "Taksim" Den Vazgeçmiyor", *Yeni İnan*, 13 Mayıs 1958, S. 1460, s. 1.

³⁸⁴ "Kıbrıs İçin İngiltere'ye Yeni İhtarda Bulundu", *Yeni İnan*, 14 Mayıs 1958, S. 1461, s. 1.

Bakanlığı kâtibi Melis Esenbel'in "Türkiye taksimden başka hiçbir hal çaresini asla kabul etmiyecektir" cevabını verdiği aktarılır.³⁸⁵

"Kıbrıs Türktür Partisi" Genel Başkanı Dr. Fazıl Küçük ile "Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu" Başkanı Rauf Denктаş'ın Başbakan Adnan Menderes ile görüştükleri, yapılan açıklamada İngiltere'nin hazırladığı muhtariyet planını Kıbrıs Türklerinin kesin olarak kabul etmeyeceği ve çıkabilecek olaylardan İngiltere'nin sorumlu olacağı vurgulanır.

*"Sakat ve tehlikelidir. Çünkü muhtariyet idarenin yerli halka devredilmesi demektir. Muhtariyet ancak bir emele hizmet edecektir, o da Silahlı Rum Millicilerin Enosis rüyalarını gerçekleştirmek olacaktır. Türkler için muhtariyet mahvolmak, bütün imtiyaz ve haklarını kaybetmek ve bile bile Enosis'e boyun eğmektir. Türklerin böyle bir idare şekline ayak uydurmalarını beklemek boştur."*³⁸⁶

Türk Milli Talebe Federasyonu'nun Kıbrıs meselesi için İstanbul'da bir miting düzenleyeceği ve gerekli izinlerin İçişleri Bakanlığından alındığı duyurulur.³⁸⁷ 8 Haziran tarihinde yapılan mitingin 3 saat sürdüğü ve yaklaşık 300 bin kişinin katıldığı belirtilerek, mitingin olaysız ve sakin geçtiği bildirilmiştir. Mitingin İstiklal Marşı ile başladığı, ardından Talebe Birliği başkanı Samet Gündoğan'ın bir konuşma yaptığı, konuşmasında "Taksim değişmez son çaredir ve Türk milletinin son sözü, son fedakârlığıdır. Topyekûn bir milletin yeminidir, taksim" olduğunu bir kez daha dile getirdiğine dikkat çekilir.³⁸⁸

Lefkoşa'da Rum teröristler tarafından 4 çocuk annesi bir kadının sırtından vurularak öldürüldüğü, kocasının da ağır yaralandığı, ayrıca bir Türk polisinin de öldürüldüğü, haberleri öğrenen Türkler ile Rumlar arasında çatışmaların yaşandığı ifade edilir. Yaşanan olaylar üzerine "Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu" Başkanı Rauf Denктаş'ın Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a aşağıdaki telgrafi gönderdiği bildirilir:

*"Bu sabahtan itibaren Rum tedhişçiler, Türk evlerini basarak kadın, çocuk gözetmeksizin ateş etmeye başladılar. Saat 8'de Lefkoşa'nın Ömerye mahallesinde bir evi basarak, ateş eden Rum tedhişçiler bir Türk kadını vurarak öldürmüşlerdir. Kocasını da ağır surette yaralamışlardır. Limasol'da Rumlar Türklere hücum için bu sabah toplanmışlardır."*³⁸⁹

³⁸⁵ "Kıbrıs'ta Taksimi İstemeyen İngiliz Planını Reddettik", *Yeni İnan*, 23 Mayıs 1958, S. 1468, s. 1.

³⁸⁶ "Kıbrıs Türkleri Muhtariyeti Reddediyor", *Yeni İnan*, 4 Haziran 1958, S. 1478, s. 1.

³⁸⁷ "İstanbul'da Kıbrıs İçin Yarın Miting Yapılıyor", *Yeni İnan*, 7 Haziran 1958, S. 1481, s. 1.

³⁸⁸ "Yüzbinlerce Türk Dün Kıbrıs İçin And İçti", *Yeni İnan*, 9 Haziran 1958, S. 1482, s. 1.

³⁸⁹ "Kıbrıs Türkleri Ölüm Kalım Savaşı Yapıyor", *Yeni İnan*, 10 Haziran 1958, S. 1483, s. 1.

Dışışleri Bakanlığı tarafından son zamanlarda Kıbrıs'ta yaşanan olaylar hakkında bir bildiri yayınladığı, bildiride yaşanan olaylarda 4 Türk vatandaşının öldüğü bir kısmının da yaralandığı, İngiltere'den Kıbrıs'ta acil olarak önlemler almasının istendiği belirtilir. Ayrıca Kıbrıs'ta 6 büyük şehirde sıkıyönetimin ilan edildiği açıklanır.³⁹⁰

İngiltere'nin Kıbrıs hakkında yeni bir plan yaptığı, henüz açıklanmayan bu planın da eski plana göre pek farklı olmadığı adaya muhtariyet esasına dayandığı, Dışışleri Bakanı Zorlu'nun müzakerelere dahi girişmeden bu planı reddettiği aktarılır.³⁹¹

TBMM'nin Kıbrıs konusunu görüşmek üzere gizli bir celsede toplandığı, toplantıda meclisin oy birliği ile hükûmetin Kıbrıs politikasının onaylandığı, "taksim" kararının kesin olduğunun da dünya parlamentolarına duyurulmasına karar verildiği duyurulur. Ayrıca meclisin aldığı karar sureti gazetede yayınlanır.³⁹²

NATO Genel sekreteri Paul Henry Spaak'ın isteği üzerine İngiltere'nin Kıbrıs planını 48 saatliğine ertelediği, Ankara çevrelerinde İngiltere'nin planı erteleme konusunda iyimser olmamak gerektiği üzerinde durulur.³⁹³ NATO Genel sekreteri Paul Henry Spaak'ın amacının plan ilan edilmeden İngiltere, Türkiye ve Yunanistan arasında üçlü bir görüşme için ikna etmek istediği belirtilir. Üçlü konferans talebinin kabulü halinde konferansın Cenevre, Paris ve Roma gibi şehirlerde yapılacağı bildirilir.³⁹⁴

İngiltere'nin Kıbrıs hakkındaki planını açıkladığı, Türkiye'nin "taksim" tezinden vazgeçmeyeceği ve İngiltere'nin teklifinin reddedeceği duyurulur. 4 maddelik Türk tezi gazetede yer alır.

"1 - Kıbrıs ihtilafı üzerinde en kısa zamanda ilgililer arasında bir konferansın toplanması muvafıktır.

2 - Türkiye hükûmeti bu meselenin her şeyden evvel üç devlet arasında bir ihtilaf ve iddia mevzusu olduğunu hiçbir tereddüde mahal bırakmayacak şekilde açık olduğuna kanidir.

3 - Müzakerelerin üç devlet arasında bir konferans şeklinde cereyan etmesi elzemdir. Konferansın İngiltere Başbakanının teklif etmiş olduğu gibi, en yüksek seviyede yapılmasında hükûmetimiz büyük fayda mülâhaza etmektedir.

³⁹⁰ "İngiltere'nin Adada Tedbir Almasını İstedik", *Yeni İnan*, 11 Haziran 1958, S. 1484, s. 1.

³⁹¹ "Yeni Planı Görüşmeyi Dahi Kabul Etmedik", *Yeni İnan*, 14 Haziran 1958, S. 1487, s. 1.

³⁹² "Meclisin Kıbrıs'a Dair Tarihi Kararı", *Yeni İnan*, 17 Haziran 1958, S. 1489, s. 1.

³⁹³ "Kıbrıs Planının İlanı 48 Saat Geri Kaldı", *Yeni İnan*, 18 Haziran 1958, S. 1490, s. 1.

³⁹⁴ "NATO, Kıbrıs Davasında Arabuluculuk Yapıyor", *Yeni İnan*, 19 Haziran 1958, S. 1491, s. 1.

4 - Konferansta behemahal Adanın nihai beynelmilel statüsünün tayini lazımdır. İngiltere hükümetinin planına gelince, bu plan Türkiye Hükümetinin kanaatine göre, konferansta bir mesnet olarak değil, ancak bir vesika olarak nazarı itibara alınabilir. Türkiye hükümetinin kanaatine göre teşriki mesai prensibi, taksim feda edilmemek şartı ilepekala bağdaşabilir ve ancak bu şartlardır ki, kâmil bir plan ortaya çıkabilir.”³⁹⁵

Gazete, tüm siyasi olayların yanında bir de Kıbrıs'ta Türklerin yiyecek sıkıntısı çektikleri, İngilizlerin Lefkoşa'nın Rum kesimine gıda maddelerini ulaştırırken, Türk bölgesine yiyecek vermedikleri belirtilerek, Kıbrıs Türklerinin tek umudunun anavatan Türkiye'den gelecek yardımlar olduğu aktarılır.³⁹⁶

NATO Ulaştırma ve Planlama Konseyi toplantısının Atina'da yapılacağı, Türkiye'nin bu toplantı için Atina'ya 4 subay gönderdiği, Yunanistan'ın bu durum üzerine toplantıyı iptal ettiği belirtilir. Türkiye'nin Kıbrıs meselesine rağmen asker göndererek NATO'da iş birliğine hazır olduğunu gösterdiğine dikkat çekilir.³⁹⁷ Yunanistan'ın Kıbrıs meselesinde baskı yapabilmek için NATO toplantısını sabote ettiği, Türkiye'nin de NATO'ya başvurarak bu durumu bildirdiği vurgulanır.³⁹⁸

Yunanistan'ın Kıbrıs'ın 5 ila 10 yıl arasında Birleşmiş Milletler idaresine verilmesini kabul ettiği ve dört maddeden oluşan bazı şartlar öne sürdüğü açıklanır:

“1 – Kıbrıs Valisi, İngiltere tarafından değil, fakat Birleşmiş Milletler tarafından tayin edilecektir. Bu mümkün olmadığı takdirde Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bu vazifeyi bizzat kendisi üzerine alacak ve Valilik vazifesini kendi emriyle hareket edecek bir temsilci vasıtasıyla ifa edecektir.

2 – İngilizler Birleşmiş Milletler mandasının devamı müddetince, Adanın iç işlerine karışmamak şartıyla, askeri üslerini muhafaza edecekler ve Ada'da istekleri sayıda asker bulundurabileceklerdir.

3 – Ada'nın iç emniyeti için Birleşmiş Milletler Teşkilatına bağlı bir polis kuvveti vücuda getirilecektir. Bu Milletlerarası polis kuvvetine Yunan ve Türkler alınmayacaktır.

4 – Birleşmiş Milletler mandasının sonunda Adanın istikbalini Birleşmiş Milletler tesbit edecektir.”³⁹⁹

³⁹⁵ “Türkiye Planda “Taksim”, Şart Koşuyor”, *Yeni İnan*, 20 Haziran 1958, S. 1492, s. 1.

³⁹⁶ “Kıbrıs Türkleri Aç Bırakılıyor”, *Yeni İnan*, 24 Haziran 1958, S. 1495, s. 1.

³⁹⁷ “Yunanistan NATO'da Zorluklar Çıkıyor”, *Yeni İnan*, 25 Haziran 1958, S. 1496, s. 1.

³⁹⁸ “Atina'nın Şantajını NATO'ya Aksettirdik”, *Yeni İnan*, 26 Haziran 1958, S. 1497, s. 1.

³⁹⁹ “Atina Kıbrıs'ı Ele Geçirebilmek İçin Yeni Dalavere Çeviriyor”, *Yeni İnan*, 3 Temmuz 1958, S. 1499, s. 1.

Kıbrıs valisi Foot'un, Türk mahallelerinden ayrılan Rumlardan ayrılmamalarını istediği, onları korumak için gereken her şeyi yapacağını bildirdiği belirtilerek, aynı valinin Rum mahallelerinden ayrılan Türkler için hiçbir şey yapmadığı ifade edilir. Foot'un bu hareketleri adanın bölünmesine engel olmak için yaptığı şeklinde yorumlanır.⁴⁰⁰

Kıbrıs'ın Baf bölgesinde EOKA'cılar tarafından 2 Türk'ün öldürüldüğü, Lefkoşa'da Türk evlerinin ateşe verildiği, EOKA'nın karşılaşılan her Türk'ün öldürülmesi emrini verdiği, Türk vatandaşların Kuzey'e doğru göç etmeye başladığı bildirilir.⁴⁰¹ Türkiye'nin Kıbrıs'ta Türklerin öldürülmesine göz yuman İngiltere hükûmetine bir nota gönderdiği ve notada bu katliamlara engel olunmasının istendiği aktarılır.⁴⁰² Lefkoşa-Magusa yolu üzerinde EOKA tarafından 5 Türk'ün öldürüldüğü, 5 Türk'ün ise yaralandığı, 11 Rum'un tutuklandığı belirtilir.⁴⁰³ 24 Temmuz tarihli haberde Kıbrıs Valisi Hugh Foot'un bir iç savaşa doğru giden olayların ardından, sonunda harekete geçtiği, 1200'den fazla Rum ve 50 kadar da Türk'ün tutuklandığı, Türk Mukavemet Teşkilatı'nın Kıbrıs'ta terör örgütü listesine alındığı, açıklanır. Foot'un açıkladığı verilere göre haziran ayının başından itibaren 95 kişinin öldüğü, 107 kişinin ise yaralandığı bildirilir.⁴⁰⁴

Başbakan Adnan Menderes'in Kıbrıs'ta son zamanlarda yaşanan şiddet olayları hakkında bir konuşma yaptığı, konuşmasında adaletin kısa zaman içerisinde yerini bulacağını, Kıbrıs Türklerinin sakin kalması gerektiğini söylediği belirtilir.

*“Senelerden beri Kıbrıs'ta bütün medeni dünyanın gözü önünde cereyan eden kanlı tedhiş hareketleri bütün insanlık vicdanını muzdarip etmiştir. Bu hareketler neticesinde adada tahassül eden can ve mal ehemmiyetsizliği şartlarına Kıbrıs'taki Türk cemaati daima vakar, metanet ve sükûnet içinde tahammül etmiştir. Ancak bu tedhiş hareketlerinin arttığı ve Türk cemaati üzerine teksif edildiği son aylarda nefsinin müdafaa ettiğini, ırkdaşlarımızın hak ve istikballerinden emin olmalarını, Kıbrıs davasının kat'i hal şeklinin tespitinde adaletin tecelli edeceğini ve bu konuda Türklerin elinden gelen yardımı yapacağına eminim.”*⁴⁰⁵

⁴⁰⁰ “Kıbrıs Valisi'nin Garip Bir Çağrısı”, *Yeni İnan*, 5 Temmuz 1958, S. 1502, s. 1.

⁴⁰¹ “Kıbrıs'ta Türkler Kuzeye Hicret İçin Hazırlanıyor”, *Yeni İnan*, 9 Temmuz 1958, S. 1505, s. 1.

⁴⁰² “Türkiye'nin İngiliz Hükümetinden Talebi”, *Yeni İnan*, 10 Temmuz 1958, S. 1506, s. 1.

⁴⁰³ “Kıbrıs'taki Durumdan Londra Endişe İçinde”, *Yeni İnan*, 14 Temmuz 1958, S. 1509, s. 1.

⁴⁰⁴ “Foot Nihayet EOKA'ya Karşı Harekete Geçti”, *Yeni İnan*, 24 Temmuz 1958, S. 1518, s. 1.

⁴⁰⁵ “Başvekil Kıbrıslı Türklere Hitaben Mesaj Yayınladı”, *Yeni İnan*, 2 Ağustos 1958, S. 1526, s. 1.

Kıbrıs valisi Foot'un yaptığı açıklamada taksim fikrine kesinlikle karşı olduğu, eğer bu beyanatın gerçek olması durumunda Türkiye'nin İngiltere'den bu valinin görevine son verilmesini isteyeceği ifade edilir.⁴⁰⁶

İngiltere Başbakanı Harold Mac Millan'ın Kıbrıs meselesini müzakere etmek için önce Yunanistan Başbakanı Karamanlis ile görüşüp, ardından 9 Ağustos'ta Ankara'ya gelerek görüşmeleri sürdüreceği duyurulur.⁴⁰⁷ Mac Millan'ın Ankara'ya geldiği, ilk olarak Anıtkabir'i ziyaret ettiği, ardından Adnan Menderes ve Celal Bayar ile görüşmeler gerçekleştirdiği belirtilir. Görüşmelerde Mac Millan'ın İngiltere'nin 19 Haziran 1958 tarihli planını anlattığı, Türkiye'nin de bu plana karşılık kendi fikirlerini öne sürdüğü bildirilir.⁴⁰⁸

Birleşmiş Milletlerde, Kıbrıs meselesinin aralık ayında görüşüleceğinin açıklandığı, Türkiye'nin geniş çapta diplomatik bir kampanya başlatacağı vurgulanır.⁴⁰⁹

İngiliz Başbakanı Mac Millan, Sömürgecilik bakanı Boyd ve Kıbrıs valisi Foot'u Makarios'un Kıbrıs'a dönmesi konusunda prensipte anlaştıkları açıklanır.⁴¹⁰

Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun BM'de yaptığı konuşmasında Kıbrıs meselesine değindiği ifade edilir.

*“Bağımsızlık, Kıbrıs meselesi için kabili tatbik bir hal çaresi değildir. Zira belirli bir Kıbrıs milleti yoktur. Geçenlerde, B. Britanya Hükümeti Kıbrıs için yeni bir plan ilan etmiştir. Bu plan muhakkak ki Türk hükümeti ve Kıbrıs'ın Türk halkı için ideal bir hal çaresi teşkil etmemektedir. Bununla beraber plan hiç olmazsa iki camia arasında iş birliği için zemin hazırlamak gibi bir fayda arz etmektedir.”*⁴¹¹

Lefkoşa'da Türk ve Rum bölgelerini birbirinden ayıran tellerin yeniden tamir edildiği, bu tellerin iki kilometreye kadar uzandığı ve bu tellerin Türk ve Rumlar arasında çatışmaların azaltılması için yapıldığı hatırlatılır.⁴¹²

Birleşmiş Milletler Siyasi Komisyon'da devam eden görüşmelerin sürdüğü ve sonuçlanmak üzerinde olduğu, Yunanistan'ın “taksim” prensibini kabul etmeyeceği ifade edilir.⁴¹³

⁴⁰⁶ “Foot Kıbrıs'ta Fiilen Başlayan Taksimi Önlemeğe Çalışıyor”, *Yeni İnan*, 6 Ağustos 1958, S. 1529, s. 1.

⁴⁰⁷ “İngiliz Başvekili Türkiye'ye Geliyor”, *Yeni İnan*, 7 Ağustos 1958, S. 1530, s. 1.

⁴⁰⁸ “Türk-İngiliz Tebliği Gece Yayınlandı”, *Yeni İnan*, 11 Ağustos 1958, S. 1533, s. 1.

⁴⁰⁹ “Kıbrıs İçin Diplomatik Bir Kampanya Açılacak”, *Yeni İnan*, 1 Eylül 1958, S. 1550, s. 1.

⁴¹⁰ “Londra'da Makarios İçin Prensip Kararı”, *Yeni İnan*, 11 Eylül 1958, S. 1559, s. 1.

⁴¹¹ “Zorlu, Kıbrıs'la İlgili Türk Görüşünü Açıkladı”, *Yeni İnan*, 25 Eylül 1958, S. 1571, s. 1.

⁴¹² “Lefkoşe'de Taksim Yapıldı”, *Yeni İnan*, 27 Kasım 1958, S. 1622, s. 1.

⁴¹³ “Kıbrıs Konusunda Karara Varıldı”, *Yeni İnan*, 5 Aralık 1958, S. 1629, s. 1.

EOKA'nın Kıbrıs'ta dağıttığı bildirilerde, İngiltere'nin EOKA'ya karşı asker harekâtını durdurması durumunda ateşkes ilan edeceği ayrıca BM'de çıkacak karara uyacağını duyurduğu aktarılır.⁴¹⁴

8 Şubat 1959 tarihinde yer alan haberde, Kıbrıs meselesini sonuca bağlayacak görüşmelerin Zürih'te başlayacağı, Dışişleri Bakanı Zorlu ile Yunanistan Dışişleri Bakanı Averof'un yaptıkları görüşmelerde, Kıbrıs'ta bağımsız bir cumhuriyet kurulması konusunda çalışmaların devam ettiği bildirilir.⁴¹⁵ Zürih'teki görüşmelere Adnan Menderes ve Karamanlis'in de katıldığı, altı gün süren görüşmelerin ardından iki taraf arasında bir antlaşmanın sağlandığı duyurulur.⁴¹⁶ Üzerinde antlaşma sağlanan ve Kıbrıs'a barış ve bağımsızlık getirecek Zürih Planı'nın İngiltere'ye sunulduğu, bir sonraki adımın ise bu devletler arasında üçlü bir konferansın olacağı ifade edilir. Antlaşmanın Kıbrıs'a bağımsız bir cumhuriyet vereceği, komünist idareyi önleyeceği aktarılır. Ayrıca İngiltere'nin adada bulunan üsleri sabit kalacağı ve Türk-Yunan garnizonunun kurulacağı belirtilir.⁴¹⁷

Türkiye-İngiltere ve Yunanistan'ın katılımıyla 17 Şubat tarihinde Londra Konferansının düzenleneceği, konferansa Kıbrıs Türk milleti adına Fazıl Küçük'ün, Rumlar adına ise Makarios'un çağırıldığı açıklanır.⁴¹⁸ İki gün süren Londra Konferansının başarıyla sona erdiği, konferansa katılan tarafların hepsinin antlaşmadan memnun olduğu dile getirilir.⁴¹⁹

Kıbrıs'ta bulunan iki binden fazla Türk gencinin Londra'da yapılan antlaşmayı protesto ettikleri, Rumlar'ın ise kilisede çanların çalındığı ve bayram havasında oldukları belirtilir. Türk gençlerinin ellerinde “Ya Taksim Ya Ölüm”, “Kahrolsun Makarios” ve “Bir katili cumhurbaşkanı olarak kabul edemeyiz” yazılı pankartlar taşıdıkları aktarılır.⁴²⁰

Londra Antlaşmasının 22 sayfalık metninin açıklandığı bildirilir. 19 Şubat 1959 tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde Kıbrıs'ta cumhuriyet idaresinin kurulacağı, Cumhurbaşkanı ile yardımcısının seçileceği, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulduğu gün adaya 650 kişilik Türk ve 950 kişilik Yunan birliklerinin çıkarılacağı duyurulur.⁴²¹ Yapılacak seçimlerde Türkiye'nin Cumhurbaşkanı yardımcılığı için Kıbrıs Türktür partisi genel

⁴¹⁴ “EOKA Sulh Teklif Etti”, *Yeni İnan*, 25 Aralık 1958, S. 1646, s. 1.

⁴¹⁵ “Kıbrıs Hakkında Nihai Görüşmeler Bugün Zürih'te Başlıyor”, *Yeni İnan*, 9 Şubat 1959, S. 1684, s. 1.

⁴¹⁶ “Kıbrıs İçin Anlaşmaya Varıldı”, *Yeni İnan*, 12 Şubat 1959, S. 1687, s. 1.

⁴¹⁷ “Zürich Planı Dün İngiltere'ye Verildi”, *Yeni İnan*, 13 Şubat 1959, S. 1688, s. 1.

⁴¹⁸ “Nihai Kıbrıs Konferansı Salı Günü Başlıyor”, *Yeni İnan*, 14 Şubat 1959, S. 1689, s. 1.

⁴¹⁹ “Kıbrıs İhtilafı Nihai Anlaşma İle Sona Erdi”, *Yeni İnan*, 20 Şubat 1959, S. 1694, s. 1.

⁴²⁰ “Kıbrıs'taki Türk Gençleri Londra Anlaşmasını Protesto Ettiler”, *Yeni İnan*, 21 Şubat 1959, S. 1695, s. 1.

⁴²¹ “Kıbrıs Anlaşması Resmen Açıklandı”, *Yeni İnan*, 24 Şubat 1959, S. 1697, s. 1.

başkanı Fazıl Küçük'ü aday göstereceği, ada halkının da Fazıl Küçük'ü istediği ifade edilir.⁴²²

TBMM'de Kıbrıs için yapılan anlaşmasının görüşüldüğü, 4 saat 15 dakika süren toplantıda Londra Antlaşmasının 138 oya karşılık, 347 oyla kabul edildiği duyurulur. CHP'nin Kıbrıs anayasasına Enosis'e fiilen engel olacak bir maddenin koyulmamış olması sebebiyle antlaşmaya ret oyu verdiği, 2 oyun da çekimser olduğu bildirilir.⁴²³

İmzalanan antlaşma gereğince Kıbrıs Türklerine ekonomik yardım hazırlıklarına başlandığı, ilk olarak Lefkoşa'da 1,5 milyon sterlin sermayeli Ziraat Bankası'nın açılmasına karar verildiği aktarılır. Bankanın başlıca hedefinin köylü ve çiftçinin kalkınabilmesini sağlamak olduğu, 1954'te şube açan İş Bankası'nın da 130 bin sterlin tutarında kredi açtığına dikkat çekilir.⁴²⁴

3 Nisan 1959'ta yer alan haberde, Kıbrıs'ta kurulan geçici hükûmette Savunma Bakanlığına Osman Ürek, Tarım ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına Fazıl Plumer'in ve Sağlık Bakanlığına da Niyazi Manyera'nın aday gösterildikleri açıklanır. Makarios'un Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarını üzerine aldığı, 7 Rum bakanından 4'ünün EOKA'cı olduğu üzerinde durulur.⁴²⁵

Kıbrıs'ta EOKA'cı Grivas ve birkaç Rum papazın tahrikleriyle olayların çıktığı, olayların ardından Türkiye ve Yunanistan hükûmetlerinin temaslarını arttırdığı, gerekirse İngiltere'nin bu konu hakkında uyarılacağı ifade edilir.⁴²⁶

Kıbrıs Türkleri liderlerinden Rauf Denктаş'ın hükûmet tarafından Ankara'ya çağrıldığı, burada Kıbrıs anayasası çalışmaları hakkında aşağıdaki konuşmayı yaptığı belirtilir;

*“Belediyelerin taksimi meselesinde Zürih anlaşmasına uygun olarak prensip anlaşmasına varıldı. Komisyon halen Cumhurbaşkanı ve Yardımcılarının yetkilerini tesbit meselesi üzerinde çalışmaktadır. Bu meselede de anlaşacağız. İstikbalden ümitvarız.”*⁴²⁷

Anayasa komisyonunun çalışmalarına devam ettiği, bazı maddeler üzerinde fikir ayrılıklarının yaşandığı, bu fikir ayrılığının 5.maddede yer alan temsil ve yürütme yetkilerinin sınırları konusunda çıktığı, son gelen bilgilerde temsil konusunda anlaşma

⁴²² “Ankara Dr. Küçük'ü Destekliyor”, *Yeni İnan*, 26 Şubat 1959, S. 1699, s. 1.

⁴²³ “Meclis Dün Kıbrıs Anlaşmasını Tasvip Etti”, *Yeni İnan*, 5 Mart 1959, S. 1705, s. 1.

⁴²⁴ “Kıbrıs'lı Türklere Yardım”, *Yeni İnan*, 7 Mart 1959, S. 1707, s. 1.

⁴²⁵ “Kıbrıs Geçici Hükümet Azaları Dün Belli Oldu”, *Yeni İnan*, 3 Nisan 1959, S. 1730, s. 1.

⁴²⁶ “Kıbrıs Hakkındaki Yeni Türk-Yunan Temasları”, *Yeni İnan*, 14 Ağustos 1959, S. 1833, s. 1.

⁴²⁷ “Kıbrıs'la İlgili Yeni Temaslar Yapılıyor”, *Yeni İnan*, 26 Ağustos 1959, S. 1843, s. 1.

sağlandığı belirtilmiştir. Böylece devleti temsil yetkisinin Cumhurbaşkanı'na verildiği, Türk milletinin çıkarlarına uygun olarak da kısıtlandığı ifade edilmiştir.⁴²⁸

Makarios'un yaptığı açıklamada Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs'ın bir antlaşma yaptığı, antlaşmaya göre Türkiye ya da Yunanistan'ın olası bir savaşa girmesi durumunda Kıbrıs'ın girmesinin gerekmeyeceği, Kıbrıs'ta bir isyan hareketi çıkarsa, Türkiye ve Yunanistan'ın müdahale etmesinin Kıbrıs hükûmetinin izni ile olacağı ifade edilir. Ayrıca Lefkoşa Belediye Başkanı Dr. Darvis'in Makarios'un tutumunun diktatörlükle eşit olduğunu söylediği belirtilir.⁴²⁹

Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nda Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve bakanlara verilecek icra yetkisi konusunda yapılan çalışmaların artık sona erdiği, Makarios, Fazıl Küçük, Türk delege Nihat Erim ve Yunan delege Tsatsos'un antlaşmayı parafe ettiği duyurulur. Fazıl Küçük'ün yaptığı açıklama gazetede yer alır.

*“Anlaşmaya vardık. Bunun için hem kendi öz camiamı hem bütün Kıbrıs halkını tebrik ederim. Kıbrıs halkının bizden beklediği iyi neticeleri gerçekleştireceğimiz hususundan son derece ümitliyim.”*⁴³⁰

3 Aralık 1959 tarihinde Dr. Fazıl Küçük'ün 18.30'da atılacak 21 pare top atışı ile birlikte Kıbrıs'ın ilk Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısı ilan edileceği duyurulur.⁴³¹

Kıbrıs Anayasa Komisyonu'nun Türk ile Rum belediyeler meselesi dâhil tüm ihtilaflı maddelerin üzerinde anlaşma sağlandığı, Anayasa tasarısının İngiliz metninin tamamladığı, Türkçe ve Rumcaya çevrildiği zaman üç dilde de yayınlanacağı belirtilir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 10 Şubat'ta ilan edilmesi için hiçbir engelin kalmadığı açıklanır.⁴³²

Kurulacak Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Kıbrıs'ta yer alacak 650 kişilik Türk askeri birliğinin öncü grubunun Kurmay Albay Turgut Sualp komutasında Lefkoşa'ya gideceği belirtilir, bu öncü grubunun vazifesinin daha sonra gelecek askeri birliklerin hazırlıklarında bulunmak olduğu açıklanır.⁴³³

Londra'da yapılan görüşmelerde Yunan temsilcisinin bazı zorluklar çıkarttığı, anayasada Türk ve Rum eğitim sistemi bütçeleri konusunda anlaşma sağlanamadığı, Rumların kurulacak Kıbrıs ordusu ile polisin Zürih Antlaşmasında öngörülen miktarın

⁴²⁸ “Kıbrıs'ta Çıkan Son İhtilafta Durumumuz”, *Yeni İnan*, 2 Eylül 1959, S. 1849, s. 1.

⁴²⁹ “Rum İstişare Meclisi Makarios'tan Şikâyetçi”, *Yeni İnan*, 31 Ekim 1959, S. 1899, s. 1.

⁴³⁰ “Kıbrıs'ta Dün Anlaşma Oldu”, *Yeni İnan*, 11 Kasım 1959, S. 1908, s. 1.

⁴³¹ “Dr. Fazıl Küçük Vazifeye Başlıyor”, *Yeni İnan*, 3 Aralık 1959, S. 1926, s. 1.

⁴³² “Kıbrıs'taki Türk-Rum Belediye İşleri Halledildi”, *Yeni İnan*, 8 Ocak 1960, S. 1956, s. 1.

⁴³³ “Kıbrıs'a Gidecek Askeri Birliğimizin Öncüsü Hazır”, *Yeni İnan*, 11 Ocak 1960, S. 1958, s. 1.

düşürülerek, eğitim öğretim bütçelerine eklenmesini istediği, Türk tarafının bu öneriyi kabul etmediği bildirilir.⁴³⁴

Kıbrıs konusunda bu kez İngiltere'nin sorun çıkardığı, İngiltere'nin adadaki üslerden vazgeçmediği, bu konudaki tavrını sürdürmesi halinde Fazıl Küçük ve Makarios'un Kıbrıs'ta bağımsızlık ilan edecekleri duyurulur. Fazıl Küçük'e göre İngiltere, 50 mil kare büyüklüğündeki araziye üs olarak almalı, İngiliz hükûmetinin talep ettiği 70 mil kare büyüklüğündeki arazide ise, İngiliz kuvvetlerine özel kolaylıklar gösterilmeli, bu teklifin kabul edilmemesi durumunda İngiliz egemenliği altında kalacak 120 mil karelik arazide Kıbrıslılar ile İngiltere arasında ortak olması istenir.⁴³⁵

Başbakan Adnan Menderes'in Atina gazetelerine Kıbrıs konusu hakkında verdiği demeç gazeteye yansır. İngiltere ile Kıbrıs'ta bulunan iki cemaat arasındaki anlaşmazlıkların kısa zamanda dostça çözüleceği konusuna iyimser ve ümitli olduğunu dile getirir.

*“Kıbrıs anlaşmasından sonra Türk-Yunan münasebetleri samimi olarak düzelmiştir. Yunanistan'da Türkiye'ye bugün, NATO içerisinde yakın iş birliği etmektedirler. Müşterek Pazar'a girişlerinin arifesinde, iki memleket arasında sonuçlu müzakereler cereyan etmektedir. Karşılıklı münasebetlerimiz de gelişmektedir. Her iki taraf şuna samimi olarak inanmaktadır ki, Türkiye'deki Yunan azınlığı ve Yunanistan'daki Türk azınlığı iki memleketi daha da yakınlaştıracak bir unsur olabilecek durumdadır. Mazide anlaşmazlıklara sebebiyet vermiş olan Kıbrıs meselesi, bugün iki memleketi birleştirecek ve iş birliğini sağlayacak bir unsur olmuştur.”*⁴³⁶

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kısa bir süre içerisinde kurulabilmesi için ortaya çıkan sorunların çözülebilmesi amacıyla görüşmelerin tüm hızıyla sürdüğü, Kıbrıs hakkında yapılan son görüşmeler hakkında bir konuşma yapan Başpiskopos Makarios'un Kıbrıs'ın müstakil bir cumhuriyet olarak mart ayı içerisinde ilan edileceğini ümit ettiği belirtilir.⁴³⁷

İngiltere'nin Kıbrıs'ın yeni kurulacak Kıbrıs Cumhuriyeti'ne devri için 10.000.000 İngiliz sterlini ayırdığı belirtilirken, Kıbrıslılar adına İngilizlere verilecek üslerin yıllık kira tazminatına ek olarak bir bağış talep edileceği, Makarios'un İngiliz üsleri için adanın 120 mil karelik arazinin verilmesine hala karşı olduğu ifade edilir.⁴³⁸

⁴³⁴ “Kıbrıs İşinde Yeniden Anlaşmazlıklar Çıktı”, *Yeni İnan*, 5 Şubat 1960, S. 1980, s. 1.

⁴³⁵ “İngiltere Uzlaşma Teklifini Reddetti”, *Yeni İnan*, 11 Şubat 1960, S. 1985, s. 1.

⁴³⁶ “Başbakan Kıbrıs Meselesinin Halli Yönünden Ümitli”, *Yeni İnan*, 13 Şubat 1960, S. 1987, s. 1.

⁴³⁷ “Kıbrıs'ta Müzakereler Aralıksız Devam Ediyor”, *Yeni İnan*, 16 Şubat 1960, S. 1989, s. 1.

⁴³⁸ “Kıbrıs'ta Üslerin Devri İçin Konuşmalar Devam Ediyor”, *Yeni İnan*, 17 Şubat 1960, S. 1990, s. 1.

İngiltere parlamentosunun Muhafazakâr Parti üyelerinden William Yates'ın yaptığı açıklamada, Kıbrıs'taki anlaşmazlığın İngiltere'nin elinde bulunan üslere atom bombalarının depolanması ile ilgili olduğu, bu konuda anlaşma sağlanmasının gerekli olduğu vurgulanır.⁴³⁹

19 Ağustos tarihinde “Kıbrıslı Kardeşlerimize Selam” başlıklı köşe yazısı ile Kıbrıs'ın istiklaline kavuştuğu duyurulur. Kıbrıs'ın 82 yıldır yabancı idarenin bütün acılarını tattığı, terörden çok çekmiş Kıbrıslıların bayram yaptıkları ifade edilir. Bağımsızlığın ilanından sonra Rumların adaya çıkan Yunan askerlerine değil, EOKA'cılara sevgi gösterilerinde bulundukları, bunun ada için pek hayırlı ve ümit verici olmadığı aktarılır.⁴⁴⁰

Gazetede Kıbrıs basını konusuna geniş yer verilir, Kıbrıs ve dış kaynaklı haberlerden alınan bilgiler doğrultusunda okuyuculara bilgiler aktarılır. Genel olarak haberler olduğu gibi verilmiş olsa da Fahir Taner tarafından Türkiye'yi ve Kıbrıs Türklerini destekleyen köşe yazıları da kaleme alınır. Gazete Kıbrıs konusunu sürekli gündemde tutarak Tekirdağ halkının Kıbrıs meselesini unutmamasını sağlar ve halkı bilgilendirir.

3.4. BATI TRAKYA'DAN TÜRKİYE GELEN GÖÇMENLER (1954-1957)

Batı Trakya, 1363 yılında Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetine girer, 1913 yılında önce Bulgaristan'ın 1920 yılında da Yunanistan'ın eline geçer. Batı Trakya sınırları; Doğuda Meriç Nehri, Batı'da Makedonya'ya bağlı Mesta Karasu Nehri, Kuzey'de Bulgaristan'a bağlı Rodop Dağları, Güney'de ise Ege Denizi ile çevrilidir.⁴⁴¹

Lozan Antlaşmasıyla Batı Trakya'nın bugünkü statüsü belirlenir, Batı Trakya Yunanistan'da kalır. 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan “Türk ve Rum Ahalinin Mübadelesi” sözleşmesinin 2. Maddesine göre İstanbul'daki Rumlar ile Batı Trakya'daki Türkler mübadele dışında bırakılır. Ayrıca Lozan Antlaşması'nın 37-45 maddeleri arasında bu azınlıklara tanınan temel haklar belirtilir.⁴⁴²

Zaman içerisinde Yunanistan hükûmetleri Kıbrıs meselesi ve Ege Denizi konularında Türkiye'den taviz verilmesi mümkün olmayan isteklerde bulunup bunun karşılığını alamayınca Batı Trakya'da yaşayan Türkler üzerinde genel bir baskı havası

⁴³⁹ “Kıbrıs'ta Üsler İhtilafı Atom Silahı İle Alakalı...”, *Yeni İnan*, 16 Nisan 1960, S. 2038, s. 1.

⁴⁴⁰ İ. Olcayto, “Kıbrıslı Kardeşlerimize Selam”, *Yeni İnan*, 19 Ağustos 1960, S. 2141, s. 2141.

⁴⁴¹ Yusuf Halaçoğlu, Halit Eren, “Batı Trakya”, *İslam Ansiklopedisi*, C.5, 1992, s.144.

⁴⁴² İbrahim Mert Öztürk, “Soğuk Savaş Döneminde Batı Trakya Türk Azınlığı (1945-1960)”, *Tarih Okulu Dergisi*, Y.7, S.19, 2014, s.468

oluşturur, bu çerçevede hukuki özgürlüklerin kısıtlanması, eğitimden yoksun bırakma, vatandaşlıktan uzaklaştırma gibi baskıcı tutum sergiler.⁴⁴³

Yunan Başvekil Mareşal Papagos 1954 yılında, Anadolu Ajansı'na verdiği demeçte Batı Trakya Türklerinin gelişmesi için her türlü adımı atacağını açıklar ancak 1954 yılının Mart ayında yedi Türk, Meriç'i geçerek iltica ederler. Yine 1954 yılı içerisinde 30 Yunan vatandaşı Türk, kayıkla Meriç Nehri'ni geçerek 25 Mart Eskiköy'e iltica eder, nisan ayında da 33 Türk Eskiköy'e iltica vakaları gerçekleşir. Batı Trakyalıları en çok düşünceye sevk eden şey anavatana kaçanların yetkililer tarafından geri iade edilme düşüncesi oluşur. 1955- 1962 yılların arasında Yunanistan'dan Türkiye'ye 18.537 Türk gelir, 15.903'ü serbest göçmen, 2.634'ü de mülteci konumundadır.⁴⁴⁴

Yeni İnan gazetesi Batı Trakya Türkleri'nin Türkiye'ye iltica etme haberlerine sıklıkla yer verir, bu konu üzerinde önemle durur. Bu haberlerin ilki 6 Mart 1954 tarihli. Haberde, Yunanistan topraklarından kaçarak İmroz adasına gelen 5 Türk vatandaşının Türkiye'ye iltica ettikleri duyurulur. İltica eden vatandaşların Batı Trakya Türklerinden olduğu ve eğitimlerini İstanbul Üniversitesi'nde almak istedikleri belirtilir. Bir başka iltica vakasında, Yunanistan'da bulunan bütün mal varlıklarına el koyulan karı kocanın Meriç Nehri'ni geçerek Türkiye'ye sığındıkları bildirilir.⁴⁴⁵

30 Türk vatandaşının daha Yunanistan'dan kaçıp Meriç Nehri üzerinden Türkiye'ye geldikleri belirtilir. Yarı çıplak, yorgun olduğu gözlenen göçmenlere giysi, yiyecek ve kalacak yer yardımları için gereken adımların atıldığı açıklanır.⁴⁴⁶

Batı Trakya'dan Türkiye'ye gelen kişi sayısının gittikçe arttığı, dört günde toplam 27 kişinin iltica ettiği bildirilir. Yunanistan'ın baskıları arttırdığı ve yakın zamanda birçok Türk vatandaşının daha Türkiye'ye iltica edeceği vurgulanır.⁴⁴⁷

28 Nisan'da 25 vatandaşın daha iltica ederek, Eskiköy civarına geldikleri, yaptıkları açıklamada Yunan hükûmeti tarafından baskıya uğradıkları, bu baskının gittikçe arttığı, iyi işlere sahip Türklerin zorla askere gönderildikleri ifade edilir.⁴⁴⁸

Gazetede Meriç Nehri'ni yüzerek geçen Türk vatandaşları hakkında haberler sıklıkla yer alır, 1 Haziran 1954'te 5 Türk vatandaşının Türkiye'ye iltica ettikleri ve Batı

⁴⁴³ İlker Alp, "Batı Trakya Türkleri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S.33, 1995, s.642.

⁴⁴⁴ Eray T. Biber, "20. Yüzyılda Yunanistan'dan Türk Göçleri", *XX-XXI. Yüzyılda Türk Dünyasında Sürgün ve Göç*, İstanbul, 2015, s. 303-325.

⁴⁴⁵ "Yunanistan'dan 7 İrkdaşımız Daha İltica Etti", *Yeni İnan*, 6 Mart 1954, S. 238, s. 1.

⁴⁴⁶ "Batı Trakya'dan Yeni İlticalar", *Yeni İnan*, 25 Mart 1954, S. 250, s. 1.

⁴⁴⁷ "Batı Trakya'dan İlticalar", *Yeni İnan*, 9 Nisan 1954, S. 254, s. 1.

⁴⁴⁸ "Yunanistan'da Türklere Baskı Arttı", *Yeni İnan*, 28 Nisan 1954, S. 263, s. 1.

Trakya'dan geldikleri belirtilen vatandaşların, yiyecek ve giyinme işlerinin derhal yapıldığı ifade edilir.⁴⁴⁹ 19 Temmuz tarihinde yer alan haberde, yine nehri yüzerek geçen 6 Türk vatandaşının Enez'e ulaştığı, bu vatandaşlara yemek ve barınma konusunda yardımların yapıldığı belirtilir.⁴⁵⁰

8 Ekim tarihinde gazetede yer alan haberde, son bir hafta içerisinde Yunanistan'dan Türkiye'ye 10 vatandaşın iltica ettiği, bu vatandaşların Toprak ve İskân Müdürlüğü tarafından iskânlarının gerçekleşeceği belirtilir.⁴⁵¹ Kasım ayında da ilticaların devam ettiği, 3 kişinin daha İskeçe'den Meriç Nehrini geçtiği ve Enez'e geldiği belirtilerek, bu kişilere gerekli yardımların yapıldığı bildirilir.⁴⁵²

Bazı İstanbul gazetelerinde, 25 Nisan 1953 yılından sonra Yunanistan'dan Türkiye'ye iltica eden vatandaşların iade edileceği haberlerinin yer aldığı fakat bu haberlerin yetkililer tarafından yalanlandığı bildirilir. İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada; 25 Nisan 1953 tarihinde vilayetlere gönderilen genelgede sınırlı ikamete tabi olan veya izinsiz vize ile ülkeye gelenlerin sürelerinin dolduğunun hatırlatıldığı belirtilir.⁴⁵³

Muratlı'da göçmenler için yapılan evlerin tamamlandığı 8 Şubat 1955 tarihinde törenle sahiplerine verileceği, törende Devlet Bakanı Osman Kapani'nin de bulunup konuşma yapacağı belirtilir.⁴⁵⁴ Saat 11'de başlayan tören ile 44 göçmen evinin sahiplerine teslim edildiği açıklanır. Yapılan törende Devlet Bakanı Osman Kapani, Kırklareli Milletvekili Mahmut Erbil ve Vali Necdet Yılmaz'ın da bulunduğu, Mahmut Erbil'in konuşmasında aşağıdaki konulara değinilir:

“Uzun zaman yabancı uyruk altında ve demir perde gerisinde türlü mezalim ve meşakatlere maruz kalmış göçmenlerden Muratlı'ya tertib edilen 44 göçmen ailesine evlerini teslim edeceğiz.

Vatan toprakları dışında yaşamış göçmen kardeşlerimiz beş seneden beri memleketimize gelmeye başlamışlar ve kendilerine devletçe elden gelen bütün yardımlar yapılmıştır.

İçtimai ve iktisadi bünyemizde mühim bir mevkie bulunan göçmenlerin refaha ulaşmaları sağlanmıştır.

⁴⁴⁹ “Batı Trakya'dan Yeni İlticalar”, *Yeni İnan*, 1 Haziran 1954, S. 279, s. 1.

⁴⁵⁰ “6 İrkdaşımız Daha İltica Etti”, *Yeni İnan*, 19 Temmuz 1954, S. 318, s. 1.

⁴⁵¹ “Batı Trakya'dan On Türk Daha Anayurda Kaçtı”, *Yeni İnan*, 8 Ekim 1954, S. 375, s. 1.

⁴⁵² “Batı Trakya'dan 3 İrkdaşımız Daha İltica Etti”, *Yeni İnan*, 4 Kasım 1954, S. 398, s. 1.

⁴⁵³ “Yanlış Bir Haber”, *Yeni İnan*, 7 Ocak 1955, S. 448, s. 1.

⁴⁵⁴ “Muratlı Göçmen Evleri Merasimle Sahiplerine Verilecek”, *Yeni İnan*, 7 Şubat 1955, S. 471, s. 1.

Bugün kendilerine evleri teslim edilecek olan göçmen kardeşlerimiz istikbale gönül ferahlığı ile bakabilirler. Yeni evlerinde müreffeh ve mesut bir hayat sürebilmelerini temenni ederim.”

Ev verilen göçmenlerden Mustafa Noyan'ın söz aldığı ve devlet büyüklerine teşekkür ettiği, daha sonra göçmenler tarafından kurban kesildiği ve göçmen aileler tarafından Cumhurbaşkanı Celal Bayar, TBMM başkanı Refik Koraltan ve Başbakan Adnan Menderes'e teşekkür telgraflarının çekildiği bildirilir.⁴⁵⁵

Gazete sahibi ve yazı işleri müdürü Fahir Taner tarafından göçmenler ve iskân konusu ile ilgili bir makale kaleme alınır. Makalede; uzun yıllar boyunca ülkelerinden uzak kalan, demir perdenin arkasında çeşitli baskılara ve zulümlere maruz bırakılan ve “soysuzca” bir düşünceyle göçe zorlanan ırkdaşlara Türk milletinin kollarını açtığı belirtilir. Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin büyük bir kısmının Tekirdağ'a yerleştirildiği, göçmenlere toprak, ev verildiği, İskân Müdürü Hakkı Köycüler'in büyük gayret gösterdiğini ifade eder.⁴⁵⁶

Türkiye ile Yugoslavya arasında imzalanan mübadele antlaşması gereğince 1955 yılının sonuna kadar 50 bin göçmenin Türkiye'ye geleceği ifade edilir. Gelen göçmenlerin iş kurabilmeleri için hükûmet tarafından faizsiz kredi verileceği, İstanbul'daki Kartal ve Şişli'ye inşa edilen 1000 göçmen evine yerleştirilecekleri açıklanır.⁴⁵⁷

Gümölcine ve İskeçe'de bulunan Batı Trakya Türklerine, Yunan idaresinden memnun oldukları, Türklerin haklarını korudukları, can ve mal güvenliklerini sağladıklarına dair kararlar imzalatmak istendiği, bu teşebbüslerin Kıbrıs meselesin dolayısıyla Türkiye'nin Batı Trakya Türklerinin durumları hakkındaki şikâyetlerini engellemek için yapıldığı aktarılır.⁴⁵⁸

8 Nisan 1957 tarihli haberde, Batı Trakya Türklerinin Yunanistan tarafından baskı altında tutulduğu ve Türklerin göçe zorlandıkları bu durumun Lozan Antlaşmasının hükümlerine aykırı olduğu ifade edilerek, Türkiye'nin bu durumu BM'ye götürmeye karar verdiği belirtilir. Yunan hükûmetinin Batı Trakya Türklerinin yaşadıkları bazı bölgeleri askeri bölge ilan ettiği ve ekonomik olarak da Türklere ağır şekilde baskı uyguladıkları

⁴⁵⁵ “Muratlı Göçmen Evleri Merasimle Sahiplerine Verildi”, *Yeni İnan*, 7 Şubat 1955, S. 472, s. 1.

⁴⁵⁶ Fahir Taner, “İskân İşlerimiz”, *Yeni İnan*, 9 Şubat 1955, S. 473, s. 1.

⁴⁵⁷ “Yugoslavya'dan 50 Bin Türk Geliyor”, *Yeni İnan*, 10 Haziran 1955, S. 572, s. 1.

⁴⁵⁸ “Batı Trakya'da Türklere Baskı”, *Yeni İnan*, 18 Temmuz 1956, S. 909, s. 1.

böylece buradaki Türkleri göç etmeye zorladıkları vurgulanır.⁴⁵⁹ İskeçe’de Türklere ait “Şahin Mezarlığı”nın Rumlar tarafından yakıldığı ifade edilir.

*“Öteden beri mezarlığın bir kısmını jimnastik sahası olarak kullanan askeriye, erlere otları yaktırmıştır. Ancak, bu yüzden bütün mezarların üstleri ve tahtaları tamamen yanmıştır. Hadise şehirde büyük bir teessür uyandırmış, gerekli şikâyetler yapılmıştır.”*⁴⁶⁰

Batı Trakya’da yayın yapan Akın gazetesinden alınan habere göre, Yunan hükûmetinin alakasızlığı sebebiyle Türk okullarında programsızlığın hüküm sürdüğü, Yunan basını ve yerli idarecilerin giriştiği manevi baskıya Yunan hükûmetinin de katıldığı vurgulanır.⁴⁶¹

Türkiye Cumhuriyeti için Türk-Yunan mübadelesi ile yoğunlaşan göç hareketleri belli aralıklarla günümüze kadar devam eder. Göç hareketliliğinde vatandaşların çoğu Türkiye’yi vatan olarak benimseyen Balkan ülkelerinden çıkagelen Türkler olur. Türkiye Cumhuriyeti, baskılardan kaçan bu vatandaşlarımıza toprak vererek güvenliklerini sağlar.

⁴⁵⁹ “Batı Trakya Türklerinin Haklarını Arayacağız!”, *Yeni İnan*, 8 Nisan 1957, S. 1131, s. 1.

⁴⁶⁰ “Batı Trakya’da Rumlar Bir Türk Mezarlığını Yaktılar”, *Yeni İnan*, 9 Nisan 1957, S. 1132, s. 1.

⁴⁶¹ “Batı Trakya Türkleri”, *Yeni İnan*, 2 Ağustos 1957, S. 1223, s. 1.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. YENİ İNAN GAZETESİNE GÖRE TEKİRDAĞ'DA EKONOMİ, EĞİTİM VE SAĞLIK

1950'li yıllara gelindiğinde II. Dünya Savaşı'ndan ekonomik ve sosyal açıdan olumsuz yönde etkilenen bir Türkiye Cumhuriyeti görülmektedir. Bu olumsuz durumun ortadan kaldırılması için sağlık alanındaki gelişmelere eş değer olarak, ölüm sayısının azalması, ulaşım ağlarının gelişmeye başlaması ile birlikte hızlı bir kalkınma sürecine adım atılır. Nitekim 1950-1960 yılları arasında daha da hız kazanan bu faaliyetler, şehirleşmenin gelişmesi adına önemli bir yer tutar. Bununla birlikte Türkiye nüfusu için önemli bir yer tutan kır nüfusunun yüksek doğurganlık oranının artması sonucunda aynı topraktan yararlanan insan sayısı da artmıştır. Toprak üzerinde artan bu baskı insanları başka iş kollarına yönelmeye itmiş ve bu şekilde kırdan kente göçlerin artışına sebep olur. Ancak kentlere gelen nüfus şehir hayatına hemen uyum sağlayamadığı gibi kent nüfusuna hem göç yoluyla hem de yüksek doğum oranıyla dâhil olmuşlardır.

Cumhuriyet Döneminin en hızlı kalkınma sürecine adım attığı bu dönem, aynı zamanda nüfusun da hızlı bir şekilde arttığı bir dönem olur. Bu artış hızıyla birlikte 1960 yılında nüfus 28 milyona yaklaşır ve yıllık ortalama %28,5'lik bir hızla yükselir.⁴⁶²

1940-1950 arası dönemin Tekirdağ nüfusunun artış hızı %14.933 olur, gelecek on yıllık süre için bu oran %49.985'e yükselir. 1950-1960 yılları arasında, Balkanlardan gelen göçmenlerin Tekirdağ iline yerleştirilmesi ile göçmen sayısı 83.329'e ulaşır. Göçmen hareketlerinin Türkiye nüfusuna %8'lik bir katkısı olur.⁴⁶³

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 1950 nüfus sayımında Tekirdağ'ın nüfusu 224,821⁴⁶⁴ iken, 1955 nüfus sayımlarında bu sayı 251,071'e ulaşır, 1960 nüfus sayımlarında ise 274,806'ya çıkar.⁴⁶⁵ 1955 genel nüfus sayımı sonuçları şu şekildedir: Tekirdağ merkez, Çorlu, Hayrabolu, Malkara, Saray ve Şarköy'de kadın nüfusunun 25,776, erkek nüfusunun 30.080, toplam nüfusun ise 55.846 olduğu, nahiye ve köylerde 97,380 kadın, 97,845 erkek, toplam 195,225 kişinin yaşadığı belirtilir.⁴⁶⁶ Verilen istatistiklere göre köy ve nahiyelerde yaşayan kişi miktarının ilçelerde yaşayan kişilerden

⁴⁶² Rüya Kasarcı, "Türkiye'de Nüfus Gelişimi", *Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 5, Ankara, 1993, s.257.

⁴⁶³ Kasarcı, a.g.e., s.252.

⁴⁶⁴ Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK), *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, Ankara 1961, s. 12.

⁴⁶⁵ *1990 Genel Nüfus Sayımı: İdari Bölünüş*, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 1991, s. 4.

⁴⁶⁶ Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK), *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, Ankara 1961, s. 495.

çok daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Ayıca 1955 nüfus sayımı istatistiklerine göre Tekirdağ ilinin yüz ölçümü 6.123 km²'dir.⁴⁶⁷

1955 yılında Tekirdağ'da Banarlı, Barbaros, İncik, Marmara, Muratlı, Dambaslar, Susuzmüsellim, Ballı, Şahin, Yörük, Beyazköy, Mürefte, Çerkezköy nahiyeleri bulunmaktadır.⁴⁶⁸

TÜİK verilerine göre, 1960 genel nüfus sayımı sonuçları şu şekildedir: Tekirdağ merkez, Çerkezköy, Çorlu, Hayrabolu, Malkara, Muratlı, Saray ve Şarköy'de 36,885 kadın, 48,011 erkek olmak üzere toplam 84,896 kişinin yaşadığı, bucak ve köylerde ise 94,908 kadın, 95,002 erkek olmak üzere toplam 189,910 kişinin yaşadığı belirtilir. Verilen istatistiklere göre ilçe sayısında artış olmuş, Çerkezköy ve Muratlı ilçe statüsü kazandığı görülmüştür. 1960 yılında Tekirdağ'da 283 bucak ve köyün olduğu, bu 283 bucak ve köyün toplam nüfus miktarının 189,910 olduğu görülür.⁴⁶⁹

Yukarıda yer alan verileri Yeni İnan gazetesi ile karşılaştırıldığında gazetede yer alan veriler ile TÜİK verileri arasında tutarlılık olduğu, çok fazla bir fark olmadığını ifade edilebilir. Gazetenin nüfus sayımları hakkında verdiği rakamlar aşağıdaki gibidir:

1955 yılında yapılan nüfus sayımına göre Tekirdağ merkezinde 18003 kişinin yaşadığı, bu sayının 1950 sayımından 2317 kişi daha fazla olduğu dile getirilir.⁴⁷⁰

23 Ekim 1960 yılında yapılan nüfus sayımına göre 1955 yılında yapılan sayımda 18,850 olan Tekirdağ merkez nüfusunun 24 bine çıktığı duyurulur.⁴⁷¹ İlerleyen günlerde nüfus sayımının netlik kazandığı, şehrin tüm nüfusunun 275 bin olduğu belirtilerek, aşağıdaki rakamlar açıklanır.

*“Tekirdağ; merkez 23903, kaza 5619, Çorlu; merkez 21978, kaza 51715, Malkara; merkez 9175, kaza 53870, Hayrabolu; merkez 8589, kaza 38570, Saray; merkez 5283, kaza 22513, Şarköy; merkez 4006, kaza 20286, Muratlı; merkez 6229, kaza 17086, Çerkezköy; merkez 5465, kaza 13926.”*⁴⁷²

4.1. EKONOMİ

1950'li yıllarda Türkiye büyük kalkınma adımları atmaya başlar. Bunu başarmak adına destekleyici unsur olarak 1947 Truman Doktrini ve 1958'den sonra ise Marshall

⁴⁶⁷ Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK), *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, Ankara 1961, s. 495.

⁴⁶⁸ Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK), *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, Ankara 1961, s. 495, 496, 497, 498, 499, 600.

⁴⁶⁹ Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK), *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı*, Ankara, 1963, s. 521

⁴⁷⁰ Sayım Sükûnet İçinde Cereyan Etti, *Yeni İnan*, 24 Ekim 1955, S. 685, s. 1.

⁴⁷¹ Şehir Nüfusu 24 Bin, *Yeni İnan*, 24 Ekim 1960, S. 2196, s. 1.

⁴⁷² Vilayet Nüfusu 275 Bin, *Yeni İnan*, 27 Ekim 1960, S. 2199, s. 1.

yardımlarını görmüştür.⁴⁷³ ABD görevlilerinin Türkiye ekonomisini incelemesi ve çıkarımları doğrultusunda tarımsal üretimin artırılması ve bununla birlikte tarımın dış pazara açılması yönünde yönlendirilir. Bunun durumun getirisi olarak tarımda makineleşme ve ulaşım ağının kuvvetlendirilmesi gerektiği bildirilir.⁴⁷⁴ Ülkenin gelişmesini köy ve köylüye bağlayan Demokrat Parti 1950-1960 yılları içerisinde köyde yaşayan vatandaşlara zirai makineleşme, aynı zamanda modern yöntemlerle ekip biçmesine yönlendirerek gelişmelerini sağlamak amaçlanır.⁴⁷⁵

Yeni İnan gazetesi Tekirdağ'ın ekonomik durumuna büyük önem verir ve tarım, hayvancılık, bağcılık, Tekirdağ limanından yapılan ihracatlar, Tekirdağ'a demir silo yapılması, temel gıda maddeleri fiyatları hakkında çeşitli bilgiler vermiştir. Çalışmamızın bu bölümünde gazetenin verdiği veriler ile bilgiler kullanılıp gazetenin eksik kaldığı verileri tamamlamak için ise Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi ve TBMM Zabıt Ceridelerinden faydalanılmıştır.

Yeni İnan gazetesine göre tarım faaliyetlerine bakıldığında, ilk haberin Tekirdağ tarım borsası ile ilgili olduğu görülür. 1954 yılında Tekirdağ tarım borsasında en fazla ayçiçeği, buğday, çavdar, arpa, kuşyemi, kaplıca, darı, fiğ, keten tohumu, nohut, kolza, susam ve küspenin işlem gördüğü aktarılır. Borsadan 17,811 ton buğdayın satıldığı bunun 10,112 tonunun ihraç edildiği, 24,193 ton ayçiçeğinin satıldığı bunun 2195 tonunun ihraç edildiği, 24,065 ton kuşyeminin satıldığı bunun 2873 tonunun ihraç edildiği ifade edilir.⁴⁷⁶

Yeni İnan gazetesinde tarımsal veriler sık sık yer alır. Tekirdağ'da toplanan Teknik Ziraat Kongresinde açıklanan rakamlara göre: Tekirdağ'ın ekim sahasının 1950 yılına göre %27,8, üretim miktarının da %35,5 arttığı ayrıca 1954 yılında Tekirdağ'da 200 traktörün kullanıldığı aktarılır.⁴⁷⁷

1955 yılında Tekirdağ'da toplam 462,686 hektar arazinin ekildiği, ekilen çeşitli hububatlar arasında en fazla 180,570 hektar ile kaplıca buğdayının ekildiği, daha sonra sırasıyla 121,350 ile buğday, 54,640 ile ayçiçeği, 28,120 ile mısır, 22700 ile çavdar, 21170 ile arpa, 18140 ile yulaf, 6045 ile kuşyemi, 4610 ile keten ekildiği ifade edilir.⁴⁷⁸

⁴⁷³ Yusuf Çınar, Modernleşme ve Bağımlılık Teorisi Ekseninde Marshall Yardımı ve Türkiye, *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 16, S.2, Haziran 2018, s. 337.

⁴⁷⁴ Yakup Kepenek, Nurhan Yentürk, *Türkiye Ekonomisi*, Remzi kitapevi, Kasım 2001, s.92-93.

⁴⁷⁵ Sevilay Özer, "Demokrat Parti Dönemi Zirai Makineleşme Hareketi ve Sonuçları", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2014, S.31 s.65.

⁴⁷⁶ Tekirdağ Borsasının 1954 Yılı Faaliyetlerine Umumi Bir Bakış, *Yeni İnan*, 10 Ocak 1955, S. 449, s. 1.

⁴⁷⁷ Teknik Ziraat Kongresi Dün Açıldı, *Yeni İnan*, 4 Şubat 1955, S. 469, s. 1.

⁴⁷⁸ Bu Yıl Vilayetimizde 462,686 Hektar Saha Ekildi, *Yeni İnan*, 8 Temmuz 1955, S. 596, s. 1.

Tekirdağ, bulunduğu coğrafi konum nedeniyle, zirai faaliyetlere ve tarıma elverişli bir şehir konumundadır. Tarımsal alandaki çalışmaların artmasıyla Tekirdağ iskelesinin Trakya'nın ihracat limanı haline geldiği ve borsa faaliyetlerinin de gittikçe arttığı belirtilir. 1955 yılı içerisinde Tekirdağ tarım ürünleri borsasında 80.020.828 kilo çeşitli cinsten hububatın işlem gördüğü, üretici köylüye 19.005.601 toptancı ve tüccarlara 16.548.325 olmak üzere toplam 35.553.928 lira üretici ve tüccara verildiği bildirilir. Yine 1955 yılında dış piyasaya da 60.508.245 kilo muhtelif cins mal ihraç edilerek şirket ve firmalara 16.318.236 lira geçtiği dile getirilir. Ayrıca borsada işlem gören hububatların arasında buğday ve çičeğin ilk sırada olduğu belirtilir. Tekirdağ tarım ürünleri borsasının 1955 yılındaki faaliyetlerde Türkiye'nin 4.sü konumuna geldiği de açıklanır.⁴⁷⁹

Her yıl toplanan Tekirdağ Teknik Ziraat Kongresinin 3 Şubat 1956 tarihinde Vali Nafi Tamer'in konuşmasıyla açıldığı, kongreye belediye başkanın, müdürlerin, il tarım teşkilatı üyelerinin ve birçok çiftçi vatandaşın katıldığı duyurulmuş, toplantıda çiftçilerin birçok derdine değinildiği bildirilir.⁴⁸⁰ Ziraat Müdürü Fuat Bilgü, kongrede yaptığı konuşmasında Tekirdağ'ın yüz ölçümünün 585 bin hektar yani 5850 km² olduğunu belirterek, bunun %81,67'si yani 477,789 hektarının tarıma elverişli olduğu, kalan %18,33 yani 107,211 hektarının ise tarıma elverişsiz olduğunu açıklamıştır.

“Ziraata elverişli arazinin: %97,71 yani 467,423 hektarında tarla ziraatı yapılır.

%1,30 yani 5129 hektarında bağcılık yapılır.

%0,90 yani 4780 hektarında sebzeçilik yapılır.

%0,09 yani 557 hektarında meyvecilik yapılır.”

Sulanabilir arazi miktarının 2070 hektar olduğu, 1955 nüfus sayımına göre Tekirdağ'ın nüfusunun 251,531 olduğu, bu nüfusun %95'inin çiftçilik ile geçindiğini, 43 bin çiftçi ailesinin olduğu, ortalama olarak bir çiftçi ailesine 111 dekar tarıma elverişli arazinin düştüğü duyurulur.⁴⁸¹

Ayrıca açıklanan verilere göre Tekirdağ'da 1956 yılında traktör miktarının 226 olduğu, hayvanla yapılan tarımın giderek azaldığı, ekim, gübreleme, çapa ve hasat işlerinin alet ve makineler ile yapıldığı belirtilir. Her köyde mutlaka 5 ila 30 arasında değişen traktörün olduğu da dile getirilir.⁴⁸²

⁴⁷⁹ Tekirdağ Zahir Borsasının 1955 Yılı Faaliyetleri, *Yeni İnan*, 19 Ocak 1956, S.759, s. 1.

⁴⁸⁰ Tekirdağ Teknik Ziraat Kongresi Bugün Toplantı, *Yeni İnan*, 3 Şubat 1956, S. 772, s. 1.

⁴⁸¹ Vilayetimizin Zirai Durumu, *Yeni İnan*, 6 Şubat 1956, S. 774, s. 1.

⁴⁸² Vilayetimizin Zirai Durumu, *Yeni İnan*, 7 Şubat 1956, S. 775, s. 1.

5 Mart 1956 tarihli “*Zirai Bahisler*” isimli köşe yazısında Tekirdağlı çiftçilere birtakım uyarılarda bulunulur. Yazıda, ekim ve nadas mevsiminin yaklaştığı, tarlaların çamurlu iken sürülmemesi gerektiği, su birikintilerinin hendekler yardımıyla akıtılması gerektiği, hendek açarken pulluk kullanılmaması gerektiği belirtilir. İlkbaharda tercihen ayçiçeği, mısır, yer fıstığı ve soya fasulyesi ekilmesini tercih edebilecekleri, çünkü bu ürünlerin alıcısının bol ve fiyatının yüksek olduğu ifade edilir.⁴⁸³

12 Temmuz 1956’da Tekirdağ tarım ürünleri borsasına getirilen yeni yılın ilk mahsulleri olan arpa ve buğdayın satışa çıkarılması dolayısıyla Tekirdağ borsasında büyük bir tören düzenlendiği “*Borsada Yapılan Büyük Merasim*” başlıklı haber ile duyurulur. Törenin ardından 25 kilo arpa, 25 kilo buğdayın satışa çıkarıldığı, arpanın kilosunun 10 lira, buğdayın kilosunun ise 15 liradan satıldığı bilgisi verilir.⁴⁸⁴

1956 yılı mahsul yıllık ürününün⁴⁸⁵ düşük olduğu belirtilmiş, bu durumun sebepleri 8 maddede sıralanır:

- “1-1955 yılı hasat ve harmanın geç bitirilmesi,
- 2-Güzlük ekim hazırlığına geç başlanması,
- 3-Ekimin kısa zamanda bitirilmemesi,
- 4-Pullukla ekim yapılması,
- 5-İyi tohumluk kullanılmaması,
- 6-Gübre istimal edilmemesi,
- 7-Münavebe tatbik olunmaması,
- 8-Anızın vaktinde bozulmaması ve nadasların zamanında ikilenmemesi”⁴⁸⁶

1956 yılının Kasım ayında olumsuz hava koşulları sebebiyle tohumluğunu temin edemeyen ve çok kötü durumda bulunan çiftçi halka, hükûmet tarafından tohumluk yardımının yapılacağı duyurulur, ilk parti olarak Tekirdağ’a 1500 tonluk Ceylan Pınar menşeli tohumluk buğday geleceği belirtilir. Merkeze 338 ton, Çorlu’ya 375 ton, Saray’a 187 ton, Hayrabolu’ya 300 ton, Malkara’ya 225 ton, Şarköy’e 75 ton tohumluğun ayrıldığı bildirilir.⁴⁸⁷ 6 Kasım tarihinde Ziraat Bankası vasıtasıyla çiftçilere yapılan tohumluk dağıtımının tamamlandığı duyurulur.⁴⁸⁸

⁴⁸³ Zirai Bahisler, *Yeni İnan*, 5 Mart 1956, S. 798, s. 1.

⁴⁸⁴ Borsada Yapılan Büyük Merasim, *Yeni İnan*, 12 Temmuz 1956, S. 904, s. 1.

⁴⁸⁵ Tarımda Bir Yılda Elde Edilen Herhangi Bir Ürünün Toplamı, *Yeni İnan*, 21 Eylül 1956, S. 962, s.1.

⁴⁸⁶ Zirai Bahisler, *Yeni İnan*, 21 Eylül 1956, S. 962, s.1.

⁴⁸⁷ Vilayetime 1500 Ton Tohumluk Tahsis Edildi, *Yeni İnan*, 27 Eylül 1956, S. 967, s. 1.

⁴⁸⁸ Tohumluk Buğday Tevziatı Bugün Sona Eriyor, *Yeni İnan*, 6 Kasım 1956, S. 1002, s. 1.

Gazetede tarım ürünleri borsası hakkında her yıl yayınlanan bilgi köşesi 1957 yılında da yer alır. Haberde, 1956 yılında tarım ürünleri borsasında 76913 ton çeşitli cins hububatın işlem gördüğü, 1956 yılında olumsuz hava koşulları sebebiyle geçmiş yıllara nazaran buğdayda %50, diğer hububatlarda da %10 ila %20 arasında düşüş olduğu belirtilir. Tarım ürünleri borsasında işlem gören tüm hububatın değerinin 35 milyon 749 bin 882 lira olduğu, bu ürünlerin 17 milyon 749 liralık kısmının Tekirdağ iskelesinden İsrail, Almanya, İsveç, Çekoslovakya ve Belçika'ya ihraç edildiği, ihraç edilen ürünlerin arasında kuş yemi, küspe, kepek ve yulafın başı çektiği bildirilir.⁴⁸⁹

18 Temmuz 1957 yılında gazetede yer alan haberde, mevsimin ilk arpa ve buğday mahsullerinin satışı dolayısıyla her sene yapılan törenin bu sene de yapıldığı, yapılan törenin ardından arpanın kilosunun 11 lira 60 kuruştan buğdayın kilosunun da 19 liradan satıldığı bildirilir.⁴⁹⁰

15 Eylül 1958 yılında, ihtiyaç sahibi çiftçilere verilmek üzere hükûmet tarafından Tekirdağ'a 2000 ton buğday ve 300 ton arpa tohumluğu verileceği, Ziraat Bankası aracılığıyla verilecek olan buğdayların şu şekilde dağıtılacağı belirtilir:

*"Merkez kazaya 294 ton, Çorlu'ya 294 ton, Hayrabolu'ya 245 ton, Malkara'ya 735 ton, Muratlı'ya 147 ton, Şarköy'e 89 ton, Çerkezköy'e 49 ton tohumluk buğday verilecektir."*⁴⁹¹

1959 yılında gazetede açıklanan rakamlara göre, Tekirdağ'ın yüz ölçümünün 595,000 hektar olduğu, bu alanın %73'ü yani 431,437 hektarlık kısmının her yıl işlendiği dile getirilir. Tekirdağ'da 2254 traktörün var olduğu, 111,700 hektarın traktörle işlendiği, geri kalan 318,737 hektarın ise hayvanla işlendiği belirtilerek, bir hayvanın senede 100 dekar arazi işlediği hesap edilerek 63747 hayvanın bu işlerde kullanılabileceği fakat Tekirdağ'da 53596 yük hayvanının olduğu açıklanır.⁴⁹² Tekirdağ'ın 45077 hektar mera ve çayıra sahip olduğu, 1957 yılında büyükbaş ve küçükbaş toplam 596,406 hayvanın olduğu belirtilir. Bu bilgilere göre bir baş hayvana bir dekardan biraz fazla meranın isabet ettiği, bu rakamın küçükbaş hayvan için 3, büyükbaş hayvan için ise 10 dekar olması gerektiği ifade edilerek 276,087 hektar meraya ihtiyaç olduğu dile getirilir.⁴⁹³

Yeni İnan gazetesinde bağcılık ve buna bağlı olarak üzüm yetiştiriciliği ile ilgili haberler yer alır, Tekirdağ bağcılarının yaşadıkları sorunlar ve yardım istekleri gazete

⁴⁸⁹ 956 Senesinde Borsamızda 76913 Ton Hububat Muamele Gördü, *Yeni İnan*, 8 Ocak 1957, S. 1054, s. 1.

⁴⁹⁰ Borsada Yapılan Ananevi Merasim, *Yeni İnan*, 18 Temmuz, 1957, S. 1210, s. 1.

⁴⁹¹ Vilayetimize 2000 ton Tohumluk Buğday Tahsis Edildi, *Yeni İnan*, 15 Eylül 1958, S. 1562, s. 1.

⁴⁹² Sabahattin İkiz oğlu, Zirai Bahisler, *Yeni İnan*, 10 Ocak 1959, S. 1659, s. 1.

⁴⁹³ Sabahattin İkizoğlu, Zirai Bahisler, *Yeni İnan*, 12 Ocak 1959, S. 1660, s. 1.

sayfalarında yer bulur. Ayrıca Tekirdağ şarap fabrikası ile üzüm yetiştiricileri arasında yaşanan sıkıntılar da görülür. Gazete sahibi ve başyazar Fahir Taner tarafından üzüm fiyatları ile ilgili kaleme alınan yazıda, 1954 yılında Tekirdağ'da 650 ailenin bağcılık ile ilgilendiği ayrıca 7000 dekar bağın bulunduğu belirtilir.⁴⁹⁴ Şarap fabrikası tarafından bir üzümün üreticiden alış fiyatının 10 ila 15 kuruş olduğu, şekerin 150 kuruşa, şarabın 70 kuruşa, buğdayın 30 kuruşa satıldığı belirtilerek, üzüm için istenen 10-15 kuruşun adil olmadığı ifade edilir.⁴⁹⁵

Arşiv belgelerine göre, 27 Ekim 1955 tarihinde Çınarlı Demokrat Parti Başkanı Nizamettin Gök ve 1 Kasım 1955 tarihinde Mürefte nahiyesi Güzel Köyü Muhtarı Kazım Demircan tarafından Valiliğe ve Başbakanlığa gönderilen telgraflarda, bütün geçimini bağcılık ve şarapçılık ile sağlayan köylünün tek geçim kaynağının Tekirdağ Şarap Fabrikasına satılan üzümlerin olduğu, 1955 yılında ürünlerin yalnız üçte birinin alındığı geride kalan ürünlerin çürüdüğü, geriye kalan yaş üzümlerin acilen Tekirdağ Şarap Fabrikası tarafından nakledilmediği takdirde çürümeye başlayacakları belirtilir. Gümrük ve İnhisarlar Bakanlığı tarafından verilen cevapta fabrikanın 1955 senesindeki kotasının 5.334.000 olduğu ve kotanın 6.000 ton aşıldığı ifade edilir ancak köylüyü mağdur etmemek için 5 Kasım 1955 tarihinde, Tekirdağ Şarap Fabrikası için Mürefte ve Çınarlı'dan 300.000 kilo yaş üzüm alınacağı açıklanır.⁴⁹⁶

28 Mayıs 1956 tarihinde Tekirdağ Bağcılar ve Meyveciler Derneği Başkanı Salih Gürel tarafından Başbakanlığa gönderilen telgrafta, işçi ücretlerinin 5 liraya çıktığı, ilaç, malzeme ve vasıta ücretlerinin de geçen yıllara oranla %50 ila %100 arasında arttığı, üretilen ürünlerin masrafını karşılamadığı, şarap fabrikasının üzümü 15 kuruşa satın aldığı, üretilen şarabı ise 64 liraya sattığı belirtilerek, iki misliden fazla kar yaptığı belirtilir. Bağcının sırtından %200 kar elde edilirken, bağcıların sefaletle mahkûm edildiği ve üzüm fiyatlarına zam yapılması istenir. Gümrük ve İnhisarlar Bakanlığından gelen cevapta elde edilen karın belirtilenden çok daha az olduğu, yapılan şikâyetlerin dikkate alınacağı bildirilir.⁴⁹⁷

13 Ağustos 1956 tarihinde Güzel Köy Muhtarı, Hoş Köy Muhtarı, Gazi Köy Muhtarı, Çınarlı Köyü Muhtarı, Uçmak Köyü Muhtarı tarafından Başbakanlığa gönderilen

⁴⁹⁴ Fahir Taner, Üzüm Fiyatları I, *Yeni İnan*, 21 Haziran 1954, S. 296, s. 1.

⁴⁹⁵ Fahir Taner, Üzüm Fiyatları III, 2 *Yeni İnan*, 3 Haziran 1954, S. 298, s. 1.

⁴⁹⁶ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (CCA), Fon Kodu: 78 - 491 - 2.

⁴⁹⁷ Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (CCA), Fon Kodu: 78 - 492 - 10.

telgrafta yine bağıcılığın sorunlarından bahsedilmiş, üzümün %80'ini Çanakkale'den alındığı bu sebeple Tekirdağ bağcısının elindeki üzümün elde kalıp çürüdüğü ifade edilerek, şarap fabrikası şikâyet edilir. Gümrük ve İnhisarlar Bakanlığınca verilen cevapta Şarköy ve Mürefte'de elde edilen üzüm miktarının 1954 yılında 9250 ton, 1955 yılında 11622 ton olduğu belirtilerek fabrikanın azami imal kapasitesinin ise ancak 6000 ton olduğu bu sebeple mahsulün tamamının mümkün olmadığı ayrıca Tekirdağ Şarap Fabrikası'nın Trakya ve Marmara Bölgesinde yetiştirilen üzümlerden şarap imali için kurulduğu, bu fabrikanın yalnızca Tekirdağ bağcıları için kurulmadığı hatırlatılır.⁴⁹⁸

1956 yılının Eylül ayında, Tekirdağ'da bulunan Tekel Şarap Fabrikası'nın bir kampanya yaparak Avrupa çeşidi üzümün alımına başlayacağı duyurulur, üzüm fiyatlarının henüz kesinleşmediği, fiyatlarda geçen seneye göre herhangi bir değişiklik beklenmediği belirtilir.⁴⁹⁹ 8 Eylül tarihinde fabrikanın üzüm alım fiyatlarını belirlediği duyurulur, üzüm fiyatları liste halinde gazetede yer alır. En ucuz yerli üzümün fiyatı 15 kuruş, en pahalı yerli üzümün fiyatının ise 21 kuruş olduğu, en ucuz Avrupa cinsi beyaz üzümün 17 kuruş, en pahalısının ise 26 kuruş olduğu ilan edilir.⁵⁰⁰

5 Şubat 1957 tarihinde, Tekirdağ Şarap Fabrikası'nın Çanakkale, İmroz ve Bozcaada bölgelerinden üzüm satın alması dolayısıyla Tekirdağ bağcılarının yetiştirdikleri üzümleri fabrikaya veremedikleri, bu sebeple Tekel İdaresi'nin bu yıl aldığı yeni bir karar gereği fabrikanın, Çanakkale bölgesinden üzüm satın almayacağı duyurulur. Bu karar ile Tekirdağ'dan diğer yıllara göre 1957 yılında 2 milyon kilo daha fazla üzüm alınacağı ifade edilir.⁵⁰¹

Gazetede yer alan bir diğer konu ise Tekirdağ'a 20 bin tonluk silo yapılmasıyla ilgilidir. Fahir Taner bu konuya özel ilgi gösterir, Toprak Mahsulleri Ofisi, Tekirdağ Belediyesi ile İmar ve İskân Bakanlığı arasında yaşanan gelişmeler okuyucuya sıkça duyurulur. Tekirdağ'a 20 bin tonluk bir silonun kurulacağı haberi gazetede ilk olarak 15 Şubat 1955 yılında "Tekirdağ'da Toprak Ofisi tarafından 20 bin tonluk betonarme bir silo kuruluyor" başlığı ile duyurulur. Haberde Toprak Mahsulleri Ofisi'nin İngiltere'den 50

⁴⁹⁸ Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (CCA), Fon Kodu: 78 - 492 - 12.

⁴⁹⁹ Şarap Fabrikası Kampanyaya Başlıyor, *Yeni İnan*, 6 Eylül 1956, S. 949, s. 1.

⁵⁰⁰ Şarap Fabrikası Üzüm Fiyatlarını İlan Etti, *Yeni İnan*, 8 Eylül 1956, S. 951, s. 1.

⁵⁰¹ Şarap Fabrikası Çanakkale'den Üzüm Mubayaa Etmeyecek, *Yeni İnan*, 5 Şubat 1957, S. 1078, s. 1.

milyon liralık kredi çektiği, anlaşma gereğince Tekirdağ'da bir silo inşa edileceği aktarılır.⁵⁰²

Tekirdağ'da ilk defa modern ve çelik siloların yapılacağı, “Tekirdağ'da 20 bin tonluk bir silo yapılıyor” başlıklı haber ile duyurulur. Bu siloların Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından yapılacağı, hububatın transferini yapacak, sıcaklığını ayarlayacağı, siloların tonajının 2 ila 6 ton arasında olduğu da belirtilir.⁵⁰³ 26 Temmuz tarihli haberde bu silo inşaatının yapılacağının kesinleştiği açıklanır.⁵⁰⁴ Toprak Mahsulleri Ofisi'nin tarafından yapılacak silo inşaatının ihaleye çıktığı, inşaatın 5 milyon 256 bin 536 lira alt sınır üzerinden ihale çıkarıldığı belirtilir.⁵⁰⁵

Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından Tekirdağ'da kurulacak olan 20 bin tonluk silonun inşaatına birkaç gün içerisinde başlanacağı, ihaleyi 6,500000 liralık bedel ile Verdi Türk Limited şirketinin kazandığı, ihale şartları gereği inşaatın iki buçuk senede tamamlanacağı ifade edilir. Silonun yapılacağı yerin Denizcilik Bankası'na ait iskele meydanı olacağı, inşaatta kullanılacak demirlerin gelmeye başladığı bildirilir.⁵⁰⁶ 4 Nisan tarihinde silonun inşaatına resmen başlandığı duyurulur, siloların kule şeklinde olacağı, denizin kum ve taş ile doldurulduğu, siloların bu doldurulacak alana inşa edileceği belirtilir.⁵⁰⁷

Tekirdağ Belediyesi'nin şehir planını yeniden düzenlediği, yeni düzenlenen şehir planında silonun yapılacağı yeri iskele civarı blok apartman ve gazino sahası olarak tasdiklediği, fakat İmar ve İskân Vekâleti tarafından belediyeye gönderilen şehir planında bu kısmı düzelterek silonun aynı yere inşasını onayladığı belirtilir. Gazinonun olduğu alanın ise sahilde bulunan un fabrikasına doğru kaydırıldığı ifade edilir.⁵⁰⁸

Belediye ile Toprak Mahsulleri Ofisi arasında silonun yapılacağı yer konusunda anlaşmazlıkların olduğu, belediyenin silonun iskele yanına yapılmasını istemediği, 500 metre doğu veya batı yönüne kaydırılmasını istediği belirtilir. Belediye Başkanı Alaettin Koşar'ın açıklamaları gazetede yayınlanır.

⁵⁰² Tekirdağ'da Toprak Ofisi Tarafından 20 Bin Tonluk Betonarme Bir Silo Kuruluyor, *Yeni İnan*, 14 Şubat 1955, S.477, s. 1.

⁵⁰³ Tekirdağ'da 20 Bin Tonluk Bir Silo Yapılıyor, *Yeni İnan*, 13 Nisan 1956, S. 832, s. 1.

⁵⁰⁴ Şehrimizde 20 Bin Tonluk Silo İnşaatı Katileşti”, *Yeni İnan*, 26 Temmuz 1956, S. 913, s. 1.

⁵⁰⁵ T.M. Ofisinin Şehrimizde Yapacağı 20 Bin Tonluk Silo İnşaatı İhaleye Çıkarıldı”, *Yeni İnan*, 24 Eylül 1956, S. 964, s. 1.

⁵⁰⁶ Silo İnşaatına Yakında Başlanıyor, *Yeni İnan*, 16 Ocak 1957, S. 1061, s. 1.

⁵⁰⁷ Silo İnşaatına Başlandı, *Yeni İnan*, 4 Nisan 1957, S. 1128, s. 1.

⁵⁰⁸ Şehir Planı Tadilen Tasdik Edildi, *Yeni İnan*, 5 Ocak 1959, S. 1654, s. 1.

“Biz belediye olarak şehrimizde yollar ve yapı kanunu aynen etmekle mükellefiz. Şehir planında silonun inşaat edileceği yer yeşil saha olarak gösterilmektedir. Binaenaleyh bu kısımda inşaat yapılabilmesi için, evvela şehir planının tadili lazımdır. Bu da belediye meclisinin teklifi ve Nafia Vekâletinin kararıyla olur.

Şehrimizin istikbali bakımından silonun burada inşası belediye meclisimizce uygun görülmemektedir. Zira Marmara’nın incisi olan Tekirdağ’ın bütün güzelliği kaybolacaktır. İnşaatın 500 metre şarka veya garba kaydırılması mümkündür.

Halen deniz dolduruluyor. Fakat bu bizi alakadar etmez. Ancak inşaata ruhsat vermeyeceğimiz gibi ruhsatsız inşaata başladıkları takdirde mani olacağız. Toprak mahsulleri ofisini ikaz ettik.”⁵⁰⁹

7 Haziran 1957 günü yayınlanan haberde, belediyenin, Toprak Mahsulleri Ofisi’nin silo inşaatı ruhsatı için yaptığı başvuruyu reddettiği, Toprak Mahsulleri Ofisi’nin bakanlığa müracaatta bulunduğu belirtilir.⁵¹⁰ Nafia Vekâlet’inden gelen yazıda Tekirdağ şehir planında yeni yol ve silo inşaatına göre değişiklik yapılmasını istediği bildirilir. Silolar hakkında teknik detay olarak aşağıdaki bilgiler verilir.

“Denizden doldurulacak olan saha üzerine inşa edilecek betonarme silo 20 bin ton kapasiteli 4 sıra halinde 28 şakuli kuleden ibaret olacaktır. Kulelerin yüksekliği 32 metre, heyeti umumiyesinin genişliği ise 47 metredir. Silo bütün modern tesisleri ihtiva edecek, doldurma boşaltma ve aktarma ameliyesi otomatik olarak yapılacak ve bu ameliyeler esnasında çıkması muhtemel tozlar hususi tertibatla denize verilecektir.”⁵¹¹

Belediyeden yapılan açıklamada, Nafia Bakanlığı’ndan şehir planında değişiklik yapılması konusunda gelen yazının tavsiye niteliğinde olduğu ve kararlarının arkasında duracakları ifade edilir.⁵¹²

Belediye ile Toprak Mahsulleri Ofisi arasında silonun yapılacağı yer konusundaki anlaşmazlığın 8 ay sonra çözüldüğü, devlet kurumlarının araya girmesiyle 8 ay sonunda inşaatın eski yerinde tekrar başlayacağı açıklanır.⁵¹³

Kasım ayında silonun yapımı ile ilgili bir haber daha yayınlanmış, haberde İmar ve İskân Vekâletinin belediyeye bir yazı göndererek, belediye meclisinin gerekli inşaat ruhsatını vermesi gerektiğini bildirdiği ifade edilir.⁵¹⁴

⁵⁰⁹ Belediye, Silonun İskele Yanına Yapılmasına Karşı, *Yeni İnan*, 17 Mayıs 1957, S. 1161, s. 1.

⁵¹⁰ Belediye Silo İnşaatına Ruhsat Vermedi, *Yeni İnan*, 7 Haziran 1957, S. 1179, s. 1.

⁵¹¹ Silo İnşaatı Mevzuunda Kesin Netice Belli Değil, *Yeni İnan*, 20 Haziran 1957, S. 1190, s. 1.

⁵¹² Belediye Silo Mevzuundaki Kararında Israr Edecek, *Yeni İnan*, 22 Haziran 1957, S. 1192, s. 1.

⁵¹³ Silo Yine Eski Yerinde Kurulacak, *Yeni İnan*, 14 Ağustos 1958, S. 1536, s. 1.

6 Ağustos 1960 tarihinde Fahir Taner tarafından silo inşaatı ile ilgili bir yazı kaleme alınır, yazıda yapılan masraf ve bir türlü bitmeyen inşaatın oluşturduğu pis koku üzerinde durulur.

“Bir tarafta pırıl pırıl deniz; yanı başında etrafa pis kokular yayan, çirkin bir göl. Şehir sahilinin en güzel yerinde bu manzarayı görüyoruz.

“Silo yapacağız” diye milyonları döktüler. Bir gün; “hayır burada silo olmaz” dediler ve işi durdurdular.

Heba olan milyonların ardından, güzel sahilimizde pis bir göl kaldı. Olan, oldu. Pisliği temizlemek yine bize düşüyor.

Söylediklerine göre Kara yollarından bir zat, biz burayı derhal kaparız demişler. Çok memnun olduk.

Hani hemen teşebbüse geçilse.”⁵¹⁵

Toprak Mahsulleri Ofisi’nin 10 milyon lira masraf yaptığı fakat ortada silo olmadığı bunun en önemli sebebinin o dönemki belediyenin inadı olduğu vurgulanır. Fahir Taner, 27 Mayıs İhtilali sonrası yetkililerin ilgisi çekmek amacıyla şehre büyük yarar sağlayacak silo hakkında yazı kaleme aldığını ifade eder.⁵¹⁶

Bir sonraki yazısında silo inşaatı için yapılan harcamaları kaleme alır.

“Yerin hazırlanması ve silonun üzerinde oturacağı beton direklerin çakılması için 2 milyon 200 bin lira ödenmiştir. Hususi siparişe ithal edilen makinenin değeri 7,5 milyon liradır. Denizin doldurulması ve çakılan kazıklarda kullanmak üzere müteahhide 650 bin liralık demir ve çimento verilmiştir. İnşaatın durdurulmasından sonra, elde parası ödenmiş 540 ton demir ile 500 metre küp çim tomruğu kalmıştır ki bunların da takribi kıymeti 1 milyon 250 bin liradır. Mukavelenin feshi neticesinde ödenen 300 bin liralık tazminat ile geçen yıl doldurulan yerin duvarında husule geçen çöküntüyü onarmak için sarf edilen 100 bin lirayı da dâhil edersek silo için yapılan masrafların yekûnu 12 milyon lirayı bulmaktadır.”⁵¹⁷

Bu dönemde Tekirdağ Limanı önemli bir ihracat merkezi konumundadır. Toprak Mahsulleri Ofisi’nin yabancı ülkelere ihraç edeceği buğdayların bir kısmının Tekirdağ iskelesinden yüklenme işleminin başladığı, bu işlem dolayısıyla ufak bir tören

⁵¹⁴ Silo İnşaatına Yakında Başlanacak, *Yeni İnan*, 25 Kasım 1958, S. 1620, s. 1.

⁵¹⁵ Fahir Taner, Masrafa Mı Yansak, *Yeni İnan*, 6 Ağustos 1960, S. 2130, s. 1.

⁵¹⁶ Fahir Taner, Tekirdağ Silosu, *Yeni İnan*, 24 Ağustos 1960, S. 2145, s. 1.

⁵¹⁷ Fahir Taner, Yapılan Masraflar, *Yeni İnan*, 29 Ağustos 1960, S. 2149, s. 1.

düzenlendiği, geminin yanında kurban kesildiği belirtilir. İtalya'ya ilk olarak 25 bin ton buğday yollanacağı da açıklanır.⁵¹⁸

Yeni İnan gazetesinde Tekirdağ limanından yabancı ülkelere yapılan tarım ürünleri ihracatları da sıklıkla yer alır. Gazetede yer alan haberde, Tekirdağ Sanayi ve Ticaret Odası tarafından açıklanan verilere göre, 1959 yılında Tekirdağ iskelesinden yabancı ülkelere 57.102.820 kilo çeşitli hububat ürünlerinin ihraç edildiği duyurulur. İhraç edilen ürünlerin değerinin 10 milyon 695 bin 900 lira olduğu, bu ürünlerin aşağıdaki ülkelere ihraç edildiği ifade edilir.

*“Lübnan, Ürdün ve Fransa'ya 3.686.340 lira tutarında 21,150 ton buğday; İsrail, Fransa, Batı Almanya ve Çekoslovakya'ya 552,341 lira tutarında 2,629 ton ayçiçeği; Belçika, İsrail, Finlandiya ve B. Almanya'ya 164,021 lira tutarında 1,336 ton kepek; Belçika ve B. Almanya'ya 813,711 lira tutarında 5,658 ton kaphca; Lübnan'a 28.000 lira tutarında 100 ton nohut, Belçika, Finlandiya, Amerika, İngiltere, İtalya, Hollanda, Malta, İsviçre ve B. Almanya'ya 2.058,811 lira tutarında 9.026 kuş yemi; İsrail, İngiltere, B. Almanya, Polonya, Danimarka ve Çekoslovakya'ya 3.173.228 lira tutarında 16,426 ton küspe; İsveç ve B. Almanya'ya 138,291 lira tutarında 379,612 kilo şarap, Lübnan'a 10,893 lira tutarında 194,166 kilo saman, Malta'ya 9,400 lira tutarında 38,667 kilo bakla; B. Almanya'ya 50,741 lira tutarında 85 ton çalı fasulyesi, B. Almanya'ya 10,119 lira tutarında 50 ton fiğ ihraç edilmiştir.”*⁵¹⁹

4 Ağustos 1960 yılında *“İskelemizden İhracat Başladı”* başlıklı haberde, Tekirdağ iskelesinden Norveç'e 2310 ton küspe, Çekoslovakya'ya ise 600 ton çimento ihraç edildiği duyurulur.⁵²⁰

Ticaret Odası'nın açıkladığı verilere göre, 1955-1960 yılları arasında Tekirdağ iskelesinden yabancı ülkelere 57 milyon 645 bin 380 lira değerinde 245 bin 500 ton hububat ihraç edildiği bildirilir. İhraç edilen ürünler arasında 140 bin ton ile buğdayın birinci, 76 bin ton ile ayçiçeğinin ikinci olduğu ve 23 bin ton ile kuşyeminin üçüncü olduğu ifade edilir.⁵²¹

Yeni İnan gazetesinde Tekirdağ Belediyesi'nin sebze ve meyve fiyatları hakkında aldığı kararlar da zaman zaman yer almıştır. İlk haber, 12 Temmuz 1956 tarihli dir.

⁵¹⁸ Toprak Mahsulleri Ofisi İskelemizden Buğday Yüklemeye Başladı, *Yeni İnan*, 11 Ocak 1956, S. 752, s. 1.

⁵¹⁹ Geçen Yıl İskelemizden Yabancı Memleketlere 57 Bin Ton Hububat İhraç Edildi, *Yeni İnan*, 19 Ocak 1960, S. 1965, s. 1.

⁵²⁰ İskelemizden İhracat Başladı, *Yeni İnan*, 4 Ağustos 1960, S. 2128, s. 1.

⁵²¹ İskelemizden Son Beş Senede Yapılan İhracaat, *Yeni İnan*, 6 Eylül 1960, S. 2155, s. 1.

Belediye encümeninin, üreticiler tarafından satışa çıkartılan sebze ve meyvelerin azami satış fiyatlarının belirlendiği duyurulur. Buna göre;

*Armut 40, Bamyı 70, Biber (sivri) 60, Biber (dolmalık) 60, Domates 40, Fasulye (ayşe) 40, Fasulye (yer) 30, Kayısı 50, Kabak 10, Maydanoz (demet) 10, Patlıcan 40, Soğan (saplı) 25, Salatalık (adet) 04-08, Şeftali 40-50, Zerdali 30-40, Vişne 60 kuruş olarak belirlenmiştir.*⁵²²

Ayrıca toptan fiyatlar olarak satışa çıkartılan ürünlere perakende satıcılar tarafından en fazla %25 kar konulabileceği ifade edilir.⁵²³ 25 Temmuz tarihinde, “Sebze ve Meyve Fiyatlarında İndirim Yapıldı” başlıklı haberde, belediye encümeni tarafından indirim yapıldığı belirtilir, yeni fiyat listesi gazetede yayınlanır.⁵²⁴ Aynı belediye encümeni ilerleyen günlerde terzi, şehir içi taksi ve gıda maddelerinin fiyatlarını da belirler, bu fiyat listeleri de gazetede yayınlanır.⁵²⁵

27 Temmuz 1957 günü Belediye tarafından sebze ve meyve fiyatlarının belirlendiği duyurulur, bu fiyatların aksine hareket edenlerin Milli Korunma Kanunu’na göre cezalandırılacakları belirtilir. Buna göre;

*Patlıcan 75, Biber 50, Domates 30, Domates(sırık) 40, Bamyı 50, Fasulye(ayşe) 50, Fasulye(yer) 40, Kuru soğan 30, Kayısı 80, Şeftali 60, Zerdali 50, Erik 50, Salatalık 5-10 kuruş olarak belirlenip Kavun, Karpuz’un tane ile satılması karar verilmiştir.*⁵²⁶

Yeni İnan gazetesinde, meyve ve sebze fiyatlarının yanında et fiyatları hakkında da bilgiler verilir. 1958 yılında, Milli Korunma Kanunu’na göre, Tekirdağ Valiliği tarafından et fiyatlarının tespit edildiği, kasapların yeni et fiyatları üzerinden et satışı yapmaya başlayacakları duyurulur. Aynı zamanda et, tereyağı, yumurta ve tavuk gibi gıda maddelerinin şehirde azalmasına engel olmak için İstanbul’a sevk edilmesinin yasaklandığı, yüksek fiyattan et satanlar ile İstanbul’a sevk edenler hakkında Milli Korunma Kanunu’nca işlem yapılacağı bildirilir.

İlerleyen günlerde vatandaşların kasaplardan 2 kilodan fazla kuzu eti alması da yasaklanır, lokantalara da ihtiyaçları kadar et verileceği duyurulur.⁵²⁷ Bu yasağın

⁵²² Belediye Sebze Ve Meyvelerin Azami Satış Fiyatlarını Tespit Etti, *Yeni İnan*, 12 Temmuz 1956, S. 904, s. 1.

⁵²³ Belediye Sebze Ve Meyvelerin Azami Satış Fiyatlarını Tespit Etti, *Yeni İnan*, 12 Temmuz 1956, S. 904, s. 1.

⁵²⁴ Sebze ve Meyve Fiyatlarında İndirim Yapıldı, *Yeni İnan*, 25 Temmuz 1956, S. 912, s. 1.

⁵²⁵ Belediye Terzi, Şehir İçi Taksi Ve Gıda Maddeleri Fiyatlarını Tespit Etti, *Yeni İnan*, 21 Ağustos 1956, S. 935, s. 1.

⁵²⁶ Belediye Sebze ve Meyve Satış Fiyatlarını Tespit Etti, *Yeni İnan*, 27 Temmuz 1957, S. 1218, s. 1.

getirilmesi Milli Korunma Kanunu'na bağılı olarak hükûmetin milletinin ihtiyacını karşılamak sebebiyle her türlü madde ve yardımcı malzemeyi herhangi bir yerden başka bir yere taşınmasını engelleme hakkına sahip ve bu ürünleri stoklayıp bunların satışını kendi yapabilir.⁵²⁸

*“Kıvırcık 450, dağılıç 445, karaman 400, sığır 300, dana 310, manda 280, malak 280, keçi 325, oğlak 340, kuzu 500, kuyruk yağı 500 kuruştan satılacaktır. Satış kemiksiz olarak yapıldığı takdirde fiyatlara %25 ilave edilecektir.”*⁵²⁹

Aynı zamanda hayvancılık yapanları ilgilendiren haberler arasında hayvan hastalıkları hakkında da haberler yer alır. 1959 yılında şehirdeki tavuklarda veba hastalığı bulunduğı, ilgili ekipler tarafından tavuklara koruyucu aşı yapılmaya başlanacağı belirtilerek aşılama tarihleri ve gidilecek mahalleler gazetede yer alır.⁵³⁰

26 Temmuz 1960 tarihinde ise gazetede yer alan haberde, çift tırnaklı hayvanlarda şap hastalığının tespit edildiğı, bu hastalığın bulaşıcı olduğı, hayvanları çok zayıflattığı ve iş güçlerini sıfıra indirdiğı dile getirilir. İlk tedbir olarak Tekirdağ ve çevresinin hastalıklı bölge ilan edilerek karantina altına alındığı, pazartesi ile perşembe günleri kurulan hayvan pazarına çift tırnaklı hayvanların getirilmesinin yasaklandığı ve karantina kalkana kadar bu yasağın devam edeceği aktarılır. Ayrıca Barbaros nahiyesinde birkaç hayvanda şarbon, Bıyıkali köyünde de iki adet danada kuduz hastalığının görüldüğü açıklanır.⁵³¹

Yeni İnan gazetesinde tarım ve hayvancılığın yanı sıra dokumacılık hakkında bilgiler yer alır. 1956 yılında, Tekirdağ'ın bazı dağ köylerinde işlemeye uygun toprak bulunamadığı için çiftçilik yapılamadığı, buralarda oturan köylülerin zor durumda oldukları bu sebeple bu köylerde dokumacılık kurslarının açılabilmesi için Ticaret Bakanlığı huzurunda yapılan girişimler sonucunda 1956 yılı içerisinde 6 köyde dokumacılık kursu açılmasına karar verildiğı duyurulur.⁵³² Dokumacılık kurslarının büyük ilgi gördüğü, 25 kişinin bu kurstan mezun olduğı, aynı kursun Banarlı nahiyesi ve Işıklar köyünde de açıldığı belirtilir. İktisat ve Ticaret Vekâleti dokumacılık kursunun ilgi görmesi üzerine, halıcılık, çorapçılık, trikotaj kurslarının açılması için faaliyetlere başladığı

⁵²⁷ Kuzu Etinin Vilayet Hudutları Dışına Çıkarılması Yasak Edildi, *Yeni İnan*, 22 Mart 1958, S. 1419, s. 1.

⁵²⁸ Konuyla ilgili olarak Milli Korunma Kanunu için bkz. Kanun Numarası: 3780 Kabul Tarihi: 18/1/1940 Yayımlandığı *Resmî Gazete*: Tarih: 26/ 1/1940 Sayı: 4417 Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3 Cilt: 21 Sayfa: 274 Madde.22,-23.

⁵²⁹ Vilayetimizde Et Fıatları Tespit Edildi”, *Yeni İnan*, 4 Şubat 1958, S. 1379, s. 1.

⁵³⁰ Şehrimiz Tavuklarında Veba Tespit Edildi, *Yeni İnan*, 27 Ekim 1959, S. 1896, s. 1.

⁵³¹ Şehrimizde Şap Hastalığı Tesbit Edildi, *Yeni İnan*, 26 Temmuz 1960, S. 2120, s. 1.

⁵³² Köylerimizde Dokumacılık Kursları Açılıyor, *Yeni İnan*, 20 Ocak 1956, S. 760, s. 1.

bildirilir. El dokumacılığı kurslarında öğrenciler tarafından yapılan eşyaların muhtaç kişilere dağıtılması amacıyla Kızılay'a verileceği açıklanır.⁵³³

Yeni İnan gazetesinde az da olsa yeraltı kaynakları hakkında haberlere de yer verilir. Bu haberlerin ilkinde 11 Şubat 1957 tarihinde, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü uzmanları tarafından Tekirdağ'ın Saray ilçesinde zengin linyit madenlerinin bulunduğu duyurulur. Uzmanlara göre, bu bölgede 38 milyon ton rezervli bir linyit tabakasının olduğu, bu madenin hükûmet tarafından işletileceği ifade edilir.⁵³⁴ Saray'da bulunan linyit madeni rezervinin yaklaşık 60 milyon ton olduğu, bu madenin Şeker Şirketi Umum Müdürlüğü tarafından işleneceği, ilerleyen dönemde maden sahasında termik enerji santralinin kurulmasının düşünüleceği dile getirilir.⁵³⁵

4.2. EĞİTİM

Tekirdağ şehrinde okuma ve yazma bilen nüfusun oranı ülke çapında olduğu gibi kadın, erkek içinde devamlı artış gösterir. 1935 yılında erkek nüfusun %34,9'u, kadın nüfusun %15,8'i okuma yazma biliyorken, bu oran 2000 yılında erkek nüfusta %96,4'e kadın nüfusta %89,3'e yükselir. Kadın nüfusun eğitim oranı erkek nüfusunkinden hızlı artmakla beraber kadın erkek arasındaki bu fark sürekli devam eder. Tekirdağ'da okuryazar nüfus oranlarına bakıldığında 1935 yılında %26, 1950 yılında %43, 1960 yılında ise %51 olur.⁵³⁶

Yeni İnan gazetesini ele almaya başladığımız 1954 yılı içerisinde eğitim öğretim alanında önemli bir olay Köy Enstitüleriyle ilgilidir. Köy Enstitüleri, 17 Nisan 1940 yılında 3803 sayılı yasayla kurulur.⁵³⁷ Köy Enstitüleri Kanunu Birinci Maddesinde “*Köy öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek erbabı yetiştirmek üzere ziraat işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde, Maarif vekilliğince Köy Enstitüleri açılır*” ibaresi yer alır. Bu kuruma karşı ilk tepkiler 1943 yılının ikinci eğitim toplantısında gelir, 1945 yılında çok partili hayata geçiş döneminde Köy Enstitülerine itham edilen suçlamalar çoğalır. 1947-49 yılları arasında enstitülerle ilgili düzenlemeler yapılır, en nihayetinde 27 Ocak 1954

⁵³³ Dokumacılık Kursları İyi Karşılandı, *Yeni İnan*, 30 Kasım 1956, S. 1022, s. 1.

⁵³⁴ Sarayda Zengin Linyit Tabakaları Tespit Edildi, *Yeni İnan*, 11 Şubat 1957, S. 1083, s. 1.

⁵³⁵ Vilayetimizdeki Linyit Madenleri Şeker Şirketi Umum Müdürlüğü Tarafından İşletilecek, *Yeni İnan*, 3 Temmuz 1957, S. 1201, s. 1.

⁵³⁶ Vedat Şahin, “Tekirdağ'ın Eğitim Coğrafyası Üzerine Bir İnceleme”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20 (34), 2015, s.49.

⁵³⁷ Necdet Aysal, Anadolu'da Aydınlanma Hareketinin Doğuşu: Köy Enstitüleri, *Atatürk Yolu Dergisi*, S 35-36, Mayıs-Kasım 2005, s. 2674

tarihinde enstitüler bütünüyle İlköğretim Okulları'na çevrilerek 6234 Kanun Maddesiyle kapatılır.

Yeni İnan gazetesine göre, 1954 yılında Tekirdağ'ın 5 ilçesinde de ortaokulun bulunduğu, fakat şehirde lisenin bulunmadığı, her yıl bu okullardan mezun olan yaklaşık 250 öğrencinin kararsızlık içerisinde olduğu ve birçoğunun eğitimi bıraktığı ifade edilir. Şehirde bir kız enstitüsü ile bir erkek enstitüsünün var olduğu ancak yüksek tahsil konusunda bu okulların yetersiz kaldığı dile getirilir, bir lise açılmasının gerekliliği belirtilir.⁵³⁸ 29 Aralık 1954 tarihinde gazetede yer alan haberde, girişimlerin başarılı sonuca ulaştığı, Maarif Vekili Celal Yardımcı'nın Tekirdağ Milletvekili Fethi Mahramlı'ya bu konuda söz verdiği aktarılır.⁵³⁹

Başbakan Adnan Menderes'in 1955 yılında Tekirdağ'a ziyareti sırasında Tekirdağ'daki okul durumuna ait aldığı notlar neticesinde Tekirdağ eğitim işlerinde kullanılmak üzere her yıl verilen 125,000 liranın 200,000 liraya yükseltildiği ayrıca harap halde bulunan köy okullarının tamiri için 20,000 liralık yardım yapılacağı ifade edilir.⁵⁴⁰

9 Haziran 1955 yılında Tekirdağ'da bir lisenin açılacağı haberi “Şehrimizde Lise Açılması Katileşti” başlığıyla duyurulur. Maarif Vekâletinin aldığı karar gereğince şehirde bulunan ortaokulun lise haline getirileceği bildirilir.⁵⁴¹

Fahir Taner tarafından kaleme alınan köşe yazısında, Erkek Sanat Enstitüsü'nün yanlış bir karar ile şehir dışına inşa edildiği, bugün ise bu yanlış kararın sıkıntısını öğrenciler ile öğretmenlerin çektiğini, okula ulaşmak için en az 1,5 kilometre yol gidilmesi gerektiği, öğle arası ve akşam dönüş yolu da hesaba katılırsa günlük yürüyüşün on kilometreyi bulacağını ifade edilir. Bu sıkıntıyı ortadan kaldırmak için günün belirli saatlerinde uygun ücretli bir otobüs seferinin yapılması gerektiğini, belediyeden bu işle ilgili adım beklediğini de sözlerine ekler.⁵⁴²

1950 yılından 1956 yılına kadar Demokrat Parti'nin eğitim işleri için Tekirdağ'a 595,809 lira yatırım yaptığı, 1957 senesinde de 500 bin lira yardım yapılacağı ve ayrıca Tekirdağ'da bir lise inşa edileceği bu inşaatın da 1958 yılında bitirileceği duyurulur.⁵⁴³ İlk aşamada on köy okulunun yeniden inşa edileceği ve yerleri açıklanır.

⁵³⁸ Fahir Taner, Lise, *Yeni İnan*, 8 Haziran 1954, S. 281, s. 1.

⁵³⁹ Şehrimizde Lise Açılacak, *Yeni İnan*, 29 Aralık 1954, S. 345, s. 1.

⁵⁴⁰ Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (CCA), Fon Kodu: 113 - 718 - 1.

⁵⁴¹ Şehrimizde Lise Açılması Katileşti, *Yeni İnan*, 9 Haziran 1955, S. 571, s. 1.

⁵⁴² Fahir Taner, Talebe Otobüsü, *Yeni İnan*, 12 Ocak 1957, S. 1058, s. 1.

⁵⁴³ Vilayetimiz Köy Okulları İçin 500 Bin Lira Veriliyor, *Yeni İnan*, 9 Şubat 1957, S. 1082, s. 1.

“Merkez Banarlı; Çorlunun Sağlık; Hayrabolu’nun Kandamış, Lefeci, Buzacı; Malkara’nın Tatarıcedit, Hasköy, Kalivya; Şarköy’ün Gölcük ve Çınarcı köylerine yapılmasına karar verilmiştir.”⁵⁴⁴

Köy okullarının inşaatı için Maarif Vekâleti tarafından 1954 yılı Tekirdağ şehrine 118,000 lira verilir.⁵⁴⁵ 1955 yılı için bu rakam 140,000 liraya çıkar.⁵⁴⁶ Ayrıca 1955 yılında sanat okulu binası yapılmak üzere 173.306.50 lira, ortaokul yaptırma derneklerine 5,000 ve ilkokul yaptırma derneklerine 10,000 lira yardım yapılır.⁵⁴⁷ 1956 yılında Tekirdağ’a 120,000 lira bütçe ayrılır.⁵⁴⁸ 1957 bütçesinden eğitim giderleri için Tekirdağ’a ayrılan pay 500,000 lira olmuş böylece artış gözlenir.⁵⁴⁹ 1958 yılı bütçesinden eğitim işleri için 300,000 lira ayrılır.⁵⁵⁰ 1959 yılında eğitim bütçesi için 498,000 lira Tekirdağ’a verilir.⁵⁵¹

1950-1957 yılları arasında ortaokul yaptırılması için kurulan derneklere devlet tarafından yapılan yardımlar: Çorlu ortaokulu için 21,500 lira, Malkara Ortaokulu için 61,000 lira, Şarköy Ortaokulu için 5,000 lira ve Muratlı Ortaokulu için 35,000 lira toplam olarak 123,000 lira verilir.⁵⁵²

Ayrıca bu dönem, 18 Mayıs 1957 tarihinde Tekirdağ’daki köy okullarının inşaatı için verilen 350.000 liraya ek olarak 100.000 lira daha gönderildiği Maarif Bakanlığı tarafından belirtilir.⁵⁵³

1958 tarihinde Maarif Bakanlığınca Muratlı ve Malkara’nın yeni ortaokul yaptırılması, Çorlu’ya bir lise binasının yapılması ve sanat okulunun kurulması kararı alınır, Saray’ın ilkokula ihtiyacı olması sebebiyle Saray İlkokul Yaptırma Derneği’ne 50 bin lira yardımda bulunulur.⁵⁵⁴

Tablo.1 Yeni İnan gazetesine göre 1958 yılında Tekirdağ Köylerindeki Okul ve Öğretim Durumu⁵⁵⁵

Yeni Tip Okullar	Eski Tip Okullar
------------------	------------------

⁵⁴⁴ Yeniden On Köy Okulu Yapılıyor, *Yeni İnan*, 22 Nisan 1957, S. 1143, s. 1.

⁵⁴⁵ TBMM ZC, Devre:10, Cilt:5, İçtima:1, s. 1020.

⁵⁴⁶ TBMM ZC, Devre:10, Cilt:10, İçtima:2, s. 250.

⁵⁴⁷ TBMM ZC, Devre: 10, Cilt:11, İçtima:2, s. 443.

⁵⁴⁸ TBMM ZC, Devre: 10, Cilt:17, İçtima:3, s. 288.

⁵⁴⁹ TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:2, İçtima:1, s. 281.

⁵⁵⁰ TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:4, İçtima:1, s. 271.

⁵⁵¹ TBMM ZC, Devre:11, Cilt:12, İçtima:3, s. 216.

⁵⁵² TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:3, İçtima:1, s. 40.

⁵⁵³ Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (CCA), Fon Kodu: 113 - 718 - 1.

⁵⁵⁴ Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (CCA), Fon Kodu: 113 - 718 - 1.

⁵⁵⁵ Vilayetimiz Köylerindeki Okul ve Öğretim Durumu, *Yeni İnan*, 13 Aralık 1958, S. 1636, s. 1.

	Adet	Sağlam	Tamire Muhtaç	Adet	Sağlam	Tamire Muhtaç	Geçici Binalar	Eğitmen	Okulsuz Köy
Merkez	8	5	3	25	16	9	10	6	8
Çorlu	4	4	-	22	15	9	2	1	-
Muratlı	5	5	-	4	2	2	4	-	3
Şarköy	4	3	1	13	5	8	-	1	9
Saray	2	2	-	17	10	7	1	1	-
Çerkezköy	1	1	-	9	2	7	-	-	-
Hayrabolu	13	9	4	12	5	7	12	2	8
Malkara	11	11	-	12	5	4	39	9	6
Yekûn	48	40	8	111	58	53	68	20	34

Ayrıca, 1957-1958 eğitim öğretim yılında ilçelerde görevli öğretmen ve okula giden ortaokul öğrenci sayısı⁵⁵⁶ aşağıdaki gibidir:

Tablo 2: TBMM Zabıt Ceridelerine göre 1957-1958 eğitim öğretim yılında ilçelerde görevli öğretmen ve okula giden ortaokul öğrenci sayısı

Okul İsmi	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Çorlu Ortaokulu	9	416
Hayrabolu Ortaokulu	4	128
Malkara Ortaokulu	7	253
Muratlı Ortaokulu	5	114
Saray	4	121
Şarköy	5	120

1957-1958 eğitim öğretim yılında Tekirdağ Namık Kemal Lisesi'ne giden 589 öğrenci, lisede görev yapan 22 öğretmen bulunmaktadır.⁵⁵⁷

22 Nisan 1959 tarihinde Maarif Bakanlığı tarafından açıklanan rakamlara göre Tekirdağ'da bulunan 281 köyden, 247'sinde okulun olduğu, 34 köyde okulun bulunmadığı, 4033 öğrencinin ise eğitimden mahrum olduğu açıklanır.⁵⁵⁸

⁵⁵⁶ TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:3, İçtima:1, s. 51.

⁵⁵⁷ TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:3, İçtima:1, s. 54.

Tekirdağ Valisi Cemal Tarlan'ın yaptığı açıklamada, Tekirdağ'ın 98 köyünde muntazam okulun olduğu, 61 köyde eski veya tamire ihtiyacı olan okulun olduğu, 68 köyde samanlık, cami, ahır gibi geçici binalarda eğitimin yapıldığı, 54 köyde ise okulun veya öğretmenin bulunmadığı açıklanır.⁵⁵⁹

1950-1960 yılları arasında Tekirdağ'da yeniden yapılan merkez ve köy okulları aşağıda bulunan tablodaki gibidir⁵⁶⁰;

Tablo 3. Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi'ne göre 1950-1960 yılları arasında Tekirdağ'da yeniden yapılan merkez ve köy okulları

1950 YILI KÖY OKULLARI		
KAZASI	KÖYÜ	MALİYETİ
Merkez	Araplı	5165,52
Saray	Bahçeagıl	2463,80
1951 YILI KÖY OKULLARI		
Bu Yıl Yeniden Okul Binası Yapılmamıştır.		
1952 YILI KÖY OKULLARI		
Bu Yıl Yeniden Okul Binası Yapılmamıştır.		
1953 YILI KÖY OKULLARI		
KAZASI	KÖYÜ	MALİYETİ (LİRA)
Merkez	Karansıllı	6002,18
Merkez	Osmanlı	18781,43
Saray	Karaağaç	19101,07
Hayrabolu	Şalgam	16869,02
1954 YILI KÖY OKULLARI		
KAZASI	KÖYÜ	MALİYETİ (LİRA)
Merkez	Hacıköy	21601,17
Hayrabolu	Tatarbajdar	26069,99
Malkara	Teteköy	22950,96
Saray	Kurtdere	12839,17
1955 YILI KÖY OKULLARI		

⁵⁵⁸ TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:8, İçtima:2, s. 413.

⁵⁵⁹ Genel Meclisin Dünkü Toplantısında Köy Okullarının Durumu Açıklandı, *Yeni İnan*, 13 Aralık 1958, S. 1636, s. 1.

⁵⁶⁰ Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (CCA), Fon Kodu: 75 - 474 – 15.

KAZASI	KÖYÜ	MALİYETİ (LİRA)
Merkez	Husunlu	25694,39
Merkez	Barbaros	50816,50
Şarköy	Beyoğlu	21193,51
Çorlu	Deregündüzlü	13829,93
1956 YILI KÖY OKULLARI		
KAZASI	KÖYÜ	MALİYETİ (LİRA)
Çorlu	K.Kepenekli	45764,56
Çorlu	Balabanlı	48481,54
Çorlu	Evciler	3912,64
1957 YILI KÖY OKULLARI		
KAZASI	KÖYÜ	MALİYETİ (LİRA)
Merkez	Banarlı	32191,73
Merkez	Kayı	22991,61
Merkez	Mahramlı	24420,04
Merkez	Gazioğlu	26825,39
Malkara	Tatarcedit	25758,59
Malkara	Alaybey	26239,85
Malkara	Ahmetpaşa	24472,16
Malkara	Haliç	23731,35
Malkara	Hasköy	28717,22
Malkara	Müstecep	25336,63
Malkara	Kalivya	14456,12
Malkara	Güneşli	6718,76
Çorlu	Yulaflı	27593,75
Çorlu	Sağlık	33594,31
Çorlu	Esenler	27279,66
Hayrabolu	Subaşı	24193,24
Hayrabolu	Kandamış	24078,92
Hayrabolu	Buzağcı	25011,88
Hayrabolu	Lefeci	27574,62

Şarköy	Çınarlı	29049,22
Şarköy	Gölcük	28652,64
Saray	Kavacık	23876,77
1958 YILI KÖY OKULLARI		
KAZASI	KÖYÜ	MALİYETİ (LİRA)
Merkez	Karabezirgan	33996,34
Çorlu	Türkmenli	38887,18
Malkara	Kadı	41138,28
Malkara	Aksakal	37797,52
Hayrabolu	Kemallar	35946,55
Hayrabolu	Doğucalı	34717,78
Saray	Ayvacık	29658,87
Muratlı	A.Sevindikli	33878,45
1959 YILI KÖY OKULLARI		
KAZASI	KÖYÜ	MALİYETİ (LİRA)
Merkez	Gündüzlü	30000,00
Çorlu	Şahpaz	30000,00
Çorlu	Maksutlu	10000,00
Çerkezköy	Uzunhacı	21500,00
Saray	Servi	22500,00
Malkara	İbrice	35000,00
Malkara	Hacısungur	35000,00
Malkara	Prafça	15000,00
Şarköy	Kocaali	25500,00
Hayrabolu	Çene	30000,00
Hayrabolu	Avluobası	32000,00
Hayrabolu	Çıkrıkçı	7500,00
Hayrabolu	K.Karakarlı	7500,00
Muratlı	İnanlı	22500,00
Muratlı	Ballıhoca	22500,00

MERKEZ OKULLARI		
YIL	OKUL ADI	MALİYET (LİRA)
1955	14 MAYIS İLKOKULU	122000,00
1959	HAYRABOLU İLKOKULU	150000,00
1959	ÇORLU MERKEZ İLKOKULU	100000,00

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'daki ülkelerin ekonomisini derinden etkilenir, ağır tahribata uğrar. Sovyet Rusya'nın bu durumu kazanç sayması ile özellikle İtalya ve Fransa'da komünist partileri iktidara geçirmek amaçlı komünizm propagandasına başlaması, ABD'yi harekete geçirir. ABD Dışişleri Bakanı George Marshall tarafından hazırlanan iktisadi plan 1948 ilkbaharında yürürlüğe girer. Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu yardım alan ülkeler İngiltere, Fransa, Belçika, İtalya, Portekiz, İrlanda, Yunanistan, Hollanda, Lüksemburg, İsviçre, İzlanda, Avusturya, Norveç, Danimarka ve İsveç'dir.⁵⁶¹ Türkiye'ye yapılacak yardımlar arasında 40.000 ton buğday, 3.600 ton süt tozu, 2615 ton tereyağı, 2615 ton peynir, 1000 ton un ve 250 ton pirinç yer alır.⁵⁶²

ABD tarafından Türkiye'ye yardım olarak gönderilen süt tozlarından Tekirdağ'ın ihtiyacı için 70 bin ton süt tozunun ayrıldığı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğrencilere ve yardıma muhtaç çocuklara dağıtılacağı duyurulur.⁵⁶³ Süt tozunun yanında tereyağı ve peynirin de olduğu yardım paketinin Tekirdağ'a ulaştığı, toplam 363,880 kilo yardımın yapıldığı ifade edilir. Yardımın ilçelere dağılımı aşağıdaki gibidir:

*“Merkez kazaya 35,773 kilo süt tozu, 17,866 kilo peynir ile tereyağı; Çorlu'ya 53,064 kilo süt tozu, 26,532 kilo peynir ile tereyağı; Hayrabolu'ya 10,807 kilo süt tozu, 5,403 kilo peynir ve tereyağı; Malkara'ya 39,348 kilo süt tozu, 19,348 kilo peynir ve tereyağı; Saray'a 27,460 kilo süt tozu, 13,730 kilo peynir ve tereyağı; Şarköy'e 15,026 kilo süt tozu, 7,513 kilo peynir ve tereyağı verilmiştir.”*⁵⁶⁴

⁵⁶¹ Armaoğlu, a.g.e., s.227.

⁵⁶² Bilgehan Bülbül, *Marshall Planı Ve Türkiye'de Uygulanışı 1948-1957*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 2006, s. 123.

⁵⁶³ 70 Ton Süt Tozu Geliyor, *Yeni İnan*, 14 Ocak 1957, S. 1059, s. 1.

⁵⁶⁴ Vilayetimiz Kazalarına 362 Ton Süt Tozu, Tereyağı, Peynir Verildi, *Yeni İnan*, 22 Ocak 1957, S. 1066, s. 1.

Gazetede, 25 Nisan 1957 tarihinden itibaren düzensiz aralıklarla Tekirdağ Kız Enstitüsü tarafından “Ev Kadınının Köşesi” isimli bir bölüm yayınlanmaya başlar. Bu bölümün açıklamasında aşağıdaki ifadeler yer alır.

“Tekirdağ Kız Enstitüsü muhitine daha fazla faydalı olabilmek gaseyile her ay bu sütünde ev kadınlarını güçlük çektikleri noktalarda aydınlatmak üzere yazılar neşredecektir.

Ev hanımlarının, genç kızların bu konularla ilgili sorularını yine bu sütunda cevaplandırmak bizler için çok zevkli bir vazife olacaktır. Yeni İnan gazetesi vasıtasıyla sorularınız bekliyoruz.”

İlk sorular, muşamba cilası ve pas lekesi ile ilgili olmuş, kız enstitüsü dördüncü sınıf öğrencisi Güngör Ardiç gelen soruları bu köşede cevaplar.⁵⁶⁵ Bir sonraki sorular tereyağlı yaprak hamuru ve peynirli dilber böreği tarifleri üzerine olur, bu soruları öğrencilerden Erengül Seven cevaplar.⁵⁶⁶ Kıyafetlerin temizliği ile ilgili gelen sorulara Hürmüz Üstbaş tarafından cevap verilir.⁵⁶⁷ 9 Eylül tarihinde bu köşede sorulan tuzlu çubuk ve vanilyalı ay hamur işi tarifleri okulun öğrencilerinden Nursen Işın tarafından cevaplanır.⁵⁶⁸

1959 yılında gazetede Ev Ekonomisi Köşesi isimli bir bölüm yayınlanır, Teknik Ziraat Müdürlüğü Ev Ekonomist Mütchassısı Ayten Köyatası tarafından yayınlanan bu bölümde, domates salçası tarifi,⁵⁶⁹ salçalı omlet tarifi⁵⁷⁰, elma jölesi tarifi⁵⁷¹, domatesli kanep⁵⁷² tarifi gibi tarifler verilir.

4.3. SAĞLIK

Yeni İnan gazetesi Tekirdağ’ın sağlık konusuna önem vermeye çalışır, şehirde yapılacak hastaneler, salgın hastalıklar, Verem Haftası ile ilgili haberler sıklıkla gazetede yer bulur. Salgın hastalıklar ile ilgili ilk haber 9 Aralık 1954 tarihli dir. Sıhhat Müdürlüğü tarafından “Dikkat, Şehirde Difteri, Kızıl ve Kızamık Hastalığı Vardır” başlıklı bir haber yayınlanır.

⁵⁶⁵ Ev Kadınının Köşesi, *Yeni İnan*, 25 Nisan 1957, S. 1146, s. 1.

⁵⁶⁶ Ev Kadınının Köşesi, *Yeni İnan*, 7 Mayıs 1957, S. 1152, s. 1.

⁵⁶⁷ Ev Kadınının Köşesi, *Yeni İnan*, 29 Mayıs 1957, S. 1171, s. 1.

⁵⁶⁸ Ev Kadınının Köşesi, *Yeni İnan*, 9 Eylül 1957, S. 1254, s. 1.

⁵⁶⁹ Ev Ekonomisi Köşesi, *Yeni İnan*, 21 Ağustos 1959, S. 1839, s. 1.

⁵⁷⁰ Ev Ekonomisi Köşesi, *Yeni İnan*, 22 Ağustos 1959, S. 1840, s. 1.

⁵⁷¹ Ev Ekonomisi Köşesi, *Yeni İnan*, 27 Ağustos 1959, S. 1844, s. 1.

⁵⁷² Ev Ekonomisi Köşesi, *Yeni İnan*, 29 Ağustos 1959, S. 1846, s. 1.

“Küçük çocuklu ailelerin mümkün olduğu kadar misafir ve kabul günü gezmelerini seyrekleştirmek suretiyle Difteri, Kızıl ve Kızamık hastalıklarından çocuklarını korumaları sağlıkları bakımından faydalı ve lüzumlu görülmüştür. Çünkü anneler hastalık mikroplarını kalabalık yerlerden salıp evdeki çocuklarına bulaştırabilirler.”⁵⁷³

1957 yılında ise Tekirdağ’da Asya gribi vakaları ortaya çıktığı ve şehirde salgın halini aldığı, ilk ve orta dereceli okullarda devamsızlığın artması sebebiyle şehir okullarını gezen hükûmet doktorlarının 3500 öğrenciden 930’unun Asya gribine yakalandığını tespit ettiği açıklanır. Vakaların ardından okulların 1 hafta süreyle tatil edildiği de ilan edilir.⁵⁷⁴ Fakat ertesi günkü sayıda gazetede bir tekzip yayınlanır. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürü Faruk Bilgin’in konu hakkındaki düzeltme yazısı aşağıdaki gibidir.

“Hastalık gribe benzer evsafa olup daha ziyade havaların birden soğuması ile ilgili ve şehrimizde her zaman görülen gribal enfeksiyon vakalarındandır. Adedinin çokluğu sebebiyle sirayetin genişlememesi ve ihtilatlarına meni tedbir olarak okullar bir hafta tatil edilmiştir.”⁵⁷⁵

Yeni İnan gazetesinde Tıp Bayramı ve Verem Haftası gibi haftalar kendisine yer bulur. 1956 yılında, 14 Mart Tıp Bayramı dolayısıyla gazetede Orhan İslimyeli isimli bir vatandaşın mizahi bir şiiri yayınlanır.

“Bakıpta; boy posuna sanmayınız onu toy,
Tabiplerin Patronu Müdür Niyazi Ersoy.
Her nesneye erer akli, sanki Felekten öğütlü,
Kalplerde Don Juandır Doktor Tahir Söğütlü.
Ocak başkanı ama uçuyor doludizgin,
Eşittir kıstasta refikime Faruk Bilgin.
Zülfükarın sırrı onda tam kırk iki kişi yaşı,
Elde testere ile Başhekim Madakbaşı.
Geçmiş o emsalini ihtisasında kat kat,
Nisaiye bahında yektadır Şadan Talat.”⁵⁷⁶

1956 yılında Yeni İnan gazetesinde, Ocak ayının ikinci haftasının Verem Savaş Haftası olarak kabul edildiği hatırlatılır, 6-12 Ocak tarihleri arasında yapılacaklar hakkında

⁵⁷³ Dikkat, Şehirde Difteri, Kızıl ve Kızamık Hastalığı Vardır, *Yeni İnan*, 9 Aralık 1954, S. 428, s. 1.

⁵⁷⁴ Şehrimizde Asya Gribi Salgın Halinde”, *Yeni İnan*, 9 Ekim 1957, S. 1280, s. 1.

⁵⁷⁵ Asya Gribi Değilmiş, *Yeni İnan*, 10 Ekim 1957, S. 1281, s. 1.

⁵⁷⁶ Tekirdağ Doktorları, *Yeni İnan*, 14 Mart 1956, S. 806, s. 1.

Sağlık Bakanlığı tarafından ilgililere genelge gönderildiği belirtilir. Hazırlanan programa göre Verem Savaş Haftası boyunca Tekirdağ'daki tüm okullarda konferansların verileceği, sinema salonlarından vatandaşlara bedava olarak verem ile ilgili öğretici filmlerin gösterileceği duyurulur.⁵⁷⁷

Sihhat ve İctimai Muavenet Vekâleti (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı) ile Verem Savaş Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği Verem ile Mücadele Haftası'nın başladığı, bu hafta içerisinde Tekirdağ'da, belediye hoparlörleri aracılığıyla halka veremden korunma yollarının anlatılacağı, okullarda da öğrencilere bu konu hakkında dersler verileceği ifade edilir.⁵⁷⁸

1957 yılında, Veremle Savaş Haftası'nın 7 Ocak itibarıyla başladığı, bu hafta süresince Tekirdağlı vatandaşlara verem ile savaş hakkında çeşitli bilgiler verileceği bildirilir. Fahir Taner tarafından kaleme alınan köşe yazısında, 1950 yılından sonra verem hastalığı ile savaşa büyük önem verildiği, yeni verem hastanelerinin açıldığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ekipleri tarafından tüm köyler gezilerek BCG⁵⁷⁹ aşılarının yapıldığı, il merkezlerinde de verem savaş derneklerinin kurulduğu, tüm bu gelişmelerden sonra her sene binlerce kişinin ölümüne sebep olan verem hastalığının kontrol altına alındığını, 1955 yılında verem hastalığından ölen kişi sayısının 1950 yılından daha az olduğunu iddia edilir.⁵⁸⁰ Verem ile Savaş Haftası ile ilgili hazırlanan program doğrultusunda Tekirdağ'da görev yapan doktorların okullarda konferanslar vereceği, belediye hoparlörlerinden verem hakkında konuşmaların yapılacağı, bu haftanın pazar gününe kadar süreceği ifade edilir.⁵⁸¹

İnönü Okulu başöğretmeni Ethem Günel tarafından okulda bulunan 180 öğrenciye Radyoskopi muayenesinde bulunan Verem Savaş Derneği Uzman Doktoru Fahri Eriş'e teşekkür mesajı yayımlar, mesajda öğrencilerin başlangıç seviyesindeki hastalıklarının tespitinin sağlandığı, böylece verem hastalığının önlenmesinde kıymetli fedakârlık ve hizmetlerinin bulunduğu dile getirilir.⁵⁸²

⁵⁷⁷ Sağlık Müdürlüğünde Verem Savaş Haftası Konusu ile İlgili Bir Toplantı Yapıldı, *Yeni İnan*, 18 Aralık 1956, S. 1037, s. 1.

⁵⁷⁸ Verem Mücadele Haftası Başladı", *Yeni İnan*, 9 Ocak 1956, S. 750, s. 1.

⁵⁷⁹ Hastalık yapma gücü azaltılmış canlı bakteri aşısıdır, cilt içine akıtma ile uygulanır.

⁵⁸⁰ Fahir Taner, Verem Savaş Haftası Bugün Başlıyor, *Yeni İnan*, 7 Ocak 1957, S. 1053, s. 1.

⁵⁸¹ Okullarda Doktorlar Tarafından Verem Savaşı ile İlgili Konferanslar Verilecek, *Yeni İnan*, 7 Ocak 1957, S. 1053, s. 1.

⁵⁸² Açık Teşekkür, *Yeni İnan*, 9 Ocak 1957, S. 1055, s. 1.

1958 yılında, Veremle Savaş Haftası'nın bu yıl 6 Ocak'ta başladığı, Sağlık Bakanı Lütü Kırdaş'ın radyodan verem ile ilgili bir konuşma yaptığı, bu hafta süresince Tekirdağ'da doktorlar tarafından okulların ziyaret edilerek konferanslar verileceği, belediye hoparlörlerinden halka veremin tehlikeleri ile korunma çarelerinin anlatılacağı ifade edilir.⁵⁸³

18 Kasım 1955 tarihinde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı tarafından Tekirdağ Merkez'de yapılacak 100 yataklı hastane inşaatı için 150,000 lira verilmesi kararlaştırılır.⁵⁸⁴

1950 yılında Tekirdağ'da 50 yatak kapasiteli bir devlet hastanesi bulunurken, 1950 yılından sonra Tekirdağ'da 160 yataklı bir verem hastanesi kurulur. 1955 nüfus sayımına göre Tekirdağ'da 50 yataklı devlet hastanesinde 5038 kişiye bir yatak düştüğü açıklanır.⁵⁸⁵ Verem Hastanesindeki yatak sayısı 1958 yılında 250'ye çıkarılır.⁵⁸⁶

Tekirdağ Valisi Cemal Tarlan'ın girişimleri sonucu Tekirdağ'da 1960 yılında 130 yatak kapasiteli bir hastanenin açılacağı açıklanır. Yeni hastanenin açılmasıyla Tekirdağ halkının 1 Mart 1954 yılında faaliyete geçen, sahilde bulunan kışlaların restore edilen binalarına taşınan, şehir merkezine uzak olan hastaneye gidip gelmekteki zorluğundan kurtulmuş olacağı ifade edilir. Yeni hastanenin 4 Şubat 1959 yılında açılan Doğum ve Çocuk Bakım Evi binasının arkasında bulunan metruk yapının restore edilmesiyle devlet hastanesinin buraya nakledileceği aktarılır, mart ayı içerisinde kullanıma hazır olacağı duyurulur.⁵⁸⁷

Yeni devlet hastanesinin 1 Nisan 1960 tarihinde açıldığı, açılan yeni hastanede dâhiliye, hariciye, bulaşıcı hastalıklar, kulak-burun-boğaz, doğum ve çocuk bakım servislerinin yer alacağı, hastanenin başhekimliğine kadın hastalıkları uzmanı doktoru Dr. Şadan Talat Ural'ın getirildiği duyurulur. Sahildeki eski devlet hastanesinin de 250 yatak kapasiteli bir göğüs hastalıkları hastanesi haline getirileceği aktarılır.⁵⁸⁸

⁵⁸³ Verem Savaş Haftası Başladı, *Yeni İnan*, 6 Ocak 1958, S. 1354, s. 1.

⁵⁸⁴ TBMM ZC, Devre:10, Cilt:5, İçtima:1, s. 296.

⁵⁸⁵ TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:2, İçtima:1, s. 81,83,85.

⁵⁸⁶ TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:5, İçtima:2, s. 112.

⁵⁸⁷ Şehrimiz Yeni ve Modern Bir Hastaneye Kavuşuyor, *Yeni İnan*, 18 Şubat 1960, S. 1991, s. 1.

⁵⁸⁸ Yeni Devlet Hastanesi Faaliyete Geçti, *Yeni İnan*, 2 Nisan 1960, S. 2026, s. 1.

SONUÇ

Birinci Dünya Savaşı sonucunda savaştan galip çıkan devletlerin savaşı kaybeden devletlere zorla imzalattıkları ağır anlaşmalar adaletli olmadığından, ilerleyen dönemlerde çok daha büyük felaketlere sebep olur. Birinci Dünya Savaşı'ndan 20 yıl sonra meydana gelen İkinci Dünya Savaşı insanlık tarihinde görülen en yıkıcı ve zarar verici olaylardan biri olarak tarihe geçer.

Türkiye Cumhuriyeti kendisini savaştan korumak amacıyla çeşitli politikalar uygulayarak kendisini korumaya çalışır. Ancak savaş sonrası kurulacak olan BM'ye katılmak amacıyla savaşın son zamanların 23 Şubat 1945 yılında Almanya'ya savaş ilan ederek, 24 Şubat 1945 yılında BM Beyannamesini imzalar.

Meydana gelmiş olan bu son hal ile birlikte, Türkiye'nin 1945 yılından sonraki iç siyasi hayatını belirlenmesi adına önemli bir olay olarak görülür. İkinci Dünya Savaşı sonrasında BM Anayasası ile otoriter rejimler son bulur, bu anayasa ile beraber Türkiye'de tek partili hayattan, çok partili hayata geçiş adımları atılmaya başlanır.

Bu çerçevede gelişen olayları takiben, Cumhuriyet Halk Partisi 1945 bütçe görüşmelerinde keskin eleştirilerde bulunan Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan, ekonomi politikaları nedeniyle partiyi eleştirirler ve bütçe için ret oyu verirler. Benzer şekilde, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nda görülür. Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan ve Fuat Köprülü'nün başını çektiği bu grup, "Dörtlü Takrir" olarak anılan bir önerge verirler. Verilen bu önerge, diğer milletvekilleriince kabul edilmez. Önergenin reddinden sonra Adnan Menderes ve Fuat Köprülü, Vatan Gazetesi'nde hükûmeti sert olarak eleştiren yazılar yazmaları dolayısıyla, Koraltan ise arkadaşlarını savunduğu bir yazısından sonra partiden ihraç edilirler. Geriye Celal Bayar kalır, o da yaşananlardan bir süre sonra, milletvekilliğinden ve çok geçmeden de partiden istifa eder. Demokrat Parti'yi kuracak olan bu isimler CHP'den ayrılmış olur. 7 Ocak 1946 tarihinde Celal Bayar başkanlığında Demokrat Parti kurulur ve kuruluşundan 4 yıl sonra 14 Mayıs 1950 yılında iktidara gelir.

Yeni İnan gazetesi, 1925 yılında "Vilayet Gazetesi" adıyla devletin yaptığı yenilikleri ve hizmetleri yayınlamayı amaçlar. 1951 yılında gazete özelleştirilir önce "İnan" adını alır ve 1952 Ağustosunda yayın hayatına son verir. Sonraki süreçte gazetenin 1953 yılı sonuna dek sahibi Celal Eren, sorumlu müdürü ise Fahir Taner olur. İlerleyen dönemde Fahir Taner'in gazeteyi satın alarak sahibi ve sorumlusu olur.

Yeni İnan gazetesinin yayınlarından anlaşıldığı üzere açıkça söylenebilir ki Demokrat Partisi yanlısı bir gazete olur. Bununla birlikte DP'nin yaptığı tüm olumlu faaliyetlere geniş yer vererek yayınlanmıştır. Başta CHP olmak üzere diğer muhalif partilere çok az bir şekilde yer verir. Özellikle yerel ve genel seçimlerde gazete neredeyse DP'nin yayın organı halini alır. Gazetenin bu yanlı tavrı 27 Mayıs askeri darbesinden itibaren hızlı bir şekilde değişir ve DP'nin 10 yıllık süreçte yaptığı faaliyetleri eleştirir. DP'nin halkı aldattığı savunularak 27 Mayıs'ın ülkeyi kurtardığı ifade edilir.

1950'nin ilk yıllarında toplumda saygınlık kazanmak amacıyla sermaye sahibi insanlar gazete satın almaya başlar, gazete sahiplerinin değişmesiyle başyazarın önemli olduğu gazete düzeninden, haber ve fotoğrafın öncelik olduğu anlayışa geçilir. Gazetelerde siyasi haberler çoğunlukta yer almaya başlar, DP-CHP çekişmesi haberlerin genelini meydana getirir. DP döneminin de basın merkezi İstanbul olur. Bu dönemde parti organı kimliği taşımayan başlıca gazeteler: Cumhuriyet, Milliyet, Hürriyet, Akşam, Tasvir, Yeni Sabah, Yeni İstanbul, Gece Postası zaman zaman Vatan olur. CHP'nin yayın organı Ulus, DP'nin yayın organı Zafer ve Millet Partisi'nin (MP) yayın organı da Kudret'tir. Dünya, Vakit ve Tercüman CHP'ye bağlı iken Son Posta ve Her Gün DP'ye bağlı idiler. 1960'a kadar çıkan büyük gazeteler, İstanbul'da Hürriyet, Cumhuriyet, Vatan, Tan, Yeni Sabah; orta baskı sayılı gazeteler ise, Her Gün, Akşam, Son Posta Tasvir, Dünya'dır.

1954 genel seçimleri için yıllarca DP'ye hizmet eden, şehirde sevilen, seçim kabiliyeti yüksek kişilerin aday olacağı belirtilir, adayların arasında Fethi Mahramlı, Orhan Ertin, Hasan Gürkan, Necmi Arman ve Enver Malkoç gibi DP'de çeşitli görevlerde bulunmuş kişilerin olduğu açıklanır. Ayrıca bu isimlerin fotoğrafları ve yaptıkları görevler gazetenin birinci sayfasında yer alır.

1954-1957 yılları içinde bulunduğu dönem ve koşullar sebebiyle büyük önem arz eder, gerek 1954 genel seçimleri gerekse 1957 seçimleri Türkiye Cumhuriyeti için dönüm noktalarıdır. İlk seçimlerde büyük üstünlük sağlayan taraf Demokrat Parti olur ve kesin zafer diyebileceğimiz bir olaydır. İncelediğimiz ikinci seçimlerde iktidar partisinin oyları düşer ve CHP'nin oyları bir miktar artar. Bu duruma ek olarak Demokrat Parti'nin ülke yönetimindeki hareketleri etki olarak görülebilir. Bu döneme ek olarak 1955 Yerel Seçimleri Tekirdağ ili açısından önemlidir. Seçim sonuçlarında Yeni belediye meclis üyelerinin yaptıkları toplantı sonucunda Tekirdağ Belediye Başkanlığına Rüstem Şerifoğlu'nun seçildiği açıklanır.

Türkiye ve Yunanistan ilişkilerinin iyi gittiği seneler olarak düşünülebilecek 1950-1955 yılları arasında azınlıklar çok büyük güçlükler yaşamazlar. Ekonomi alanında zorlayıcı baskıların yanında din, eğitim ve kültür ve sosyal alanlarında Yunan Hükûmeti'nin de olumlu denebilecek adımları olur, her iki ülkede yaşayan azınlıklarla ilgili esas sorunlar Kıbrıs konusunun etkilerinin fazlasıyla ortaya çıktığı 1955 ve sonrası dönemde artar. Türkiye'de 1955 yılında yaşanan 6-7 Eylül olaylarının ve İstanbul'daki Rum azınlığının uğradığı saldırılar azınlık konusunun başka bir boyuta taşınmasına sebep olur, Yunanistan konuya ağır bir tepki gösterir ve Yunan azınlığın durumları konusunda Türk Hükûmeti'ne ağır eleştiri ve suçlamalarda bulunulur.

1955 yılı Mart ayında Kıbrıs'ta yaşanan olaylar sert bir boyut kazanınca İngiltere, kendine ağır gelen bu sorumluluğu paylaşmak için Türk ve Yunan hükûmetlerini Londra'ya çağırır. 27 Ağustos 1955'te Londra'da başlayan ve İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın dâhil olduğu Londra Konferansı'nda, Yunanistan tarafının ENOSİS planını savunurken, Türkiye, İngiltere tarafınca 1871-1878 sürecinde ilhak edilen adı geçen adanın Türkiye'ye geri bırakılması gerektiği savunulur. Kıbrıs meselesinin İngiltere'de konuşulmaya devam ettiği süreçte, İstanbul ve İzmir'de başlayan ve İstanbul'da ikamet eden Rum azınlığın hedef alındığı anlaşılan gösterilerin haberi Londra'ya ulaşır. Bu gelişme görüşmelerin direkt olarak kesilmesine sebep olur.

6 Eylül 1955 tarihinde gazetede, Selanik'te Mustafa Kemal Atatürk'ün doğduğu eve saatli bir bombanın atıldığı duyurulur. Patlamada can kaybının yaşanmadığı, Konsoloslüğün ve Atatürk'ün evinin camlarının kırıldığı ifade edilir. Yunan hükûmetinin olaya el koyduğu ve 5 kişinin tutuklandığı aktarılır. Gazete, 6-7 Eylül olaylarına büyük yer ayırır, geniş bir şekilde sayfalarına taşır. 6-7 Eylül olaylarında zarar gören vatandaşlara yardım için Tekirdağ'da bir yardım komitesinin kurulduğu belirtilir. Vali Necdet Yılmaz'ın başkanlığında, belediye, DP, CHP, CMP başkanlarının da katılımıyla bir toplantı düzenlendiği, yardım komisyonunun kurulduğu ve başkanlığına da Necdet Yılmaz'ın getirildiği bildirilir. 6-7 Eylül Olayları gerçekte azınlıklar meselesinin dış politika ile Türkiye siyasi tarihine etki etmiş halidir. Etnik ve dini kökenli sebeplerin ortaya çıkardığı bir sorun olarak gündeme gelir.

Kıbrıs görüşmelerine dâhil olmak için, Adnan Menderes ve heyeti, 17 Şubat 1959 Salı günü İngiltere'nin Başkenti Londra'ya yola çıkar, İtalya'nın Roma şehrinde yakıt ikmalinden sonra 13.02'de tekrar uçuşa geçilir. İngiliz yapımı 1958 Viscount 794 tipi dört

motorlu “TC-SEV” isimli Türk Hava Yollarına ait uçağın, ilk önce Londra’nın Heathrow Havalimanına inişi planlanır. Sonra uçak Londra’nın bir diğer havalimanı olan Gatwick Havalimanına yönlendirilir. Menderes’i taşıyan uçak Gatwick Havaalanına yaklaşık 12 km kala Sussex bölgesindeki Newdigate köyü yakınlarında ormanlık bir alana (Jordan’s Wood, Rusper) akşam saat 5’te büyük bir gürültüyle düşer. 15 kişinin hayatını kaybettiği, 10 kişinin de yaralandığı açıklanır. Menderes’in tedavisine devam edildiği, vücudunda herhangi bir kırığa rastlanmadığı, istirahat ihtiyacı duyduğu, tedavisinin Dr. Z. Leitner, Dr. R. Corbetin ve Dr. j. Bull tarafından yapıldığı ifade edilir.

27 Mayıs 1960 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri, 14 Mayıs 1950 yılında yapılan genel seçimlerin ardından iktidarı ele geçiren Demokrat Parti (DP) Hükûmetini devirerek yönetime el koyar. Buna sebep olarak ise ülkenin içinde bulunduğu durumun gittikçe kötü bir hal aldığı ve ülke içerisinde bir kardeş kavgasının başlamasını engellemek üzere olduğunu ileri sürülür. Yönetime el koyan Türk Silahlı Kuvvetleri, darbeyi takiben başta Cumhurbaşkanı, Başbakan, Büyük Millet Meclisi Başkanı, Bakanlar olmak üzere DP Milletvekillerini, tüm DP sorumlularını ve aralarında askerler ve polislerin de bulunduğu birçok bürokrati tutuklayarak bunların Yassıada’da kurulan mahkemelerde yargılamışlardır.

28 Şubat 1953 tarihinde Balkan Paketi, resmi adı “Türkiye Cumhuriyeti, Yunan Krallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında Dostluk ve İşbirliği Antlaşması” (Ankara Antlaşması) imzalanır. Balkan Paketi ile ilgili gazetede yer alan ilk haber 1 Mart tarihli dir. Yunanistan Dışişleri Bakanı Stefanopulos ile Yugoslavya Dışişleri Bakanı Koça Poporeviç’in birkaç gündür Ankara’da bulundukları ve Dışişleri Bakanlığında Fuat Köprülü ile bir toplantı gerçekleştirdikleri ifade edilir. Yapılan toplantı sonucunda bu üç devlet arasında siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkileri arttıracak Balkan Paketi’nin imzalandığı duyurulur. Toplantıda İtalya’nın pakta girme konusu ve BM’nin Kıbrıs konusu hakkında verdiği karardan sonra Türk-Yunan diplomatların fikir alış-verişinde bulundukları belirtilir.

1954 yılında Türkiye, Balkan Paktını imzaladıktan sonra Orta Doğu’da aynı bağlamda bir savunma sistemi kurmak için çeşitli adımlar atmaya başlar. Bu fikrin asıl sahibi Sovyetlerin yayılmasına engel olmak isteyen ABD idi. 1954 yılında İngiltere ile Mısır arasında Süveyş anlaşmazlığı bulunuyordu ayrıca Arap ülkeler ile İsrail arasında da ilişkiler kötü gitmekteydi. Tüm bu olaylar Türkiye ile Irak’ın yakınlaşmasına sebep olur,

1954 yılının Ekim ayında Türkiye ile Irak Orta Doğu’da bir güvenlik teşkilatı kurulmasına yönelik bir bildiri yayınlanır. 24 Şubat 1955 tarihinde Türkiye ile Irak arasında “Karşılıklı İş Birliği Antlaşması” imzalanır.

Yunanistan 1954 yılında Kıbrıs konusunu ilk kez BM Genel Kurulu’na götürür, böylece Kıbrıs meselesi uluslararası bir boyut kazanır. Yunanistan yaptığı başvurusunda adaya kendi geleceğini tayin hakkının verilmesini (self – determination) ister, BM Genel Kurulu bu konuyu görüşmeyi reddeder. Yunanistan’ın bu adımı Türkiye’nin harekete geçmesine neden olur ve Türk dış politikası bu yönde şekillenmeye başlar. BM’nin bu kararı almasının ardından Kıbrıs’ta 1 Nisan 1955 tarihinde Rumlar tarafından EOKA (Ethniki Organosis Kypriou Agoniston) ismiyle bir terör örgütü kurulur. İngiltere 1956 yılında, Kıbrıs’a özerklik verilmesine karar vererek, anayasa çalışmalarına başlar, özerklik önündeki engellerden olan Rum toplumu lideri Başpiskopos Makarios’u sürgüne gönderir. Türkiye ise adanın taksimi görüşünü savunur, adada terör olayları devam eder. 1957 yılında Kıbrıs meselesi Yunanistan tarafından bir kez daha BM’ye taşınır, BM Siyasi Komisyonu Hindistan’ın verdiği öneriyi kabul ederek Kıbrıs meselesinin bu üç taraf arasında yapılacak görüşmeler ile çözülmesini istemiştir. 5 Şubat 1959 tarihinde Türkiye ile Yunanistan Zürih’te bir toplantı gerçekleştirir, toplantı sonunda Kıbrıs’ta bağımsız bir devletin kurulması kararlaştırılır. Zürih Antlaşması’nın geçerli olabilmesi için İngiltere’nin de onayından geçmesi gerektiği için bu üç devlet Londra’da bir araya gelerek 19 Şubat 1959 tarihinde Londra Antlaşması’nı imzalamışlar. Antlaşmaya göre: Kıbrıs Cumhuriyeti’nde anayasal düzenin korunması hakkında güvence verilir, Yunanistan 950 kişilik, Türkiye 650 kişilik asker bulunduracak, Enosis ve taksim yasaklanır. 16 Ağustos 1960 tarihinde bu esaslara göre hazırlanan anayasa yürürlüğe girer ve Kıbrıs Cumhuriyeti resmen kurulur.

19 Şubat 1959 tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde Kıbrıs’ta cumhuriyet idaresinin kurulacağı, Cumhurbaşkanı ile yardımcısının seçileceği, Kıbrıs Cumhuriyeti’nin kurulduğu gün adaya 650 kişilik Türk ve 950 kişilik Yunan birliklerinin çıkarılacağı duyurulur. Yapılacak seçimlerde Türkiye’nin Cumhurbaşkanı yardımcılığı için Kıbrıs Türktür partisi genel başkanı Fazıl Küçük’ü aday göstereceği, ada halkının da Fazıl Küçük’ü istediği ifade edilir.

Lozan Antlaşması’yla Batı Trakya’nın bugünkü statüsü belirlenir, Batı Trakya Yunanistan’da kalır. 30 Ocak 1923 tarihinde imzalanan “Türk ve Rum Ahalinin

Mübadelesi” sözleşmesinin 2. Maddesine göre İstanbul’daki Rumlar ile Batı Trakya’daki Türkler mübadele dışında bırakılır. Ayrıca Lozan Antlaşması’nın 37-45 maddeleri arasında bu azınlıklara tanınan temel haklar belirtilir.

Zaman içerisinde Yunanistan hükûmetleri Kıbrıs meselesi ve Ege Denizi konularında Türkiye’den taviz verilmesi mümkün olmayan isteklerde bulunup bunun karşılığını alamayınca Batı Trakya’da yaşayan Türkler üzerinde genel bir baskı havası oluşturur, bu çerçevede hukuki özgürlüklerin kısıtlanması, eğitimden yoksun bırakma, vatandaşlıktan uzaklaştırma gibi baskıcı tutum sergilenir.

1950’li yıllara gelindiğinde II. Dünya Savaşı’ndan ekonomik ve sosyal açıdan olumsuz yönde etkilenen bir Türkiye Cumhuriyeti görülür. Bu olumsuz durumun ortadan kaldırılması için sağlık alanındaki gelişmelere eş değer olarak ölüm sayısının azalması, ulaşım ağlarının gelişmeye başlaması ile birlikte hızlı bir kalkınma sürecine adım atılır. Nitekim 1950-1960 yılları arasında daha da hız kazanan bu faaliyetler, şehirleşmenin gelişmesi adına önemli bir yer tutar. Buna bağlı olarak Tekirdağ ili ve ilçeleri için gelişmeler meydana gelir. Ekonomi alanında çalışmalar yöre için sıklıkla tarım, bağcılık, hayvancılık ve ticaret faaliyetleri üzerinde yoğunlaşmış bölgeye liman ve silo kurulması amaçlanır. Ayrıca tarımda verimliliği arttırmak adına çeşitli çalışmalarda bulunulur. Bu bağlamda Tekirdağ limanından Ticaret Odasının açıkladığı verilere göre, 1955-1960 yılları arasında Tekirdağ iskelesinden yabancı ülkelere 57 milyon 645 bin 380 lira değerinde 245 bin 500 ton hububat ihraç edildiği bildirilir. Ekonominin yanı sıra eğitim alanında da önemli atılımlar olur, okullar açılarak Tekirdağ ilinin eğitiminin gelişimi adına çeşitli adımlar atılır. Bu okullara ilave olarak okullara öğretmen atamaları gerçekleştirilir. İlerleyen süreçte devletin eğitim için yaptıklarının yanında ABD destekli Marshall yardımlarıyla süt tozu, tereyağı ve peynir dağıtılarak genç ve çocuklara ulaştırılmak amaçlanır. Aynı zamanda sağlık konusunda birçok girişim olur halkı bilinçlendirmek amaçlanır. Verem ile savaş haftasında okullarda konferansların verileceği bildirilir. 1955 yılında Tekirdağ ilinde 100 yataklı hastane için girişimlerde bulunulur ve bunun için 150.000 liralık bütçe oluşturulur. İlerleyen süreçte 1958 yılında verem hastanesi yatak kapasitesi 250’lere çıkarılır.

Yeni İnan gazetesi için dönemin sorunlarına yerel hayatta değinilmiş olsa da, gazetenin ulusal amaçta olan bir gazete sıfatını taşıdığı lakin bunu başka gazetelerin gölgesi veya dönemin iktidarının yanında yer alarak Demokrat Parti destekçisi konumunda

yayın hayatına devam ettiği görülür. Sonrasında bunun tam tersi bir tavır sergileyecek bir tutumla dönemi eleştirir ve karşısında yer alır.

EKLER

EK-1: Yeni İnan Gazetesinin Zaman İçerisindeki Değişimi

Sakir ve Yasi
İleri Madara
Fahri Tamer
Bey Muharrir
Fahri Mahramli
Telefon: 4

Yeni İnan

Basıldığı: 1954
Yeni İnan
Başmevki
Mimar Sinan cad.
No: 34
Tekirdağ
Tanesi 5 Kr

Yıl 2 Sayı: 240
GÜNLÜK SİYASİ İÇTİMAİ GAZETE
9 Mart 1954

Vilâyetimizde D.P. Çok Kuvvetli

Seçimlerin D. P. Lehine neticeleneceği muhakkak

Demokrat Parti Listesinde senelerce Partiye hizmet etmiş Muhitte sevilen, seçim Kabiliyeti fazla olan namzetler yer alacak

Yoklamalara girmek üzere müracaat edenler arasında Fethi Mahramlı, Orhan Ertin, Hasan Gürkan, Necmi Arman, Enver Malkoç gibi senelerce Parti kademelerinde vazife almış kıymetli arkadaşlarımızda var

Çorlu Belediye Reisi (Necmi Arman)

Vilâyet Daimi Encümen Anası (Orhan Ertin)

Fethi Mahramlı

Saray Belediye Reisi (Enver Malkoç)

Malkara Belediye Reisi (Hasan Gürkan)

Umumi seçimlerin yaklaşmış bulunduğu bu günlerde şehrimizde partilerin seçim faaliyetleri artmış bulunmaktadır. D. P. ve C.M.P. elemanları bütün imkanlarını kullanarak seçimlerdeki seçilmiş neticelerini kendi lehlerine çevirmeye çalışmaktadırlar. Fakat bu günkü durum tamamen D. Partinin lehine olarak görülmektedir ve şehrimizde mebus seçimlerinin Demokrat Partinin kazanacağına muhakkak nazarıyla bakılmaktadır.

Demokrat Parti yoklamalarına iştirak etmek üzere birçok kıymetli memleket çocukları D. Parti il idare kuruluna müracaat etmişlerdir. Bunlar arasında Tekirdağ'da yapılan bütün seçimlerde faal rol oynamış, dört sene arkaya il idare kurulu üyeliğine seçilmiş, Vilâyetimizde üç sene il başkanlığı yaparak Partiye büyük hizmetler görmüş ve bütün Tekirdağlıların sevgisini kazanmış Fethi Mahramlı yine 947 senesinden beri partide faal hizmet gören, partiye girdiği seneden itibaren ilçe başkanlığı ve il idare kurulu üyeliği ve il başkanlığı yapan, 950-

seçimlerinde belediye meclis üyeliğine ve genel meclis üyeliğine seçilen halen Vilâyet Daimi komisyon üyesi bulunan Orhan Ertin, Malkarada D.Partiyi kuranlardan, 947 senesinden beri Malkara ilçe başkanlığına daima ittifakla seçilen 950 senesinde belediye reisi seçiminin sonra 3 senede Malkaranın vechesini değiştiren, bütün Malakalılarının sevgisini kazanmış bulunan Hasan Gürkan; Saray D. Parti kurucularından, uzun seneler ilçe idare kurulu üyeliği yapmış 950 senesinde belediye reisiliğine seçilerek Saraya büyük hizmetler etmiş, halen il idare kurulu üyesi bulunan Enver Malkoç, 1948 senesinde Çorlu D. Parti teşkilatına intisap ederek, aynı sene içerisinde ilçe başkanlığına seçilen iki sene ilçe başkanlığı yaptıktan sonra 950 seçimlerinde belediye reisi olan ve bugüne kadar ilçe idare kurulu üyeliği yapan, Belediye reisi olarak Çorluya büyük hizmetler görmüş ve bütün Çorluluların teveccühlerini kazanmış kıymetli seçicilerimizden Necmi Arman yer almaktadır.

Partinin saflarındaki büyük bağrıları ve hizmetleri bütün Tekirdağlılara bilinen yukarıda isimlerini bildirdiğimiz arkadaşlar yoklamalarda en kuvvetli namzetler olarak görülmektedirler.

Bu liste kazandığı takdirde D. Partinin umumi seçimlerdeki zaferi de yükselmiş ve seçim neticesi garantiye girmiş olacaktır. Bu hususu yoklamaya iştirak edecek ocağ ve bucağ başkanlarının ilçe idare kurulu üyelerinin nazara alınacağı tabiidir.

Tekirdağa en faydalı olacağına inandığımız ve yoklamalarda kazanacaklarına kani bulunduğumuz namzetleri tanıtıyoruz

NECMI ARMAN

1947 senesinde D. Parti saflarına intisap ederek senelerce maddi ve manevi varlığı ile D. Partiyeye hizmet eden Necmi Arman 21 Martta yapılacak yoklamalarda en fazla rey alacak namzetlerdendir.

Çorlusuun yetiştirdiği kıymetli Arkadaşımız ezeacı Necmi Arman partiyeye girişini müteakip Çorlu İlçe başkanlığına seçilmiş ve 1950 senesinde belediye reisi seçilince İlçe başkanlığından feragat etmişse de partili bir üye olarak yorulma ve yılma bilmeden gece gündüz partisi için çalışmıştır. Bütün seçim mücadelelerinde ön safta vazife almış ve partisine hizmet etmiştir.

Bu bakımdan Necmi Arman yoklamalara iştirak edecek 23 namzetle içinde en şanslılarındandır. Binsonsaleyh seçilecek baş kişiden birinin Necmi Arman olacağına muhakkak nazariyle bakılmaktadır.

ORHAN ERTİN

Memleketimizin kıymetli evlâtlarındandır. Eski Tekirdağ mebuslarındandır ve Tekirdağında serbest fırkanın kurucularından merhum Rahmi beyin oğludur. Muhtinde iyi vaziyetleriyle tanınan ve bütün Tekirdağlıların sevginle kazanmış bulunan Orhan Ertin 1947 senesinde D. Partiyeye intisap etmiştir. Partiyeye intisabından sonraki çalışmaları nazarıdikkati çekmiş ve aynı sene içerisinde yapılan kongrede İlçe başkanı seçilmiştir. İki sene İlçe başkanlığı yaptıktan sonra da İl idare kuruluna seçilmiştir. 1950 senesinden 1954 senesine kadar yapılan İl kongrelerinde daima en fazla rey almak suretiyle İl idare heyeti üyeliğine seçilmiştir.

1953 senesinde Fethi Mahramlı'nın başkanlıktan ayrılması üzerine İl başkanı seçilmiş ve altı ay bu vazifeyi muvaffakiyetle ifa etmiştir.

D. Parti listesinde yer almak üzere müracaat eden 23 arkadaşın arasında seçim kabiliyeti en fazla olan ve seçileceğine garanti nazariyle bakılan Orhan Ertin umumî seçimlerde D. Parti listesinin kuvvetli bir üyesi olacaktır.

FETHİ MAHRAMLİ

D. Parti yoklamalarının en kuvvetli adayları şüphesiz Fethi Mahramlıdır. Muhalif muvafık bütün Tekirdağlıların ittifaqla beyan ettiklerine nazaran Fethi Mahramlı yoklamalarda en fazla rey alacaktır.

Fethi Mahramlı 949 senesinde D. Partiyeye intisap etmiş ve bu güne kadar gece gündüz çalışarak partinin birçok zaferler kazanmasında mühim rol oynamıştır. 1950 senesinde İl Başkanı olan ve üç sene arka arkaya İl Başkanlığı yapan Fethi Mahramlı'nın iş başında bulunduğu zaman zarfında yapılan belediye, Muhtar, genel Meclis seçimlerinde büyük bir çoğunlukla D. Parti adayları kazanmıştır. 950 senesinde genel meclis üyeliğine seçilen Fethi Mahramlı 3 sene arka arkaya daimi komisyon üyeliği, 4 sene genel meclis ikinci başkanlığı yapmıştır.

Fethi Mahramlı'nın partiyeye ve Tekirdağlılara büyük hizmetleri olmuştur. Bu bakımdan Namzet yoklamalarında en fazla rey Fethi Mahramlı'nın alacağına muhakkak nazariyle bakılmaktadır.

HASAN GÜRKAN

Vilayetimizdeki D. Parti mensuplarının en iyi tanıdıkları namzetlerden biri de şüphesiz ki Hasan Gürkan'dır. Malkara Belediye reisi ve İlçe Başkanı olarak parti saflarında hizmet eden Hasan Gürkan tanımayan bir partinin buluşa bileceğini tahmin etmemekteyiz. Muhtelif seçim mücadelelerinde ön safta, siyasi toplantılarda mikrofon başında görülmüş alıştığımız Hasan Gürkan Malkarada D. Partili kuranlardandır. 1946 seçimlerinde D. Partili namzetlerinin kazanması için, jandarma sürgüsü tehdidi altında partisine hizmet etmiştir. 1950 mebus seçiminin Malkarada kahir ekseriyetle D. Partili hâline teselli etmesinde mühim hizmetleri vardır.

Belediye reisi olarak Malkaraya yapmış olduğu hizmetler sonsuzdur. Üç sene senelerce ihmal görmüş Malkaraya vechesini tamamen değiştirmiş ve kazaya birçok imkânlar sağlamıştır.

Köylü vatandaşların her türlü derd ve dilerleriyle yakından alakalanan Hasan Gürkan bütün köylü vatandaşların kalplerini ve sevgilerini kazanmıştır. Bu hususlar nazarıdikkate alınınca Hasan Gürkan'ın yoklamalarda kazanacağı tabiidir.

ENVER MALKOÇ

Sarayda D. Partinin kurucularındandır. Mevlâ gıftçılık olan Enver Malkoç arkadaşımız parti saflarında büyük vezifeler almış ve kıymetli hizmetlerde bulunmuştur. Senelerce İlçe idare heyeti üyeliği ve İlçe başkanlığı yapmıştır. Halen Vilayet idare heyeti üyesi bulunmaktadır.

1950 Belediye seçimlerinde C.H. Partisine karşı kahir bir ekseriyetle belediye meclisi üyeliğine ve arkadaşlarının ittifaqla belediye Reisi'liğine seçilmiştir. Belediye reisi olarak Saray kazasına yaptığı hizmetler büyüktür.

Muhtelif seçimler esnasında birçok vazifeler alarak partili arkadaşlarıyla beraber yılmadan gece gündüz çalışmıştır.

21 Martta yapılacak yoklamalarda en kuvvetli namzetlerdendir. Zira çalışmalarını yakinen bilen ve partideki hizmetlerini takdir eden Tekirdağlılar Enver Malkoç'un yoklamalarda kazanmasını arzu etmektedirler. Yoklamalarda rey kullanacak vatandaşlarda da böyle bir müşahade edilmektedir.

**KIZILAYI
UNUTMA**

Ç.E.K.

**ÜYE
OLALIM**

SAHİBİ
VE
MESUL MÜDÜRÜ
FAHİR TANER
BASILDIĞI YER
Taner Matbaası
Telefon : 4

Yeni İnan

GÜNLÜK SİYASİ, İKTİSADİ, İÇTİMAİ, AKŞAM GAZETESİ

25
EYLÜL
ÇARŞAMBA
1957

Yıl: 5 * Adres: Mimarşinan Caddesi No: 46 Tekirdağ * Fiyatı 5 kuruştur * Sayı : 1268

D.Partinamzetleripazargünüseçilecek Aday olmak isteyenler hummalı bir faaliyet gösteriyorlar

Mebus seçimlerini Demokrat Partinin kahir bir ekseriyetle kazanacağına muhakkak nazarıyla bakılmaktadır

Bilindiği gibi Demokrat Parti aday yoklamaları önümüzdeki pazar günü yapılacaktır. Ahalikaların bildirdiklerine göre bu güne kadar partiye, aday olmak üzere 13 kişi müracaat etmiştir. Namzetler kaza ve köylerde hummalı bir faaliyet göstermektedir.

D. Partinin Tekirdağ kurucularından ve 1946 senesinden itibaren bütün seçimlerde D. Partinin kazanması için büyük gayretler sarf ederek bir çok seçim zaferlerinin kazanılmasında büyük rolü oynamış, aynı zamanda 1950 senesinden beri mebus olarak Tekirdağ'a büyük hizmetler yapmış Sayın Mebusumuz Dr. Zeki Erataman çalışmalarını daha ziyade, D. Partinin, umumi seçimlerde kahir bir ekseriyetle temin etmesi yolunda teahhüt etmektedir. Bugün Tekirdağlıların ve D. Parti Ocak başkanlarının kalplerini kazanmış bulunana Dr. Zeki Erataman yoklama çalışmalarına fazla karşılanmaktadır.

Partiye istinap ettiği gündemleri D. Partinin gelişmesi ve teşkilatlanması yolunda geceleri gündüzüne katarak çalışır, 1950 senesinden sonra il Başkanları olarak dört sene partiye hizmeti edip Demokrat iktidarın çalışmalarına muvazir faaliyet gösteren, teşkilatına başında olarak Demokrat Tekirdağ kalesine bir çok zafer bayraklarının çekilmesinde en büyük

Mebusumuz
Dr. Zeki Erataman

Hayrabolunun D. Parti
Bayraktarı İlçe ve Belediye Başkanı
Ali Çakır

D. Partinin fedakâr ve vefakâr
Üyesi Malkara İlçe Başkanı
Hasan Gürkan

hizmeti bulunan Sayın Mebusumuz Fethi Mahramlı da yoklamaları ikinci planda tutarak umumi seçim propagandasına ile meşgul olmaktadır. Zira Fethi Mahramlına yoklamalarda büyük bir ekseriyetle reyini olarak bu devrede mebus namzetli olacağına muhakkak nazarıyla bakılmaktadır.

Tekirdağ Vilâyetinde bir seçim olduğu zaman Mal Karanin vefakâr ve fedakâr İlçe Başkanı Hasan Gürkan, ve Hayrabolunun D. Parti bayraktarı İlçe

ve Belediye başkanı Ali Çakır, evvelâ akla gelen kimselerdendir. Zira her ikisi de Partinin kurucuları arasında bulunmaktadırlar.

Hasan Gürkan 1946 senesinde Malkarada Partiye kurmuş ve bu güne kadar partinin sadık ve fedakâr bir rükûb olarak faaliyet göstermiştir. 1947 senesinden bu güne kadar Malkarada aralıksız olarak İlçe başkanlığı yapmıştır. 1950 senesinde Belediye reisi seçilerek 4 sene Malkaraya büyük hizmetler etmiştir. 1954 senesinde Malkaralıların ve bütün Tekirdağlıların teveccühlerine mazhar olarak yoklamalarda namzet olarak seçilmişse de Genel Kurul tarafından veto edilmiştir. Ancak bu hadise Partiye bütün kalbiyle bağlı bulunan ve düşüncesi, sadece partinin kazanması olan Hasan Gürkan bu hadiseden sonra çalışmalarını daha fazla artırarak 1954 zaferinde hissedar olmuştur. Binaenaleyh

namzet etmiştir. 1954 senesinde Malkaralıların ve bütün Tekirdağlıların teveccühlerine mazhar olarak yoklamalarda namzet olarak seçilmişse de Genel Kurul tarafından veto edilmiştir. Ancak bu hadise Partiye bütün kalbiyle bağlı bulunan ve düşüncesi, sadece partinin kazanması olan Hasan Gürkan bu hadiseden sonra çalışmalarını daha fazla artırarak 1954 zaferinde hissedar olmuştur. Binaenaleyh

Mebusumuz
Fethi Mahramlı

Tekirdağlı Demokratların kendisine karşı olan takdiri hisleri çok artmıştır. D. Parti ocak başkanlarından, Hasan Gürkan'a karşı olan teveccühlerini pazar günü yapılacak yoklamada bir defa daha teyid edecekleri anlaşılmaktadır. Ali Çakır gelince, kendisi Demokrat Hayrabolu kalesinin bayraktarı olarak tanınmaktadır.

1950 senesinde Belediye Reisi seçilerek Hayrabolu ilçe ve Demokrat partiye geceleri gündüzü hizmet etmek suretiyle mahitinin ve Tekirdağlıların büyük sevgisini kazanmıştır.

On senelik bir hizmet devresinden sonra bu gün, Ali Çakır Tekirdağ'a ve memleketine daha geniş imkânlarla hizmet edebilmek için mebusluğa namzetliği koymuştur.

Demokrat Parti ocak başkanlarımız Ali Çakırın olan imtiaz ve sevgilerini pazar günü yapılacak aday yoklamalarında bir kere daha göstereceklerine bütün Tekirdağlılar kat'î nazarla bakmaktadır.

ŞAKİR YORULMAZIN GAZETEMİZE BEYANATI

"Bütün mevcudiyetimle ilimizin güzelleşmesine, kalkınmasına, Tekirdağlı hemşehrilerimin ihtiyaç ve arzularının teminine çalışmak için adaylığımı koymuş bulunuyorum."

Mebus adayları arasında bulunan Tekirdağlı çok iyi tanınan Şakir Yorulmaz seçim hakkındaki vaki sualimiz üzerine aşağıdaki beyanata varmıştır:

Tekirdağımızı ve bugün Tekirdağlıları ne kadar sevdiğimi izaha lüzum görmüyorum. Bu sevgi yüzdendendirki Milli Mücadele senesinde Trakya Peşkeş cemiyetinde Trakya düşman istilâsında kaldığı senelerde bütün varlığını çalışmaya bulundurmaktayım. Bu yüzden duyduğum bahtiyarlık en büyük mükafatımdır.

Kurtuluşun sonrasına

Memleketine hizmet arzısıyla
adaylığını koyan
Şakir Yorulmaz

Tekirdağ Türk Ocakları reisliği, Genel Meclis ve Belediye Meclisi üyeliği yapmış senelerde pek çalışkan ve aziz arkadaşlarımızla memleketin, içtimai, medenî ve kültürel gelişmelerini temin için de yaptığımız çalışmaya ve kalkınma hamlelerini Tekirdağlı, bilhassa merkez kaza sakinleri hemşehrilerimize sunmaktayım, beşerî görüşlerimde güler yüz ve tatlı dil ile hatırlama ve tatil etmelerinde anlaşılmaktadır. Bu yüzden duyduğum bahtiyarlık en büyük mükafatımdır.

Şimdi ise bütün mevcudiyetimle ilimizin güzelleşmesine, kalkınmasına, Tekirdağlı bütün hemşehrilerimin ihtiyaç ve arzularının teminine çalışmak için Tekirdağ Mebusluğu-na adaylığımı koymuş bulunuyorum. Aziz hemşehrilerimin beşerî imtiazlarıyla mukâfatlandırılmaları ve hizmetlerine kabul edileceklerine emniyet bulmaktayım.

Bütün hemşehrilerimi candan sevgi ve selâmlağama vesile olduğunuz için gazetesine ayrıca teşekkür ederim.

BAŞVEKÂLETİN DÜNKÜ TEBLİĞİ

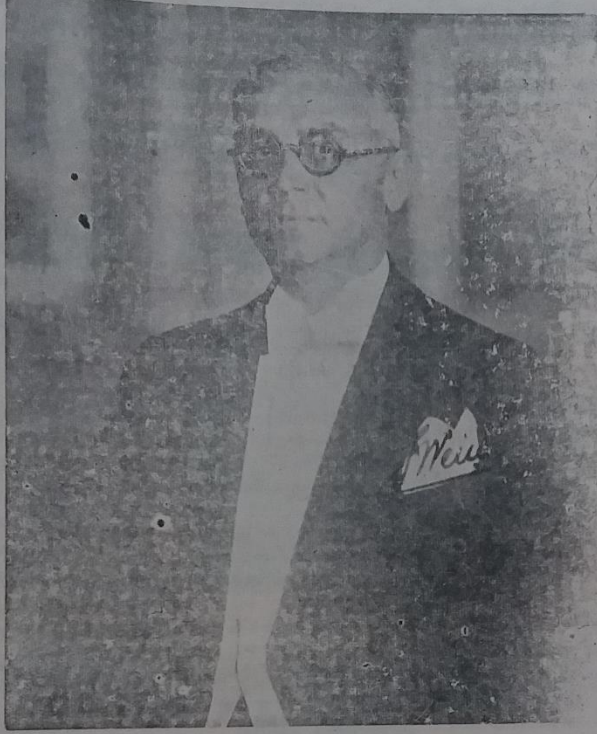
Ankara, 24 — Başvekilletten tebliğ :

Seçimin yenilenmesine dair Büyük Millet Meclisi tarafından verilen karar 1322 sayılı kanun hükmü üzerine tevkihan 17.9.1957 tarihli Resmî Gazetede neşir ve ilân edilmiştir.

5545 sayılı Milletvekili ri Seçimi Kanununun maddesi 35 ilân maddesinde yarılı yedi gün içinde mecliste toplanarak kanunlaşmıştır.

İttihacen başlayacağından bu müddet 23.9.1957 gününe mesailin bitişinde hitabında sona ermiştir.

EK-3: Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü, Necdet Yılmaz'ın Fotoğrafları

**İstanbul Meb'usluğunu tercih
eden sayın Cumhur Reisimiz
Celâl Bayar**

**Pakistani ziyaret edecek olan
Sayın Cumhurbaşkanımız
Celâl Bayar**

Sayın Başbakanımız Adnan Menderes

Valimiz okulları gezdiler

Sayın Valimiz Necdet Yılmaz dün öğleden sonra yenilerinde Marif Müdür vekili Kemal Sâdeoğlu ile birlikte Valimiz okullarını gezmişlerdir. Valimiz şehrimiz okullarının ihtiyaçları ile yakinen alakadar olmuşlardır.

Sayın Valimiz Necdet Yılmaz

**206 göçmen vatandaş-
lla kabul edildi**

Fuat Köprülü bugün gidiyor

Türkiye — Yugoslavya ve Yunanistan arasında 6 Ağustos'ta Yugoslavya'da Blud'da yapılacak Balkan İttifakı müzakereleri esnasında hazır bulunmak üzere Dışişleri Bakanı Prof. Fuat Köprülü bu akşam Semplon ekspresi ile İsviçre'den ayrılacaktır.

Bu seyahatinde Köprülü, Hariciye Müsteşarı İkinci Daire Umum Müdürü, Hareke Dairesi Başkanı ve Hususi Kalemler Müdürü refakat edecektir.

Hariciye vekili
Fuat Köprülü

Başlık Yeri
Yeni İnan
Basım Yeri
Mimar Sinan cad.
No: 34
Tehirdağ
Tanesi 5 Kr

Yeni İnan

Yıl 2 Sayı 347

GÜNLÜK SİYASİ İKTİMALGAZETE

30 Ağustos 1954

30 Ağustos zafer bayramı bugün kutlanıyor

Büyük Kurtarıcı MUSTAFA KEMAL

Bu gün 30 Ağustos zafer bayramı.

Şehrimizde pek sakin geçen bu gün bilindiği üzere Sâğı ile kalemle ..âkem mal bir işbirliği yaparak harikalar yarattığı günün yıldönümüdür. Diğer bir tabirle 30 ağustos Büyük Kumandan bugün kadını ile erkeği ile emsalsiz bir Ordu olan Türk Milletine nihai emrini şu veciz ifade ile bildirdiği tarihi gündür.

ORDULAR İLK HEDEFİNİZ AK - DENİZDİR, İLERİ!

İşte bu günde o gün ol duğu gibi aynı zafer gurusu ile yurdun her tarafında şanlı bayrağımız dalgalanmakta ve o tarihi günü bize tekrar yaşatmaktadır.

30 ağustos hepimize kutlu olsun.

GECE MAÇLARI BÜYÜK ALÂKA TOPLADI

Halksporun davetlisi olarak şehrimize gelen Fenerbahçe, Voleybol ve basketbol takımları ile Halkspor arasında Pazar akşamı oynanan maçlarda;

Halkspor Voleybolda 2 sette galip gelmiştir, Basketbolda ise Misafirler an bir farkla halksporu yenebilmişlerdir.

Fenerbahçeliler şehrimizde tatminlik bir oyun oynamamışlar, Taraftarlarını sukutu hayale uğratmışlardır.

Yeni İnan
Fahri Taner
Telefon: 4

Yeni İnan

Yeni İnan
Fahri Taner
Telefon: 4

Yıl 2

Sayı: 403

GÜNLÜK SİYASİ İKTİSAİ GAZETE

10 Kasım 1954

Kahraman ATAMIZI 16 yıl evvel bugün kaybettik

KALPLERİMİZ HALÂ KAN AĞLIYOR

Bu gün

Bu gün Türk milleti-
nin büyük matem günü-
dür.

Bu gün maddeten
aramızdan ayrılan fak t
bütün mevcudiyetiyle
kalplerimizde yaşayan
mukaddes bir varlığa
sesleniş günümüzdür.

Bu hün kurtarıcımız
cumhuriyetimizin kuru-
cusu, inkılaplarımızın
yaratıcısı, eşsiz kahra-
man ATATÜRK ün ara-
mızdan ayrılarak kalple-
rimize gömüldüğü kara
gündür.

ATATÜRK ü onaltı yıl
evvel bu gün kaybet-
tik ilâhi mukadderat Onu
bizden ayırdı. Fak t
Türk milleti Atasını bü-
tün haşmetiyle kalbinde
yaşatıyor; Bu gün Onun
eşsizliğini bir defa daha
dünyaya haykırıyor.

Genç, ihtiyar, erkek
kadın bu gün ATATÜRK
için göz yaşı döküyor
Ona sesleniyor: ATAM!
Türklüğün sen kurtardın
Cumhuriyetimizi sen
kurdun, bu hür müref-
feh, mes'ut günlerimizi
sen hazırladın;

Millet sana Minnet-
tarır.

Fahri Taner

SAHİBİ
VE
MESUL MÜDÜRÜ
FAHİR TANER
BASILDIĞI YER
Taner Matbaası
Telefon : 4

Yeni İnan

GÜNLÜK SİYASİ, İKTİSADİ, İÇTİMAL, AKŞAM GAZETESİ

10
KASIM
PAZARTESİ
1958

Yıl: 7 * Adres: Mimarşinan Caddesi No: 46 Tekirdağ * Fiyatı 5 kuruştur * Sayı : 1608

YARATTIĞINI YAŞATACAĞIZ

MUSTAFA KEMAL'DEN MEKTUP

Öldü sanmayın beni
Biliyorum gelemem o yerlere
bir daha
Mustafa Kemal olarak
19 Mayıslar
Bensiz geçecek hep
Fakat bilin ki
Kalbinizdeyim sıcak duygularımızla
Elinizdeyim verimli işler içinde
Başınızdayım düşünceler boyunca
Toprağı işleyen motörün sesindeyim
Gökleri yırtan kanat gürlüğünde
Beni öldü sanmayın
Nerde haneler varsa
Buraktığım yerden ölümlere
Nerde üstünse başarınız
Milletimin yüzümlü güldüren
Bilin ki orda ben varım.
Sizleri toprağımdan
Sizler kadar duyuram...

MUSTAFA KEMAL'DEN İKİNCİ MEKTUP

Su var ki gütüremedim her nesil
peşinden
Düşünceler ölmüyor öyle kolay
kolay
Çok arkadaşlarım, nice
umdukları
Yürüyemedi benimle, iyi bilirsiniz.

MUSTAFA KEMAL'DEN ÜÇÜNCÜ MEKTUP

Başım kayalarda
Uykusuz gece
Sıcaklığımlı bırakmışım dağlara
tağlara
Bir vatan olmuşum sonra

Ne değeri var artık
Doğduğum evin
Göçüğüm odanın
Sizce

OGUZ KAZIM ATOK

Eşsiz Kahraman ATATÜRK
Vatan sana minnettardır

SAYGI VE SEVGİ

Kâğıt ve öncü çağında zaman
zaman dın kılığına bürünerek
ortaya çıkan gerillik düşünceler
rica gün geçtikçe artan bir tepki
ile karşılanmasından dolayı
öğünmekteyiz. Çünkü bu tepki
devrimlerimizin millette nasıl
benimsendiğini apaçık göster-
mektedir.

Dayanakları müsbet ilimler
olan devrimlerimiz, yüzyıllar
boyunca içeriden ve dışarıdan
sömürülmüş Türkiye'nin çağdaş
milletler seviyesine yükselmesi-
ni sağlamıştır.

Devrimlerimize iki yoldan va-
rılmıştır: İlk olarak doğruluğu-
na inandırılmış fikir ve sosyal
müesseseler, şüpheli bir görüş-
le karşılanarak ilim açısından
incelenmiş, günümüzde uyanları
canlandırmış ve yayılmaya ça-
lılmıştır. Bu yolla yeni Tür-
kiyenin millet olarak varlığını
sağlayacak ortak duygu ve dü-
şüncelerinin ortaya çıkarıldığı

görülmektedir. Sosyal yapımu-
daki yenileşmenin yanı sıra i-
kinci yol olarak batıya yöneliş-
miş kendisini göstermektedir.
Batının uzun araştırmalar ve
çalışmalar sonucu elde ettiği
medeniyet ve kültür verilerin-
den uluslararası ortak olanları
benimsediğimiz yeni Türkiye
nin sağlam temellere dayanma-
sını sağlamıştır.

Birinci Cihan harbinin yenil-
miş, yorgun ve ümitsiz Türki-
yesinden medenî milletler ara-
sına geçmemizi sağlayan kurtarı-
cı ve devlet adımı ATA-
TÜRK'ün büyüklüğü dikta-
töreye almış toplumdaki bun-
dan yalısı için faydalanarak
hakimiyeti kayıtsız şartsız mil-
lete mülk etmiştir.

Sayın Celal Bayar'ın buyur-
dukları gibi "ATATÜRK'ü sev-
mek de bir ibadettir."

CEMİYET

ATATÜRK Diyor ki:

" Benim Türk Milletine, Türk Cumhu-
riyetine ve Türklüğün istikbaline ait gö-
revlerim bitmemiştir. Sizler onları tamam-
layacaksınız. Siz de sizden sonrakilere be-
nim sözümü tekrar ediniz.

" Cumhuriyet fikir serbestliği tarafta-
rıdır. Samimi ve meşrû olmak şartıyla her
fikre hürmet ederiz. Her kanaat bizzat muh-
teremdir.

" Şuur daima ileriye ve yeniliğe gö-
türür, dönüşsüz bir haslet olduğuna göre
Türkiye Cumhuriyeti halkı ileriye ve yenil-
liğe uzun adımlarla yürümeye devam ede-
cektir.

" İntisap etmekle bahtiyar olduğumuz
İslâm dinini, asırlardan beri alışılmış oldu-
ğu üzere bir siyaset vasıtası mevkînden
kurtarmak ve yükseltmek elzem olduğu ha-
kikatini müşahade ediyoruz. Mukaddes ve
lahutî olan inançlarımızı ve vicdanlarımızı
çarpasık ve değişken olan ve her türlü
menfaat ve ihtirasların tecellisine sahne o-
lan siyasetten ve siyasetle ilgili bütün ha-
suslardan bir an evvel ve kat'î olarak kurtar-
mak, milletin, dünya ve âhiret saade-
tinin emrettiği bir zaruretler.

" Türkiyede Bolşeviklik olmayacaktır.
Çünkü Türk hükûmetinin ilk gayesi, hal-
ka hürriyet ve saadet vermek, askerlerini
ze olduğu kadar halkımıza da iyi bak-
maktadır.

" Politika âleminde bir çok oyunlar
görüldü. Fakat mukaddes bir idealin tecel-
lisi olan cumhuriyete, asrı harekete karşı
cehil ve taassup ve her nevi husumet a-
yağa kalktığı zaman bilhassa terakki-sever
ve cumhuriyetçi olanların yeri, hakiki ter-
rakki ve cumhuriyetçi olanların yanındır.
Yoksa mürtecilerin ümit ve faaliyet men-
baı olan saf değil.

" İnkılâbın hedefini kavramış olanlar
daima onu muhafazaya muktedir olacak-
lardır.

BU SAYFA YÜKSEK TAHSİL CEMİYETİ TARAFINDAN HAZIRLANMIŞTIR

Sahibi
BAKİR TANER
Tali İleri
Müdür
MEHMET TANER
Telefon : 4

Yeni İnan

GÜNLÜK SİYASİ İÇTİMAİ AKŞAM GAZETESİ

19
Kasım
10
Perşembe
Sayı: 699
Yıl : 4

ÖLÜMÜNÜN 17 inci YILI MÜNASEBETİYLE

Bu gün Büyük Atanın hatırası minnetle yadedildi

Büyük Kurtarıcı aziz Atamızın ölümünün 17 inci yıl dönümü münasebetiyle bugün Yurdumuzun her tarafında ihtilafatlar yapılmış ve Kahraman Atamıza bir kere daha min-

netle yadedilmiştir.

Şehrimizde de hükümet önündeki alanda Hükümet erkânı ve vatandaşların iştirakleriyle bir anma töreni yapılmıştır.

pılmıştır.

Ayrıca Bu gün saat 17 15 ten Hürriyet sokağında Yüksek Tahsil gençliği tarafından bir toplantı tertip edilmiştir.

Kızıl zindanlarda 6 sene kalan iki Türk

Romanyada çıkarılan bir aften istifade edip yurda dönebildiler

Tam altı sene komünist zindanlarında hapis yaran Kâzım Akdoğan ile Mustafa Şolt adında iki Türk on sene hapse mahkûm iken çıkarılan bir af sayesinde kurtulup evvelki gece yurdumıza gelebilmişlerdir.

1949 senesinin Kasım ayı başlangıcında İstanbul'dan Köstence'ye kekeste alınağa giden 200 tonluk Ulus motorunun kaptanı Kâzım Akdoğan havanın fırtınaya dönmesi üzerine Köstence civarına demir atarak havanın yatışmasını beklemiştir. Kaptandan başka amcası da makineci Mustafa Şolt ve ayrıca altı kişilik mürettebat bir iki gün demir tatarak fırtınayı atlattıysalar, fakat bu sefer komünistlerle yakalanarak "casus" damgası yemiştir. Motorun salâhiyetli şahısları olarak kaptan Kâzım Akdoğan ve makineci Mustafa

Şolt "müstahkem mevki civarına demir atarak casusluk yapmaktan" mahkûme olmuşlardı ve on ay sonra devamlı sorgu ve mahkûmeden sonra onar sene hapse mahkûm edilmişlerdir. Kaptan ile makineci muhakeme edilirken tayfalar motoru kaptansız ve makinesiz olarak İstanbul'a getirip durumu ilgili makamlara anlatmışlardır.

KURTULUŞ GÜNÜ GE LİYOR

Haksız yere hapse mahkûm edilen iki devrimcimiz ayrı ayrı yerlerdeki demir ocaklarında sefil bir tarzda çalıştırılmışlar ve bilâhare maden ocaklarından alınarak başka bir hapishaneye gönderilmişlerdir. Senelerce kara etmek verilerek süründürülen bu iki vatandaşımız ekim 1955 in sonunda nasil çıktığı anlaşılmayan bir af ile yurda iade edilmişlerdir.

Pakistan - Afganistan sınırında çatışmalar

Karachi, 9 (A.A.) — Bugün Karachi'de öğrenildiğine göre Pakistan - Afganistan sınırı boyunca Pataların oturduğu bölgelerde "muhasımı kabine-ler", Pakistan emiyet kuvvetleri arasında çatışmalar olmuştur. Peşaver'in 1300 kilometre kadar güneyinde bulunan Veristana bölgesinin kuzeyinde "Muhasım bir kabile ile mahalli emiyet kuvvetle-

ri arasında çatışmalar olmuştur. 5 ölü vardır. Pakistan Dışişleri Bakanlığının sözcüsü bu "kabile" nin Afganistandan gelip gelmediğini kesin olarak söylemenin mümkün olmadığını bildirmiştir. Diğer taraftan Hayber gettisi bölgesinde bir mahallâde bir Pakistan karakoluna ateş açılmıştır.

BÜYÜK KURTARICI KAHRAMAN

(Atatürk)

Yeni ve yeni
heri meşare
Yahir Taner
Tel: 4

Yeni İnan

Basıldığı
Yeni İnan
Sessizce
Mimar Sinan
No: 3
Tehlikeli
Tadiri 5

Yıl 2 Sayı: 422
GÜNLÜK SİYASİ İÇTİMAİGAZETE
2 Aralık 1954

«Nemümkün zulm ile bidat ile imhayı hürriyet
Çalış idraki kaldır mukteditersen ademiyetten»

NAMIK KEMAL

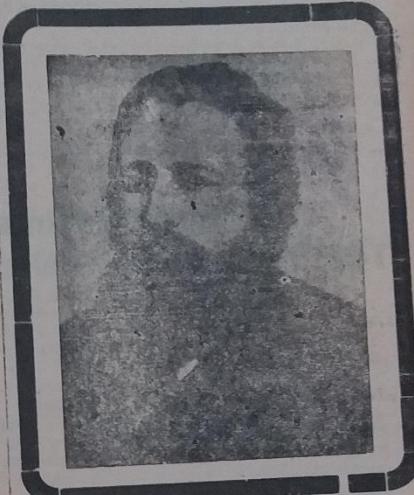
Namık Kemal'in ölüm yıldönümü

Hürriyet mücadelesi uğrunda her şeyi göze alan büyük vatan şairi 66 yıl evvel bu gün hayata gözlerini kapadı.

Şiirleriyle meşhuret
pivastlarıyla
memleketin Vatan ve
hürriyet Hıyranı
dilek ayandırıncı bu
vatan şairi Namık
Kemal 66 yıl evvel

bu gün gözlerini haya
ta kapadı.
Bu gün Türk milleti
O'nun marş ve ha
za onunla saygı ile
geliyor.
Namık Kemal Şeh-

rimizde doğanmıştır.
Tehrikçiler Türk
tarihinin en parlak
kahramanlarıdır. Yaşadıkları
kaynaklı bir hayatla
ne kadar özgelecektir.

VATAN ŞAIRİ NAMIK KEMAL

NAMIK KEMAL'IN HAYATI VE D Bİ ŞAHİSİYETİ

Namık Kemal 1840 yılında Tekirdağ'da doğdu. Babası müteahhim baba Mustafa A. idi. Annesi Mutasarrıflık'ta da görev alan Abdülkâf paşası Zehra hanımdır. İki yapıda iken annesini kaybeden Kemal çocukluk hayatını büyük babasıyla büyük annesiyle birlikte Kocaeli Şifayaya kadar geçen ve o zaman mutasarrıflık merkezi olan Kavala'da geçirdi. Zamanın seçkin ailelerinden olan Arapça ve Fransızca'da, tahlil ve sentezde başarılı olmuştur. Avrupa'ya kaçtığı zaman da büyük yıl kadar Fransa'da bulunarak

Franız dil ve edebiyatına vakıf olmuştur.

Exel pırs, Ziya paşası ve Şahsiyetini de tın sonra edebiyatla meşgul olmuştur.

Asıl adı Ahmet Kemal'dir. Şiirlerinde kendisi Namık Kemal'i (M. Kemal) ve o zamanın tansiyetleriyle kullandı.

Lik şöhreti Şiirinin olan "Tasavvufi Efkâr" dki Özlü ve kuvvetli makaleleriyle başladı.

Osmanlı kurulan "Yeni Osmanlılar" Cemiyetinde Namık Kemal de vardı. Padışahın emriyle meclislerinin her birini bir tarafa tarafa sürerken Namık Kemal Ayrupaya kaçtı. Bu defa Genç Os-

manlılar derneği Paris'te kuruldu.

Namık Kemal sonra İstanbul'a sonra İstanbul'da Hürriyet tansiyetinde bir gazete çıkardı.

1870'te Abdülaziz'in unanı ofisi ile İstanbul'da Hürriyet sonra ibret gazetelerinde ateşli makaleler neşretmeye başladı. Onu İstanbul'dan uzaklaştırmak için Geliboluya mutasarrıf yaptılar.

Fakat Kemal iki ay sonra mutasarrıflığı bırakarak ibret gazetesine döndü. O sırada gedikpapa tiyatrosunda oynanan "Vatan yahut Silistre"nin halkı heyecanla izledi.

Bundan sonra Kemal sürgün kullandığı M. dilli adanına Mutasarrıf tayin edilmiş başbakan yıldı bu safatla orada oturmuştur. Ondan sonra da yine ham mutasarrıf han sürgün olarak Rodos'a daha sonra Sakıza gönderilmiştir. Sakızda iken Zâtırriden ölmüş Cenazesi Belayır'a götürülerek Rumeli Fatihi Süleyman Paşanın yanına gömülmüştür.

Türkiye'den bütün alacak Çek firmaları

Ocak ayının bidayetinde açılacak olan bütün piyasasına iştirak etmek üzere Çekoslovak firmalarından müteakik bir grup bu

günlerde memleketimize gelecektir. Çeklerin bu yıl fazla miktarda bütün mübayaasında bulunacakları bildirilmektedir.

SAHİBİ
VE
MESUL MÜDÜRÜ
FAHİR TANER
BASILDIĞI YER
Taner Matbaası
Telefon : 4

Yeni İnan

GÜNLÜK SİYASİ, İKTİSADİ, İÇTİMAİ, AKŞAM GAZETESİ

26
EKİM
PAZARTESİ
1959

Yıl: 8 * Adres: Mimarşinan Caddesi No: 46 Tekirdağ * Flah 5 kuruştur * Sayı : 1895

ZİYA GÖKALP

Derin bir TARİH şuuruna ve yüksek bir MİLLİ BENLİK duygusuna içinde şahıslı ZİYA GÖKALP, belki de MİLLİyetçilik fikrini yazmaya başladığı zaman, Osmanlı İmparatorluğu inkıraz halinde idi.

Yemen'den Arnavutluğa kadar bütün vatan sathındaki Türk olmaları unsurunu yer yer ayaklanıyorlar, bünden ayrılmak arzusunla olduklarını her hareketleriyle belli ediyorlardı.

Büyük devletler öz topraklarımızı aralarında paylaşmaya karar vermiş buluyorlardı.

Osmanlı Zimamdarları ne gafil uykusundaydılar. Bir taraftan CEMET ŞURU'nu yapıyorlar Arapları ve Arnavutları teskin ediyorlar, diğer taraftan, hristiyan unsurları başlı başına OSMANLILIK mefhumu içinde TÜRKlerle ve diğer ıslam unsurları kaynaştırarak istiklal sevdasından vazgeçirmek istiyorlardı.

İşte ZİYA GÖKALP bu çok elverişli şartlar içinde mücadelesine başladı. Milliyetçiliğe dayanan bir Cemiyet fikrini cesaretle ortaya attı. Bu ülküyü bu büyük bir kudretle taşıyandı. Olayların seyri içinde her okuyan prensipleri, son taktiki ölüm kalmı savaşlarında Türk'lere rehber oldu.

ATATÜRK'ün gerçekleştirdiği (MİLLİ DEVLET) in kuruluşunu görmek sadetinde, huyana gözlerini yumduğu için ma ne mutlu.

Aradan yıllar geçti. Milliyetçilik ülküsünü genişletmek kitlelerine maleden ZİYA GÖKALP için her bir ANIT dıkebilmiş değildi. Fakat (TÜRKÇÜ-ÖĞÜN ESASLARI) adlı serisi, içinde yürüyelerin adınınas hafızalarında, şüphesiz, kutsal bir aede olarak ebediyen yaşayacaktır.

Dr. Hikmet Ertöz

Ziya Gökâlp'in hayatı

Ziya Gökâlp 23 Mart 1876 tarihinde Diyarbakır'da doğdu. Babası Mehmet Tefik efendidir. Baba tarafından soyu çermikler gelerek Diyarbakırda yerleşmiştir. İlk ve orta tahsilini memleketinde yaptı. İlahiyat (Lise) tahsilini de burada yaptı. Diyarbakırda geçen okul hayatında Matematik ve Ede-

biyat derslerini seviyor ve bunlara çalışıyordu. Fransızca öğrenmişti. Bir müddet sonra İstanbul'a giderek parasız öğrenci kabul eden Baytar Okulu'na (Veteriner okulu) girdi. Bu okulda üç sene okudu. Okulu bitiremedi. Bu sıralarda memleketi iyiliği için çalışan gizli derneklere girmişti. Yaz

YAZAN: Adnan Znelçin

tatillik geçirmek için gittiği memleketinden İstanbul'a dönüşünde kendisini baytar okulu kabul etmediler. Gizli derneklere girdiği saraya jurnel edilmişti. Tevkif edildi. 9 ay tahkışta 3 ay umumi ceza evinde mahkûf kaldı. Bundan sonra memleketi olan Diyarbakır'a sürüldü. Göz hapsine alındı. Amca sını kız Vacihe hanım ile evlendi. Bir müddet hiç bir iş yapmadan okudu, yazdı ve düşündü. Siyasal hayata atıldı. İstiklat idaresi aleyhine çalışan gizli derneklere mektuplaştı.

(Devamı Var)

Milliyetçilik

Milliyetçilik, Topluluğun idaresinde milliyeti esas olarak almak demektir. Yabancıların bilgisinden, ihtisasından, teknik yardımı rından her zaman istifade edilebilir. Fakat tarih göstermiştir ki bir millete ancak kendi fertlerinden hayır gelebilir. İstisnalar kaideleri bozmaz.

İrkçi değildir. Türk milletinin içinde doğan, Türk kültürü ile yetişen, Türkçe konuşan ve bizimle kader birliği yapan her fert Türk sayılır. İrkçiliğe dayanan bir milliyetçiliğin ilmi mesnedi yoktur. Zira kafa ölçülerile ve kan muayeneleriyle bir insanın milliyeti tayin edilemez. Büyük Türkçü Ziya Gökâlp ırkçı değildir. Hatta ırkçılığa muarızdır. Bunu ırkçıları da kabul etmişlerdir.

Milletler arasında eşitliğe dayanan bir kültür milliyetçiliği Millî hakları ve millî her tecavüze karşı tutulmama korumaya matuf bir müdafaa milliyetçiliği.

Kendisini Türklüğün gelişmesine, yükselmesine ve kuvvetlenmesine vakfeden siyasi hedefleri olmayan bir milliyetçilik cereyanı.

İşte bütün milliyetçiler bu esaslar üzerinde birleşebilirler.

Ve o zaman, büyük ATATÜRK'ün işaret ettiği MUASIR NEDENİYET SEVİYESİ'ne daha çabuk ulaşabiliriz.

Ziya Gökâlp'in Aziz Ruhuna İthaf:

Milliyetçilik Mefkûresi

YAZAN : Dr. Hikmet Ertöz

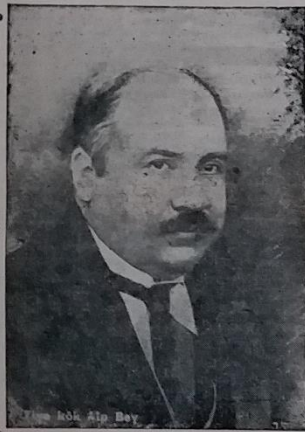
Tarihin seyri içinde, İnsan Toplukları'nın idaresine müessir başlıca üç cereyan belirmiştir: Milliyetçilik, Dincilik ve Beynelmilelçilik.

Bunlardan Dincilik ve Beynelmilelçilik cereyanları hiçbir zaman bir millete munhasır kalamazlar. Hareket noktası olarak kardeşliğe dayanan bu cereyanlar, Tarih ve olaylar gösteriyor ki, intişar sahalarını mütemadiyen genişletmek arzusunadadırlar...

Halbuki, her millî camia'nın kendisine mahsus bir tarihi ve ayrı mefahiri vardır. Kendisine mahsus bir dil, edebiyatı, sanatı, gelenekleri vardır. Milliyetçilik'ten gayri mefkûreler bu farkları kabul etmekle beraber fazla mühimsemezler. Bu ayrılıkları bir arada yaşamaya engel saymazlar. Fakat, Tarih gösteriyor ki, bu cereyanlar tahkikatla, hemen daima bir milletin diğerlerini istismar etmesi şeklinde tecelli etmiştir. Meselâ: Roma Kilisesi, hristiyan milletleri, latinalık hesabına ve din vasıtasıyla, uzun müddet istismar etmiş, bu da nihayet şimdiki Cermenler üzerinde şiddetli bir tepki husule gelerek Protestanlığın doğmasına sebep olmuştur. Zamanla, İngilizler de Cermen protestanlığına peyk olmaktan bıkararak kendilerine has bir teşekkül olan ANGLİKAN Kilisesi'ni kurmuşlardır. Şark'taki Ortodokslik çevresinde de böyle olmuştur. Evvelce hepsi Fener Patrikhanesine sıkı sıkıya bağlı iken sonraları millî bir Rus kilisesi, millî bir Rumen kilisesi, millî bir Bulgar kilisesi teşekkül etmiş, yâni her millet kabul ettiği dine kendi millî damgasını vurmuş ve çalışmıştır.

İslâm âleminde de garptekilere benzer hadiseler olmuş, Arap milliyetçiliğinin müslümanlığı istismar etmek istemesi üzerine bir takım millî mezhepler ve tarikatler zuhur etmiştir. Halifelğin bize geçmesinden sonra da, hi, din rabitası, Arap milliyetçiliğinin yaşamasına ve bir Arnavud milliyetçiliğinin doğmasına mukni olamamıştır. Nihayet bu milletler bizden ayrılmışlardır ki bu neticeyi milliyetçilik zarfıyesinden tabii görmek lazımdır. Demek oluyor ki, din cereyanları, muhtelif camiaları bir potoda kaynaştırmak istiyorlarsa da, din rabitası, bu milletleri bir arada tutamıyor, her millet kendi mukadderatına kendi hâkim olmak istiyor.

(Devamı Var)

ZİYA GÖKALP

Ziya Gökâlp

Ulusal Ülküne fikir imarı,
Gökâlp, mütevazi adez seferdi,
Türkü Yükseltmekti sadece derdi,
Onu bu başladı ilmi imarı.

Serpilip gelişti, temeldi fikri,
Türk ruhuna uygun güzeldi fikri,
Alkışa değerd, yüceldi fikri,
Değiştirdi yabanca Türke sazı.

Ülkü meşalesi ellide yandı.
Kuşaklar güldüden Ona laandı.
Arıdan ağlayın, Koca Vatanı,
Fikrinin yaşatmak Türkte kararı.

Ülkü bu tarihi kavrayan sesti.
Ruhunu saran içli nefesti.
Ne bir efsaneydi, ne de hevesti,
Müslim mavalma kaldı izleri.

Adnan Önelçin

EK-6: Yeni İnan Gazetesinin İkinci Sayfa Örneği

Yeni İnan

20/1/1955

Sayı 2

Tekirdağ

Ticaret Borsası

GÜNLÜK FİYAT CEDVELİ 17/1/1955

Cinsi	Aşağı Fiyat		Yukarı Fiyat	
	Kır.	San.	Kır.	San.
Bulday	32	00	34	00
Kıyma	00	00	00	00
Çavdar	00	00	00	00
Arpa	28	40	00	00
Yulaf	00	00	00	00
Mısır	27	88	28	13
Kaplıca	00	00	00	00
Kuşyemi	00	00	00	00
Piğ	00	00	00	00
Keten toh.	00	00	00	00
Ayıcıoğlu	67	32	61	67

Luzumlu

TELEFONLAR

Yangın	1
Emniyet müdürlüğü	173
C. Müddeciummiliği	43
Hastane	68
İmdadı sıhhi	1
Taner Matbaası	4

İLAN

Tekirdağ Belediyesinden :

Ertuğrul mahallesi Kesme kaya sokakında kâin 18.300 m. kâin yollu arsası açık artırma usulü ile 27/ocak/55 tarihinde saat 15 de Belediye encümeninde satılacaktır. Taliplerin %7,5 teminat akçesi yatırmış oldukları takdirde arttırmada hazır bulunmaları ilân olunur.

7 — 11 16 20

Sayın Tekirdağlılar

Nişan, nikâh, sünnet, evlenme törenleri zevkinize uygun ve orijinal davetiyeleri anı

Taner Matbaasında

bastırabilirsiniz

Mimarsinan cad. No. 26 Telefon

Sayın halkımıza

müjde!

Trakya'ya ilk defa ve son sistem bir Karosiman çini makinesi kurulmuştur, inşaatımızın her yerinde ve her renkte çini döşemelerinizi, duhân önü tertibatlarımızı Çorluda Mozaik ve Basamak imalathanesinden temin edebilirsiniz.

Rahmi Çakar

POLİS KARAKOLU

ARKASINDA

Çorlu

Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									

SOLDAN SAĞA

VE YUKARDAN AŞAĞI

1 — Şiddetli fırtına, ağır-
lık birimi 2 — Kolum omur-
za birleştiği yer, Keder 3 —
Bir kumar aleti, Kuğucun
yarası 4 — Çok ekmiyen, er
aşkes 5 — Bir erkek ismi
6 — Tetsi ilâve, Hind'ilerde
bir pây 7 — Vilyet, Tetsi
bir çö 8 — Kır, bir maden
9 — Belkemiğinin bir parça-
sı, Tetsi söz

RADİOLOG

DR. BURHANETTİN HİKMET KOCAER

Röntgen

Açılmıştır.

MUAHHEMEHANE Şidartan kabuveleri karpas
Kışık Marmara sineması Panajı
(Her gün öğleden sonra)

VATANDAŞ!

Kıyın soğuklarından bigare ve yetim yavruları korumak istiyorsanız,
Çocuk Yuvasına yardım et

Dr. Hikmet Ertez

İç Hastalıkları Mütahassısı

— Saat 14 ten sonra —

Mihayenehane Vali Konağı Caddesi No: 10
Ev Barbaros Caddesi No: 2
Telefon No: 168

TEKİRDAĞ

Marmara Sinemasında

SENENİN EN GÜZEL FILİMİ

OLUM SAATİ

(Türkçe)

Yeni İnan

Basıldığı yer:
TANER MATBAASI
Mimarsinan Caddesi Tekirdağ
Nusxası 5 Kuruş
A B O N E

	Lira	Kr.
Satılık	15	00
Altı Aylık	8	00
Üç Aylık		00

İlan Tarifesi

İlk İlanlar Satışını 3 Lira
Zayıf, Nispet, Nispet, Tekerik
İlanlar: Maltan 5 Lira
Hemen İlanlar Pazarıdır

Not: 1 — İlanlardan hiç bir maddesinin haberi edilmemiştir
2 — Gönderilen yazılar dâim edilmemiştir

KAYNAKÇA

Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşiv Belgeleri

- Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon Kodu: 113 - 718 – 1.
Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon Kodu: 75 - 474 – 15.
Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon Kodu: 78 - 491 – 2.
Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon Kodu: 78 - 492 – 10.
Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Fon Kodu: 78 - 492 – 12.

TBMM Zabıt Cerideleri

- TBMM ZC, Devre: 10, Cilt:11, İçtima:2.
TBMM ZC, Devre: 10, Cilt:17, İçtima:3.
TBMM ZC, Devre: 10, Cilt:17, İçtima:3.
TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:2, İçtima:1.
TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:3, İçtima:1.
TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:3, İçtima:1.
TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:4, İçtima:1.
TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:4, İçtima:1.
TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:5, İçtima:2.
TBMM ZC, Devre: 11, Cilt:8, İçtima:2.
TBMM ZC, Devre:10, Cilt:10, İçtima:2.
TBMM ZC, Devre:10, Cilt:5, İçtima:1.
TBMM ZC, Devre:11, Cilt:12, İçtima:3.
TBMM ZC, Devre:11, Cilt:12, İçtima:3.

İstatistik Verileri

- 1990 Genel Nüfus Sayımı: İdari Bölünüş, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 1991.
Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK), 23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, Ankara, 1961.
Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK), 23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı, Ankara, 1963.

Resmî Gazete

- Milletvekilleri Seçimi Kanununun 35 ve 109 uncu maddelerinin tadiline ve bu kanuna muvakkat bir madde ilâvesine dair Kanun, *Resmî Gazete*, Kanun No: 7053 Kabul tarihi: 11.9.1957.
Milli Korunma Kanunu, *Resmî Gazete* Kanun No: 3780, Kabul Tarihi: 18.1.1940, Sayı: 4417 Yayınlandığı Düstur: Tertip: 3 Cilt: 21 Sayfa: 274 Madde.22,-23.

Kitaplar

- Armaoğlu, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)*, İstanbul, Alkım Yayınevi, 2007.
Aydemir, Şevket Süreyya, *İkinci Adam (1950-1964) Cilt III*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1975.
Demir, Şerif, *Türk Siyasi Tarihinde Adnan Menderes*, Paraf Yayınları, İstanbul, 2010.
Biber, Eray T., “20. Yüzyılda Yunanistan’dan Türk Göçleri”, *XX-XXI. Yüzyılda Türk Dünyasında Sürgün ve Göç*, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2015.

Demirel, Tanel, *Türkiye'nin Uzun On Yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2011.

Kepenek, Yakup, Yentürk, Nurhan, *Türkiye Ekonomisi*, Remzi Kitapevi, 2001.

Sakin, Serdar, Salep, Mustafa, *Balkanlar'da Güvenlik Arzusu: Türkiye-Yunanistan-Yugoslavya İlişkileri ve Balkan Paktı*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2012.

Önelçin, Hasan Adnan *Trakya Basını*, Tekirdağ Halkevi, 1972.

Önelçin, Hasan Adnan, *Tekirdağ ve Çevresi Basın Tarihi Hakkında Kısa Notlar*, Tekirdağ Halk Evleri Yayınları, 1966.

Topuz, Hıfzı, *100 Soruda Basın Tarihi*, Gerçek Yayınevi, 1997.

Topuz, Hıfzı. *İkinci Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2003.

Uçarol, Rifat, *Siyasi Tarih 1789-2014*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995.

Uluskan, Bayındır Seda, *Atatürk'ün Sosyal ve Kültürel Politikaları*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2010.

Makaleler

Akman, Eyüp, "Yakup Kadri Karaosmanoğlu Üzerine Bazı Düşünceler Ve Unutulan Bir Makalesi", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.3, S.2, 2013.

Aldıkaçtı, Orhan. "27 Ekim 1957 Milletvekili Seçimi", *İHFM*, C. XXIV, s. 1-4.

Alp, İlker, "Batı Trakya Türkleri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S.33, 1995.

Aydemir, Sefa Salih, "27 Mayıs 1960 Askeri Darbesine Giden Süreçte Üniversite'nin Etkisi", *International Journal of Eurasian Education and Culture*, S.1, 2016.

Aysal, Necdet, "Anadolu'da Aydınlanma Hareketinin Doğuşu: Köy Enstitüleri", *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 35-36, Mayıs-Kasım 2005.

Babaoğlu, Resul, "Türkiye Rum Cemaati ve 6/7 Eylül 1955 Olayları", *International Journal of History*, C. 4, S.4, 2012.

Bulut, Sedef, "Sovyet Tehdidine Karşı Güvenlik Arayışları: 1. Ve 2. Menderes Hükümetlerinin (1950- 1954) Nato Üyeliği ve Balkan Politikaları", *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 41, Mayıs, 2008.

Çakır, Hamza, Yavalar, Deniz Elif, "Demokrat Parti İktidarı ve Basın", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 6, S.3, 2017.

Çelik, Murat, "Latin Alfabesine Geçiş Sürecinin Gazete Reklamlarına Olan Etkisi", *Global Media Journal TR Edition*, c.6(11), 2015.

Çınar, Yusuf, "Modernleşme ve Bağımlılık Teorisi Ekseninde Marshall Yardımı ve Türkiye", *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 16, S.2, Haziran 2018.

Demir, Şerif, "Adnan Menderes ve 6/7 Eylül Olayları", *İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, S. 12, 2007.

Dikici, Ali, "27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi ve Türk Polisi" *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 89, S. 84, Temmuz 2014.

Emre Kaya, Ayşe Elif, "Demokrat Parti Döneminde Basın - İktidar İlişkileri", *İletişim Fakültesi Dergisi*, C. 1, S.39, 2011.

Halaçoğlu, Yusuf, Eren, Halit, "Batı Trakya", *İslam Ansiklopedisi*, C.5, 1992.

İbrahim Mert Öztürk, "Soğuk Savaş Döneminde Batı Trakya Türk Azınlığı (1945-1960)", *Tarih Okulu Dergisi*, Y.7 S.19, 2014.

İkiz, Ahmet Salih, "Demokrat Parti Dönemi Türk Dış Politikası", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Y.4, S. 37, Aralık 2016.

İnan, Süleyman, "İngiliz Belgelerinde Adnan Menderes'in Uçak Kazası", *Belgi Dergisi*, C.2, S.19, 2020.

Kasarcı, Rüya, “Türkiye’de Nüfus Gelişimi”, *Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 5, Ankara, 1993.

Kaya, Yakup, “1957 Genel Seçimlerinin Türk Siyasi Yaşamına Yansımaları”, *Tarih Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 20, 2018.

Keser, Ulvi, “İkinci Dünya Savaşı Sürecinde Yunanistan, Türkiye’de Mülteciler, Askeri ihlaller ve Esirler Sorunu”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.3, 2010.

Özer, Sevilay, “Demokrat Parti Dönemi Zirai Makineleşme Hareketi ve Sonuçları”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.31, 2014.

Öztürk, İbrahim Mert, “Soğuk Savaş Döneminde Batı Trakya Türk Azınlığı (1945-1960)”, *Tarih Okulu Dergisi*, Y.7, S.19, 2014.

Şahin Enis, Tunç, Bilal, “Demokrat Parti’nin Kuruluş Süreci ve DP – CHP Siyasi Mücadelesi (1945 – 1947)”, *Sosyal ve Küresel Araştırmalar Dergisi*, C. 1, S. 2, 2015.

Şahin, Vedat, “Tekirdağ’ın Eğitim Coğrafyası Üzerine Bir İnceleme”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20 (34), 2015.

Vatansever, Müge, “Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, 2010.

Yılmaz, Ensar, “1954 Seçimlerinin Önemi, Öne Çıkan Özellikleri ve Siyasi Sonuçları”, *E-Journal of New World Sciences Academy*, S.5, 2010.

Yılmaz, Ensar, “Demokrat Parti ve Yerel Seçimler”, *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, C: 11/YAZ, S: 43, Eylül; 2019.

Zorbay, Taner, “6/7 Eylül Olayları TBMM Kamuoyu Tartışmaları Çerçevesinde Yeni Bir Bakış”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, S. 99, Bahar 2019.

Tezler

Alpaslan Öngel, *Demokrat Parti Dönemi Basın ve İktidar İlişkileri (1950-1960)*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.

Atayakul, Fatma Alev, *Türkiye’de Demokrat Parti Döneminde Genel Seçimler (1950-1954-1957)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.

Bülbül, Bilgehan, *Marshall Planı ve Türkiye’de Uygulanışı 1948-1957*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 2006.

Güven, Cüneyt, *Sebepler ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 2007.

Karakulak, Yurdanur, *Yeni İnan Gazetesinde Tekirdağ (1953-1954)*, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli, 2017.

Kırman, Emin, *Çok Partili Döneme Geçiş Süreci ve Türk Siyasal Kültüründe Muhalefet Olgusunun Gelişimi (1946-1950)*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2006.

Özküçük, Adem, *Türk Basınında 1950-1957 Dönemi Seçim Propagandaları*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2012.

Taşdöven, Zehra, *Demokrat Parti Dönemi Eğitim Anlayışı (1950-1960)*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2013.

İnternet Kaynakları

<https://www.trakyanet.com/rumeli/haberler/duyurular/7-trakya.html/?start=7>. (Erişim Tarihi:12.12.2020)

Korkmaz, Merve, “Tekirdağ’ın Aydınlık Yüzü 93. Yaşında”, Tekirdağ Yeni İnan Gazetesi, 2 Ekim 2017 (<https://59.com.tr/haber-tekirdagin-aydinlik-yuzu-93-yasinda>). (Erişim Tarihi:12.12.2020)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı: Murat Kılıç

Doğum Tarihi:

Doğum Yeri:

Medeni Durumu:

Eğitim Bilgileri

Lise:

Lisans:

Yüksek Lisans: